

JOH. BAPTISTAE VICI
Liber Alter

QUI EST
DE

CONSTANTIA JURISPRUDENTIS

AD AMPLISSIMUM VIRUM

FRANCISCUM
VENTURAM

A REGIS CONSILIIS

Et Criminum Quaestorem Alterum.

Excudebat NEAPOLI Felix Musca
Exc Publica Auctoritate

Anno dno. 1766. XXI.

Rev. D. Julius Nicolaus Tornus U. J. D. & S. Th. P., Curiaeque Archiep. Examinator revident, & referat. Neap. 18. Februar. 1721.

ONUPHRIUS EPISC. CASTELLANET. VIC. GEN.
D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMINENTISSIME DOMINE

ERuditissimi Operis *De Universi Juris Uno Principio, & Fine* Uno a Johanne Baptista Vico V. G. latine conscripti Librum alterum, qui est *De Constantia Jurisprudens*, Em. V. nuntu quam adtentissime perlegi. Eum si Priori similem dixerim, satis commendarim: scilicet & styli elegantia, & rerum gravitate, solidaque eruditione undequaque absolutum adfirmaverim. Profecto suam, quam in Priore Auctor dederat fidem, hoc Posteriori liberavit: nimirum complura, quae in Priore indicaverat tantum, hoc Posteriori, ut pollicitus fuerat, fuliori oratione plane demonstrat. Multa quidem dicenda occurrerent, quae meam de tanto Opere sententiam aperirem: sed enim, ne ultra malleum loqui audiam, quamquam invitus reticeo. Illud vero haut est silentio praetereundum: Auctorem vere pium, vere catholicum, ultra vel supra morem caeterorum de Metaphysicis, aut Philologicis scribentium, omnes sui ingenii nervos intendisse, ut uni Catholicae Religioni, quae suprema laus est, adlaboraret. Librum ergo ad Christianae Fidei, Christianaeve Ethicae amissim tantopere exactum, dignissimum censeo, qui publici juris fiat; dummodo Em. V. Auctoritas non desit: Datum Neap. XIII. Calendas Septembres Anno Christianae Epochae **CID. ID. CCXXI.**
Em. V.

Humill. Obsequentis. ac Adiectis. Famulus
Julius Nicolaus Tornus.

Attenta supradicta relatione D. Revisoris, quod potest imprimi, imprimatur. Neap. 22. Augusti 1721.

ONUPHRIUS EPISC. CASTELLANET. VIC. GEN.
D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.
Rev.

Rev. U. J. D. D. Nicolaus Galitia relationem faciat in scriptis.

MAZZAGGARA REG. ULLOA REG. ALVAREZ REG.
GIOVANE REG. FALLETTI REG.

Provisum per S. E. Neap. 18. Augusti 1721.

Athanasius.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

Librum alterum Jo: Baptistae Vici, cui titulus, *De Constantia Jurisprudens*, mandato Excellentiae Vestrae lubens legi, nec quidquam nota dignum in eo inveni, quod Regia, aut Caesarea jura imminuat; quamobrem typis demandandum censeo, eo magis quod opus Sapientiae Studiosis, qui supra vulgus sapere cupiunt, multum emolumenti afferre poterit, quum ad verborum aetymologiam penitissimas philosophiae rationes miro ingenij acumine, philologiae, ac juris scientissimus Auctor, adnectere sciverit, ex iisque veritates eruerit, quas nemo unquam attingere ausus fuit. Neap. X. Kal. Sept. A. a reparata salute MDCCXXI.

E. V.

Obsequentissimus famulus
Nicolaus Galitia.

Visa supradicta relatione imprimatur: verum ante publicationem servetur Regia Pragmatica.

MAZZAGGARA REG. ULLOA REG. ALVAREZ REG.
GIOVENE REG. FALLETTI REG.

Provisum per S. E. 27. Augusti 1721.

Athanasius.
DE

DE
CONSTANTIA
JURISPRUDENTIS.

UA Definitione Graeci Philosophi Sapientiam, scis, AMPLISSIME FRANCISCE VENTURA, Rom. Jurisconsultos *Jurisprudentiam* definire. Sapientia autem graviter Platoni descripta, *Homini Consummatrice* (1). *Homini* autem interioris sunt partes duae, *mens*, & *animus*, quae vulgo

Homini interioris partes.

scholarum Intellectus, & *Voluntas* dicuntur. Originis autem vicio demonstravimus (2) utramque corruptam, mentem erroribus illusam, animum cupiditatibus laniatum; & ex erroribus mentis nasci animi cupiditates, eosque esse parentes omnis infelicitatis humanae. Atqui demonstravimus quoque in homine corrupto inesse conatum mentis ad verum; (3) & ex perspicua veri cognitione existere justam voluntatem: (4) quod tantumdem est, ex mente vera animum rectum induci. Sapientia autem mentem veris aeternis purgat, quibus animum virtutibus instruit; & sic hominem ab utraque interiori ejus parte consummat, ac perficit. Quare uti stultorum est perpetuo errare, jugiter poenitere, in di-

Ex mente vera animus rectus.

Ut Sapientia hominem perficit?

Par. II. A ver.

- (1) *Lib. super. Principio & Apud Athenienses.*
- (2) *Ibid. a Cap. XXI usq. ad Cap. XXX I.*
- (3) *Ibid. a cap. XXX III usq. ad Cap. XL I X.*
- (4) *Ibid. a cap. XL III usq. ad Cap. LI X.*

versa usque distrahi, semper displicere ipsos sibi, (1) unde eos stultitiae Heautontimorumenos appellavimus; (2) ita sapientiae proprium est in omni sententia constare, unde sapiens constet in omni vita. Igitur ut Jurisprudentiae suam adstruamus Constantiam in hoc libro II, quicquid usquam de Principiis Divinae & Humanae Eruditionis scriptum, dictumve sit, quod cum Principiis quae lib. I. posuimus, congruerit, verum; quod differit, falsum esse, per sequentia ex iisdem nostris Principiis Corollaria demonstremus: quae erat tertia pars nostrae Dissertationis universae (3). Et quando Disciplinae omnes ad haec duo summa genera revocantur, ut aliae circa necessaria naturae, aliae circa placita humani arbitri versentur; illa pro nostro argumento ad Philosophiam, haec ad Philologiam retulerimus; ita tamen, ut Philologia a Philosophia, non, ut haecenus a Graecis, Latinisque omnibus factum est, distrahatur; sed haec posterior, ut par est, prioris necessaria sit consecutio: & ita Jurisprudentis Constantiam formare, & firmare conabimur, ab utraque ejus muneris parte in legibus interpretandis, alteram rationem aeternam spectare Philosophum, alteram Philologum verba legum expendere.

De Constantia Philosophiae

P A R S P R I O R.

Pro ordine igitur, quo Divinae, & Humanae eruditionis Principia Libro superiore demonstravimus; pro eo, inquam, ipso eorum Consecutio ad firmandam Jurisprudentis Constantiam differamus.

Ratio

(1) Lib. super. Cap. XXVIII.

(2) Ibid. Cap. XXX.

(3) Principio in Argumenti Partitione.

Ratio differendi vera de Divinis, & humanis rebus
ex recta suae Naturae Conscientia.

C A P. I.

ET principio, quando omnis divinae & humanae eruditionis principia eduximus ex certissima nostrae naturae cognitione, quae est nosse, velle, posse cujusque; quae in homine sunt ut scientiarum, ita virtutum principia: quae Socrates dicebat, neque scientias doceri, neque virtutes posse; educi vero per Praeceptores in Auditoribus posse: quare ipse se Ingeniorum obstetricem profitebatur; qui iis conatum ad verum, quem diximus (1), promoveri posset, indere vero non posset: in cujus rei argumentum a septuennibus vix pueris geometriae omnino rudibus recte interrogando geometricas reportabat apodixes: itaque interrogantem recte insistens dimidium scientiae continere affirmabat; quem Platonici secuti, Dialecticam interrogandi artem definire; huc omnia collimant, veracissimam de divinis, & humanis rebus differendi rationem esse ex recta suae cujusque naturae conscientia. Quanquam enim ex mentis erroribus animi vicia gignantur, tamen animi vicia magis, quam mentis errores Inquisitioni veri sunt impedimento: nam ex corruptis moribus proveniunt sectarum, vel caussarum studia, nostrae ingeniorum deliciae, quibus nostros mentis errores obstinamus. Quare Aristoteles moralis doctrinae auditione Adolescentes arcebat, quod ea aetas affectibus maxime perturbata nondum habeat ejus scientiae principium.

A 2

Scepstis

(1) Lib. super. Cap. XXXIV.

Sceptis ab omni doctrina, de moribus maxime, eliminanda.

C A P. II

Insistentes igitur ordine, quo a Metaphysica omnium scientiarum Parente exorsi sumus, quando demonstravimus, genus humanum universum quasdam communes aeterni veri rationes habere, in quas omni humanitatis sensu plane carere videntur, qui non conveniunt (1); ab omni divinae, & humanae eruditionis orbe universa *Sceptis* faceffat, quae omnis religionis hostis, omnis reip. labes cum illa sua ἀναταλιλα, seu *veritatis incomprehensione*, & cum illa sua nefaria ἐποχή, seu *assensus sustentatione*, vel patri de vita periclitanti non affert auxilium, dubitans recte ne, an prave faciat: & *Carneades* isti, qui pridie *Justitiam* in rebus humanis esse, postridie non esse aequis momentis differant, ab omni rep., sicut ille olim a Romana, publice ejiciantur.

De veritate Metaphysicae Christianae.

C A P. III.

Vidimus per ideam ordinis aeterni homines scientiarum principia cognoscere in Deo, ac proinde a Deo esse ipsarum principia rerum (2). Atque hinc intelleximus, *Deum* esse posse, nosse, velle infinitum; & quod ea tria unum sunt verum esse: Igitur vera *Metaphysica Christiana*; qua Deus se ipsum *Mosi* definit; *Qui est misit me; sum qui sum*: quare Divinus

Ens verum Deus.

(1) *Lib. super. Cap. XXXIII.*
(2) *Ibid. Parte Prima Dissertationis universae.*

nus Plato quum *τὸ ὄν* dicit, Deum intelligit, quasi creata omnia prae Deo re vera non sint. Unde fuit illa *Metaphysica Apostoli Analysis: In Deo vivimus, movemur, & sumus; & vivimus quidem ex vero, & ratione;* quae est *divina hominis vita*: uti in corpore vivimus ex falsis sensuum, & cupiditate; quae est *vita hominis bruta*. Igitur demonstratum quoque Christianum veri quod ipsa *Divina Sapientia* nos docet: *Ego sum veritas; & Deus luminum pater.*

Duplex hominis vita, in Deo divina, in corpore bruta.

Theologia civilis Christiana, non eadem ac naturalis Platoniorum.

De veritate Christianae Religionis.

C A P. IV.

Protinus a Deo hominem demonstravimus, *Adamum* creatum, & quidem *natura integrum, suo vicio lapsum* (1): unde demonstravimus *principia Sacrae Historiae* (2); ac proinde demonstravimus *principia Theologiae revelatae*. (3) Cumque verum unum, & veritas sit ipse Deus (4); & mente non sensu verum cognoscamus (5); Hinc conficitur, quod unius Dei, qui mente intelligatur, cultus, vera Religio sit. *Varro* vulgari elogio *Romanorum doctissimus*, qui ex suo absoluto Grammatici munere, *Rerum divinarum, & humanarum*, ac de *Philosophia* libros scripsit, philologiam philosophiae submittens, hanc veram Religionem intellexit, cui si potestas facta esset de religionibus statuendi, ex naturae

Quae vera Religio?

Veri Grammatici officium, sub gravi Varronis exemplo.

(1) *Lib. super. a cap. XXI. usque ad XXX.*
(2) *Ibid. Cap. XXXI.*
(3) *Ibid. Cap. XXXII.*
(4) *Ibid. Parte Prima Dissertationis universae.*
(5) *Ibid. Principio Lemmate metaphysico II.*

formula; hoc est ex idea veri (1) unum Deum sub nulla imagine colendum proponeret.

Veri Divini cultus ^{Veri Divini cultus} ^{vero animo diligebat}: hic est Dei cultus, quem Varro conjecit.

Partes duae, Castitas mentis, Pietas animi. Igitur ejus cultus partes duae, castitas mentis, quae sensuum erroribus, animi perturbationibus pura erat; & animi pietas, quae proprie amor erga Deum appellatur: ex castitate mentis integri hominis proprium

Unde vitae veritas, & in homines diligentia. erat cum omnibus in omni vita verare; ex pietate animi proprium quoque fuisset, homines senes tanquam parentes, aequales tanquam germanos fratres, aetate minores tanquam filios animo omnes complecti. Unde postea pietas non solum in Deum, sed in parentes, necessarios, Patriam dicta mansit (2). Cujus pietatis studio sed falso, Plato in sua rep. uxores communes esse volebat.

Sapientia integra sive heroica. Atque haec Adae castitas, haec pietas erga Deum erat Sapientia integra, & vere heroica, quae postea, natura corrupta, divisa est; & rerum altissimarum Con-

In homine corrupto. Sapientia philosophica, Sapientia civilis. templatio dicta Sapientia, quae sapientiae humanae integrae pars una fuerat, Dei contemplatio ex mente pura: & excimia civilium virorum Prudentia, qua genus humanum, quanto latius possunt, conservant, ut qui respublicas optimis legibus fundant, consiliis administrant, aut utilissimis vitae agendaer monitis homines juvant, Sapientia appellata quoque est; quae erat altera sapientiae integrae pars, qua homo integer ex Dei pietate animitus homines omnes diligeret: ex quo genere septem Sapientes suos Graeci numerant, atque in iis Solonem, qui legibus Atheniensium libertatem fundavit; & Populus Rom. Sempronium a maxima Juris scientia secundu appellavit (3), & Scipionem Nasicam a Senatu sapient-

(1) Lib. super. Principio.
(2) L. 2. D. de Justit. & Jur.
(3) L. 2. §. Juris Civilis vers. post eos D. de Orig. Jur.

U. 9 Not. p. 11

¶ Hi ex 8es cognatos
¶ quae est illa quadam cognatio inter homines constituta,
de qua loquitur Florentinus in l. ut viri D. de Just. et Just.
quam demonstramus lib. Prior. Principio. et Cap. XLIV. et XLV. et L.

pietissimum mortalium, ut Socrates ab Oraculo, judicatum, corculum dixit. (1)

Atque huc referendum, quod Polybius scribit (2), ^{Polybi locus benigne exceptus.} quem locum impj in suam partem detorquent, quod si homines omnes essent sapientes, istis religionibus, & legibus non esset opus: nam de vera sapientia humana eum intellexisse, benignius est, & qualis in Ada integro fuit, Historicum sapientissimum conjectasse; nempe, nisi Ada peccasset, cujus unius integri vera sapientia humana fuit, ex mente pura Deo uniti viveremus, &

Uaus Ada Integer vera sapiens. Deum contemplando, nullas cupiditatis audiremus turbidas voces; unde nedum innocentem humanam vitam, sed ageremus quoque beatam. Itaque Polybius id ad illud ipsissimum instar, quo Themistocles, dixit, si justitiam homines colerent, fortitudine opus non esset: & ut Aristoteles in Ethicis multo gravius, si amicitiam, quae omnibus omnia communia esse dicitur, coleret genus humanum, ne ipsa quidem Justitia indigeremus, ac proinde nec legibus, nec republica. Quare haec sapientissimorum hominum vota nihil aliud sunt, nisi Naturae humanae integrae a Deo creatae conjecturae.

Justitia fortitudine major. Ceterum Polybius more hominum fecit, qui falsas omnes religiones ex sua falsa aestimavit.

Natura autem per Adae lapsum corrupta, Pietati successit Religio, quae proprie est summi Numinis pietati, & quidem ex conscientia reatus; quo sensu verum illud Poetae, quod impj sibi adjudicant, ^{Corrupto homine, Religio pietati.}

Primos in Orbe Deos
Fecit Timor.

Castitas corporis castitati mentis successit. Castitati vero mentis succurrit Castitas corporis, quae perpetua Hebraeis erat circumfisione, quam ob corporis mundiciem alias satis multas nationes recepisse Eruditissimi Hebraeis & temerariis;

(1) L. 2. §. Juris Civilis vers. fin. D. de orig. Jur.
(2) Lib. VI. Histor.

Gentibus te- poraria tan- tum. diti notant: sed & ab iisdem Hebraeis sacrificaturis ca- stitas corporis praeterea lavacris repetebatur. Gentes autem sacrificaturae solum lavabant, de quo ritu conceptum caput illud a Cic. de legibus, Deos caste adempto- nam pars altera Pietatem adhibento, a natura integra ad corruptam translata est, qua pietas habita deinde est; Deos vereri, ac metuere. Et quia ex metu Numinis pietati sive amor erga Deum in natura integra, suc- cesserat Honor in corrupta, quem proprie de Diis dici Aristoteles docet; estque nostrae infirmitatis, ac divinae potentiae significatio, quae fit aris, templis, & sacrificiis; hinc lex XII. Tabb. apud Ciceronem postquam pietatem jufferat, quam nos honorem sumus interpre- tati, protinus subdit, opes amovendo. Et ita pro vero Dei cultu, qui naturam integram erat ex mente pura amor Dei; naturam corruptam, fuit gentibus, solo puro corpore Djs exhibitus honor; Hebraeis vero & circum- cisione & lavacris corpore casto, sed potissimum spiri- tu contribulato, corde contrito, & humiliato, ac proinde mentis castitate magis, quam corporis vero Deo sacra faciebant.

Vita contem- plativa a- tivae regula. Cumque homo integer aeternum verum mente pura contemplaretur; in corruptione homines Caelum oculis contemplari coeperunt, quae est nativa contem- plationis significatio: (1) ab augurali vocabulo templis caeli, hoc est caeli regionibus, quas Augures augu- rium capturi designabant: & ex templo pro statim, quum, augurio capto, de Turri augurali protinus descende- bant. Cumque homo contemplatione veri aeterni ex mente pura, jam vitae agenda a Deo ipso discebat; deinde genus humanum corruptum contemplatione caelum de vita agendis consulebat. Hinc Populus He- braeus, qui verum Deum colebat, nulla divinatione fundatus.

Pop. He- braeus nulla Divinatione fundatus.

(1) Lib. super. Cap. CIV.

fundatus, quae est praecipua ratio, cur a Gentibus se- gregaretur; quibus simul cum Idololatria, gemina Di- vinatio orta est, in Asia apud Chaldaeos, qui caeli erroneos & motu, & lumine insigniores finxere Deos, & ex eorum conspectu futura significabant, quae Magia dicta est, & cujus gnari Magi, seu Sapientes appellatis in Europa, ut apud Latinos, Graecosque Divinatio in auspiciis posita est.

Idololatria & Divinatio geminae ortae.

Atqui Dei cultus ex veri aeterni cognitione cum mente pura in homine integro aeternus fuisset, nam semper uniformis fuisset; hinc, homine per peccatum cognitione veri ex mente pura in vitae agendis mul- tato, substitutum est vero certum; (1) & legibus certi Djs, certae ceremoniae, certae formulae verbo- rum institutae, ut religiones, quantum in huma- nis liceret, aeternae essent: quae sunt res divi- nae, quas leges jubent, & apud vulgus respondent rebus divinis, quas philosophi rationibus docent, & sunt prima & aeterna vera, quae Metaphysica statuit. Qua- re de quibus Metaphysica agit, sunt populis religiones fundatae, vera Hebraeis, qui unum Increatum Mundi Creatorem sub nulla imagine, falsae Gentibus, quae Mun- dum, Mundique animam, ejusque animae mentem, seu vim motricem Mundo coevam, necessario agentem, & in partibus Mundi divisam, ut ex. gr. vim motricem aë- ris Jovem, maris Neptunum, sub idolis sunt veneratae: & ita Sapientiae Integrae partes duae, ut per corru- ptam naturam licuit, iterum coaluere, altissimarum re- rum contemplatio, & consilia conservandae humanitatis; itaque religionibus fundatae gentes, & genus huma- num propagatum.

Certum in natura corrupta Vero in natura inte- gra substituta. Res divinae civiles. Res divinae naturales. Ut metaphysi- ca religionum materia.

Sapientiae integrae partes, ut corrupta natura di- visae coalue- runt.

Insuper quia originis vicium humanam naturam
 Par. I. B cor-

(1) Lib. super. Cap. LXXX. cum duob. seqq. & Cap. XXXVII.

corrupt; (1) ea divino auxilio supra naturam comparato restitui oportuerat, cum naturam non posset. Sed dixi, ut per corruptam naturam licuit; nam civiles gentium religiones falsas satis se ipsae redarguunt: Religiones gentium Philosophorum ex nostris principiis ita confutantur (2). Sentio meam mentem finitam; namque innumera non intelligo: at per ideam ordinis aeterni, ego aeterna agnosco vera, per quae cum infinitis intelligentiis, si usquam infinitae essent, communico: quare idea ordinis aeterni idea mentis finitae non est; & mentis tamen eam esse oportet, cum per ideam corporis me intelligam circumscriptum, & limitatum; est igitur mentis infinitae: mens infinita Deus: atqui ea mens mea non est, quam finitam intelligo: igitur omnes Deistae falsi, qui putant Deum infinitam mentem in infinito corpore, in me, dum cogito, formam peculiarem partis induere.

Religio Deistarum falsa demonstratur.

Fidei Christianae demonstratio.

Insuper, quia originis viciam humanam naturam corruptit, eam, cum jam naturam amplius non posset, divino auxilio supra naturam comparato restitui necesse fuit: vicio originis homo aeterni veri cognitione pura mulctatus: igitur aeternum verum humano generi, ut repararetur, ratione supra naturam comparata, non argumentis, sed per unam mentis virtutem, Fidem, erat restituendum. Hinc Verbum, divina Sapiencia humanam naturam induit, & contrariam legi membrorum, ac vere heroicam legem proponit, quae virtutis officia longe eminentioris, quam ulli unquam gentium philosophi docere, praecepit, infinitum in Deum amorem, & omnibus in omnes vel ignotos, vel immeritos, vel demeritos, nempe etiam inimicos, ex infinito Dei amore, charitatem; quae Adae Integri ex Deo pietas fuerat, ut diximus.

Incarnationis demonstratio.

Virtutis Christianae super ethnicam praesantia.

Christianae praesantiae demonstratio.

Lib. Rel. p. 11

(1) Lib. super. a Cap. XXI. usq. ad XXXI.
(2) Ibid. Parte Prima Dissertationis universae

ximus. Cumque natura humana labefactata praecepta ex se sola praestare non posset, ei restituit suis supra naturam auxiliis mentis, non corporis castitatem, quae erat altera in natura integra divini pars cultus; non quidem ut in natura integra, cum jam esset labefactata, sed ex eo genere, ex quo in natura integra fuerat: & castitatem quidem duplicem, alteram perpetuam, quae circumcissionis mysterium est, instituto Baptismate, quod nobis Dei veri, & omnium, quae ab eo revelata sunt, cognitionem praestaret firmam, & sic mentem erroribus purgaret; alteram temporariam, instituta Poenitentia, qua ejus infinitum Numen laesisse infinitum doleremus, & sic animum purgaret affectibus.

Divina Gratia demonstratio.

Sacramentum Baptismi.

Poenitentiae demonstratio.

Herois Christiani demonstratio.

Hinc istam animi voluptatem, quam in frenandis voluptatibus corporis Ethnici Philosophi ex virtutis jam firmato habitu docent, suum, quem ipsi formant, Heroem sentire, at experiundo ipsi non sentiunt; quia, corruptam naturam, sentire non possunt; & dolorem terrena gloriae affectu solantur, ut Codri, Scaevolae, Curtij, Decique; Heroi Christiano Divina gratia ad Dei gloriam parit, dum is cum sui contemptu fortia patitur.

Etenim, quia Adae peccato infinitum Numen violatum, Verbum humanitate assumptum, aeternus Sacerdos semet aeternum Agnum in infiniti honoris aeterno Sacrificio se obtulit Patri, ut genus humanum Deo propitiaret; ex cujus Divini sacrificij meritis Divina Gratia ita trahit ad Deum homines, ut, quemadmodum appositissime D. Augustinus (1) ex Poeta docet, . . . Trahit sua quemque voluptas.

Novi Testam. Vis.

Beatitudinis aeternae demonstratio.

Postremo homo vicio originis aeterni boni fructu ne in hac vita mulctatus: igitur aeterna beatitudo ex Christi meritis reponenda iis, qui Christi virtute, &

B 2

exem-

(1) Tractatu XXII. in Johannem.

per eius aeternae spec.

Lib. Rel.

Christiana exemplo adjuti, & freti *caelesti spe*, in hac vita cum cupiditate pugnarent, & fortia paterentur.

Et ita *Pietas erga Deum*, & omne genus humanum prae Deo, quae regnasset, naturam integram, in *Charitatem*, quam Christus unice praecipit, conversa est; quae tam impense leges ex jure naturali dicit, ut officia virtutis ethica longe eminentioris suadeat: suaque virtute, lege, & exemplo naturam corruptam restituit, ut vita hominis divina, quae a contemplatione Dei ex pura mente coepit, ad Deum tandem eodem contemplationis genere post hanc vitam rediret.

Quia autem religio legum est fundamentum; ideo falsa Rom. religione, *lex XII. Tab.* fons omnis antiqui Juris, ordiebatur a *castitate corporis*; religione veram in Imperium Rom. insinuatam, *Constitutiones Imp.* quae Jus novum ex ordine naturali condidit, incipiunt a *castitate mentis*, nempe a vera Divinae naturae cognitione, sive a Titulo *de Summa Trinitate*, & *Fide Catholica*: ut quae Philosophi gentium ex vi veri in officiis ponebant, & pudore judicabant, Christiani legibus ad Conscientiae dictamen jussis exequerentur: itaut Philosophum ex ipsius philosophiae officio oporteat esse Christianum.

Quae Platonis Dogmata Metaphysica recipienda.

C A P. VI.

ET quando pura contemplatione veri aeterni frueretur natura recta; & eam Adae peccato corruptam esse demonstravimus (1) vera *Platonis dogmata* tria;

Pri.

(1) *Lib. super. a Cap. XXI. usq. ad XXXI.*

Primum de genere rerum supra corpus, ac proinde aeternarum, quae non sensu, sed intellectu percipiuntur, sive doctrina de *Ideis*, quantum referunt meriti aeterna vera; quantum autem inde conficit, animos humanos hominum generationi praextare, falsum: nam vel ideas menti Deus, dum eam creat, indit, ut *Renato Cartesio*, vel per occasiones aut creat, ut *Antonio Arnaldo*, aut exhibet, ut *Malebrancio* videtur.

Secundum de *Immortalitate Animorum*, cum animus sit humanae mentis subjectum; & mens humana sit aeternorum verorum domicilium, & sedes; & fieri non possit, ut temporariis rebus falciantur aeternae.

Tertium de *Providentia divina*, nempe mente aeterna, quae aeterno rerum ordine cuncta dispensat, ac regit; in cujus aeterni ordinis idea aeternas veritates cognoscimus. (1)

Ut probanda Dogmata Metaphysica Stoicorum?

C A P. VII.

IGitur *Stoicorum* dogma de *Fato* falsum; quatenus est necessaria rerum series, quae sua vi abripit cuncta, & liberum hominis arbitrium quoque; sed quantum *VERBUM* est, quo Deus humanae menti aeternum verum *fatur*, unde *FAS* jus naturale posterius dixere *Philosophi*, (2) sententia est planissime vera: cum id jus sit omnino immutabile. (3)

In.

(1) *Lib. super. Principio.*

(2) *Ibid. Cap. XLVIII.*

(3) *§. sed naturalia Instit. de Jur. natur. gent. & civit.*

Injustum ab Epicuro Metaphysicae, indictum bellum.

C A P. VIII.

Falsum igitur Epicuri dogma de uno rerum genere nempe corpore, & quod corpus non est, sit *Inane* seu nihil: unde duo universae naturae principia statuit, *corpus*, & *inane*: qua doctrina menti, & omnibus, quae mente constant, ita nefarium, ut internecinum bellum indicit.

Cumque non agnosceret aliud, quam corpus & inane, trahitur in illud omnino improbabile, & prorsus ridendum dogma de *Casu*, quod fortuito atomorum per inane concursu cuncta fiant, & temeraria forte regantur: unde ipsius *Horatij* Epicureae sectae iudicio,

*Insipientis dum sapientiae
Consultus errat;*

Divinam Providentiam tollit.

Atque ex eadem impia doctrinae consensione *tra-*
ctus *avrovia* sive *sensuum evidentiam* veri *reprehensio* sta-
tuit nimis ambitiose, quod *res tales esse* definit, *quales*
cuique videntur: & sic aeterna vera, in quae omnes ho-
mines sensibus, ingeniis, moribus, studiis, quantum est,
diversissimi, & saepe etiam inter se adversi, & insensima-
xime, constantissime conveniunt, negat.

De Christianae Moralis veritate.

C A P. IX.

Pincipiis Christianae Religionis veris Metaphysicae
ope demonstratis, (1) gradum fecimus ad Christia-
nam

(1) *Lib. super. a Primo Cap. usq. ad XXII.*

*Inane nihil
est.*

*De casu dog-
ma imbecil-
lium ingenio-
rum.*

*avrovia
incerta veri
regula.*

nam moralem, primariam Metaphysicae Christianae, & Theologiae revelatae sobolem: & vidimus (1) Virtutem esse vim veri, quae cum cupiditate pugnat. Igitur vera *Ethica Christiana*, quae docet, *militiam esse vi-*
tam hominis super terram; & definit cum Apostolo vir-
tutem, *legem mentis, quae pugnat cum lege membro-*
tum.

*Vita Christia-
na quae?*

*Virtus Chri-
stiana quae?*

Omnis Ethica Philosophia de bonorum finibus falsa.

C A P. X.

Igitur ista *humana beatitudo*, quam Ethica Philoso-
phia venditat, est falsa humanae miseriae persuasio: *Nulla humana
na beatitudo.*
namque iste *Philosophorum Heros*, qui cum animi vo-
luptate a corporis voluptatibus temperet, & terrores ac
fortia ad necem usque cum gaudio patitur, quando
Christi gratiam divinari non poterant, est praestan-
tium Ingeniorum de *Homine Integro* conjectura.

*Nulla humana
na beatitudo.*

*Heros Philo-
sophorum A-
dae Integrae
conjecturae.*

Nullas Ethnicorum perfectas esse Virtutes.

C A P. XI.

ET id ipsum quod ethnici Philosophi docent, nullam
veram virtutem solitariam agere, & ubi ex vero
una, ubi omnes adesse comites (2), est publica eorum con-
fessio, suas ethnicorum perfectas non esse virtutes; qui-
bus omnibus subest *ostentatio*; (3) nam gloriae terrenae af-
fectu sunt editae. Unde impia illa *Stoici Sapientis su-*
perbia, qui Deo Opt. Max. sola beatae vitae aeternita-
te cedit.

*Ethnicae Vir-
tutis simu-
lus philantia.*

*Impia Stoico-
rum superbia.*

Solam

(1) *Lib. super. Cap. XXXIII.*
(2) *Ibid. Cap. LV. cum duob. seqq.*
(3) *Ibid. Cap. XXXVIII.*

Solam Divinam Gratiam veram praestare virtutem posse.

C A P. XII.

AT ^{Philantia} in nostra labefactata natura suum habet principium (1) : igitur quae eam vincere possit, virtus major humana est. Haec est Divina Gratia victrix cupiditatis humanae : quae in nobis nostri contemptum, & abjectionem gignit ; unde *omne bonum de sursum agnoscimus*. Quare *spiritus humilitas omnium Christianarum virtutum subiectum est*.

Divinae Gratiae Demonstratio
Christianae Virtutis Fundamentum Abiectionis sui.

Quae moralia Platonis Dogmata cum nostris consent, sive adeo cum Christianis.

C A P. XIII.

Hinc vera Philosophiae definitio a Platone tradita, quod sit *meditatio mortis* ; qua sensus, & cupiditatem, quantum pote est, restringamus, quo facilius vivamus ex vero, & ratione.

Ut philosophia meditatio mortis?

Indidem verum illud ; praecipuum, immo summum philosophiae fructum esse, *Unionem mentis cum Deo*.

Philosophiae finis Unio mentis cum Deo.

Et hinc quoque illud verum ; veri aeterni contemplationem *vitam* hominis esse *divinam* ; ex vero aeterno agere cuncta *vitam humanam* ; agere quaeque ex falsis sensuum *vitam bruti*.

Quae vita hominis divina? quae humana? quae bruti?

Postremo & illud, quod haec omnia consequitur ; *Homini esse ex honestate vivendum*, seu vivendum ex conformitate cum aeterna ratione : quam ait *Plato pulchritudinem esse virtutis* ; eamque esse tantam intelligit,

Honestas pulchritudo virtutis; & quantitas?

(1) *Lib. super. Cap. XXXVIII.*

git, ut si corporis oculis cerni posset, omnes virtutis amore deflagrarent.

Quae Stoicorum moralia dogmata Christianis consentanea.

C A P. XIV.

Conveniunt cum Platone hac in re Stoici, qui bona honestate, mala turpitudine definiunt ; cetera naturalis corporis, fortunae, & diadae, sive indifferentia statuant, hoc est, ei qui uti scit, bona ; qui uti nescit, mala.

Stoicis quae bona, quae mala, quae neutra?

Et vivere convenienter naturae rationali, iis celebre illud est, *sequi Deum*.

Quid sequi Deum?

Haecque ipsis sunt, naturae quae dicunt consequentia ; quae nos demonstravimus eadem omnino esse, ac *Jus naturale posterius antiquorum Juris Interpretum seu naturalis rationis quae a diadae, in quibus sunt prima naturae, quae ipsi dicunt Stoici, & circa quae versatur Jus naturale prius antiquorum Interpretum, regit, ac moderatur. (1)*

Antiquorum Juris Interpretum, & Stoicorum principia moralis doctrinae eadem.

Et naturae rationali conveniens definiunt, quod *Grammatici* dictum perperam putant per plurimum perfectionem significat, & *facio* ; quasi *recte, seu bene factum*.

At *Apathia*, sive affectuum vacuitas, nisi ea quoque sit acutissimorum ejus sectae Philosophorum conjectura de Homine Integro, qualem a Deo creari oportuit, ea plane est irritum humanae fragilitatis votum.

Officiū quid? unde dicitur? ubi notantur Grammatici.

Par. II. C Epi-

(1) *Lib. super. Cap. XXVI. cum tribb. seqq.*

Epicuri in morali doctrina lapsus.

CAP. XV.

Falsum igitur *Epicuri* placitum, qui, cum corpus in natura tantum agnosceret, supra naturam nihil, ex consensione doctrinae, sive misera necessitate adactus, cum animum aut corpus, aut corporis modum esse statuisse, de veris rerum sensu dijudicans, corporis voluptas non est *luptate humanam felicitatem* definiuit; cum delectu & bonorum finis. modo tamen, uti praescribit eo pulcherrimo *morum canone*, ut sapiens ex voluptatibus eas sequatur, quae minimum doloris, ex doloribus eos, qui plurimum secum afferunt voluptatis. Sed non agnoscit, hunc delectum, hunc modum haberi a mente, non sensibus; delectus enim corporum, modus corporum non sunt ipsa corpora, nec sunt inane, seu nihil, neque inanis modum esse, cum nihili nulla sint attributa; neque rursus corporis esse modum, nam a corporibus ipsis haberetur; & omnes, qui sensu saperent, essent Sapientes: mensura enim est modus corporis, sed non a corpore; proprietas enim corporis est metiri posse, ut & moveri; at artificis est regula, ut alterius opera movere est: nisi forte ut temeraria atomi *declinatio* Mundum condidit, ita casus quoque faciat sapientem. Igitur fateatur *Epicurus* philosophiam (1) esse opus alterius rei, quam Corporis, & Inanis, & quae neque inanis, neque corporis modus sit; eamque rem, praestantissimi operis ac plane divini, ut philosophia est, esse Auctorem; & de vocabulis, *animus*, *mens*, & *Deus*, cum *Epicuro*, ejusque assensibus ne contendamus, cum *animum*, *mentem*, *Deum*, rebus ipsis, quales nos intelligimus, fateantur.

Ari-

(1) *Lib. super. in Prologo Lem. I. & II. & Principio.**Aristotelis de Finibus dogmata corriguntur.*

CAP. XVI.

ET *Aristoteles* falsus, per eas ipsas sane aureas, quas de *Contemplativae vitae felicitate* sententias in *libris Ethicis* profert. Eam enim dicit esse omnium beatissimam; utpote quae tota operatione stet, quae est homini intima; pacatissima, maxime perennis, & semper praesens; quae non feriatur, ut operatio sensuum; non foris quaeritur a sensibus; nos nostri conscios indubitanter facit, non dubie, uti sensuum operatio; corporis minime eget; & postremo hominem Deo unit: unde *contemplativam vitam hominis, divinam* appellat: quae omnia didicit a *Platone*: & tamen alium finem summum agenda vitae statuit, nempe operationem cum virtute; quam dicit esse laboriosam, sensuum testimonio nobis gnaram; quam rationem pulchre affert, cur sensibus tantopere delectemur; corporis, & sensuum corporis, atque etiam fortunae egentem; nam ad prudentiam sensuum alacritate, ad temperantiam deliciis, ad fortitudinem corporis robore, ad justitiam exercendam honoribus opus est. Atqui operatio cum virtute non finis, sed medium est ad felicitatem, ut ejus frequenti exercitatione cupiditatem restringamus, quo facilius possimus verum aeternum mente pura contemplari, quae, cum in hac vita non detur, possimus aeternam promereri beatitudinem, quae nihil aliud, nisi ex mente pura Dei contemplatio est. Nam si verum unum, verum bonum unum quodque esse necesse est; & si verum unum aeternum, una spectanda est aeterna felicitas. Non igitur alius metaphysicae, alius ethicae, alius politicae finis; sed qui metaphysicae, idem ethicae, idem quoque politicae finis esto: ut ad veram, nempe aeternam felicitatem ducat.

C 2

vera

vera aeterna meditari hac, ut corruptae naturae licet, mente labefactata, ut possimus ex vero aeterno agere cuncta, & per haec tanquam media porro aeternum verum mente pura post hanc vitam contemplemur: quod sane si facerent homines, nedum singuli, ac secreti, nedum unius civitatis cives, sed universum genus humanum, quantum corrupta fert natura, beatissimam vitam ageret (1). Quapropter, quae unum, quem supradiximus, finem Sapientia Christiana proponit, eadem praecipit perquam longe omni ethnica eminentiorem virtutem; & omnibus edicit, ut diximus, in omnes vel ignotos, vel immeritos, vel demeritos, inimicos, ex Deo, & prae Deo charitatem. Quare si ideo, quod Politiae finis est sine, quem spectat Ethice, magis diffusivus boni, iccirco finem civilem *Aristoteles* sine morali praestantior putat; finis Ethicae Christianae omnium praestantissimus est, qui bonum diffundit in genus humanum universum.

Boni metaphysici praecipua una Charitas Christiana docet.

Finis Ethicae Christianae omni sine nedum morali, sed etiam civili ethnicorum praestantior.

De Civilis Doctrinae Christianae Praestantia.

C A P. XVII.

EX Morali Civilis doctrina, tanquam e vitis gemma palmes educitur: in qua demonstravimus (2) homines naturam sociales; & hoc societatis ingenium a Deo nobis ingentum per ideam aeternam juris aequi, cujus studio homines coierunt in Civitates, & fundarunt Respp. (3) Igitur summae Potestates vere ab *Apostolo* dictae sunt, *Ordinationes Dei*.

Potestatis civilis origo Divina.

Desiderio juris aequi a Deo originem habent respp. nam

- (1) *Lib. super. Cap. XXIV. cum duob. seqq.*
 (2) *Ibid. Cap. CIV. cum duob. seqq.*
 (3) *Ibid. Cap. CXIII.*

nam ex secessionibus vetustissimorum Clientum, qui iniquius habebantur ab Inclytis, primas Respp. & quidem Optimatum in terris extitisse *Lib. super.* probavimus (1): Igitur vera doctrina civilis Christiana, quae docet, aequo itidem jure respp. esse administrandas; ex illo ipso *Politicorum* monitu, quo dicunt, quibus artibus regna imperiaque fundantur, iisdem, ut conserventur, artibus regi oportere.

Rerumpp. origo desiderium aequi juris.

Et vero si omnem Historiam percurramus, nec pauciores Respublicas, nec Principes modestiores invenimus, quam apud Christianos: & si quando aut Tyrannos Principes, aut bellis civilibus vexatos populos legimus Christianos, temporibus fuerunt, quibus Religionis Christianae circa mores doctrina Christianorum vicio, quod ad usum attinet, graviter laboravit.

Beneficium Christianae Religionis.

De Juris Principiis Christianae Religionis conformibus.
 C A P. XVIII.

ANimus reip. jus aequum omnibus, cujus ideam aeternam a Deo esse demonstravimus. (2) Unde formam rerumpp. aeternam ordinem naturalem esse contulimus (3); ac proinde animum reip. non esse aequum aequitate civili, sed aequitate naturali (4), non quod condunt sive interpretantur *Capitoniani*, sive *Jurisperiti* consulti Politici, sed *Labeoniani*, sive *Jurisperiti* Morales. (5)

Jurisprudencia nova Religionis Christianae conformis.

Jus autem naturale cum antiquis Juris Interpretibus, naturalis aequitatis investigandae solertissimis Philosophis, fecimus duplex *prae*, & *posterior*; & utrumque

- (1) *Lib. super. Cap. CIV.*
 (2) *Ibid. Cap. XLIV. cum seq. juncto Principio.*
 (3) *Ibid. Cap. CLII.*
 (4) *Ibid. Cap. CLIII.*
 (5) *Ibid. Cap. CX XII. §. ut autem.*

De Conatu
observanda.

que *vi*, seu *conatu* constare diximus. (1) Sed omnem conatum corporibus abnegavimus: *conari* enim nihil aliud est, nisi alienum subsistere motum: in conatu enim curva virga est, quum in adversam partem inflexa manet; sed conatus non virgae est, sed manus, quae virgae motum in oppositam partem subsistit. Itaque in *nostra Metaphysica*, & in *Epistolis*, quas ad eam scripsimus, omnes conatus e physica ejecimus, & ad metaphysicam ablegavimus: nam posse subsistere corporis motum ejusdem est, qui dare potest, nempe mentis, & Dei: & philosophus plane non est, qui *conatus corporum veros esse motus negaverit*: (2) nam conatus est corporis, sed non a corpore; & qui corporibus conatus attribuit, idem & iis attribuat occulta naturae consilia, ingenia, studia, sympathias, antipathias. Hinc Jus naturale prius brutis animantibus abnegavimus, (3) quae est vis corporis excita a cupiditate, quam bruta animantia non habent, sed quandam cupiditatis imaginem, quem *appetitum* dicunt; qui non est vera *cupiditas*, cum liberum non habeant *bruta* principium, quod ipsorum motus subsistere valeat. Jus autem naturale posterius est vis veri, & rationis (4), quae in conatu cupiditatem habet, sive subsistit motum cupiditatis: & diximus jus naturale posterius priori indere formam juris; quia ei indit immutabilitatis notam in eo, quod fieri per naturam non potest, ut prius per naturam non liceat. (5)

Principia Juris Antiquorum Interpretum conformia seniori doctrinae de Gratia Dei.

Quae juris principia sunt maxime conformia seniori de *Gratia* doctrinae. Ratio enim naturalis est, qua gentes ipsae sibi sunt lex: eaque est *lumen divini vultus super omnes signatum*; & immutabiliter tueretur

- (1) *Lib. super. Cap. LXXV. §. cumque vita.*
- (2) *Ibid. Cap. eod. §. Atque haec.*
- (3) *Ibid. Cap. eod. §. Illa parte.*
- (4) *Ibid. Cap. eod. §. Illa autem.*
- (5) *Ibid. Cap. LXXVIII. cum seq.*

tur libertatem humani arbitri, ut possimus, si volumus, subsistere motus cupiditatis. Sed gentes vel Christianae ipsae exortes divinae Gratiae aliis cupiditatibus, ut humanam gloriam, non tam subsistunt, quam desectunt motus cupiditatis, unde edunt imperfectae virtutis facinora: sola Christi gratia victrix praestat, ut possimus prae Dei Gloria recte velle; atque adeo sola virtus Dei in quaque virtute omnes virtutes praestat, quam diximus esse verae virtutis notam. (1)

Epicurus Jurisprudendiae Christianae importunus.

C A P. XIX.

Hinc vides *Epicurum*, quam sit Christianae Jurisprudendiae importunus, qui ut metaphysicae hostis genus rerum aeternarum supra corpus negavit; ita Matheseos cotemptor demonstratos commensus rerum aeterno vero constare haud moratus est, arithmeticum, & geometricum, in quibus Justitiam commutativam, & distributivam consistere demonstravimus (2). Itaque jus in natura nullum esse putavit, idque in opinionibus posuit; non honestate aeterna, sed fluxa corporis utilitate censuit; eaque variante, variari opinatus est. Quare sensibus obsequentem facile eum *Macchiavellus*, *Hobbesius*, *Spinosus*, *Baylaeus* postea secuti sunt. (3) Sed id fuerit gravissimum argumentum, hos errare omnes, *Spinosam* maxime, qui mente, non sensu de veris rerum dijudicat, nec admittit, nisi apertissime demonstrata, & in haec placita cum *Epicuro* conveniat, in quibus *Sceptici* & cum *Epicuro*, & cum *Spinoso* conveniunt.

Epicurus & corpulentus & ageometra.

Proinde Justitiae naturalis ignarus.

Pla

- (1) *Lib. super. Cap. XL & XLI.*
- (2) *Ibid. Cap. XLIV.*
- (3) *In Proloquio §. Quare.*

Platonicici Jurisprudētiaē rebus commodi.

C A P. XX.

ET videant *Vinniani*, (1) an recte jura esse *Platonis ideas* per jocum dicant, qui animum humanum demonstrat esse immortalem, quem *Jurisconsulti* docent, esse universi Juris domicilium & sedem; & proinde ille demonstrat animum humanum immortalem, quod sit ex genere rerum, quae supra corpus sunt: unde perspicue conficitur, jura ex genere rerum aeternarum esse per hoc, quod vel corporum, non corpora sunt: in quo stat *Metaphysica universi juris illa rerum Divisione*, qua *Jurisconsulti* res in *corporales*, & *incorporales* dividunt, & illas sensu, has intellectu consistere omnino statuunt, & nos gravius *Lib. super.* firmavimus. (2)

*Metaphysica
juris stat Me-
taphysica Pla-
tonicorum.*

Jurisconsulti Christianae Religioni Philosophis utiliores.

C A P. XXI.

Sed hoc *Jurisconsulti* ipsis *Philosophis* praestant, quod uti ipsius veri vi, aliud agentes, nempe dum leges interpretantur, ad *Platonicos* accessisse demonstravimus (3); imprudentes eadem ratione *Christianae Religioni* magis, quam *Philosophi* ipsi, subserviunt. Cum enim jura in dividua statuunt, ea partis posse unquam induere formam negant, sed juris alicujus sociis sive in solidam, sive pro indiviso adesse respondent: quia jura spirituales res sunt, aut rei spiritualis modi: & in falsum illud *Dei-
sta-*

*Metaphysica
de juribus
individuis
Deitas con-
stat.*

- (1) *In ejus Commentar. Inst. de Reb. corporal. & Incorpor. in Principia.*
(2) *Lib. super. Cap. CLXXXVI. §. Namque.*
(3) *Ibid. Cap. eod. §. Haec.*

starum concesserimus Dogma, Deum esse infinitam mentem in infinito corpore, & in homine rationis, in bruto sensus, in planta vitae, in corpore extensionis peculiare & divisas partium formas induere?

De Constantia Philologiae.

P A R S P O S T E R I O R.

UT autem homo intellectu, & voluntate constat, *Omnis scibili-
lis* ita quicquid scit homo, ab hominis aut intellectu, aut voluntate proflexit; ac proinde omne, quod *Fontes duae* dicunt scibile, aut ad rationis necessitatem, aut ad auctoritatis arbitrium refertur. *Philosophia* firmat *Constantiam rationis*; tentemus, ut *Philologia* firmet *Constantiam auctoritatis*, qua via, diximus, *Auctoritatem* partem esse *Rationis*. (1)

Nova scientia tentatur.

C A P. I.

Est enim *Philologia* sermonis studium & cura; quae circa verba versatur, eorumque tradit *historiam*, quid? dum eorum origines & progressus enarrat, & sic per *ejus partes* linguae aetates dispensat, ut eorundem teneat proprie- *Historia ver-
borum;* tates, translationes, & usus.

Sed cum rerum ideae quibusque verbis appictae sint, ad *Philologiam* in primis spectat tenere rerum *Historiam*. Unde *Philologi* de rebus publicis, gentium & populorum moribus, legibus, institutis, disciplinis, opificiis pro suo jure commentarios scribunt; rem *Lapidariam*, *Numariamque*, & *Chronologiam* sedulo tractant, unde edunt testimonia antiquitatis graviora: atque haec *Ejus subsidia* *Lapidaria,
Numaria,
Chronologia.*

Par. II.

D

omnia,

- (1) *Lib. super. Cap. LXXXIII.*

Philologi cen-
sus amplissi-
mus;
Munus reip.
maxime ne-
cessarium.

omnia, quo omnes doctarum linguarum Scriptores sive Oratores, sive Philosophos, sive adeo Historicos, & maxime Poetas enarrent: a quibus respublica eam sibi maximam capit utilitatem, ut interpretetur antiquam linguam religionis, & legum.

Sed antequam de Re Historica quicquam libemus, juvat Programmata Chronologica hic proponere, in quod omnes consentiunt, quantum nobis ea exhibeat, quae ad nostra Historiae Principia statuminanda conducant.

Diluvium An. ab O. C. 1656.		
Partitio Orbis Terrarum inter Noachi filios An. 1657.		
Magia inter Chaldaeos nata.		
Nimbrodus vel Nembrot	seu Babylonica Linguarum Confusio, & Assyriacum primum fundatum Regnum, Chaldaeorum.	intra 200. ab Diluvio annos.
Aegyptiorum Dynastiae quatuor		Thebana. Tinenfis. Tanensis. Memphitica.
Abrahamus vocatus. Anno 2082		
Cecrops Aegypto (1) dicitur deducere duodecim exiguas Colonias in Atticam: ex quibus postea Athenae coaluere.		
Hellenus, Deucalionis filius in Thessalia Regnum fundat, & gentem graecam.		Anno 2448
Cadmus Phoenicius (2) Coloniam in Graeciam deducit, & Thebas in Boeotia condit.		
Aegyptiacae (1), & Syriacae (2) Potentiae argu- menta.		
Lex Mosi data Anno 2491.		
Danaus Aegyptius (1) Argivo Regno Inachidas spoliat Anno 2553.		
Pelops Phrygius, (2) Tantali filius in Peloponneso regnum fundat. Anno 2682.		
Iterum Aegyptiacae (1), & Asiaticae (2) Potentiae argumenta.		
Omne praeteritum Tempus excurrit Graecis Obscurum.		
Ninus Beli filius fundat Regnum Assyriacum secundum Medorum gente. Anno 2737.		
		Ty-

Mercurii Trimegisti
decollo

Mercurii Trimegisti
decollo

Curetes
Macedonibus

Tyrus navigatione, & coloniis celebratur. Anno 2752. Asiae
Potentiae argumentum.

Et floruit Minos primus gentium legislator.

Atque id tempus Heroicum, quo Orpheus, Hercules, Jason,
Castor, Pollux Argonautae.

Et Theseus Athenarum Regnum fundat.

Aborigines per hanc aetatem in Italia regnant.

Trojanum Bellum An. 2820.

Hinc Ulyssis, & Aeneae errores; mox Albae Regnum.

Regnum Hebraeorum in Saule fundatum. An. 2909.

Per quod tempus Athenienses, suppresso Regno, falsa occupata
reguntur.

Attici, & Aeoli Colonias in Joniam, sive Asiam Minorem mit-
tunt. Anno 2949. Graecae Potentiae argumentum.

Cumae Urbs fundatur. An. 2960.

Quatuor Aegyptiorum Dynastiae in unam Thebarum concedunt.
Anno 3033.

Circa haec tempora Sesostris Aegyptius florere memoratur.

Hesiodus floruit. An. 3089.

Carthago a Tyria Didone fundata. An. 3113. Argumentum Phoeni-
ciae Potentiae.

Homerus floruit. An. 3119.

Lycurgus fert leges Lacedaemoni. An. 3120.

Ludi Olympici ab Hercule instituti, & diu usurpati, restituti.
Anno 3223.

Hic incipit Varroni Tempus Historicum:

Quo tempore etiam dum silvestris Italia;

Et Latini Reges, Aeneae putata Soboles, Albae regnant.

Roma fundatur Anno ab O. C. 3250. Olymp. 6. a Troja Capta. A. 430.

Sub Numa, e Corintho, aliisque Graeciae urbibus missae Coloniae
fundasse feruntur in Italia Crotonem, Tarentum, aliasque Ma-
gnae Graeciae urbes. An. ab V. C. 40. Graecae Potentiae Ar-
gumentum.

Albanum Bellum gerente Tullo, in Italia potens Etruscorum Re-
gnum floret, quod infero Mari universo ab litore Etrusco ad
fretum usque Siculum nomen dabit. An. ab V. C. 82. 3337

Psammeticus Rex Aegyptius Ionibus, & Caribus aperit hactenus
exteris oclusam Aegyptum; An. ab V. C. 84.

Hinc Historia Aegyptiaca incipit certa Herodoto lib. 1. cap. 95.

Tarquinius Priscus omnia decora, & insignia, quibus Imperij Ro-
ma.

Sanctuariorum de
Peregrinis in lingua
de Fenici in lingua

Handwritten mark

116

1750
3450

2150 3250 150 12900 3250 50
350 12900
2450/3290

tatum error
Poësim ex ele-
ctione natam;
& locutionem
poëticam ex
electione fa-
ctam aliam a
vulgari.

Causae cur
Historiae
Principia de-
siderentur.

Historiae pro-
fanæ Princi-
pia historiae
sacrae incom-
moda.

tionem sibi poëticam invenisse, haecenus quoque ab omnibus putatum est: unde duo conficiuntur; alterum, si ex privato ingenio natus, & propria arte factus in illa omnis philosophiae ruditate, *omnium Poëtarum*, & ut *Plutarcho* arridet, *omnium Philosophorum Parens Homerus*; cur post humanitatem omnibus philosophiae artibus exornatam, nemo extitit, qui Homero sit, nisi longo intervallo secundus? Tantum virum subito, & ex sese factum esse, incredibile est: igitur haec quaestio pios conturbaverit animos, ne peculiaribus diluviis aliis aliae gentes demersae sint, quarum qui forte in altis montibus superfuerant, antediluvianam sapientiam conservarint; cui quaestioni Mundi aeternitatem adstipulanti a Christiano Sapiente obviam eundum est. Alterum, quod conficiebatur id erat, quod si inventiones & locutiones poëticae ex peculiari Poëtarum ingenio & arte proveniunt, & linguae sunt rerum testes; Poëtae communium morum, & rerumpp. totius temporis heroici testimonium perhibere non possunt. Itaque, ut res temporis obscuri ignoratae, ita res temporis heroici falsae sunt. At enim graves scriptores omnes, in quibus praecipuus *Plato*, quam saepissime Poëtas ultimae antiquitatis adhibent testes.

Principia autem Temporis historici paucissima extant, atque ea ipsa, tanquam antiqui Orbis magna disjecta rudera; ut ille *Tanais*, qui e Scythia egressus Orientem omnem, & Aegyptum usque subegit: & rursum ille *Sesostrius Aegyptius*, qui per victum Orientem vicem Scythis reposuit, & praeterea magnam Europae, Africaeque partem subjugavit; de quo sparsa per Asiam monumenta se vidisse testatur *Herodotus*; & uterque, uti *Hercules*, nihil domum, nisi devicti Orbis gloriam retulere.

Quae res, si verae essent, Terrarum Orbis enormem antiquitatem probarent *Cinensibus*: quod sane Chri-

6

11

quoque

Christiano Sapienti non est dissimulandum, sed omnino reprehendum & confutandum: quod facile factu fuerit eo, quod ab Historia Rom. veri didicimus. Romanis externas gentes per injurias sibi illatas, & Romanos externis gentibus per bella, quibus eas vindicabant, innotuisse: & semper bellorum poenas fuisse Captivitatem, & Servitutem; & hunc gentium morem cum Civitatibus in Orbe conditis natum, ut aliae ab aliis secretae, & sine omni communicatione agerent, quam diutissime perdurasse satis docet *Tarentinum bellum*, ccccxxxv post U. C. annis gestum, quod Tarentini Romanos, qui tamen ex hoc brevi Italiae continenti erant, & magnam ejus partem jam bellis subegerant, jamque non solum inferi, sed etiam superi maris potentes erant, nam classe Tarentum adremigantes per injurias a litore prohibere; quod, *qui, aut unde essent*, ut cum *Floro* loquar, non satis norant.

A Graecis principia Profanae Historiae repetere nobis negant *Aegyptij*; qui Graecis se primos humanitatis conditores jaçantibus illud corrigentes joco urbanissimo respondebant, *semper pueros Graecos esse*. Quare *Plato* in *Timaeo* per hanc ipsam Aegyptiorum Sacerdotum occasionem notat, Graecos graviter ignorare antiquitatem. Quin *Aristoteles* in *Politicis* Graecos taxat, res Afsyriacas fabulose narrare, quod tantundem est, ac eos maximi Orbis Terrarum Imperij res ignorasse. Et sane *Ptolemaeus* longam Afsyriorum Regum seriem recenset, Graecis prorsus incognitam. Quidni Graeci tandiu Afsyrios nescirent, sibi nec pace, nec bello cognitos? cum mos gentium antiquissimus fuisset, gentes per bella, aut amicitiae foedera alias aliis innotescere? Sed quid a Graecis res externas desideramus, cum ne suas quidem antiquiores satis nossent? Nam sane *Plutarchi Theseus*, a quo graeca historia sumit exordium, quot quantisque fabulis est exornatus? Quare

Historia Roman. convincit falsa Historiae profanae principia, ut haellenus sunt proposita.

& Jus Gentium historiae Rom. adstipulatur.

Graeci antiquitatum ignari.

Graecorum ingenia falsis maxime delectata.

Handwritten scribble and signature.

re antequam hujus operis Synopsis italice ederemus, nedum aequo animo, sed etiam lubenti auditum illud Satyrici,

... quicquid Graecia mendax Audet in Historia.

Roma autem diu post etiam gentes minores fundata est: & Romanis diu ille mos mansit, quem Sallustius in Conjuracione Catilinae memorat, sua ab aliis benefacta laudari, quam ipsi aliorum narrare malebant.

Hinc conficitur, Profanam Historiam principia, quae magnifici ea de re librorum Tituli venditant, haec Stenus non habere; quod tantundem est, ac quod de Re historica Scriptores ingenue fatentur, Historiam Profanam nec certas habere origines, nec certam successionem. Nam ea sane essent res Temporis obscuri in lucem editae, res Temporis Heroici a fabulis excussae: quas si nossemus, sciremus causas, ex quibus res Temporis Historici natae sunt.

Rei Historicae Scriptores verbo negant, re fatentur. Historiam Profanam sua non habere principia. eequaenam forent?

Et conficitur hoc quoque aliud, quod nos Philologis objicimus universis; satis infirmam hactenus eorum esse etymologiam, a qua veras verborum origines, & progressus, si certas rerum origines, & successiones Historia nobis enarrasset, haberemus. Unde ii saepe similitudinis syllabae, sive adeo unius literulae sono, & qualicumque generica rerum similitudine origines verborum latinorum ex. gr. ab graeca, vel hebraea, aliave lingua longe distita enarrasse sibi videntur: cum non animadvertissent, in vocibus, quas primas inter latinos natura nasci necesse fuit (1), nullam vel cum proximis Graecis quicquam habere commune; ne pronomina, ne interjectiones quidem; ut alia vocis forma latini, ac graeci timerent, dolerentve, laetitiam, admirationem, simileve

Etymologia hactenus infirma; & quid ita? primum infirmitatis argumentum: secundum.

(1) Lib. super. Cap. CXLIX.

lesve affectus perturbatiores erumperent: Nam vocetis eruditionem graecae linguae Grammatici inter novas graecorum censent.

Hinc illa absurda Philologorum omnium placita, locutiones proprias ex. gr. nasci, vivere, mori, videre, audire, timere, irasci esse prorsae orationis; at illas in luminis oras edi, caelestes ducere auras, vel, spiritum regere artus, animam in auras recedere, rem oculis usurpare, auribus haurire vocem, gelu per ossa currere, sanguinem fervere circa praecordia, improprias esse Poetarum: & vicissim statuunt, & ex vero statuunt, Poetas prorsae orationis Scriptoribus esse mirum quantum antiquiores; quasi tempore Homeri, & multo magis Hesiodi, sive adeo Orphei, nempe seculo Heroico, Graeci populi eadem linguam loquerentur, qua post tanta temporum intervalla prorsae orationis Scriptores usi sunt: quando apud populos, maritimos maxime, & qui cum externis commerciis agitant, linguae vel quingentorum annorum spatio tam insigniter mutantur, ut prorsus aliae videantur.

Aequa perversitate conveniunt in illa item maxime adversa duo; unum nempe, Poetas alia lingua, ut cum Cicerone dicam, loqui, quam populari; ac proinde Homerum quoque, Hesiodum, Orpheum propria lingua non communi gentis locutos esse: alterum, Poetasuisse primos rerumpp. Fundatores. Si enim Poetae silvestre ferumque vulgus ad civilem societatem adegere; cur linguam usi tam a vulgari remota, ut ad eos enarrandos praecipue Grammatica facta sit? Quae duo cum, ut maxime adversa, ita maxime vera sint, mihi fecere locum graviter dubitandi, Poetae veram originem hactenus latere ignoratam.

Atque adeo his de causis omnibus ego, qui in omni vita magis ratione uti, quam recordari sum delectatus, quo plura in philologia novi; plura Par. II, E mihi

Philologiae nunciatioes proprias ex. gr. nasci, vivere, mori, videre, audire, timere, irasci esse prorsae orationis; at illas in luminis oras edi, caelestes ducere auras, vel, spiritum regere artus, animam in auras recedere, rem oculis usurpare, auribus haurire vocem, gelu per ossa currere, sanguinem fervere circa praecordia, improprias esse Poetarum: & vicissim statuunt, & ex vero statuunt, Poetas prorsae orationis Scriptoribus esse mirum quantum antiquiores; quasi tempore Homeri, & multo magis Hesiodi, sive adeo Orphei, nempe seculo Heroico, Graeci populi eadem linguam loquerentur, qua post tanta temporum intervalla prorsae orationis Scriptores usi sunt: quando apud populos, maritimos maxime, & qui cum externis commerciis agitant, linguae vel quingentorum annorum spatio tam insigniter mutantur, ut prorsus aliae videantur.

Error alter, ut Homerum, Hesiodum, Orpheum propria lingua non communi gentis locutos esse: alterum, Poetasuisse primos rerumpp. Fundatores. Si enim Poetae silvestre ferumque vulgus ad civilem societatem adegere; cur linguam usi tam a vulgari remota, ut ad eos enarrandos praecipue Grammatica facta sit? Quae duo cum, ut maxime adversa, ita maxime vera sint, mihi fecere locum graviter dubitandi, Poetae veram originem hactenus latere ignoratam.

Grave dubium, an vera Poetae origo hactenus ignorata?

153. Not. p. 12

153. Not. p. 12

153. Not. p. 12

153. Not. p. 12

153. Not. p. 12

153. Not. p. 12

*Cur Philo-
phi a philo-
logiae studiis
alieni?*
*an autem re-
ste?*

mihī ignorare visus sum. Unde non temere *Renatus Cartesius*, & *Malebrancius*, philosopho alienum esse dicebant, in Philologia multum diuque versari: quod dictum alioqui, nisi cum modo accipitur, id sane sub magnae auctoritatis nominibus it Christianas respublicas perditum. Nobis enim leges Divino utroque Codice, nempe Veteris Testamenti hebraea, aliisque linguis orientalibus, Novi autem & graecā linguā perscriptae; leges in Corpore Juris Justiniani latine, qui ex Basilicis, aliisque de Jure Orientali graecis libris ingentem accipiunt lucem, conceptae sunt: Theologia, & Jurisprudentia bonā & magnā parte ex harum scientiā linguarum constant; & Interpretes nullam habent Auctorum fidem.

*Philosopho
Christiano di-
gnum, Philo-
logiam in
Scientiae for-
mam redige-
re.*
*Cur Platonis
Cratylus non
sit felix.*

Itaque Philologiae studium a duobus praestantissimis Philosophis, si communi Christiani nominis, non privatae Philosophorum gloriae studuissent, ita erat protrudendum; ut viderent Philosophi, an Philologiam ad Philosophiae principia revocare possent, sub gravi *Platonis* exemplo, qui id in *Cratylō* praestare conatus est, infelici tamen successu, quia linguam certam a primis legibus introductam, quae certe fuit, quae vixerat seculo Poëtarum Heroum, (1) qui primi Respublicas legibus fundarunt (2), ignoravit; & ideo ignoravit, quia jamdudum Athenis leges praesenti ejus linguā loquebantur; nam quotannis emendabantur a Nomothetis.

*Julij Caesaris
Scaligeri, &
Sanctij, Sciop-
pijque tenta-
entia arguta
magis, quam
vera.*

Julius Caesar Scaliger, Philosophus satis acutus in latinae linguae causas Philosophicis rationibus inquirere studuit; quem postea *Sanctius*, *Scioppiusque* secuti sunt; sed ex Philosophia Aristotelaeae depraemptis, quae longa seculorum serie post linguas primum conditas orta est;

(1) Lib. super. Cap. CLXX.
(2) Ibid. CLXXXIII.

nec philosophia generis humani aestimatur; cum ne graecis quidem Philosophorum sectis aliis probata sit.

Hinc nos si non felici, certe pio ausu de *Principiis Humanitatis*, cujus studium Philologia est, ex necessariis argumentis a corrupti hominis naturā desumptis differere hoc Libro decrevimus; & ita *Philologiam* ad *Scientiae* normam exigere.

De Principiis Humanitatis.

C A P. II.

Humanitas est hominis hominem juvandi affectio: quod, quia potissimum fit Oratione, nempe consiliis, admonitionibus, exhortationibus, consolationibus, objurgationibus, hinc puto factum, quod *studia linguarum* dicantur *Humanitatis*.

Sed ex latiori genere Humanitas haec a nobis accepta e duobus principiis constat, pudore, & libertate, ex quibus ambobus liberalitas coalescit, quae virtus hoc hominis ingenium dirigit perficitque. Homo enim hominem juvat aut sermone, aut operā, aut re. In unaquaque harum trium rerum, ut recte fiant, pudor & libertas unitae adsint, oportet: nam servilis pudor adulatorum est, qui ne dum genus humanum non juvant, omnino perdunt; nam homines ex stultis prorsus insanos faciunt, ut inde in gravissima mala conjiciantur. Contra acerbae objurgationes & graves irritant saepe magis, quam absterrent a prave factis, aut male consultis homines. Opera autem, nisi ingenua sit, ea est necessarius, ut pecudum, labor (1). Postremo libertas immodesta juvandi alios est prodigalitas, quae ut plurimum in immeritos rem profundit, & dantes & accipientes ex aequo perdit. Igitur ex vi ipsius humanae naturae de duobus his Humanitatis Principiis differamus

E 2 mus

(1) Unde Lex Aquilia inter pecudes numerat seruos.

Humanitas est hominis hominem juvandi affectio

Forma, Pudor, materia Humanitatis, Libertas: mus; quorum unum ceu *Forma* erit, *Pudor*, alterum veluti *Materia* erit, *Libertas*, pro iis, quae diximus de *Universi Juris Voluntarij Forma, & Materia Lib. sup. (1)*

De Uno Humanitatis Principio, Pudore.

C A P. III.

Diximus *priore Libro*, Cupiditatem gigni ex rebus finitis; (2) eamque esse animi labem per *Adae* peccatum a corpore contractam (3), omnium peccatorum homini corrupto fomentum (4). Nam Theologus plane non est, qui id negaverit, quod Angeli incorporei, peccarint tamen; tum quia Angeli peccare quam liberime sine ullo cupiditatis impulsu voluerunt; tum, quia nullum cupiditatis impulsu habuerant a corpore, quod est terminatum, ii in Infinitum recta peccarunt, nempe, esse ut *Deus* appetiere (5): unde merita poena sunt infinitum miseri, qui nolent, esse *Deum*, qui infinitum est bonum, & sic omne bonum aeterno odio habent; nihilque amant, nisi mendacium, quod nihil est. Ex eodem ferme genere *Ada* peccavit, qui cum integer posset, si vellet, non auscultare Cupiditati (6); *Malus Daemon* non ullum corporis bonum, quod finitum necessario fuisset, sed infinitum bonum animi, ipsam *Dei Sapienciam* ei proposuit, inquit, *Eritis sicut Dj, scientes bonum, & malum* (7). Igitur is quando *veram Scientiam*, quae prae *Dei* beneficio fruebatur, contempsit, & infinitam discere concupivit, condignam eum plexit *Deus* poenam, erroris, seu *malefacti conscientiam*, quae nihil aliud est,

Cur Angeli, & Ada Integer in falsa bona mentis, & infinita peccarint?

Pudor est praeve facti conscientia:

(1) Cap. LXXVII. (5) S. Tb. 1. p. q. LXIII. Art. II. & III.
 (2) Cap. XXIV. (6) S. Tb. 1. p. q. XCV. Art. II.
 (3) Cap. XXI. cum tribb. seqq. (7) S. Tb. 2. 2. q. CLXIII. Art. II.
 (4) Cap. XXIX. cum duob. seqq.

nisi veri ignorati pudor. (1) Atque haec fuit *prima* *Primae poena* omnium poena, & quidem *Divina*, proprie a *poenitendo* *Divina* *hominini a Deo* appellata, quam *Plato* unam *Nemeseos*, sive *Divinae* *irrogata.* *Ultionis* poenam esse statuebat.

At quia *Deus* simplicissimis rationibus agit & re- *Summae Dei* *Sapientiae ma-* *ximum argu-* *mentum.* git cuncta (2), cum *Primum* Parentem peccatorum providisset, & in eo generis humani naturam corruptum iri, cupiditatem praegravaturam rationi, ac proinde sensus esse imposituros menti (3); hominem ita fabricat, ut pudore afficeretur, qui *universi Juris Naturalis* fons est: (4) eaque ratione *simplicitati amissae* statim *pudor* successit: unde *Primi* Parentes post lapsum extemplo se nudos agnoverunt. *Pudor Juris naturalis Fons, Integrae simplicitati repositus.*

Pudor in causa fuit, ut pro *Pietate* amissa, nempe amore erga *Deum*, excitaretur *Religio*, quae est *Numinis* metus, & ideo metus est, quia nos pudor admonet, *Numen* laesisse. *Pudor Religionis inceptor.*

Ex qua ultima antiquitate conjicio, *reos stipulandi, & promittendi* appellatos; ut nomine ipso admonerentur, promissor, ut cum dies cesserit, quanquam non venerit, solvat; stipulator, ut, non quando dies cesserit, sed quando venerit, petat; ac proinde, si contra faciant, sint ejus *pudoris Rei*; quos dixeris omnes, qui iure stricto contra aequitatem utuntur & exceptione, tanquam juris naturalis actione repelluntur: quae exceptio ex genere a Romanis *doli* appellata est; quam *Lib. super.* a *Temperantia* dictari diximus. (5)

Et ex pudore est *sensus communis reverentia*, ex qua *Audaces* altera *divina poena* manet, *Infamia*, quae est *Infamia altera Poena Divina.*

(1) Lib. super. Cap. LXIX.
 (2) Ibid. Cap. VI.
 (3) Ibid. Cap. XXV.
 (4) Cap. LXVI. in not. lib. B.
 (5) Cap. LXVI.

suam
 C. 1. p. 13

est commune hominum iudicium, quod improbe factum damnat.

Praeclara virtutum omnium a Pudore orta soboles enarrantur.
Infamia facti quid?
 A pudore itidem frugalitas, probitas, quae sunt bonae animi artes quae temperantiam firmant: a pudore promissi fides, dicti veritas, alieni abstinencia, quae sunt bonae animi artes quae firmant Iustitiam: & a communis sensus reverentia coercitae improbitas, impudentia, audacia; ex qua omnia scelera, & maleficia gignuntur; quae qui admittit infamiae, quam *Jurisconsulti* dicunt *Facti*, seu *sensus communis* jure naturali reus est.

Verborum arbitrari, decernere vetustissima Origo.
 A pudore quoque genus humanum edoctum, omnia vitae obscoena, turpiaque occultare; & utilitatum enormitates ipso aspectu *arbitrari*, ac *decernere*, quo tempore omne commercium permutationibus agitabatur, & nondum ulla communi mensura inventa, res mole ipsa aestimabant: ad quae antiquissima tempora haec duo verba cum suis quaeque proprietatibus revo-

Arbiter proprie quis?
 co: *arbiter* enim *spectator* proprie dicitur; & qui spectando rem iudicat *arbiter* appellatur, pro illa locutione, *remotis arbitris*: unde mansit postea *arbitrorum* appellatio in iudiciis bonae fidei, quae pudore plurimum constant; uti appellatio *judicum* in iudiciis stricti juris, juxta illam formulam, **INTER JUDICES ARBITROSQUE**. *Decernere* autem est visu serio definire aequalitates utilitatum: *cernere* enim est distincte, ut ita dicam, videre, & *decernere* perfecte cernere est: quare

Decernere armis unde dictum?
Historia duum verborum decidere, & judicare.
Prima humanitatis lapsae Parens Pudicitia;
Decernere hujus vetustatis est proprium: quod, cum postea jure majorum gentium per vim fieret, decernere armis dictum est, quod Itali proprie reddunt, wedorla con l'armi; quod proprie decidere dictum est, tanquam caede definire tandem, jure civili introducto, & iudiciis constitutis, dictum est judicare.

A pudore tandem in statu exlegi admoniti, qui Caeli, quod Deum putabant, aspectum veriti, promissam Venerem ferarum ritu abhorruere; & non sine ali-

aliquo Numine, quod auspiciis sequebantur, certas sibi uxores in omne vitae consortium destinarunt; neque ignavi errone, qua pabulum daretur, vagabantur: sed certis sedibus auspiciato captis confedere, & occupatas terras colere instituerunt: unde primum familiae, mox gentes majores, inde Clientelae constitutae, ex quibus demum Respp., & Imperia orta, quibus minores gentes fundatae sunt. (1)

Et eadem simplicitate Deus Opt. Max.; cum hominem corpore, & animo conflasset, ab animo conatum homini attribuit, quem demonstravimus, proprium esse animorum (2); ut, homine lapsa, pudor hanc vim animi intenderet, qua animus menti corporique imperaret.

Namque ignorati veri pudor vim animi intendit, quatenus menti imperat, ut in vestigando vero pertendat, donec habeat exploratum: atque haec tertia Divina Poena est, *Curiositas*; ut perquam homo peccasset, per eam ipse purgaretur: & ex ea provenit Prudentia, qua homo instructus temeritatem, & ejus sobolem *delicta* vitaret, quae proprie a *delinquendo*, deficiendo dicta sunt: & sic quoque vitaret *vicia*, qua appellatione Latini *delicta* ipsos significant; quasi sint pravi habitus animi ex frequentibus delictis, seu defectibus debitae attentionis in vestigando vero confirmati.

Ab hac ipsa mentis vi vettigandi veri provenere *Sapientes*; qui excellentiorem virtutis imaginem, quam qua vulgo homines praediti sunt, excogitarunt: ad quam conformati Philosophi, eminentioris gradus officia, quam quae a legibus jubentur, dictant imperio veritatis.

Po.

- (1) Lib. super. Cap. CIV. cum duob. seqq. & latius infra, ubi de Histoy. Temporis Obscuri.
 (2) Lib. super. Cap. XXXIV. cum plurib. seqq. & hoc lib. Part. Prior. Cap. XV III.

Quarta poe-
narum divi-
narum Indu-
stria; unde
Fortes, qui
fundarunt
respp.

Postremo eadem ipsa simplicitate Deus Sapiens-
simus, quia praeviderat hominem lapsum, infirmum, &
solum ad omnium rerum egestatem redactum iri; ita
eum praeformavit, ut ex multitudine exlegi pudore
ferinae Veneris divisi, existerent *Fortes*, qui vim ani-
mi in corpus quoque exercerent; agros sibi occupatos
colerent; infirmos & egentes in fidem reciperent; ut
ex utrisque republicae fundarentur, in quibus fortes
imperarent, infirmi parerent; sic quarta divinarum Poe-
narum *Industria*, quam Deus Adae lapso edixit, *in su-
dore vultus tui vesceris pane tuo*, omnia humanae vitae
commoda in terris orta, quae ipsa inventionibus in genus
humanum importavit: quibus & qui abundant, & qui
egent ad colendam humanam societatem reperentur.

& omnibus
vitae commo-
dis genus hu-
manum dita-
vit.

Dei Opt.
Max. in suis
explicandis
consiliis ad-
miranda sim-
plicitas!

Atque ita Deus Opt. Max. per unam naturalem,
& simplicissimam viam, nempe *Pudoris*, qui ex tempe-
ratura corporis animique humani conflatur, quo Primi
Parentis peccatum plexit, eo, inquam, pudore omne jus
naturale continuit; & per natam ex pudore vim animi,
quae mentem & corpus regeret, bonas artes omnes in
homine lapso eduxit, per quas naturaliter sociatos su-
stinuit, ac servavit.

& Providen-
tia!

Invidiam contra
Casus, vel Ne-
cessitatis Phi-
losophos Divi-
nae Provi-
dentiae de-
monstratio.

Hunc ubique gentium sibi constantem simplicissi-
mum ordinem, qui per ea ipsa, per quae genus hu-
manum in sui exitium erat ruiturum, tot vitae socialis
commodis, quot fruimur, ditavit, & auxit, ut omni ra-
tione naturaliter conservaret, impj negent, si possint, &
Divinam Providentiam sustulerint: & tot, tanta, & tam
varia humanae vitae commoda, quae, immenso terrarum
ac marium spatio diffusa, ingentibus navigantium sudori-
bus periculisque in unum emporium convecta, innu-
merum industriam Artificum elaborata, alienis utilitatibus
prostant, a quonam prostant dicat *Epicurus*, *Macchia-
vellus*, *Hobbesius*, *Spinosa*, *Baylaeusque*: ab illo, vel illo
homine, qui ut fera bestia suae unius utilitati studet?

Ac

At enim quid boni in commune cujusque suum ferae
bestiae unquam contulerunt? Ab homine autem certe
prostant; sed qui, ut non ille, aut ille, ita certe homo
est: neque enim ille aut ille contulit omnia; neque
meus intelligendi modus eam expromptam peperit co-
piam; neque inane, seu nihil ullam ulli unquam unam
minimam rem, nedum tot, tantas, tam varias commo-
davit. Homo igitur est, qui nec ille, neque ille sit, ne-
que modus sit, neque nihil sit. Haec hominis natura
est, quae non ut illum, aut illum *hominem homini lu-
pum* facit; sed illum aut illum *hominem homini* distat
Deum esse: & si tot tantaque bona ab uno Principio
in unam generis humani salutem temere non coierint,
nec caeco *Casu*; an ea eo compegerit caeca *Necessitas*?
Si non caeca, sed intelligens fuit, nec necessitas fuit,
sed *Providentia aeterna*, quae privatas hominum curas
ita dividit, ac dispensat, ut praeter, atque adeo contra
ipsorum propositum in summam redeant ad suam Infi-
nitam explicandam Bonitatem.

De altero Humanitatis Principio, Libertate.

C A P. IV.

Porro unus Homo cum libertate creatus a Deo est:
cetera sine arbitrio serva. Unde Adae protinus
creato in cetera mortalia a Deo summum arbitrium per-
missum. Sed ut per lapsum humana natura labefactata
est, non prorsus extincta; ita & haec ejus pars, nempe
rerum arbitrium non amissum est, sed corruptum, ita
ut pudore esset moderandum. Iccirco Deus, cum scis-
set, hominem peccaturum, & ab honestate aeterna
prae naturae corruptae infirmitate, egestate, & solitudi-
ne, ad parandas vitae fluxas utilitates traductum iri, pu-
dorem ei attribuerat, quo utilitates moderaretur. Mo-

Unus homo
liber, cetera
mortalia ser-
va.

Dominiuum
homine cor-
rupto, corru-
ptum,
pudore mode-
randum.

Par. II.

F

de-

Libertas naturalis quae? *Qui bono natura? suus?* *Servitus naturae definitur.* *Suitas Originaria quid?* *Ex libertate commercia; ex commerciis humanitas exulta.*

deratum utilium rerum arbitrium *naturalis libertas* est, (1); ex quo homo dicitur *suus*, proprius; uti quod in aliena est potestate, aut dominio dicitur, *alienum*. Unde naturae servitus est, qua homo pecuniae, libidini, honori vivit serviliter mancipatus.

Ex hac *hominis suitate*, quam *originariam* dicere eleganter possis, & libertatem naturalem definivimus, sunt nata commercia; per quae, tanquam per rivus ex altero fonte libertate humanitas derivata. Unde videmus Civitates commerciis celebratas humanissimas esse, a commerciis remotas, feriores.

Libertatis partes duae ab ea tanquam a suo trunco diramantur, *Dominium*, & *Tutela*: nam qui liber est, saltem suae libertatis est dominus; & qui ab injuriis se tueri non potest, servus est; (2) quae sunt *tria jura primaria*, ex quibus omnes leges, omnesque respublicas ortas vidimus, (3) atque adeo omnis humanitas condita est.

Auctoritas naturalis. Libertas enim est, ex qua homo proprius, sive suus ipse est, quam diximus esse *naturalem auctoritatem*. (4)

De una Libertatis parte, Dominio.
C A P. V.

Dominium, seu Proprietas, dividitur in Usum, & Fructum.

ET Dominium diximus (5) esse eam Auctoritatis partem, quae in specie *proprietatis* dicta est. Ita acceptum dominium duas item sub se partes habe: *usum*, & *fructum*: & quidem duo in Natura omnium.

(1) Lib. super. Cap. LXXI.

(2) Ibid. Cap. CXXII.

(3) Ibid. Cap. LXXIII.

(4) Ibid. Cap. LXXXIX. cum duob. seqq.

(5) Ibid. Cap. XCVI.

minimo sunt rerum genera, quibus homo in hac re- *Summa rerum* Universitate dominatur, alia *utenda*, *fruenda* alia. *rum genera. utenda, fruenda.*

Naturam *utenda* sunt, quae usu ipso afferunt utilitatem, de quibus maxime proprie *utilitas* dicta est: *utenda, fruenda.* cuiusmodi sunt *aer* ad prospectum, *aqua profluens* ad *lavandum*, *mare* ad navigandum, *litora maris* ad appellendas naves, & ob has ipsas rationes *flumina publica*, & *eorum ripae*, quae proinde usu communia omnibus in *LL. Romanis* dicuntur, proprietate nullius, nempe proprietate, quae nunc est, jam distinctis rerum soli dominis, non de illa primaeva, de qua heic loquimur; quod dominium in rei communiione, recte *Quid primae in Terris dominium?* *Grotius* definit, usum omnibus hominibus communem.

Atque hinc fit, quod cum ex hoc rerum genere ipsa *Terra* sit, quatenus hodie *naturam* habeat usum, ut ibi insistatur, & qua iter fiat; Principes Summi aliorum Regum copiis per suas ditiones iter facere volentibus, ut plurimum iter praebere teneantur, ut mare liberum, & litorum appulsum eorum Classibus: & si prohibeant, prohibiti iter armis vindicare possint. Et in rebus privatis *iter, actus, via* sunt pars domini eorum, quorum praediis debentur, (1) quibus si uti impediuntur, *actioe confessoria*, quae vindicationis species est, ejus vi domini ea vindicent.

Hominum vero voluntate factum, ut res utendae arte factae, uti sunt omnia, quae ad *vestitum, tectum, que*, & alios humanos usus, praeter quam *victum*, pertinent, in alteram domini partem, nempe fruendorum *translata* sunt, quia naturam *superflua* sunt; cum usus naturam sit duntaxat necessitatis: quae est ratio discriminis inter *Usum*, & *Fructum* Jurisconsultis, Philosophisque communis.

Naturam autem *fruenda* sunt, quae fructu ipso *pro-* *Naturam fruenda quae?*

F 2

ha-

(1) L. 4. D. de Usufructu.

ventum afferunt, ut sunt proprie fruges, & fructus, unde frui dicitur. de quibus proprie dicitur frui. Ad quod si spectasset Julianus, non omnino reprehendisset, qui existimaret, fruges appellari eas, quibus homo vesceretur. (1) Nam de his rebus dicitur in sua nativa significatione proprietas, quod fructu, (nunc autem dicunt abusu) propria, seu nostra ipsorum sunt, & omnium maxime proprie in nostram substantiam abeunt.

Atque haec, quae dico, confirmant Antiqui Interpretes Juris, quum dicunt, dominium esse usumfructum, quem caussalem appellant; quod si pro hoc dominio omnium antiquissimo, quod primi homines exercere, accipiatur, caussalem dicant, nihil elegantius dici potest. Nihil enim vetat, vel Barbaros quaedam eleganter dicere, ut Latini multa, Attici omnia; ne quidam erret, qui idem eleganter, ac latine dictum putaverit, ignorans inter Verulam desideria Dictionarium esse ex omnium linguarum elegantiss concinnatum.

Itaque proprietas initio fuit earum rerum, quae absumendo nostra sunt: qua significatione maxime propria dicitur meum, & tuum: ex qua Jurisconsulti dictum putant mutuum: unde conficitur ratio, cur rei alienae mutuo datae hoc dominium absumendo paretur. (2)

Quamobrem haec duo verba, meum, & tuum, quae Plato dicebat seminarium omnium discordiarum, nata sunt ante dominiorum distinctionem. Nam Divina Providentia, quando per invalescentem ex Adae peccato cupiditatem communiore rerum, quae fuisset hominum maxime propria, inter eos humanitas conservari non potuit, & in communiore rerum meum, & tuum seriebant discordias, quae genus humanum perderent; introducta in rebus soli divisione, meum & tuum genuere commercia, quibus diximus humanitatem celebrari.

Sed

(1) L. Fruges 67. D. de V. S. (2)

fructus

1

12

11+

U. N. p. 13

1

1+

(2)

Quae vera rerum proprietates? quid proprie meum, tuum? unde mutuum? Meum, & tuum nata ante dominiorum distinctionem. Meum & tuum, ut in Communiore Discordiarum, ita distinctis dominis, si commerciorum societatis partentes.

Sed non protinus proprietas ad res soli translata est; sed sensim per gradus, quos ex ipsa rerum natura mox narrabimus, eo processit.

Principio enim proprietas alienata est ad fruges operam nostram a solo divisas, quum primi homines terrae fructus Perceptione fecere proprios: quae est prima species occupationis in terris nata, & primus omnium modus distinguendi dominij jure naturali introductus; distinguendi, inquam, dominij, non acquirendi, jure naturali, non gentium; quia ea occupatio rerum fruendarum ante gentes fundatas a singulis hominibus occoeperit; & facta est jure dominij cum ipso homine nati, ac proinde dominij universalis, quod Grotius appellat: quare dominium non peperit, sed distinxit.

Atque hac in re non tam naturalis ratio, quam summa copia rerum, & summa raritas hominum faciebat, ut modesti, & commodi homines tantum de medio sumerent, quantum satis; & ita naturam ipsam celebrabant libertatem, quae ibi viget, ubi homines communibus bonis modeste utuntur.

Hinc postea frugi, homines parci, & ipsa moderatio frugalitas dicta est: quo vocabulo Romani Ciceronis testimonio omnem virtutem significabant, quod omni viri tui modus inest;

quem ultra citraque nequit consistere rectum: hujusque vetustatis vestigium est, ut homo frugi, vir probus, modestus etiamnum dicatur.

Et ea ratione rebus ipsis distantibus, omnium virtutum fundamentum inter homines a Divina Providentia jactum est, moderatio: namque & homines divino auxilio destituti erant, ut possent recte agere ex deliberata ratione; & nondum communis utilitatis occasiones natae, eos justis injustique poterant submonere.

Atque ex his, quae haecenus dicta sunt, liquet Traditionem rerum mobilium esse modum dominij parandi

Vocabuli Proprietatis metaphorae.

Prima frugum m. solo divisarum.

Fructuum perceptio prima in terris nata occupatio.

jure naturali non gentium introducta.

Libertas, ut naturaliter celebrata?

Frugi homines unde dicti? Frugalitas Romanis pro omni virtute.

Ut primum Justitiae fundamentum Moderatio inter homines jactum.

Rerum mobilium traditio, modus parandi

U. N. p. 13

De re in officiis lib. I Conitatem naturae definit

acquirēdi do-
minij iure na-
turali in-
troducitur; ju-
re gentium
receptus.

randi jure naturali introductum, jure autem gentium receptum: nam ante gentes fundatas usuvenisse necesse est, aut saltem potest, ut alius alio rerum genere vitae necessariorum abundaret, quo egeret alius; & pudorem dictasse, ut egens voluntate compotis rem acciperet, &

Prima utili-
tatis occasio
inter homines
nata, quae
eos justitiae
commonuit.

pro ea aut eandem in genere dare promitteret, aut aliam daret, qua forte alter egeret. Quae fuit prima utilitatis occasio inter homines nata, quae eos justitiae commo-
nuit.

Permutatio-
nes primi in
terris contra-
ctae.

Atque indidem colligitur, *permutationes* primos ho-
minum contractus, & *promissa* ante conditas gentes cele-
brari coepta, de rebus mobilibus tamen. At postquam a
gentibus distincta terrarum dominia, traditio ad domi-
nia quoque rerum soli quaerenda producta est.

Promissa ante
gentes condi-
tas celebrata.

Traditio re-
rum soli jure
gentium in-
troducitur.

Deinde *proprietatis* significatio processit longius,
quum homines providi fructus, & ligna aestate collige-
rent in hyemem servaturi; unde *Industrii* dicti, & *Indu-*

Quando Gu-
stodia pro pro-
prietate habe-
ri coepit.

Industria un-
de dicta.

stria, a *struendo*, quod *struix* proprie *lignorum* dicitur
& *industria* pro labore, quod hic fuerit primus homi-
num labor. Hoc rerum statu coepit *Custodia* pro pro-
prietate haberi: & a *domo* forte *doppinium* appellatum,
quod domo seu custodia tuerentur.

Quis primus
hominum la-
bor?

Postilla *proprietatis* ad significationem hac improprio-
rem prolata est, quum homines numero aucti, sola ter-
rarum, quae *Jurisperiti* dicunt *Fundos*, terminis posi-
tis, sibi custodire coeperunt; & *animus domini* per eos

Quando a-
nimus domi-
ni statim si-
gnificatus pro
proprietate
haberi coepit.

Usus, & Au-
thoritas quo
sensu juris
gentium vo-
cabula?

terminos positos significatus proprietatem fecit. Ex quo
tempore *usus* pro *possessione*, & *auctoritas* pro *dominio*
accepta sunt: in quae duo juris gentium verba *Cap. le-*

gis XII. Tab. de Usucapionibus conceptum est. *Usus &*
auctoritas fundi biennium esto; & *Auctores in Romanis*
LL. dicti, a quibus dominij causam habemus, (1) & ple-
rum-

(1) *Lib. super. Cap. XCVI.*

rumque venditores (1); non ut falso eruditissimi Juris ^{Auctores qui}
Interpretes putant ab *augendo*, sive auctione. ^{primum di-}
^{cti?}

Cum his quae de historia Auctoritatis, sive Pro-
prietatis tradidimus, congruit, quod *Hermogenianus* scri- ^{Hermogenia-}
bit (2), nempe *jure gentium distincta*, non *introdu-* ^{nus illustra-}
ta dominia; nam jure naturali cum hominibus nata ^{tus.}
erant pro indiviso, deinde per gradus, quos diximus, di-
stincta sunt *jure gentium*, quas *posuisse terminos agris*,
distinctisse dominia, *aedificia collocasse*, *condidisse re-*
gna idem *Jurisperitus* ibidem narrat; nempe gentes
maiores, ex quibus regna fundata, non minores, quae
a regnis fundatis provenere, ut *Lib. super.* latissime de-
monstravimus. (3) Qui sane locus primam nobis fecit
copiam intelligendi, cur *Dj majorum, minorumque gen-* ^{Majores, &}
tium dicerentur, quos antea dici vulgo *Eruditorum* ^{minores ge-}
audiveram, sed quid eae voces importarent, nun- ^{tes quae pro-}
quam ab iis intellexi: quae sane voces, nisi sic, ut ^{prie.}
nos distinctimus, accipiantur, neque hic *Hermogeniani*,
neque innumeri de *Re Romana* loci explicari commode
possunt, ut inferius videbimus. Sed & has voces Roma-
ni, ut alias sane quamplurimas ad similia significanda ^{Quae per si-}
traxere, ut *majorum minorumque gentium patricios* si- ^{militudinem?}
gnificarent, nempe priores esse illos, qui a Patribus per
Romulum lectis, quasi a Patribus ante Romanam gen-
tem, posteriores nimirum illos, qui a Patribus post Rom.
gentem fundatam provenere: quae duo translata pro
verbis propriis, ut haecenus vulgo accepta, ingentem, ut
videbimus, Historiae Rom. obscuritatem peperere.

Postremo, fundatis Civitatibus, *proprietatis*, sive au- ^{Postremo pro-}
thoritatis significatio ad omnium maxime impropriam ^{prietatis nata}
pervenit; quum jura sine ulla corporali occupatione, sine ^{sola animi de-}
cu- ^{stinatione suf-}
^{ficienter s-}
^{gnificata.}

(1) *Lib. super. Cap. XCVI.*

(2) *L. s. D. de Just. & Jur.*

(3) *Ibid. Cap. G. & per Librum ferme universum.*

custodia, sine ullo permanenti corporeo nostri animi signo, sed sola animi destinatione sufficienter significata; jura, inquam, propria, seu nostra ipsorum fiunt: & universum patrimonium *substantia patris* dicta (1); & *substantia hereditas* appellata (2); quae non sunt corpora hereditaria, sed jus quod intellectu consistit. (3)

Ipsa animus, & quae sunt animi jurisconsultis substantia hominis dicta.

Ut jura sensim, & per gradus ad suam aeternam incorpoream originem coneffere.

Nihil homini magis proprium, quam voluntas.

Universis juris ut brevissima historia, ita summe administranda.

Sed ex hujus verbi, *Proprietatis*, historia vides, vocabulum quidem ad impropria translatum, sed rem vi ipsa ad suam maxime propriam naturam accessisse; ut jura a corpore ad animum transferrentur, & *proprium cujusque*, sive *cujusque suum*, quod idem est ac *jus cujusque* a *consumptione* primum, deinde *perceptione*, tum *occupatione*, porro *custodia*, posthaec *limitibus*, tandem ad *voluntatem*, qua nihil in homine magis proprium datur, concessisse: & per hos gradus a jure naturali priori primum per jus gentium, deinde per jus civile, postremo ad jus naturale posterius, sive ad solum pudorem jura tandem pervenisse: quod eleganter dixeris, jura omnia a jure naturali rudium hominum inchoata, jure naturali majorum gentium erudita, jure naturali gentium minorum attenuata, jure naturali philosophorum sunt omnifere corpulentia depurata,

De altera Libertatis parte, Tutela.

C A P. VI.

Tutela quid? **D**E Tutela superest, ut dicamus: eam definivimus libertatem tuendi per vim se & sua; (4) sive est naturale Imperium cum homine natum; quo qui injustum aggressorem ob sui, suarumve rerum tutelam occidit,

Tutela Imperium cum homine natum.

(1) *L. fin. C. de Verbor. Signif.*
 (2) *L. 58. §. penult. D. de Administr. Tut.*
 (3) *L. hereditas. l. pecuniae §. 1. l. bonorum de V. S. l. hereditas D. de hered. pet.*
 (4) *Lib. super. Cap. XXII.*

dit, si aliter tueri nequeat, jure superioris occidit. (1)

Ab ea vi *Virtus* principio appellata; quae viribus corporis alienae vi illatae obsisteret, eamque superaret: sed, latis postea legibus a vi corporis ad vim animi translata est, & vis ad suam naturam concessit; estque jus sua vindicandi, aut ulciscendi in judicio: & in judicio privato dicitur *actio*, *accusatio* in publico; nam utraque est *juris nostri* legibus praeformata *Tutela* (2), dum formulae vigeant; at postquam viguit jus naturale Philosophorum, est *juris nostri Tutela* a *Ratione* dictata.

In rerumpp. autem fundatione, ut diximus *Lib. super.* (3) ex libertatibus singulorum *libertas civilis* extitit, quae tum maxime celebratur, quum omnes legibus serviunt; ex dominiis singulorum *dominium emens* conflatum, quo tanquam reip. patrimonio omnium privatorum jura continentur; & ex singulorum tutelis natum *summum Imperium*, quod sua vi armata legum cunctos cives tuetur: & ex singularibus auctoritatibus *Auctoritas Civilis* coorta; quae praeterquam quae sunt naturam debita, honesta quoque naturae officia jubere potest; quae autem naturam sunt licita, prohibere: & sic *Auctoritati Civili* haec humanitas, qua ex culti publici sumus, est ut *Vulgi Philosophiae* accepto referenda.

Ut autem sciamus, quibus rationibus haec *Civilis Auctoritas* a primis generis humani ex legis temporibus ad has respublicas, in quibus nunc versamur, perducta sit, *Historia Temporis Obscuri* ex nostris Principiis est contexenda: quae sane fuerint *Principia*, quae haecenus desiderantur, *Profanae Historiae Universae*: in quo conatu si defecerimus, studium saltem tantam cognitionem juvandi universum genus humanum certe aliqua indignum laude non fuerit.

Par. II.

G

De

(1) *Lib. sup. Cap. XCIX.*
 (2) *Ibid. Cap. CXXI.*
 (3) *Ibid. Cap. CVIII.*

C A P. VII.

Historia duplex, Rerum, & Verborum. Historia Verborum, Etymologia. Prima Historia Rerum, Mythologia.

Certa Origo, & Successio Historiae Universae ab Historia Sacra repetenda.

Historia Universa, altera rerum, altera verborum est; atque hanc ex illa profluere perinde constat, uti extra omne dubium est, priores res esse, quam rerum notas. *Historia verborum* incerta, nempe *Etymologia* & quia *Historia Prima Rerum Profanarum*, quae est *Mythologia*, seu *Historia Temporis Fabulosi*, nec certam habet originem, nec certam successionem: & ideo ejus incerta origo, & incerta successio, quia *Rerum Temporis Obscuro* hactenus est desperata cognitio. Quare si *Sacra Historia* res nobis exponat actas, dum in *Historia Profana Tempus Obscurum, & Fabulosum, sive Heroicum* excurrit; jam tramitem habebimus, quo *Historia Temporis Obscuro, & Historia Temporis Fabulosi* *Historiam Temporis Veri* pertingat. Igitur quod hactenus de naturalis Orbis terrarum mensuris verum dicebatur, eas a certis Caeli mensuris suam certitudinem mutuari; id de veritate Orbis terrarum civilis quoque dicendum sit, quod *veritas rerum profanarum* unice ab *Historia Sacra* petenda sit.

Sacrae Historiae demonstrantur Antiquitas, Perpetuitas, Veritasque.

C A P. VIII.

Itaque de *Sacra Historia* statuamus haec tria;
 I. Eam omnibus *Profanis* esse antiquiorem:
 II. Eamque solam certa initia, certamque successionem *Historiae Profanae Universae* commodare:
 III. Atque has ipsas res, praecisa licet divina fide, quae tamen omni demonstratione major est, tra-

tradere humanis argumentis, quantum haec res ad verum geometricum propius accedere patiat, demonstratas.

Antiquitatem haec duo probant;

Unum, quod nulla *Profanarum Historia* genus *Sacrae Historiae Antiquitas.* humanum exlex tum ante, tum post *Diluvium*, ante omnes resp. fundatas, omnesque leges positas, sub *Chanaan* egisse, explicatius narret: quem vetustissimum rerum statum soli *Poetae* suis *fabulis*, & tamen perobscure innoverunt.

Alterum: quia ipsa *Resp. Hebraeorum* principio ad *Theocraticam* formam fundata est, *Decalogi* legibus, quibus nulla poena irrogatur humanam institutione; & late narratur in *sacris Bibliis* a *Mose* ad *Reges* usque *ccccxx.* durasse: quo statu *majorum Gentium D. ccc.*, nempe antiquissimi *Deorum* falsis religionibus consecrati; & eorum fide majores gentes, hoc est omnium vetustissimae contentae sunt.

Tertium, quod alii quoque ante nos adverterunt, quod *Homerus*, *Scriptorum* omnium *Profanorum* certe Primus tales suorum *Regum* pastoricos mores describat, quales *Historia Sacra* de suis *Primis Regibus* narrat: & tamen *Regnum Hebraeis* a *Mose* *Sacrae Historiae* *Scriptore* quingentis post annis fundatum est.

Certam autem originem, certamque successionem rerum *Profanarum* unam *Sacram Historiam* nobis tradere posse, evincit vetustissimus ille, quem supra (1) tradidimus gentium morem, externarum agere incuriosas, & ideo incuriosas, quia suis quaeque finibus contentae, externas gentes non nisi per bellorum occasiones noscebant; quorum perpetuae poenae captivitates, & servitutes fuere: quas *Hebraei* ab *Afsyriis* per-

G 2

(1) Hoc Lib. Par. II. Cap. I. §. quae res.

peffi, dum per ea ipsa tempora, & diu post Graeci jam exculi Afsyriorum Potentiam ferme ignorarent, Rerum Profanarum, quae ab Afsyriorum Monarchia Profanis Scriptoribus incipiunt, & certa initia & certos progressus docere possunt.

Veritas. Quod autem haec ipsa nobis ex vero tradat, tria item argumenta graviter docent.

Unum, quod ea Gens legis, & patris moris usque tandem ad obstinationis vicium religiosissima fuerit; ut suae antiquitatis monumenta sanctissime custodisse, nihilque admisisse externi putandum sit.

Alterum, quod ipsa Historia ipsis linguae perpetuitatem servavit; quod illud evincit, Hebraeae linguae Eruditis in ejus causis hactenus inobservatum, quod retum verborum, uti Graecis Latinisque est tempus praesens, ita Hebraeis est praeteritum, tempus proprium Historicorum, & tertiae quidem personae.

Tertium, quod ex Hieronymo in Daniele, & alii ante nos attulere, sed tamen id ipsum ex nostris Principiis conficitur, est, quod Xenophon primus Graecorum Historicus, qui res externas scripsit; nam eas ipsas, quas Graeci cum externis gessisse scripsit, idemque gravissimus Philosophus, & magna ipse pars rerum quas scripsit; & quia sua expeditione in Persiam prioribus belli Ducibus penitus penetravit, res Persarum Sacrae Historiae apprime conformes scripsit.

Demonstrantur Gigantes, qui sunt tanquam Traduces Antediluvianae in Postdiluvianam Historiam.

C A P. IX.

Principia Historiae rationibus non fir-

Sed doctissimus Hugo Grotius veritatem Sacrae Historiae studio magis, quam judicio demonstrat; qui
ejus

ejus initia Scriptorum ethnicorum locis benigne acceptis, non ullis invictis rationibus conficit; ut illa, quod *Universale Diluvium* communis gentium traditio, & *Gigantes* praeterea, nudata postea forte sepulcra testentur: quae duo, quia rationibus non demonstrat, nihil conferunt, nisi ut haec ipsa Eruditi juxta ac vulgus admirentur. Nam rationes physicae, quibus alii Gigantes fuisse probant, vix dignae sunt recensitu. Cum enim hominum staturam, qui ad duo sive adeo ternorum millia ante nos vixerunt, certo sciamus, nostram hominum nihilo proceriorem fuisse; qui tempore humana corpora parviora brevioraque fieri dicunt, videant, ne in satis absurdas rationes imprudentes compellantur: quod si per tantum temporis spacium haec insensibilis nostrorum corporum deminutio facta fuerit, centum millium saltem annorum excursu opus sit, quibus ad Gigantes perveniamus? Cur igitur Gigantes, ut Sacra tradit Historia, *Seculi Potentes* fuerint, piis credentibus synchroni? Cur non Abel, Caimus, qui aetate omnes antecierunt, Gigantes orti? Cur non subito post Diluvium nati quoque, sed *Nimbrodus* ad ducentos post Diluvium annos Gigantea statura a Sacra Historia narratur? Cur ex tanta corporum proceritate ad hunc brevem staturae modum, quam subito, tam insigniter decreverunt? An Angelos humana semina collegisse, & uti Incubos e falsarum religionum foeminis Gigantes generasse dicamus, ut multi Sacram Historiam interpretantur? Quibus difficultatibus adacti viri magis acuti, quam pii, Gigantes proprie fuisse omnino negant, & metaphoricis gentium Tyrannos accipiunt. Ab his exploratis scilicet Principiis Historiam Universam hactenus sunt exorsi; quia Auctoritatem inconcussa ratione, cujus pars Auctoritas certe est, firmare non studuerunt.

Igitur principio aliquot *philologicas dignitates* quam vulgatissimas, tam extra omnem controversiae aleam po-

*mata adm-
rationem, non
scientiam gi-
gnunt.*

*Nec solide fir-
mata, gignunt
absurda.*

*Philologicae
Dignitates
novem.*

- I. positas in antecessum proponam.
Anno post Diluvium ante Babylonicam linguarum confusionem Sem, Cham, Japhet exleges Terram inter se divisisse; & in Assyria mansisse Semum, Chamum in proximam Phoeniciam Aegyptumque, Japhetum in Europam commigrasse.
- II. In Oriente praemature humanitatis rediisse artes, itaut ducentis post Diluvium annis inter Chaldaeos Magia nata sit; quae alioqui in Astrorum observationibus posita, multo majori tempore opus habebat, ut in artem, sive adeo scientiam redigeretur.
- III. In Occidente genus Divinationis natum tam rude, quam Orientalium eruditum; quae putabat fulmina tonitruaque, volatus cantusque avium, & victimarum exta laeta tristiae Deorum monitus esse.
- IV. Constantem a primis usque temporibus inter Graecos famam durasse, cujus testis *Homerus*, genticos suos quondam more ferarum traduxisse vitam, & cadavera canibus corvisque voranda reliquisse.
- V. Mythologos uno ore docere, hos fuisse feras, quas Orpheus Lyrae sono cicuravit, & saxa ex quibus Amphion ad Lyrae quoque sonum coeuntibus Thebarum muros construxit.
- VI. Et Philologos universos, dum Linguarum enarrant Origines, docere quoque, Interjectiones, primas fuisse humanas voces, quae ad perturbationum impetum erupissent; postea enata Praenomina, quibus res in summa verborum egestate indicarent, & quidem monosyllaba ferme omnia omnibus: & nos demonstravimus (1) primas inter Latinos proprias voces natas fuisse, Nomina, & quidem omnia monosyllaba quoque.
- VII. Et illud indubium interiores disciplinas ab Asia in Aegy-

(1) *Lib. super. Cap. CXLIX.*

Aegyptum & Graeciam deductas esse.

Uti illud quoque exploratum, longe priorem ver- VIII.
sam prorsum Oratione natam esse.

Postremo Poetas fuisse primos Rerumpp. Fundato- IX.
res.

Ne quis tamen miretur in Chronologia, ducentis *Observa-*
post Diluvium annis in tantam frequentiam auctum ge- *dum.*
nus humanum, ut Nimbrodus tam enormis altitudinis
Turrim excitaret; id det, quod haut sane negaverit, vi-
ros decimoquinto anno pubescere, foeminas duodecimo
viripotentes fieri, & foeminas quinquagesimo anno effoe-
tari, & in annos singulos foecundare posse; & rationem
putet, unam Foeminam ad quinquagesimum usque an-
num septem & triginta filios parere posse, secundam tri-
ginta sex, tertiam triginta quinque, & sic deinceps; tum de
neptibus, dehinc de abneptibus, demum de proneptibus eun-
dem numerum capiat; is conficiat ad extremum, ducento-
rum spacio annorum plures hominum myriades nasci posse.

Nunc quaerere juvat, quatenam causa tanti discrimi- *Problema,*
nis, quantum illud, quo homo ferus ab homine hu- *quo nova de*
mano differt; quando exlex Chamus suam posterita- *Philologia*
tem in Phoeniciam induxit, unde mox in proximam *Scientia exci-*
Aegyptum pervenit; Japhetus, Graecis *Japetus* dictus, *tatur.*
exlex quoque in Europam commigravit? Et cur primi
gentium Sapientes in Assyria Chaldaei, cum Chamus,
& Japetus linguam antediluvianam secum attulerint,
qua priorem humanitatem servare possent, & linguae
Babylone Semi posteritati confusae sunt?

Nam isti *Cecropes Aegyptj, Cadmi Phoenices, Da-* *Chronologia*
mai Phrygij, qui deductis in Graeciam Colonis huma- *hactenus prae-*
nitatem important, & *Orpheus*, atque *Amphion*, qui *postera.*
trecentis post Cecropem, & Cadmum, ducentis post Da-
naum annos, Graecos populares suos *feras & saxa* fuisse
testantur, non sat commode suis sunt divisi temporibus.
Quae *Chronologiae* mihi absurda miranti; illud in men-
tem

tem venit; quid si haec, etsi temporibus praepostera, rebus ipsis vera sint tamen: & inter Graecas gentes postquam Aegyptiacae, Syriacaeque, atque adeo Asianae Potentiae fama pervasisset, ut suam augustiorem facerent originem, fecisse antiquiorem; & rationem propositi *Problematis* eam esse;

*Humanitas
vni Religioni
omnis accepto
referenda.*

Quod vicinus Chamo Semus inter suos posteros veram Dei Creatoris Religionem, verae Religionis cultu innocentiam, innocentiam humanam societatem, societate linguam usque ad Babylonis Confusionem seruarit: ac proinde artium antediluvianae humanitatis memoriam custodivit, quanquam hominum raritate principio solam pecuariam, & rusticam exercuerit. Hinc ad Idololatricam & Semi posteris declinantibus, primi gentium Sapientes Chaldaei: & Chami posteritas in Phoenicia, ob Chaldaeorum, & Aegyptij ob Phoenicum vicinitatem, mature interiores disciplinas invenire potuerunt. Sed Japeti suboles in Orphei feras, & Amphionis saxa commutata diu vixit, cum Japhet a Semitidis satis longe abcessisset: quare ut ipse veram, ita ejus posteritas omnem exiit religionem, & religione exuta, humanitatem.

*Ut homines in
Orphei feras
conversis*

Etenim per hanc ingentem Terrarum silvam tam Chamitidas, quam Japhetidas hac ratione in solitudinem distractos esse necesse est: quod saepe viri a foeminis, foeminae a viris, pueri filij a matribus, matres a filiis pueris, ut feras effugerent, dividerentur; & ita sensim minores a majoribus rudiores, ferarum metu relicti, vel abacti, sic dispalati folique prius omnem religionem, deinde omnem linguam, tandem omnem humanitatem exsurdaverint, & in brutam licentiam, ac errorem ferinum abierint. Quo rerum statu mille annos durante, si quis recte rationem putet, quanquam quamplurimi aut a feris enecti, aut fame per hyemes, siti per aestates deperierint; tamen incolumes vel ut feras evaderent, vel ut pabula, aut fontes quaerent, in Scythiam, Aethio-

*Et per ingen-
tem Terrae
silvam effusis*

Aethiopiam, Occidentem plagam, Indiaeque praevalido nixu per invia & confragosa acti temeraria forte penetrarint.

Sed & hoc discrimen inter utrosque intercessisse, quoque etiam necesse est; quod Chamitidae a Semitidis inter eos certis in locis agentibus, qui vi verae Religionis sociati, virtute se, & suos, & pecudes a feris tutabantur, humanitatis admoneri; & in ingentibus camporum aequoribus commode syderum ortus, occasusque animadvertere potuerunt; & ita Caelum a syderum motibus sibi finxere Deum, atque in id, etsi non verum, saltem doctum Divinationis genus concessere, Magiam. At Japhetidae longe a Semitidis, & Chamitidis distiti, inter ipsos, qui humanitatem colerent, versante nemine, ad brutum stuporem redacti omnes, fulmine excitandi fuerunt, ut Caelum crederent Deum, ejusque voluntatem putarent Jovem: quare Divinationis genus satis rude, & sero inter Occidentales est introductum.

*Cur in Oriens
te matura &
erudita, in Occi-
dente rudis
& tarda Divi-
natio?*

ph. h. p. t.

Chaldea

Atque haec invicta Demonstratio sit, Terrarum orbem Diluvio universum fuisse obrutum; & genus humanum in Noacho servatum esse; & Arcam in locis Assyriae subjectis, ut Armeniam, confedisse; quando maturi Assyriorum cultus, unde inter eos prima Monarchia nata est, & diuturnae reliqui Orbis ferinae vitae, quae ad mille post Diluvium annos vel inter Graecos ipsos duravit, non alia afferri ratio potest, quam vera Religio inter Semitidas conservata; quam si Japhetus quoque inter suos servasset, aut, uti Chamus, iisdem piis proximis, a pietate descivisset; in Occidente eadem, quae in Oriente, fuissent secutura. Et hoc pacto per nostra Humanitatis Principia non solum Sacra cum Profana constat Historia, sed Profana celebrem Sacrae Historiae Epocham, nempe *Universale Diluvium* confirmat.

*Demonstratio
Diluvij Univer-
salis,*

Ex hac, quam exleges impj traduxere profus effera vitam, provenere post Diluvium in Profana Hi-

*Gigantium
demonstratio,*

Par. II.

H

sto.

*Chamitidae, ex vicinitate Chaldaeorum ut Phoeniciae et
Aegyptij matura cultu*

storia *Gigantes*; de quibus Sacra Historia haec narrat quinque:

I. Ante Diluvium fuisse, & Deo praecipuam Diluvij causam fuisse.

II. Ab filiis Dei, qui ad filias hominum intrarant, ortos esse.

III. Eosque fuisse *Potentes a seculo*, & *famosos Viros*.

IV. Aliquanto post Diluvium eos memorat in *Nimbrodo*, seu *Nembrot*.

V. Inter Pios credentes non natos esse.

Demonstrantur Gigantes ex hoc foedo hominum victu provenisse.

I. Historiam Civili;

II. Historiam naturali:

Civilis Historia prostat apud *Jul. Caes.* & apud *Cornel. Tacit.*, qui, dum in causas inquirunt de vastis *Germanorum* corporibus, quisque unam affert, quae ambae, uti in id effectum conveniunt, ita sunt copulandae. *Caesar* (1) dicit, esse summam adolescentum ab omni disciplina libertatem; quod eorum *omnis vita in venationibus, & studiis rei militaris consisteret* (quibus studiis haud sane pueri dant operam) & quod a parvulis labori, & duriciei studebant, & hoc ali staturam putarent. *Tacitus* (2), quod in omni domo (vel Principum) *nudi ac sordidi in eos artus, in ea corpora, quae Romani mirabantur, excrescerent*. Id constat de gente, religione, moribus, institutis jam fundata; quid de materno liberorum cultu ante omnem humanitatem introductam putandum est: & quando per avia, in via virgultis, dumetis, ac cespitibus confragosa vel glans, vel fons pue-

(1) De Bello Gallico lib. VI. Cap. VI.

(2) De Moribus Germanorum Cap. XX.

pueris nudis duro labore legendus erat?

Historia, sive Observatio Physica demonstrat, quantum magistri metus puerorum spiritus affligat, & quicquid in iis est ad adolescendum generosius, concidat: & nitros sales, quibus urinae plurimum abundant, plurimum vivacitatis habere, ut in spiritu salis ammoniaci spectare est: campos autem stercoreatos feliciter frugescere rustici norunt; & tamen parum prae iis, quos exercitus armati insedere, qui per plures annos reddunt lactissimas segetes: ut conjectam eodem cultu in ultima ad Meridiem Americam Gigantes etiamnum gigni: qui Terrarum Orbem itineribus lustrant, quaeso explorent, an haec nostra vera sit conjectura.

Itaque pueros multo ante quam nostri adolevisse, & membra firmasse existimandum est; ut hinc quoque Divina Providentia summo opere suspicienda sit; ut, quando humanum genus impietate in eum foedum victum esset abiturum, & fore, ut ingens Terrae silva feris abundaret; pueri cito adoluerent, & in corpora ingenia firmarentur, ut feras aut fugerent, aut superarent.

Gigantes Antediluvianos Sacra narrat Historia inde natos, quod filij Dei, hoc est *Sethidae*, ut *Samuel Buchartus* interpretatur, ad filias hominum, sive falsarum Religionum foeminas, earum pulchritudine capti intrarant. Has foeminas e Caimi posteritate fuisse necesse est, qui cum Urbes fundasset, ut Sacra quoque testatur Historia, ex ejus gente foeminae nedum mundiores, sed elegantes fuisse, quoque necesse est. Et has ipsas *Sethidarum* amore deflagrasse inde conjiciendum, quod ii veri aureae aetatis Heroës haberentur, qui non muro, sed virtute, & se, & pecudes, & fata a feris tuerentur. Et uti postea gentium postdiluvianarum communis mos fuit, cum alienigena non habere connubium; ita de antediluvianis existimandum esse necesse est, inter diversarum religionum viros foeminasque concubitum

H a quo

Historia Naturali

Divinae Providentiae Argumentum.

Qua ex causa Gigantes Antediluviani?

Vere Pii Fortissimi Gentium.

Q. V. Ros. p. 17

1+

quoque etiam damnatum, ut hodie nos inter Christianos & Turcas, vetitus est. Quare & viros & foeminas istas suorum communione exclusos, exclusasve esse oportet (quod poenae genus antiquissimum & ex gentium moribus ortum inferius late probabimus) unde extorres folique per silvas, suam posteritatem fugâ & errore in ferinam vitam dispulere. Et ita ex iis postea gentes giganteâ staturâ prognatae sunt, apud quas nec lavandi pueros, nec ulli disciplinae tradendi mos priscus ferinus permanerat: qui postea *potentes a seculo, & famosi viri* fuere.

Gigantes Gigantes post Diluvium tradit *Historia Fabulosa*; sed eos non statim post Diluvium ortos esse, *Sacra Historia* memorat; nam in *Nimbrodo* memorat: quia saltem ducentos procurrere annos necesse fuit, ut *Chami* posteritas impietate in hanc ferinam vitam, & inde cultu humano in gentem abiret.

Cur in Oriente mature cessere? Postea Gigantes in Oriente cessere; quia civili cultu introducto, & matres coepere lavare filios pueros, & patrum, ac magistrorum incessit metus, & multo magis falsarum religionum terribilis Superstitio.

Cur non nati ante vere pios? Non nati Gigantes inter *Semi* posteros vere pios; quia ex cultu antediluviano matres lavabant pueros, & pueri sub Patrum imperio & disciplinâ adolecebant.

Cur Germani corporibus vasti? Apud *Germanos* perdurarunt Gigantes; quia ex ferino cultu, uti nefarios concubitus reliquerant, ita hunc educandorum liberam morem retinere.

Cur nefarij concubitus inter Persas? Nefarij concubitus inter *Astyrios*, ac proinde inter *Persas* ex eo ferino cultu servati, sed Gigantes cessere; quia iis Magia cito Civiles artes restituit. Atque haec de *Gigantibus* haecenus in fabulis habita, quae cum *Sacra Historia* non bene conveniebant, dehinc *Scientiae Philologicae*, non vanae eruditioni subserviant.

Fulmen Occidentum perculit Impietatem; Sed illud hoc loci proprium ambigere est, cur Occidentales sero in religiones concesserint, si fulmine ab impietate concesserint? *Phy-*

Physica non sine *Divinae Providentiae* admiratione huic difficultati satisfacit, & ingentem lucem *Historiae Profanae* affert, qua iterum *Sacrae* veritas demonstratur.

Necesse enim fuit, Terram Universali Diluvio diu aquis imbutam per multa secula exhalationes siccas, si-
Physica ejus ratio.
ve ignitas materias in aërem non emisisse, unde fulmina gignerentur, uti evenit in locis, qui a Solis cursu longe semoti sunt; sed post multas aetates Terrâ in statu, in quo nunc est, exsiccata, Caelum fulgere & tonare coepit.

Atque hi sunt, qui impietate bellum indixerant Jovi, a quo fulmine tacti in montibus abditi, ut *Lib. Super.* inuimus, & latius *infra* exequemur, *Terrae filij* dicti sunt; quia ab iis postea *Terrigenae* Graecorum, *Indigenae*, Latinorum *Indigenae*, sive *Ingenui* provenere; qui cum primam suam ignorarent originem, nullo mendaci animo, se illarum terrarum, ubi *haerebant*, dicebant filios, ac proinde se earum *heros* ad suas *Aras* confugientibus jactabant esse, ut supra diximus (1); unde, ut *Livius* tradit, *Respp.* primum natae tantum abest, ut *Danaos, Cadmos, Pelopes* suos nosset gentis Auctores!

Hinc *Hercules*, & *Bacchus* hic Orientis, ille Occidentis Domitor fulmine nati: & *Hercules Olympiades* instituit, idest Tempus Graecorum Historicum: nam humanitas a fulmine coepit: & cum fulmen *Olympo*, seu superiore aëris regione mittatur, hinc *Olympus Majorum* *Deum* sedes: & quia praeter *Taciti* sordes, & *Caesaris* laboriosam, duramque libertatem, crassus prae diu humente terrâ aër, in causa fortasse fuit, ut sub eo corpora proceriora provenirent, uti populi in aquosis locis mirâ proceritate excrescunt: an hinc ab humore Terra
Cur Hercules & Bacchus fulmine nati? Unde Olympiades? Cur Olympus XII. Deorum Sedes? Cur Terra humus dicta?

(1) Cap. CIV.

humus, sive rectius ab hac *humo* dictus est humor? quod e Terra aquas nasci viderent: & ob hanc Caeli crassitiem Gigantes in miram stupiditatem praeter corporum vasticiem provenere, ut ad Deorum metum fulmine essent excitandi: & hinc Graecis *Αἰδῶ* *metum* significavit: unde *Αἰδῶ*, *timeo* factum est. Atque hinc illud sit,

Unde Deus dictus?

*Primos in Orbe Deos
Timor fecit.*

Non tam sero Orientales Deum incessit Religio, quia non fulmine incessit, ut dictum est.

Quatuor Primae Historiae Sacrae Epochae demonstratae, per quas Tempus Historiae Profanae bona ex parte Obscurum excurrit.

C A P. X.

EX his quae, ut *Gigantes* demonstraremus, haecenus dicta sunt, quatuor *Primae Historiae Sacrae Epochae* demonstratae consequuntur, per quas magna ex parte *Tempus* in *Historia Profana Obscurum* excurrit.

Prima, Mundi a Deo Creatio.

Et in ea *Pecuariam* & *Rusticam* ante Respp. in recenti Orbe terrarum natas, inter *Sethidas* veri Dei Religione custoditas: cujus virtute per pabula & agros sine legibus innocentes agebant, & se, suos & sua ab impiis, vel falsarum Religionum violentis tutabantur; itaut de iis aliqua ex parte verum accipi possit *aureum seculum Poëtarum*.

Secunda, Universum Diluvium.

In qua Noachum, ejusque piam subolem, *Semitidas*, verae Religionis custodiã antediluvianas Humanitatis artes, Diluvio omnes submersas saltem memoriã conservasse; quanquam ob hominum raritatem, ut aliquem

ne-

neccarium vitae fructum caperent, solas *Pecuariam* & *Rusticam* ante Respp. fundatas exercuissent: & veri Dei virtute eas ab externis injuriis defensarent; ut sic, iisdem recurrentibus causis, eos *primos post Diluvium* in Terris fuisse *Heroes*.

Tertia, Abrahami a Deo vocatio.

Qua Abrahamus e media Idololatra Gente in proprium agrum est sevocatus, & sub veri Dei regimine, quod *Philo Sionpatriar* eleganter appellat, perseveravit; ^{*Hebraeis} fundavitque *Paternum Imperium* ab illo *gentium* ^{quod Paternum Imperium?} diversum, quo vitae, & necis jus non Patris, sed Dei erat, ut *Isaaci Historia* testatur: nam de misero *Jephtis voto* ingenue *Patres* fatentur, adhuc in Abyssò divinorum consiliorum sibi latere mysterium: & *Jus nexi* ^{quod Jus nexi?} fundavit quoque ab illo *gentium* aliud: nam nulli externorum (quos aut impios, aut falso pios fuisse necesse est) ullum unquam dominj genus in Hebraeorum agro habuere, sed tantum suarum operarum sibi pretium faciebant: & ita, verae Religionis conservatã Traditione, in pabulis agrisque innocentem suam *Familiam* continuit; cum qua, uti *Princeps summus* (nam nullo diserto Dei jussu gessit) bella cum Regibus finitimis gessit: & sic ex eo fuere post *Diluvium Secundi in Ferris* ^{Abrahamus quatenus Pater exlex, Princeps summus bella genuit, & gentem condit.} *Heroes*. Atque ob eam veram Numinis Pietatem Abrahamus promeruit, ut cum ipso Deus alterum a Noachò sanciret foedus, quo *Populum Hebraeum* fundavit, & primus *Patrum Princeps* est appellatus.

Quarta, Lex Moysi a Deo Data.

Quae jus naturae perfectissimae dicitur, & nondum ^{Decalogi laus.} *Lex*, quae ceterae *leges gentium*, sed etiam naturã turpia consilia verat; atque ipsa turpia facta non ullis, ut *genticae leges*, poenis humanitus sancitis punit: & *jus nexi* ab Abrahamo conditum, ut alienigenae, qui certe Idololatrae erant, nullum dominj genus in Hebraico agro haberent, *Lege Agraria* juri naturali conformi, & civili aequitati ^{Unã Agrariã com-}

Equal vir post immensa temporum intervalla inter acutissimos et humanissimos Graecos agnovere Philosopher

Moses omnē
Hebraeorum
Remp. conti-
nuit.

commodissima (quod primis Legislatoribus gentium nusquam factum) per summam aequitatem, & sapientiam a ceteris gentibus distinxisse: quo Religionis puritatem maxime custodivit; certas Tribus, & in quaque earum certas stirpes & successiones, certa connubia, certas possessiones, certa dominia, certas contractuum obligationes, atque adeo certum omne Jus Civile privatum Hebraeorum continuit; & remp. litibus maxime ociosam fundavit: quando apud *Gentes ex juris nexi iniquitate* apud *Athenienses & Romanos* turbae & seditiones crebro ortae, & apud *Aegyptios*, ut *Cunaeus in Hebraeorum Rempub.* narrat, Plebs Rustica cum Sacerdotibus pluries, quanquam infelici successu, pugnarunt.

Exc Primis quatuor Sacrae Historiae Epochis demonstratis Consectanea.

C A P. XI.

- I. Inc patent eorum omnium rationes;
II. Cur in Universo Orbe aut Hebraei essent, aut Gentes?
III. Religio unius Dei Creatoris sub nulla Imagine apud Hebraeos custodita?
IV. In statu exlegi, sive Naturae *σιουπαρτα* Hebraeorum? Religio inter solos Hebraeos nullā Divinatione fundata?
V. Paternum Imperium non terrore necis, ut *Gentibus*, in filios constitutum?
VI. Clientelae non solo misero Receptorum victu, ut inter *Gentes*, illiberaliter habitae?
VII. Pecuarum, & Rustica Hebraeis cum honore cultae?
VIII. Ceterae Artes externorum lucris permiffae?
IX. Summum Numen, Hebraeis *Deus Fortitudinis* dictus?

Agrar-

Agraria ab illa *Gentium* diversa, quae externarum religionum homines ab sui agri dominio semper prohiberet?

Et hinc cur Hebraei patrios mores, ac ritus semper acriter custodirent?

Et omnibus externarum religionum essent infociabiles?

Ex qua custodia verae Religionis in Oriente primae Gentes ortae?

Et brevi post Diluvium inter Orientales cunctae Civiles artes restitutae?

Ac inter eosdem statim Monarchica Regna condita?

Primusque in *Historia Profana* prodit *Ninus*?

Atque adeo vera Dei omnium creatoris Religio ab sua prima usque origine conservata *Mosē* praestantissimum *Philosophum* praestitit, qui *Deum*, non *Caelum*, ut *Gentes*, non *Mundum*, ut *Gentium Philosophi*, sed super *Caelum*, sive super *Mundum* intellexit; quod *Divinus Plato*, Graecia vix tandem omnibus humanitatis artibus excultissima, est affecutus: & *mos majorum* super *nexi* jure ab *Abrahamo* traditus Sapiientissimum *Legislatorem* praestitit quoque, ut *Lycurgi*, *Solones*,

Decemviri tantis post temporum intervallis cum eo ne comparandi sint quidem: & sic *Humanitas* naturae lapsae ab *Adamo* occoepta, & veri metu *Numinis* sustentata effecit, ut *Moses* ex omni humana memoria ad nos perveniret *Historicus*, ut *Philosophus*, & *Legislator* ex aequo summus, multo ante quam *Poetae Heroës* *gentibus*, & *Legislatores injusti*, & *Philosophi rudes*, & *Historici fabulosi* inchoarentur. Sed tum ex *Sacra*, tum ex *Profana* eruditione id nos conficiamus, ex *legislatione*, & *philosophiam*, & *philologiam* & *Hebraeis*, & *gentibus* geminas natas esse.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

Virtute verae Religionis
Moses Summus Philosophus;

Summus Legislator;

Summus Historicus.

Ex Legislatione & Philosophia, & Philologia geminae in terris ortae.

CO. A. p. 10

Par. II.

I

De

De Linguae Heroicae, sive de Poëseos Origine.

C A P. XII.

Ignoratae Poë-
seos Originis
Causae duae.

Sed qua ratione inter *Occidentales* sit *Humanitas* re-
stituta, haecenus ignoratum est: quia *unus error*
omnium aetatum vetustate confirmatus *Eruditorum o-*
mnium animos occupavit, *una veritas* tantundem tem-
poris ostentata, ab iisdem ipsis animadversa non est. *Er-*
ror est, quod putarint, *linguam Poëtarum semper pro-*
priam, nunquam communem fuisse: *veritas* est, *linguas*
religione & legibus conservari. Omnes dicunt, primos
Poëtas falsas Deorum Religiones, & Religionibus Civi-
tates fundasse; fatentur, primos Scriptorum, Poëtas quo-
que fuisse; & in proximo non agnoverunt, *Poëticam, pri-*
mam gentium fuisse Linguam, qua primae ipsarum le-
ges, & Religiones fundatae sunt. Hinc de *Poëseos Ori-*
gine nobis est novis rationibus differendum: quas qui
legerint, quaeso, ut quae dicimus, ex nulla nostri di-
gnitate, (quae sane aut nulla, aut certe admodum par-
va est) sed pro merito rerum expendant serio: nam spe-
ramus, nihil rebus per Nos dissertatis obstiturum, nisi
quam ii his rebus suam ipsorum affinxerunt opinionem.

Ex Natura
rerum Prae-
cepta septem.

Igitur, ut hanc rem ex natura rerum putemus, septem
haec ex ea ipsa in antecessum praecipimus.

I. Nos heic loqui de *Humanitatis Principiis*, quam
ingeniosae gentes facilius induunt. Etenim haec inqui-
rimus, ut *Jus gentium* illustremus, quod *Jurisconsultus*
definit, (1) quo *humanae gentes* (non ferinae, non bar-
barae, quae ideo ferinae ac barbarae, quia obtusis sunt
ingeniis) *utuntur*.

II. In-

(1) L. 1. §. fin. D. de Just. & Jur.

II. Ingenj virtus est invenire, ut est Rationis perfi- *Ingenj virtus*
cere. *quae?*

III. Nemo est, qui negaverit, esse Caeli tempera- *Ingenium fa-*
turas, quae gentes alias aliis ingeniosiores alant: ut sub *ciunt Caeli*
crasso frigidoque aëre obtusi, sub magis aethereo, & ae- *Temperies,*
stuoso acuti ingenj nascantur homines.

IV. *Necessitate Ingenia acui*, tritum apud omnes *Necessitas,*
Proverbium.

V. Quo minus ratione homines, eo magis sensibus *Sensus acres,*
pollent: unde brutis acerrimi sensus sunt a Natura attri-
buti; & foeminae, quam viri, sensilia magis advertunt.

VI. Et quorum sensus acres, eorum vividissima est *Vivida Phau-*
Phantasia: quare eorum quae vidimus, quam quae au- *tasia.*
divimus, praesentiores imagines fingimus.

VII. Statuendum est, ex his quae supra diximus, *Ingeniorum*
primos ingeniosos homines omnis eruditionis, omnisque *solertia prin-*
linguae rudes nihil aliud, quam *ingeniosos pueros fuisse:* *cipio linguis*
nam linguae, mentes solertes faciunt, cum ad quanque *debetur.*
rem sive naturalem, sive moralem, sive domesticam, si-
ve civilem, quae ferme innumeratae sunt, mens memoria
percurrat ingens vitae vocabularium, & verbum ejus
rei proprium inveniat, quo eam appellet.

His ab natura ita praeceptis, nunc ingeniosorum
puerorum ingenium sequentibus observationibus, ad Poë-
seos vestigandam originem apposite consideremus.

I. Ingeniosi Pueri omnes homines suorum patrum *Monstratur*
similes, *Tatas* appellant: & in quaque re insigniores pro- *Fons,*
prietates, quae magis sensus feriunt, notant. *Unde Tropi.*

Hinc si percurras *Tropos* omnes, & *poëticos* maxime, *Troporum o-*
ab altera ex his duabus causis natos esse comperias, *mnium Caus-*
nempe in verborum inopia, vel a rerum similitudine; ut *sue duae.*
stire agros, laborare fructus, quae certe, ut aliae innu- *Metaphora:*
merae tum Graecis, tum Latinis sunt *metaphorae vestico-*
rum; vel a rebus, quae magis sensus afficiunt. *Metonymia.*

II. Nam Pueri ingeniosi, quum ignorant rem suo

I 2

ap-

appellare nomine, per sensiliores causas, vel sensiliora effecta circumscribunt: ut si nesciat ex. gr. ingeniosus puer dicere, *paveo*; nemo miretur, hunc supra aetatem sapere, sed ingenium collaudabit quidem, si dixerit, *cor salit in pectore, cor pectus tundit*: quo metonymiae genere magna ex parte stat locutio Poëtica.

Synecdoche. III. Certe *Synecdoche* tota ab Infantia orta, nihil ab ingenio cognata; cum enim nesciunt homines propriis res appellare nominibus, eas ex genere dicunt: unde *Res*, & *Facio*, sunt Infantum vocabularium. Itaque Infantia ipsa homines a pueritia ad metaphysicam ducit. Vicissim genera specie maxime insigni, non aliter ac pueri infantes, significant; ut Latinis *passer*, pro omni minori ave, *aquila* pro omni majori. (1) P

Poëtica ad-juncta. IV. Ingeniosi Pueri, quia rerum substantias non intelligunt, eas attributis, quae cadunt sub sensu, describunt; & *adjuncta* nedum *emphatica*, sed etiam *ociosa* Poëtarum, & quae nunc nobis *demonstrationes* satis *inertes* videntur; quibus *Homerus* abundat. P

Antonomasia. Ex quo fonte *Antonomasiae* proveniunt, quibus bona ex parte ficti sunt *Characteres Heroici*: in quibus ille, qui ingentem rebus, quas dicimus, lucem affert, quo omnes *Viri Fortes* sunt *Hercules* appellati.

Hypotyposes. V. Si puero ingenioso vix memores terriculamentum aliquod, aut delictum, eo tanquam praesente terretur, vel exultat: ex qua *supervacua* fiunt vividae *hypotyposes*, quae conciliant *evidentiam* narrationibus Poëtarum.

Comparationes. VI. Pueri ingeniosi, ut sua explicent sensa mentis, vel animi, nullo orationis lumine crebrius, & facilius, quam *Comparationibus* utuntur; quae sunt ampla Poëtarum supellex.

Circumlocutiones. VII. Et sane si quis puer, & quidem rusticus nesciat numero *annum*, & Solis per XII. Zodiaci signa orbem

(1) Prior. Lib. Cap. CXXIX.

*unde vere Naturas
has tu veritas dixeris; metaphysicam homines, infantia ipsa ducit,
a metaphysica
involunt ad subalternas artes, ac disciplinas; et mentem humanam
ingeniosa labora generat, et a puero ipsa explicare.*

bem appellari *annum* ignoret; ut tempus, quod sentit, praecipuis rebus rure intra id actis ita describat,

Tertia messis erat;
vel si *perennitatem* hac particula, *semper*, quia explicare non novit, dicat,

In mare dum fluvij current;
quis hunc, si cetera ad hoc instar pro suo rustici modulo dixerit, eximium arte factum Poëtam Bucolicum admiretur?

VIII. Natura fert infantes, utpote impotes plura oratione complecti, verba ipsa conjungere, ut *nutricem* apud nos *matrem mammulam* appellant: ex quo fonte sunt verba conjuncta Poëtarum, *silvicultricos, arcitemens, nemorivagus*.

IX. Nihil autem crebrius Pueros videmus fundere, quam *Onomatopoejas*, quibus voces canum, felium, murium, gallorum gallinaceorum, aliorumque, & tormentorum bellicorum bombos imitantur: quin ipsum *Phanias*, quum caro uritur, quod in *Homero* sublime dictum *Dionysius Longinus* laudat, quum exprimit sonum, quem edidit *Polyphemi* oculus, dum urebatur, a nostratibus pueris effectum animadvertas.

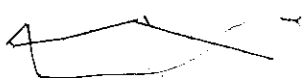
X. Et Pueris ob linguae ignorationem *Eclipses* verborum frequentissimas esse comperias.

XI. *Phantasia* in pueris non est ex illa virorum aestimanda; virorum jam est aetate durior, & ratione infirmata; at in pueris, qui solo sensu res aestimant, praevaleat est; & ideo praevalet, quod tenerioribus cerebri fibris graviores amplioresque in eam objecta rerum imagines imprimunt. Saepe recordor, quum deambulatum eo, molles clivos, ingentes mihi puero, & abruptos montes visos esse. An hinc *Poëtarum* illi *ingenti corpore Heroës*; ut barbaris quoque temporibus *Rolandus*, sive *Orlandus*, aliique *Galliae Palatini* enormi statura memorantur? Certe quidem observare est, *seculis* IX. X. XI., quibus magnam *humanitatis* partem *bar-*

sig. V. H. p. 17

Eclipses verborum.

Imaginaria Granditas.

baries miseris modis deleverat, Imagines Dei, Christi; Deiparae Pictores ingenti facie effinxisse, ad illud numero exemplum, quo Poetae Deos describunt specie humana majores.

XII. Cumque naturam ita comparatum sit, ut qui sensu praenimio, & acri phantasia res percipiunt, ii mente puriore parum intelligant, & omnia sentiant animo perturbato; ut pueri omnia fere vehementer aliquo affectu commoti proloquuntur. Hinc illa Poetarum, versantur in pectore curae; consilia pectore versant. Sane me, dum haec cogitarem, puer filius ingeniosus admonuit, qui forte matri inquebat: Cor meum me semper alloquitur; & quot res mihi dicit? Hinc Poetarum locutio semper emphatica, & cui aliquis rades subit.

Locutio poetica

Characterum poeticorum sublimitas.

XIII. Ex his omnibus conficitur, ut Poetae in rebus, factis, hominibus, atque in hominum ingeniis, moribus, fortunisque, tanquam pueri insigniora animadvertant, & tanquam foeminae componant; ex quarum frequentia, si accedat, uti a pueris foeminisque fit, praefens, vivida, & commota expositio, existunt sublimes Poetarum Characteres: ut Longinus praestitisse Sapphan observat illa Ode, quam Catullus latine vertit;

Ille mi par esse Deo videtur.

Ex structura circumducta versae, circumducta structura praesae Orationis Latinis, Graecis, Germanisque nata.

XIV. Praeterea (potissima notamus, nam minorae exequi ex his principiis alii commode possunt) si infantes cum primum sermonem fundere conantur, recte advertamus, comperiemus, naturam ferri, ut ultima quae sensere, primo loco, prima, postremo collocent; quia ultima vividiorum sensum, quam prima, reliquere: & quia verba actionem passionemve, seu motum quendam significant, qui ex agente, & patiente coalescit; & quia motus magis afficit sensus, quam substantia, quae movet, aut movetur; pro naturae ordine, verba postremo loco proloquuntur. Hinc Graecis, Latinisque circumducta Orationis structura; & in versa oratione Graecis circum-

Quia ut, tanquam essentia nomina verborum apper: dice, verba praecipue proloqui videantur

q. U. Notiz. p. 17

cumductior, quam Latinis: quam e viventibus linguis Germanica non solum plurimum refert, sed magis contortam habet; quia magis, quam Latina & Graeca, puritatem conservat originis, & naturam, ut mox dicemus, Poetas, suos genticos vulgo fingit.

XV. Porro & in Pueris, & in Rusticis, atque in omnibus hominibus infantibus observamus, ut inopia linguae pauca loquantur. Huic verborum egestati si iudicium succurrat, propria rerum momenta dicunt; si adsit animi altitudo, sublimia dicunt; si suppetat ingenium, plura brevi dicunt.

Ex ingentibus verbis inopia, & ingenio gentium,

Linguae aliae sapientes;

Ex primo fonte est brevitatis poeticae praeceptorum, quam monet in Arte Horatius: ex qua nata primum concisa Oraculorum Responsa, quae carminibus omnia dabantur: & legum primarum brevitatis; quae Latinis carmina dicta sunt; quia certis verbis concepta erant; ex qua certa formularum conceptione, plenissima gravitatis, & oraculorum instar, Jurisconsultorum Responsa provenire: ex quo genere sunt Sapientum dicta; quae sunt brevissima monita vitae agenda adprime utilia: unde Graeciae Sapientes omnibus Philosophis fuerunt Homero propiores. Ex secundo fonte sunt, quae hactenus ex harum ignoratione causarum admirabar, Apophtegmata Laconica, plena sublimitatis; quorum vix Poetae postea doctissimi ad sua ornanda sententiarum granditate Poemata, similia invenire potuerunt; & tamen Spartani literas discere lege vetiti; & ob id ipsum, ut in Regno Optimatum, plurimum de Heroum moribus referebant, ut diximus Lib. super. (1). Itaque in insigni linguae inopia brevitatem Heroicam vel Foeminae ipsae Laeanae conservabant. Ex tertio Fonte sunt dicta Florentinorum omnia aut lepore summo, aut acer-

aliae sublimis;

aliae festinae, vel acres.

(1) Prior. Lib. Cap. CLXII. cum duob. seqq.

135

Difficilis
quaestio Phi-
lologica expe-
dita.

to conspersa, quae *Florentini forenses* vulgo *del Mercato vecchio* invenere; quum gens acutissima per barbariem summa verborum egestate laborabat. Ex quibus omnibus illam quaestionem brevi & facile solvas, quae tantopere ingenia exercuit, *linguae scriptoribus, an scriptores linguis praestantiam conciliant?* quod linguae scriptoribus dant sententiarum vim; scriptores linguis locutionis cultum, copiam, ornamentum.

Poetica Fa-
cultas opinio-
nibus valet
scientia eva-
nescit.

Fabularum
sublimitas ab
infantiae prae-
iudiciis con-
ciliata.

XVI. Porro quae duo in *Arte Poëtica* omnium gravissima praecepta traduntur; alterum, ut *vulgares hominum opiniones Poëtarum Prudentiae moderentur*; alterum, quod *materia Poëseos maxime propria, impossibile credibile deligatur*; hoc est, res quae naturâ fieri non possunt, sed quae vulgus vel naturâ ipsâ, vel temere Dei Omnipotentia per miraculum factas credat; haec, inquam duo Praecepta satis probant, Poëticam facultatem erroribus, opinionibusque valere, philosophiâ & veritate evanescere. Hinc sublimitas Fabularum a falsis vulgi persuasionibus, quae nunc *Infantiae praeiudicia* dicuntur, omnis conciliata: ut *fata coelo fixa clavo adamantino*; puerorum illud est, qui stellas, aureos caelo clavos affixos putant: navigantibus in altum, puerorum praeiudicium est, *terrasque, urbesque recedere*: ut tendentibus in Italiam a meridie iter, quos inde Aquilo repellat, *fugiens Italia videatur: clamorem ferire sydera* putant pueri; qui de summis aedibus paucas supra ulnas se tangere caelum credunt: *Aeolum speculuncis, tanquam foliis coërcere, & emittere ventos*, ferariorum Physica est: *Solem, Lunamque curribus percurrere Caelum*, ex ipsâ vulgi opinione ortum, quod ex maculis, quas ea monstrant sydera, iis oculos, nasum, & os finxere. Quin sublime illud, quod *Sol, ne Thyestis coenam aspiceret, retro egerit cursum*, ex eo genere est, quo, qui *Antipodas* intelligere non possunt, Solem putant ab Occasu pone altissimos a Septentrionibus mon-
tes

tes ad Ortum redire: & illud sublimius, *Olympum sentire Numinum pondera*, quasi *Numina mole aestimarentur*, referunt *Peruenses*, stupidissima gens, qui quicquid justum excederet modum, ut *ingens flumen, mons, arbor*, ut *Acosta* in eorum *Historia* refert, *Deos* credebant.

XVII. Et, ut faciamus tandem modum, si his rebus nostras opiniones detrahere velimus, omnes *metamorphoses*, quas Poëtae commenti sunt, & impossibiles eo vero credibiles faciunt, quod Deus possit omnia; invenimus, esse quam simillimas fabulis, quas de *Orco*; horrendo homine, & de horrendis foeminis, divinitate donatis, quas *Fate* vulgo dixere; & ad nostra usque tempora perductas, pueris filiis matres, ut eos detineant, narrare solent: quibus quae mira de *Circe* ex. gr., de *Medea* traduntur, simillima esse comperimus iis, quae seculis item barbaris de *Merlino* (is enim re vera fuit *Anglus Mathematicus*; qui seculo VI. vixit, quem rudissimae tunc *Britanniae* gentes insignem Magum putaverunt) vera habita sunt. Sed & in iis ipsis de *Orco* fabulis, & *delle Fate*, prae illa fabula, in qua *Longinus* tantum *Homericæ sublimitatis* advertit, a *Polyphemo* in *Aeacim saccum ingens* iactum, in quo & sylvae erant, & pascua, & pastores, & pecudum greges errabant; & ipsum *Gigantem* dum agebat pecus, *pro virga ingentem gestare pinum*; multo grandiores passim observes, quae seculis item barbaris, omnisque doctrinae, & eruditionis omnino rudibus natae, ut *Homeri Rhapsodiae*, ad Nos usque perlatae sunt. Neque sane putandum est, *Metamorphoses* principio ex voluptate fictas esse; cum vel hodie in hoc ingeniorum cultu, pueri, foeminae, rusticique, quas *Circitores* miras metamorphoses in ludis exhibent, veras credant. Quid si in illa frequenti ferarum de hominibus strage ita factum conjiciamus, quod ubi quis visus

Par. II.

K

vi-

visus esset, mox nusquam apparuerit; & tantum cruenta vestigia viderent, eum in *florem* ibi natum, aut *plantam*, aut *avem*, quae inde evolaverit, *feram* quae forte inde effugerit *fontem*, vel *sacrum* immutatum esse putarent?

Philosophia invalescente, Poësis infirmior. XVIII. Sed ut Philosophia magis, magisque a sensibus depurari coepit, ita Poësis a natura hominum longius abcessit; unde Poëtae hodie arte, & industriâ Phantastici fieri debent, qui olim vigente sensuum, non rationis aetate, phantastici naturâ erant: de quo tempore, nec de ullo alio verum illud: Poëtae nascuntur, Oratores fiunt: cum hodie nisi difficilius, certe non minori arte fiunt Poëtae, quam Oratores.

Ars Poetica pro nostris Principiis. XIX. Quare Ars Poëtica pro nostris Principiis huc redit omnis: ut qui in ea excellere velit, omnem, quam propriam dicunt, linguam dediscat, ac ad vetustissimam verborum inopiam redactus, ea necessitate mentis sensa per ipsarum rerum adprime proprias, & summe sensiles notas explicaverit: ac sensuum ac phantasiae ope vividissimas, sublimesque rerum, morum, affectuum imagines effinixerit: & quemadmodum, ut quis recte de philosophicis differat, falsis puerorum & vulgi persuasionibus in antecessam purgari debet; sic vicissim, ut quis sublime pangat Poëma, omnia ex vulgi & puerorum maxime opinione sentiat, ac dijudicet; & ita factus abunde Phantasticus, omnia granditer una, & ad vulgarem sensum accommodate cecinerit.

Cur Universa Philologia sua super Poëtas Originem? XX. Vides igitur, Eruditos omnes seu Graecos, seu Latinos, & qui post utrosque scripsere, in Poëtas Originem inquirentes, haec quae de *fabula*, *sententia*, *locutione poëtica* hactenus demonstravimus, nihil prorsus, sed solum de *cantu*, & *rhythmo* cogitasse: quia ut id omnibus erat exploratum, prorsus orationis Scriptoribus Poëtas fuisse certo priores; ita nunquam eorum omnium quisquam vel suspicatus est, Linguam Poëtarum

rum primam in terris natam, qua primae Gentes, nempe Heroës Poëtae, ut finguntur *Orpheus*, *Amphion*, *Linus*, locuti sunt.

Sed de hoc ipso *cantu poëtico* satis infirma vel Philosophi gravissimi, in quibus *Franciscus Patricius* est, disseruere: quod primi Hominum Pastores in illo ocio suo cantum ab avibus, vel ventorum sibilis didicissent; ac proinde dicunt, primam in terris Poësim natam esse *Bucolicam*.

At hercule haec, quam ipsam pro nostris Principiis nunc dicimus, vera causâ est: quod naturâ ita comparatum observamus, homines blaesos, quam pronunciaré impediuntur, in cantum prorumpere. Id ipsum existimandum est, primis hominibus evenisse, qui praeduris linguae fibris, neque a pueritia in faciles flexus subactis, utpote nostrorum sunt puerorum, qui in hac linguarum copia adolescunt, ad voces, quas raras audiebant, & quae tum passim novae, & quidem omnes prolatae difficiles nascebantur, pronunciantas, eodem impetu in cantum erumpebant, principio arhythmicum, immodulatum, quali cantu Rom. Pueri *Legem XII. Tabb. tanquam necessarium Carmen*, ut *Cicero* tradit, ediscebant. Deinde, quia prima rerum vocabula monosyllaba, ut diximus (1) de Latinis nata: nam de Graecis non perinde constat, quia primam legum linguam custodire non norant, ut supra diximus (2) quoque; ut de Hebraeis id est expeditum; quibus non solum nomina, sed verba ipsa ferme omnia monosyllaba sunt; quia Historiae suae linguam ab suis originibus sancte servarunt, ut supra diximus etiam (3): & ex monosyllabis facile rhythmici componuntur; unde

K 2 Mu-

- (1) Prior. Lib. Cap. CXLIX.
 (2) Ibid. Cap. CLXXXII.
 (3) Hoc Lib. Part. II. Cap. V III. §. Alterum.

visus esset, mox nusquam apparuerit; & tantum cruenta vestigia viderent, eum in *florem* ibi natum, aut *plantam*, aut *avem*, quae inde evolaverit, *feram* quae forte inde effugerit *fontem*, vel *sacrum* immutatum esse putarent?

Philosophia
invalescente
Poësis infir-
mior.

XVIII. Sed ut Philosophia magis, magisque a sensibus depurari coepit, ita Poësis a natura hominum longius abcessit; unde Poëtae hodie arte, & industriâ Phantastici fieri debent, qui olim vigente sensuum, non rationis aetate, *phantastici naturâ* erant: de quo tempore, nec de ullo alio verum illud: *Poëtae nascuntur, Oratores fiunt*: cum hodie nisi difficilius, certe non minori arte fiunt Poëtae, quam Oratores.

Ars Poetica
pro nostris
Principiis.

XIX. Quare *Ars Poëtica pro nostris Principiis* huc redit omnis: ut qui in ea excellere velit, omnem, quam propriam dicunt, linguam dediscat, ac ad vetustissimam verborum inopiam redactus, ea necessitate mentis sensa per ipsarum rerum adprime proprias, & summe sensiles notas explicaverit: ac sensuum ac phantasiae ope vividissimas, sublimesque rerum, morum, affectuum imagines effinxerit: & quemadmodum, ut quis recte de philosophicis differat, falsis puerorum & vulgi persuasionibus in antecessum purgari debet; sic vicissim, ut quis sublime pangat *Poëma*, omnia ex vulgi & puerorum maxime opinione sentiat, ac dijudicet; & ita factus abunde *Phantasticus*, omnia granditer una, & ad vulgarem sensum accommodata cecinerit.

Cur Universa
Philologia sul-
sa super Poe-
sios Origine?

XX. Vides igitur Eraditos omnes seu Graecos, seu Latinos, & qui post utrosque scripsere, in Poëseos Originem inquirentes, haec quae de *fabula*, *sententia*, *locutione poëtica* hactenus demonstravimus, nihil prorsus, sed solum de *cantu*, & *rhythmo* cogitasse: quia ut id omnibus erat exploratum, prorsae orationis Scriptoribus Poëtas fuisse certo priores; ita nunquam eorum omnium quisquam vel suspicatus est, Linguam Poëtarum

rum primam in terris natam, qua primae Gentes, nempe Heroës Poëtae, ut finguntur *Orpheus*, *Amphion*, *Linus*, locuti sunt.

Sed de hoc ipso *cantu poëtico* satis infirma vel Philosophi gravissimi, in quibus *Franciscus Patricius* est, disseruere: quod primi Hominum Pastores in illo ocio suo cantum ab avibus, vel ventorum sibilis didicissent; ac proinde dicunt, primam in terris Poësim natam esse *Bucolicam*.

At hercule haec, quam ipsam pro nostris Principiis nunc dicimus, vera causa est: quod naturâ ita comparatum observamus, homines blasos, equum pronunciare impediuntur, in cantum prorumpere. Id ipsum existimandum est, primis hominibus evenisse, qui praeduris linguae fibris, neque a pueritia in faciles flexus subactis, utpote nostrorum sunt puerorum, qui in hac linguarum copia adolescunt, ad voces, quas raras audiebant, & quae tum passim novae, & quidem omnes prolata difficiles nascebantur, pronuciandas, eodem impetu in cantum erumpebant, principio arhythmicum, immodulatum, quali cantu Rom. Pueri *Legem XII. Tab.* tanquam necessarium Carmen, ut *Cicero* tradit, ediscebant. Deinde, quia prima rerum vocabula monosyllaba, ut diximus (1) de Latinis nata: nam de Graecis non perinde constat, quia primam legum linguam custodire non norant, ut supra diximus (2) quoque; ut de Hebraeis id est expeditum; quibus non solum nomina, sed verba ipsa ferme omnia monosyllaba sunt; quia Historiae suae linguam ab suis originibus sancte servarunt, ut supra diximus etiam (3): & ex monosyllabis facile rhythmici componuntur; unde

K 2

Mu-

(1) Prior. Lib. Cap. CXLIX.

(2) Ibid. Cap. CLXXXII.

(3) Hoc Lib. Part. II. Cap. V III. §. Alterum.

Musicae elementa monosyllaba sunt, quae facile cantum componant: sic imprudentibus primis hominibus versus excidere; quorum cum animadvertissent suavitatem Pastores maxime ociosi, primi *Bucolicos* versus invenerunt.

XXI. Atque ex his omnibus, quae de *Poëseos Origine*, ni fallor, apertissime demonstravimus, liquet ratio, cur *Homerus omnium Poëtarum Princeps* extiterit; quia aetate Poëtarum proxima floruit, hoc est, quae Graecae gentes poëtica lingua adhuc magna ex parte loquebantur.

Sed enim ab omni aetate *Homerus* suis Poëmatibus innumera, & Divina sublimioris sapientiae semina demonstrasse putatus est: quare ut complures Graeciae civitates eum sibi civem vindicant suum; ita omnes ferme Philosophorum Sectae eum suum sibi Principem faciunt, & in primis *Platonici*: unde *Homerus, Plato Poëtarum, Plato autem, Philosophorum* *Homerus* est appellatus.

Hanc opinionem omnium seculorum auctoritate firmatus ille error peperit, Primos Poëtas naturales fuisse Theologos: quem nos errorem convellere coepimus (1) tribus illis objectionibus, una, quam ex ipsa humanae naturae proprietate desumpsimus, nimirum homines primum necessaria, deinde utilia, tandem vitae voluptuaria consectari: quam qui in dubium revocaverit, is plane omnis sensus communis est expertus: & duabus aliis, nempe ex indubia Philosophorum, & Poëtarum Historia, quam utramque item ex ipsis humani ingenij natura contexuimus: per quae omnia graviter confirmavimus, Primos Poëtas Theologiam naturalem prorsus ignorare debuisse.

Quibus nunc Auctarj loco addere ex his, quae heic

(1) Prior. Lib. Cap. CLXXXIII. §. Sed qui, & seq.

heic de *Poëseos Origine* differuimus, & commodum, & facile est. *Homerus* dicitur floruisse anno CCCXXXIX. id est cxxix. ante Olympiades: *Tales* natus Olympiade xxxvi. hoc est cclxix. post *Homerum* annos, primus *Physicam inter Graecos docuit*, quam ne in Graecia quidem ortam, sed Aegypto adportatam volunt, & rudissime statuit, *Aquam primum esse omnium rerum Principium*. Undenam igitur haec, quae *Platonici* maxime praeter alios praestantissimos Philosophos in *Homero* profundissimae sapientiae semina inveniunt, provenere? Confugiunt eo, *Homerum* ab *Aegyptiis* didicisse. At *Homerus* ducentis & plus eo annis ante *Psammeticum* floruit, a quo Aegyptus Jonibus Caribusque reclusa est. Sed esto, Aegyptum clam penetrarit *Homerus*; scilicet ab *Aegyptiis* haec sublimia didicit, a quibus *Tales* cclxix. post annis, tam rude & crassum rerum Principium didicit, *Aquam*. *Eruditi Christiani* dicunt ab *Hebraeis*, & *Mosis schola*. Sed demonstravimus praesens gentes vel brevi unius continentis ambitu alias ab aliis ignaras egisse, & per causas bellorum cognitatas esse: (1) & *Lib. Prior.* (2) majores gentes suas religiones & leges vel suis clam plebibus habuisse, tantum abest, ut peregrinis evulgarent: & *Hebraeos* gentibus vel in communi victu infociabiles, suam doctrinam iis profanasse putandum est? An dicent (quod nefas invictis rationibus demonstravimus factum (3)) *Homeri* gentem a Diluvio in aliquo summo monte servatam antediluvianas scientias custodisse?

Quid igitur heic dicendum? Nimirum has sublimis Sapientiae sententias, sequentes Philosophos doctissimos in *Homero* ipsos excogitare, dum cupiunt invenire:

(1) Hoc Lib. Par. II. Cap. I. §. Quae res.
(2) Lib. Prior. Cap. CLXVII.
(3) Hoc Lib. Part. II. Cap. X.

re ; quia student haec sua ipsa excogitata Antiquitatis testimonio confirmare, ea falsa persuasione, Primos Poetas naturales fuisse Theologos : & *Homerum* felicissimo ingenio praeditum, principem Poetarum locum tempore ipso occupasse, quod aetate proxima seculo poetico natus est, dum lingua adhuc inops erat, sensus etiamdum regnabant, ratio adhuc erat infirmior : unde ejus Heros

Cur Achilles, Heros sensu, non ratione admirandus.

Cur omnibus Dialectis usus est?

Achilles sensu, non ratione admirandus, ut qui inexorabilis, juris naturae contemptor, & vel mortuus regiarum puellarum sanguinis avidus : & quia paupere lingua natus, ex omnibus Graeciae Civitatibus poeticas locutiones collegit, atque composuit ; unde factum, ut omnibus Graeciae dialectis loquatur ; eodem prorsus fato, quo *Dantes Aligerius* in summa Itatorum barbarie, sine ullo exemplo proposito, ex sese primum natus, ex sese quoque Poeta factus absolutissimus.

Ex resecta Poeseos Origine Consectanea.

C A P. XIII.

Juvat ex his, quae haec tenus diximus, haec Consectanea conficere.

Divinae Providentiae Argumentum.

I. Imprimis in hac Poeseos Historia licet, *Divinam Providentiam* suspicere, quae dum homines, solis viribus valerent, vel falsae Religiones ipsis Dei Omnipotentiam insinuarunt, cujus metu sociabiles viverent ; ut cum postea ratione perficerentur, eum ab Infinita Sapientia, & Justitia colerent.

Poesis necessitate orta ;

II. Poesis necessitate naturae orta, quam haec tenus omnes ex hominum consilio, & arte natam putarunt.

Lingua primarum gentium.

III. Et sic Primam Gentium Linguam fuisse Poeticam heroicis Characteribus, qui res naturalibus notis exprimerent, consignatam.

Characteres Heroici Aegyptiorum

IV. Recte igitur *Tacitus* Aegyptiorum *Hieroglyphica*

pbica, patrium, nativum, sermonem appellat.

V. Ad idem instar, *Chaldaeorum* magico s *characte- Chaldaeorum, res, Graecorum Fabulas*, primum utriusque Gentis *pa- Graecorum, rium sermonem* dicamus.

VI. Verum igitur narrat *Olaus Magnus*, quum *Scytharum*, narrat, Regem *Idanthuram* Dario bellum minanti pro literis misisse *murem, ranam, avem, jaculum, aratrumque* : eodem omnino genere quo *Tarquinius Superbus* filio *Romanorum*, eum per nuncium consultanti, quid Gabiis ageret, respondit, ut apud *Livium* narrat *Rom. Historia*.

VII. Et verum *Diodorus Siculus* apud *Clementem Alexandrinum* (1) de *Aethiopibus* scribit, eos characteribus heroicis primitus usos esse, quos variis animantibus, extremitatibus hominum, sed fabrilibus instrumentis plurima describebant.

VIII. Igitur ex vero *Sinenses* dicunt, antiquissimam cum sua gente ortam linguam, quam similibus characteribus scribunt.

IX. Hinc *Hebraeae Linguae* antiquitatem intelligere datur, quae ferme omnis poetica est, parabolis, ac similitudinibus referta. Quin ipsi Hebraei omne acute dictum alterutro horum troporum concinnatum, *למשל* appellant ; quod proprie ad parabolas, & similitudines pertinet.

X. Haec per Universum Terrarum Orbem sparsa primarum linguarum inopia *Diluvium* demonstrat fuisse *Universale*.

XI. Et quod *Chaldaei*, quanquam memoria ante-diluvianae humanitatis per Semitidas conservata, artes mature invenerunt ; ea res demonstrat *Babylonicae linguarum Confusionem* : nam licet res nosset, tamen post Confusionem appellare suis quasque vocabulis non potuit.

(1) *Bibl. Histor. lib. 3. cap. 1.*

Observatio: Et hinc quoque divina Providentia laudanda, quae dum ratione sine hominum la meditantium, alterum in alio mentis versu excitatum, primum (mediatione) quum lingua habitantiam copiam, exprimerent, haec poetica est omnium scientiarum inventio, quum primum naturae, et characteres heroicis philosophiae, et juris legum, quae loquuntur, erunt quae matricae.

aspersator

P.V. Not. p. 10

quae est ratio, cur Graeciae Civitates Homerum sibi quaeque Civem asserebant suum.

tuere : quapropter eadem necessitate adacti, qua infantes reliqui Orbis homines, per Characteres heroicis significabant.

Cur Hebraeis brevissima quoque verba.

XII. Hanc demonstrationem confirmat, quod Hebraeis nedum nomina, sed verba quamplurima, monosyllaba, ferme omnia dissyllaba sint: cum Latinis verba Sum omnis substantiae, Sto, omnis quietis, fio, quod ipsum puto a, fit, primo ortum, omnis motus, for, omnis humanitatis, do, omnis commercij summa genera, ac proinde prima verba, monosyllaba nata sint.

Cur Moses primus quoque Poeta.

XIII. Et hinc quoque cur Moses, qui primus Historicus, Philosophus, & Legislator, primus quoque Poeta fuerit, ut ipsius Canticum docet.

Nullae Religionis ex impostura natae.

XIV. Praeterea si Rerumpp. primi conditores Poetae, & Poetae natura tales; nullae Religionis ex impostura primum natae; sed vel ex ignorantia falsae; vel Dei beneficio vera: quod nihil tam sit proprium puerorum, quam vera proloqui: nam mendacia ex vi, quae fit vero dicuntur, quam vim facit electio, non natura.

Heroës Poetae humani generis Pueri.

XV. Hinc merito seculum Poetarum diximus generis Humani Pueritiam. (1)

Theologi Politici.

XVI. Quare cum Heroës Poetae essent generis humani pueri ingeniosi, qui toti sensus, & phantasia essent; nihil aut parum mente puriore praestarent, Theologi fuerunt politici. Quid enim naturales essent, qui ex. gr. cum fulminis causas ignorarent, Jovem fulgere, Jovem tonare dixerunt, ad illud ipsissimum instar, quo Americani, ubi primum tormentorum bellicorum subitos fulgures, ingentes boatus sensere, & e longinquo miseram edere strages, & mirae artis causas ignorarent, Hispanos credere Deos.

Tempus Fabulosum & Obscurum idem.

XVII. Cum igitur Poetae Theologi Politici fuissent, Tempus Fabulosum, non ab Obscuro aliud, sed ipsius

(1) Lib. Prior. Cap. CCXIX.

Handwritten note: Quid sit de Ho, omnis animalis, sive omnis vitae, ex qua eadem origine processerit et flatus, et flos. no primi omnium animalium (motus), erit manibus pedibusque, per terram promoverentur, inde ad motus animalium in aquis transierunt. quod necesse fuit in illo matrum serino cultu qui postea Germanis mansit, ut supra diximus de Egyptianis

ipsius Temporis Obscuri Historia est.

XVIII. Quare Mythologia necesse est, ut Respublicas Temporis Obscuri ex fabularum involucris exponat.

Prima Mythologia, Civilis.

XIX. Et lingua Poetica primis Gentibus fuit Lingua Religionis, & Legum.

Lingua Poetica est Religionis, & Legum.

XX. Quae lingua Fas gentium dicta (1), ab eodem verbo For, quod mansit Poetarum; & unde Fas, inde etiam Fabula dicta, ea significatione, qua Itali apposite ad haec, quae dicimus, vertunt, Favella.

Fas Gentium. Unde Fabula dicta.

XXI. En ratio, cur Romanis legum formulae, carmina appellata, certis verbis, non metris conclusa; uti vocari, cantus Graecis leges vocatae.

Cur leges Carmina dicantur?

XXII. Et Fasti dies, quibus Praetor fatur, hoc & Fasti dies est eas formulas dicitur.

XXIII. Et Romanis ea mansit religio, Formulis ne virgula quidem cadere.

Formularum Religio?

XXIV. En cur prima omnium fuerit Sapiencia Poetarum, in fundandis Rebuspublicis posita, ut tradit in Arte Horatius;

Prima Sapiencia Poetarum.

XXV. Sapiencia nempe legum, quam linguae scientiam custodiebant.

Scientia Legum;

XXVI. Itaque Chaldaei inter Assyrios, Sacerdotes apud Aegyptios, Poetae Graecis, ut nunc Rex, & Primores Sinensium, soli legum linguam callebant.

arcana Gentibus;

XXVII. Talis Divina Lingua apud Rom. erat, qua per victimarum exta, & fulminum monitus, aviumque volatus Deos fari putabant: ejus Scientiam Divinationem dixere, quam soli Aruspices, Auspices, Pontificesque norant.

Divina Lingua Romanorum. Cur Divinatio arcana?

XXVIII. Hinc Poetae, Divini, & Vates, & Sacerdotes, & Deorum Interpretes dicti.

Cur Poetae, Sacri?

Par. II.

L

XXIX. Et

(1) Prior. Lib. Cap. CLXIX.

Vulgus profanum.

XXIX. Et plebs quaeque vulgus profanum habitata, quod divinam linguam non nosset.

XXX. Hinc Jurisprudencia, cujus praecipua pars est Jus Divinum, ab U. usque C. diu apud Collegium Pontificum stetit.

XXXI. Et Jurisconsulti dicti Oracula Civitatis, & dare Responfa.

Jurisconsulti tales, quales Primi Poetae.

XXXII. Quia Jurisconsulti fuerunt proprij Vates Romanorum, qui Poetas Heroes in sua Origine antiquissima referebant.

XXXIII. Hinc Poetae antiquas locutiones usurpant, qui olim sua antiquarum legum lingua loquebantur.

Cur Jurisconsulti Custodes Latinae puritatis?

XXXIV. Qui mos mansit Jurisconsultis, ut monstrant illa, familiae eriscundae, communi dividendo, finium regundorum; jure dicundo; inter bonos bene agere; res mancipi, & alia innumera antiquitatis: unde, confescente lingua, Jurisconsulti ejus puritatem formularum custodia conservarunt, quod Laurentius Vallaminus intellexit.

De vulgarij Linguarum, & Characterum Origine.

C A P. XIV.

Prima scientiae Religioni imputanda.

Sed cum ducentos post Diluvium annos, ut Chronologi numerant, Magia inter Chaldaeos nata sit; ab ipsis falsis Religionibus prima purioris Philosophiae initia restituta, quae tamen, ut nuper demonstravimus, (1) verae Semitarum Religioni sunt accepto referenda, Geometria & Arithmetica, quibus utrisque Astronomia nixa est: quod ipsius Astronomiae vocabulum docet,

(1) Hoc Lib. Part. II. Cap. IX. §. Sed & hoc.

Handwritten notes in Latin script at the bottom of the page, including references to 'Chronologi' and 'Magia'.

et, quae & scientiam de legibus syderum significat, & has ipsas leges cantu dictatas esse, nuper diximus quoque, (1) vis ipsa vocis, ^{vocale}, cantus nos admonet. Unde fortasse mansit falsa apud credulum vulgus persuasio, magicas artes circulis & cantu perfici: & illud,

Cur in magicis artibus circuli, & cantus?

... cantando rumpitur anguis; quare Itali magicas artes vertunt, incatesimi.

Deinde Aegyptij scientiam magnitudinum terris applicuere, unde Geometria dicta Graecis, propter Nili inundationes, ut Scientiam de agrorum limitibus, quos inundatio diluisset, callerent: & ita rem progressam esse necesse est, quum Chaldaei Aegyptiis priores regnare occipissent. Inde Mathefi in Graeciam aequae ac Italiam trajecta, humanae vocis elementis pro sonorum modo, & pro figura pronuntiandi geometricas formas, vel ipsarum partes formarum indidere; vel unas, pluresve rectas lineas, vel inter se divisas, vel in unum acutum, vel unum, duos, pluresve angulos rectos conjunctas, vel obliquas, quae aut semicirculos solos; vel figuras ipsas aut unam lineam comprehensas, nempe circularem, vel alia diametrali exporrecta divisam, aut summum tribus, triangularem; itaut, I, sonum omnium exilissimum, unam lineam rectam ad perpendicularum, O, maxime plenum circulari, A, omnium maxime stabile, & vocalissimum triangulari aequilatera productis ad basim cruribus scriberent, quibus soni ab ore emissionem significarent. Et ita Characteres, qui prius heroici significabant res ipsas, & naturales erant, ad sonorum notas designandas translati sunt; unde ex arbitrio scriptura orta.

Aegypti a caelo ad Terras Mathefim re-vocant.

Geometria a terris ad literaturam translata.

Rerum characteres, facti sonorum.

Literatura prima Puero-rum Geometria.

Hinc Geometrica Syntaxis ad literaturam addiscendam translata est, & ita literae, elementa vocum, ut certae apodixes, Euclidis postea Libris compositae, sunt

L 2 ma-

(1) Cap. super. in Corollaris.

magnitudinum elementa; quia quemadmodum ad quodvis verbum geometricum componendum, hoc est ad quancumque magnitudinem demonstrandam geometriae elementa sunt percurrenda; ita ad componendum quodvis vocale verbum, percurrenda elementa literaturae necesse est, ut ex iis vocale verbum componatur, quibus, & quantis oportet, ne quis plures, minores, aut alias literas in eo componendo scribat, aut proloquatur.

Et prima
Philosophiae
Institutio.

Ea ratione cum Pueri diu multumque circa eas tenues, & exiles formas versarentur, ut facultatem cito recteque legendi perdicerent, mentem a sensuum corpulentia primum depurare coeperunt, & ad puras rationes intelligendas solertiores sunt facti; ac primum omnium ope Inductionis, quae est Syntbetica argumentationis figura, ut Analytica, Syllogismus. Idque firmat Historia, quod prima differendi ratio inter Philosophos inventa, Inductio, qua Socrates, Philosophorum Parens plurimum usus est: & Historiam confirmat Ratio; quia homines prius colligunt species; deinde a speciebus admonentur agnoscere genera.

Vocabula vulgi
Communia,
Heroica, propria.

Hinc mentes literaturam solertes factae genera rerum intellexerunt, & sic communia rerum excogitavere vocabula, quae hoc ipso non sunt propria, quia communia sunt: & ita linguae populares invalere, diversae a lingua heroica, quae res apposite ad rerum naturas, & quantum fieri posset, proprie significabat. (1)

Unde primam
Philosophiae
& Philologiae
dissidium Graecis?

Inde Philosophi rerum naturam sibi vestigandam sumpsere, Philologi verborum origines enarrandas: quorum, cum quamplurima sint peregrina, ferme omnia temere facta; hinc datur conjicere, quam Etymologia sit vera expositio verborum.

Quae Romanis
consumptae
mansere.

At Romanis, inter quos Patricij legum linguam acriter custodire, alia lingua fuit Jurisconsultorum, ac vul-

(1) Hoc Lib. Par. II. Cap. I. §. Hinc illa absurda.

Observatio: Haec Linguae vulgares a Mathematicis & Philosophis
Metaphysicis homines perduxerunt.
Observatio II: Et in Lingua Heroica perinde ut in vulgari, ita perinde
Lingua vulgari perinde Philosophis & Mathematicis.

vulgi: quod Ciceronis Topica satis ostendit, quam, quia praeceptis exempla ex legibus apponit, Viri Latinae linguae alioqui doctissimi, qui prisci Rom. Juris eruditi quoque non sunt, vix intelligunt.

Ex ea Linguae Heroicae custodia Jurisprudentiam inter Romanos in terris diximus ortam; (1) & Jurisconsulti, qui fuerunt Romanorum Sapientes, iidem fuerunt Grammatici: (2) quae est ratio cur Romani sanctius linguae origines custodire, quam Graeci.

De Vulgarium Linguarum & Characterum Origine
Conjectanea.

C A P. XV.

- I. SI igitur mathesis scripturam prior, diu priores legibus fuisse mores. Naturam Jus principio suum arcanum.
- II. Et mores fuisse exempla.
- III. Et exempla primas leges fuisse.
- IV. Et quidem fuisse leges in singulos verbo dictatas; ut a Duumviris apud Livium lex in Horatium perduellionis.
- V. Et carmina fuisse leges, quae, scripturam nondum inventam, nullo consilio, sed naturam ipsam cantu dictatae facilius memoriae mandabantur.
- VI. Unde idem verbum vixit & legem, & cantum significat.
- VII. Et sic Poetas fuisse primos Legislatores.
- VIII. Sic verum, quod leges a moribus scriptura distinguat.
- IX. Et illud quoque verum, posteriores leges a legendo appellari.
- X. Et

(1) Lib. Prior. Cap. CLXXXIV.
(2) Ibid. Cap. CLXXX. §. ultimo.

X. Et Primas leges *Plebiscita* fuisse; quia, cum scripto proponi non possent, necessario plebs erat convocanda, ut ore edita ab Ordine sciret *exempla*.

XI. Et ita *Leges* ex sui natura fuisse *arcanas*, quia solus Ordo eas traditione custodiebat.

XII. Et linguam legum solis ex Ordine, seu Patribus gnaram; quia plebes externâ, & incertâ linguâ loquebantur.

XIII. Cumque leges de Jure Divino maxima ex parte conceptae essent, ex ipso arcano legum *arcanas* fuisse *Religiones*; & ipsas leges magnam religionis partem fuisse.

XIV. Hinc soli *Poetae sacri*, *vulgus profanum* erat.

XV. Et sic natura factum, ut una res principio fuerit, *Sapientia*, *Sacerdotium*, & *Regnum*.

XVI. Et naturam ipsam tulisse, ut qui ex ordine essent, apud quos *Regna Heroica* primitus fuere, plebem docerent jura.

XVII. Et sic naturam rerum ipsam, nullum consilium Primoribus hoc *Clientelarum munus* dictasse, quod apud *Romanos* mansit, ut *Patricij Clientibus* promerent jura; & soli *Patricij* essent *Jurisperiti*, & ex *Patriciis* diu *Pontifices*, & *Augures* crearentur; & *Collegium Pontificum* prius custodirent leges *arcanas*: deinde, latâ lege XII. *Tabb.*, haberent *arcanas Legis actiones*.

XVIII. Sed illa notatu gravissima: si Scriptura vulgaris sero nata, necessitas fuit, ut *Historiae apud Sacerdotes traditionibus* servarentur: quod de *Aegyptiis, Chaldaeis, Persis* inter *Eruditos* constat. Quare ut *Annales* postea a *Rom. Pontificibus*, ita antea rerum pp. monumenta *Poëtarum fabulis* asservabantur *arcana*; quae est necessaria ratio, ut *Fabulae* vulgo essent ignotae; & omnis *Historia Profana* ante vulgarem Scripturam inventam *incertissima* esset. Atque ob id ipsam *Historia Sacra vera*; quia *Hebraeis* prima lex scripto data; ut *Sacrae Historiae Codices* vulgo profa-

Cur Historia Heroica gentibus arcana?

Veritatis Historiae Sacrae Argumentum.

starent: *autographum* autem a *Sacerdotibus* asservabatur, qui scientiam vocalium literarum, quarum nullas ea lingua formas habet, traditione custodiebant.

XIX. Si primi characteres vulgares ex formis geometricis nati, *primae literae* ortae Graecis Latinisque *unciales*, ut *Lapidaria, Numariaque* testantur.

XX. Si primi characteres unciales, minores serius nati sunt; & quidem ex nova gentium barbarie, ut in *Codicibus, Lapidibus, Numis* infimae graecitatis, latinitatique, & illiteratis, etiamnum dum scribunt, experiri est, quo pacto ex elegantissimis literis inconditae oriri poterunt. Igitur omnes inconditae *litteraturae* aut non ex geometricis formis ortae, aut barbarie corruptae sunt.

XXI. Si Geometria prior Scripturâ orta est; cum Geometria ab *Aegyptiis* in *Graeciam* importata sit; & ante *Psammeticum* Aegyptus externis clausa, & *Homerus* diu ante *Psammeticum* floruisse; necesse est, ejus *Rhapsodias* diu traditione esse servatas: quare factum, ut fabulis versibusque quamplurimis Homero indignis commixtas *Aristarchus* Critica Arte expurgarit: & multo magis necesse est, *Orphica, & Lini* carmina, fuisse traditiones *Poëtarum Heroicum*, easque *Hesiodum*, qui ante *Homerum* vixit, composuisse. Atque has *traditiones* ipsas fuisse *mores* versibus consignatos, quibus *maiores gentes* fundatae sunt, & *leges* ex vero illas, quas *Latini* ante *Romanos* *carmina*, antiquissimi Graecorum *viri* dixere.

Rhapsodiae Homericae cur ad Aristarchum usque corruptae?

Morum majorum Gentium Hesiodus Collector.

Exc Sacris Bibliis demonstrantur Tanais, & Sesostris, quibus Sacra Historia Historiam Profanam Temporis Obscuri pertingit.

C A P. XVI.

UT autem *Sacrorum Bibliorum Gigantes* nobis superius fuere Traduces, quibus *Antidiluviana* Historia in *Postdiluvianam* transiret; ita ex ipsis *Divinis libris*

libris demonstrantur hoc loci *Tanais*, & *Sesostris* qui fuerint, quibus *Historia Sacra Historiam Temporis Obscuro*, qualem nos paullo infra describemus, pertingit.

Observanda
duo.

Sed antequam id aggrediamur, duo heic serio sunt observanda. Unum quod antequam *vulgares linguae* invalescerent, quum res *characteribus heroicis* notabantur, necesse est, majores gentes notis insignioribus, quales cuique pro cuiusque gentis ingenio viderentur, nedum res, sed vel ipsos homines appellasse; & ita eidem homini alia nomina alias indidisse: quae est ratio, quam *Philologi* fatentur, adhuc ignorari; cur eidem urbi, eidem Regi diversae gentes diversa nomina indiderint, quae nihil prorsus commune habent? Alterum in illa verborum egestate, idem quod quaeque indiderat, pluribus ex eodem genere hominibus commodasse, ex illo fonte, ex quo ortas *Antonomasias* supra diximus (1): quae duo non animadversa ingentem peperit *Rei Historicae*, & *Geographicae* obscuritatem.

Captivitas se-
cunda He-
braeorum.

Locus is est, qui *Assyriorum Monarchiam a Sardapalo* ad *Medos* non protinus totam abiisse, sed in secundum *Assyriacum*, & alterum *Aegyptiorum* etiam opulentissima regna divisum mansisse, secundam *Hebraeorum* in *Aegypto* Captivitate testatur: cum quo loco ad amussim congruit *Xenopho*, (2) quia praeter ceteros graecos *Duces* penitissimam in *Persiam* intulit arma, ac res *Perfarum* gravissimus *Philosophus Justinus*, sive adeo *Trogo Pompejo* multo rectius novit.

Huic *Sacrae Historiae* loco graviter ad stipulatur *Cornelius Tacitus*, (3) ubi de *Germanico* haec narrat. *Mox visit veterum Thebarum magna vestigia: & manebant structis molibus LITERAE AEGYPTIAE priorem*

(1) Hoc Lib. Par. II. Cap. XII. num. IV. §. Ex quo fonte.

(2) Cytopaed. v. 6.

(3) An. 2. cap. 6.

Quia Polybius Lib. 11. scribit Res Aegiae per Alexandri M. bella Graecis innotuisse.

rem opulentiam complectae: jussusque e senioribus Sacerdotum PATRIUM SERMONEM interpretari, referebat, habitasse quondam septingenta millia aetate militari, eoque cum exercitu regem *Ramses* (Hic *Ramses Aegyptius* demonstrabitur esse *Sesostris*, quem tradit *Herodotus*, & ante *Ninum*, seu *Universi Temporis Profani Historiam*, *Trogus Pompejus*, ejusque Epitomator *Justinus* memorat) (1) *Lybia*, *Aethiopia*, *Medis*, & *Persis*, & *Bactriano*, ac *Scythia* positum: quasque terras *Sury*, *Armenique*, & vicini *Cappadoces* colunt; inde *Bithynum*, hinc *Lycium* ad mare imperio tenuisse. Legabantur & indicta gentibus tributa, pondus argenti & auri, numerus armorum equorumque, & dona templis ebur atque odores, haud minus magnifica, quam nunc vi *Parthorum*, aut potentiam *Romanam* jubentur. Igitur *Sesostes* ille *Herodoti* ex gentibus victis non solam *Victoriae* adorem domum reportabat. (2)

In tanta Imperii potentia necessarium omnino est, ut *Aegyptij* universi interni maris potentes essent, & quia potentes, per varias ejus oras misisse colonias, & potissimum in oras *Inferi maris*: quod post *Trojanum bellum* hic *Orbis tractus a Siculo freto Circaeos* usque fuerit quasi perpetua materia *graecae Poeseos*, ut errores *Ulyssis* docent, *Scylla*, *Charybdis*, *Cyclopes*, *Syrenes*, *Circe*, *Avernus*, *Inferorum limen*, & in *Supero mari Diomedis socj* in aves conversi. Tam longe *Homeri* temporibus trans mare erat harum urbium, horumque locorum celebritas pervagata! Tanta erant *Italarum* gentium deliciae, quae sunt ultimae humanitatis argumentum, ut *Syrenes* cantu praeternavigantes ad exitium allicerent, *Circes* fortes viros in fues verteret! Atque

Antiquitas
Italiae major
illa Graeciae.

Italia Graecis
ingens Fabularum materia.

Par. II.

M

has

(1) *Histor. Princip.*

(2) Hoc Lib. Part. II. Cap. I. §. Principia.

Italia Ho- has gentes , has urbes principio graecas non fuisse , nisi
meri tempore ineptus sit , ipse *Homerus* testatur , cui *Ulysses* canendus
Graeca non fuisse proba- proponitur ,
ur.

... . *captae post tempora Trojae*

Qui mores hominum multorum vidit , & urbes
nam sane quae Herois laus fuisset , quod virtutem ,
quod prudentiam erroribus confirmasset , si suorum mo-
res , & urbes nosset ? & si suos noscere vellet , is non sa-
ne ignarus hominum locorumque erraret , sed prudens
certum iter fecisset .

Cumarum an- Heic *Virgilius* , diligentissimus Antiquitatis *Cumas*
te omnes jam Aeneae tempore magnificentissimo Apollinis templo
Graecas ur- celebres memorat , & prope *Cumas Sibyllam* statuit ;
bes celebritas. quod Foeminarum Fatidicarum genus antiquissimum ,
non inter Graecos , sed in Oriente ortum argumento
est , quod *Perfidem* , quam primam Sibyllarum nume-
rant , *Berosi Chalcidici* filiam putant . Quare qui huius
vocis *Sibyllae* originem a Graecis repetunt , doctioribus
Grammaticis nugari plane videntur , qui ab Hebraeo na-
tam agnoscunt . *Virgilius* ab hac heroicae virtutis Foemina
Euboicas Cumas appellat , uti a Foemina ejusdem virtutis
Chalcidem dictam *Euboeam* memorat *Plinius* : quod si
Chalcidenses intelligeret , eos *Abantes* , ut *Homerus* sem-
per , non *Euboeas* , ut *Homerus* nunquam , dixisset . Hanc
primam Urbem Historia Profana memorat ducentis , &
multo plus eo annis ante primam Olympiadem , unde
incipit Tempus Historicum nostro *Varroni* : & qui *Vir-
gilium* ab Chalcidensibus conditam narrare putant ; id
unum eorum est , quare Aegyptj Graecos semper pue-
ros dicebant . Nam si rem hanc antiquissimam non me-
moria , sed ratione putemus , nos sane interroganti , qua-
nam ratione *Graeci* , quo tempore *Aegyptiis* omne in-
* Grave Argu- ternum mare parebat , amoenissimam , & feracissimam
mentum, Ita- liam principio ab Aegyptiis excultam.
Italiae oram , ex qua *Capua* tenuit postea Imperium ,
ipsis Romanis formidandum , occuparint ? responsione cer-
te defungimur .

At

At Italia graecis urbibus per utriusque maris oras
maxime celebrata . At enim quid , si in Italia Impe-
rium multo potentius , quam Graeca omnia , quum gens
graeca adhuc obscura erat ? Dum enim *Sparta* , & *Athenae*
adhuc exiguae urbes erant , finibus contentae brevissi-
mis , in Italia *Etruscorum Regnum* florebat , quod Uni-
verso mari infero ab Ethruriae ora ad fretum usque
Siculum nomen dabat : (quod sane non inditum , post-
quam Rom. Potentia insurrexit) & religione , architectu-
ra , arte militari , & splendore Imperj longe majorem
omni graeca testatur antiquitatem .

*Etruscorum
cultus omni
Graecoru an-
tiquior proba-
tur.*

Nam *Haruspicina* , postea a Romanis recepta , quae
agnorum , & vitulorum exta spirantia fumantiaque ri-
mari sustinebat , jamdiu exutam primam hominum ab
innocuis animantibus innocentiam testabatur : unde *Po-
lybius* Romanorum *ceramoniae tragicas* dixit . Cumque
Scientiae Auguralis primus Auctor incertus sit ; & ad
Graecos foris importatam ex *Thelegone* testetur *Svidas* ;
Hetruscos certe se ejus praedicasse Auctores *Cicero* (1)
memorat .

Divinatione .

Architectura Etrusca omnibus Graecis & stabi-
lior , & rudior , & simplicior , qualis sane erat *Aegyptio-
rum* , sive adeo qualem naturam esse primam oportuit ; nam
opera tempore tenuantur , expoliuntur , & exornantur .

Architecturæ .

Ars vero disponendi acies Romana nedum *Livj* ,
sed ipsius *Polybj* judicio *Pbalangi Macedonicae* longe
praestat : quae tamen geometriae , & arithmeticae praxis
est in bellicos usus : & quando Romani eam potissimum
sapientiam excellere , aliarum cultarum gentium inventis
uti , & barbariem fervare domi , qua ferociam custodi-
rent , certe ab vicinis Etruscis , quacum prima exter-
narum gentium pugnaverant gente , didicere .

Postremo Fasces , Trabeas , Curules , Annulos , Pa-
luda-

*Splendidissi-
mis Imperj
ornamentis .*

(1) De Divinat. II.

quae ut *Tanae Aegyptj* ipsos *Graecos Regni* expellerent ,

judamenta, & aureo curru quatuor equis triumphandi morem, Togas pictas, Tunicaeque palmatas, & omnia decora, quibus, ut ex *Floro* vidimus, vel in summa sua potentia Populi Romani majestas eminebat, *Tarquinius Priscus* ex spoliis Etruscorum suspensis didicerat.

His omnibus & illud addas, quod duobus ferme seculis ante, quam *Plato* in Aegyptum, *Pythagoras* in Italiam philosophiae addiscendae studio delatus est (1).

Neque enim huc venerat, ut suam peregre vendideret, quales *Sophistae* solebant, inanem Sapientiam: unde *Plato* saepe quaerendi sermonis decorum Dialogis, quibus *Sophistas* irridet, conciliat *Socrati*. Cumque *Pythagoras* Italiam doctissimam invenisset, heic permanere maluit. Quare non sectam in Italicam fundasse, sed fundatam excoluisse dicendum est: quod ipsa rerum natura id flagitat. Non enim *Pythagoras* Mundum ex aqua, ut primo graeciae Sapienti *Taleti*, qui centum ferme, non ultra annis ante *Pythagoram* floruit; (2) neque *quorismodum*, ut *Anaxagorae*, *Socratis* Praeceptoris; neque *atomis*, ut *Democrito*, *Platonis* *αὐτογενεῖα*, omnibus corpulentis Philosophis; sed *numeris*, qui quodammodo sunt *lineis* abstractiores, constare docuit: quod monet ingenia Italica multo Graecis subactiora, & sensibus depuratiores fuisse: unde *Plato* fortasse rerum principia ideas ipsarum aeternas statuit; & ab hac Italicæ doctrinae praestantia idem *Plato* in *Timaeo* suos Graecos antiquitatis ignaros notat.

Cum his invictis, ni fallor, argumentis ex ipsa rerum natura pensatis, cum quibus *Sacrae Historiae* veritas constat, habemus unum *Profanae Historiae Universalis* initium demonstratum, *Sesostri*; quo nomine Aegy-

(1) Hoc Lib. Part. II. Cap. L. in Program. Hist. (2) Ibid.

Aegyptios Reges, ex his quae haecenus diximus, & observatione hujus Cap. principio appellatos esse necesse est; alterum nempe *Tanaim*, quem *Justinus* facit *Sesostri* antiquiorem, non habemus. Immo si Terrarum Orbis inter Noachi filios anno 2106. divisus est, & duum millium annorum spacium fere opus fuit, ut Aegyptij ingenio praestantes, a Chaldaeis civiles artes brevi eruditi, in tantum Imperij splendorem excrescerent; spacium multo majus rudibus Scythis opus fuisset, qui in eam potentiam assurgerent, ut ii priores Orientem, Aegyptum usque debellarent: quare *Diluvij* Epochæ graviter mendacj argueretur. Itaque dicendum est, *Tanaim* *Charamerem* fuisse heroicum primarum rerumpp. quae in toto Oriente, & in Aegypto ipsa late sparsa regnavit.

Justinus Tanais Sacrae Historiae ad- versus.

At noster eadem commo- dus.

Ex Tanai, & Sesostri, quales explicavimus, Consectanea.

C A P. XVII.

- Inc illa aperiuntur;
- I. **H** Inc illa aperiuntur; *Scythes* gentis Fundator *Herculis Filius*: quia, ut *Lib. super.* diximus, (1) & hoc gravius firmavimus, *Herculis* Filij, nempe exleges optimi, fortissimi primas respp. Optimatum fundarunt.
 - II. *Scythica* lingua matrix *Germanicae*, *Parthicae*, *Scythicae* *Persicaeque*: & innumera *Persicae* linguae cum *Germanicis* communia nomina utriusque linguae gnari observarunt, in quibus est *Hugo Grotius*. (2)
 - III. Hinc mansere diu eorum laudes a morum rectitudine, pudicitia, simplicitate, justitia, ut eos *Horatius* (3) res.

Ro-

(1) Cap. CIV. (2) Hist. Gotbor. (3) Lib. 3. Od. 24.

manis praeferat, & a sapientia eos *Curtius* commendat. (1)

Scythae Aegyptiis antiquiores.

IV. Et quod diu de generis antiquitate cum *Aegyptiis* contenderunt, a quo certamine *Scythae* superiores abiire: quod *Scythae* ex nostris principiis gentes maiores essent, *Aegypti*, minores, cum id Imperium tam longe lateque protulerint, quod non nisi faciunt gentes minores, hoc est, quae aut sub regnis meris redactae, aut in libertatem sunt resolutae. (2)

Perpetuae bellorum poenae, Servitius, & Tributa.

V. Et ubique locorum, & omni tempore *jus gentium* constat, bello *victis* imponere sive *servitutis*, sive *tributi* legem, sive adeo adimere arma, & sic *injuriae licentiam*: eaque ratione sic *Tanais* nunquam ob solam gloriam tantam Orbis partem debellavit, ut certo *Sesestris* subegit, imposuitque tributa.

Gentium Fundatores Hercules, Bacchus.

VI. Verum igitur illud, quod apud *Tacitum* (3) *Aegypti* *Herculem* apud se natum, & antiquissimum perhibent: ut falsum illud, eos, qui pari virtute fuissent, in cognomentum ejus adscitos. Omnes enim gentes, quae religione, & virtute fundatae sunt, (nam sine religione nulla usquam gentium fundata est) *Herculem* aliquem habuerunt Auctorem, aut aliam sane in alio terrarum Orbe alio nomine indigitatam Personam Heroicam, sive Heroicum Characterem, qualem *Indi* fecerunt *Bacchum*, quem iisdem ferme proprietatibus finxerunt, quibus *Aegypti*, *Scythae*, *Graeci*, aliaeque gentes finxerunt *Herculem*, latius infra ostendemus.

Cur Scythae natura modesti?

VII. Et hinc causae laudatorum apud *Scythas* morum exponuntur; quibus Religio modestiam, innocentiamque fecit, quas virtutes ipsis immensa feracissimorum camporum aequora conservarunt: unde gentis aequalitas hinc inter ipsas propagata; cum in tanta cam-

(1) *Lib. 7. Cap. 8.*

(2) *Lib. Prior. Cap. CXLVI.*

(3) *2. Annal. cap. 60.*

porum abundantia opus lege agraria nullum fuit: unde Clientelae apud Occidentales ortae sunt; ut gravius infra explicabimus: & ex ipsa gentis aequalitate nata inter ipsos industria, & aequalitas, ut alternis annis alii terras colerent, alii quiescerent.

VIII. Sed ex illa *Scytharum* in colendis agris inter ipsos laboris & ocj per alternas annorum vices aequalitate, conficitur, Respublicas inter ipsos sola patria potestate, nullis praeterea Clientelis fundatas esse; unde nullum ipsis discrimen nobilitatis, & plebis: quia praecamporum abundantia, nullae occasiones natae, ut violenti homines in infirmos grassarentur, qui ab illorum injuriis ad fortium *Aras* confugerent, & recepti ordinem postea plebis componerent, ut *Lib. Prior.* diximus, (1) & latius *inferius* dicemus: quare *Ciculi* pars *Pop. Transilvani*, gens bello fortissima, quae ab antiquissimis se ortos *Hunnis* jaçant, omnes *rusticam*, & *pecuariam* exercent, & nobiles habentur ex aequo tamen.

IX. Quapropter e *Scythia* gentes fortissimae prodire primum *Thracas*, *Germani*, *Parti*, deinde in asperam Europam *Vandali*, *Hunni*, *Gotti*, *Heruli*, *Lombardi*, *Turcae*, aliaeque barbarae nationes; in mollem Asiam provenere *Seres*, mitissimi & aequi amantissimi homines: & uti nuper impenetrabilem *Sinensium* murum *Tartari* perrepere, & id maximum Imperium occuparunt; ita necessarium, nedum credibile est, ab iisdem *Cinensium* humanissimam, & aequi cultricem gentem olim conditam esse, ea *Serum* proprietate, quam narrant, ut *externorum vitent societatem*; eaque priscorum *Scytharum* opinione, qua se *vetustissimos mortalium* enomi seculorum numero ante Orbem conditum jaçant. Sed illud maximae antiquitatis certum vestigium ostendunt, omnia verba literis monosyllaba consignata, quae

Cur nulla lege Agraria fundati?

Cur inter Scythas nullum fuit natalium discrimen?

Scythia Fortissimarum Germanium Matrem in Occidentem.

Mitissimarum, & aequissimarum in Orientem.

Sinenses antiqua Scytharum servane vestigia.

In Heroica literaturae maxime.

(1) *Cap. CIV.*

μαλδουμα, punctis additis, ad propria significanda discernunt:
 Et quando *Geographi* dubitant, an *Japonia* a Septentrio-
 nibus adhaereat continenti, pro jure nostro sumimus
 primitus *Scythas* aliquam in eam Insulam Japonensem
 gentem induxisse; quorum linguam virilem, & genere
 similem latinae, utriusque linguae periti notant. Et *A-*
mericanos Borealiores ex *Norvegia* ortos, ac per *Groën-*
landiam terrestri itinere in *Americam* venisse ex *Gro-*
tio accipimus; sed inde ad *fretum* usque *Megellanicum*
 hos ipsos eam Orbis partem postea humano genere fre-
 quentasse credibilis est.

X. Altrinfecus *Aethiopes* a Primis *Aegyptiis* conti-
 nente sibi proximis, quando *Aethiopiam Tacitus* (2)
Chaldaeam, *Strabo* (3) *Phoeniciam* appellat, a *Chaldaeis*,
 aut a *Phoenicibus* per *Aegyptios* provenisse verisimilius
 est; gentem albam, pulchramque principio, sed qui, ut
Isaacus Vossius (4) notat, quia teretia infantum capita
 arte oblongarent, quod generosiora tolerarent ingenia;
 inde a parentibus sic conformatis ita geniti filij: & quia
 atris ceruffis facies colorabant, quod nigrum sanctio-
 rem colorem putarent, uti barbaris Europae seculis Ta-
 bulas pictas etiamnum observamus, in quibus facies
 Dei, Christi, Deiparae, Divorumque nigricante colore,
 & statuarum facies nigro engustico opere inductae
 spectantur: ea ratione tandem vi phantasiae generan-
 tium nigri filij nati sunt; & cura in naturam con-
 versa est: quod qui negaverit, is ne *Hofmanni* quidem
 Lexico est eruditus. Certe *Aethiopes* parvo naturae
 contenti, & in solo corporis robore, quo ingentes arcus
 intenderent, ingentes sagittas jacularentur, & in sola li-
 bertate, opes suas collocabant; ut eorum Rex *Thearcus*
 Cam-

E Scythia Japonenses.

Japonensis lingua Latinae similis.

Et Americani.

Ut Aethiopes ab Chaldaeis proveniant?

Ut principio albi, nunc nigri.

Primi Aethiopes natura modesti.

(1) De orig. Americ. gent.
 (2) Lib. 5. Histor. lib. 1.
 (3) Lib. 1.
 (4) Ad Pompon. Mel.

Cambysis legatis respondit; & aurea ac gemmata, quae
 afferbant, dona contempsit, quod nullum eorum agnos-
 set usum: quae *Historia* docet primorum *Aegyptiorum*,
 ac multo magis primorum *Hominum* post *Diluvium*
 naturalem quandam sapientiam:

Argumentū naturalis primorum Gentium Sapientiae.

XI. Et sic per *Chaldaeos*, *Scythas*, *Aegyptios* habes
 gentes humanas per omnem prorsus terrarum orbem
 propagatas.

Propagatio Generis Humani Univer- si.

XII. Et *Tanaim Sefostri* priorem a *Profana Hi-*
storia memorari; quia *Scythae* propiores *Armeniae*, in
 uno e cujus *Montibus Arca*, subsidentibus *Diluvij* aquis,
 summo haesit.

Cur Tanais Sefostri prior?

XIII. Et uti *Scythae*, ita *Aethiopes* arcu valuisse, ac
 proinde primos homines valuisse venatione, qua ferae
 ex illis in *Arca* servatis progenitae, aut caesae, aut in
 alias Orbis partes fugatae: unde tot *Hercules extincto-*
res monstrorum, ferarumque.

Ut ferae ab Asia per Orbem disje- ctae?

XIV. Quod autem successionem *Profanae Histo-*
riae nobis *Tanais*, ac *Sefostri* testentur, *Nimbrodus*
 autem, ejusque successor *Belus* fileatur, illae evincunt
 invictae rationes, quod cum res nautica ab ratibus,
 cymbisque, quibus *Aegyptij* a redundante *Nilo* toleraren-
 tur, ad naves, quibus mare trajicerent, sero, nisi for-
 tasse postremo producta sit; necesse est, Primos *Bellato-*
res, cum bella terrestribus tantum copiis administrarent,
 eos in Oriente per Terrarum Orbem & feras, & homi-
 nes ferarum more errantes abegisse; & sic *Assyrios* per
 Orientalem Asiae continentem primam protulisse *Mo-*
narchiam: unde *Nimbrodus* in *Sacra Historia*, *Magnus*
Venator, uti *Hercules* in *Profana*, *Ferarum extirpator*
 dictus. Et necesse quoque est, Primas Gentes spectandi
 maris quandam habuisse religionem, sive ex gravi re-
 centis adhuc *Diluvij* metu, sive, maxime *Assyrij*, qui
 Deum putabant, ne Solem viderent occidere; ut de *De-*
cimo Bruto in litore *Oceani* post tanta temporum spa-

Cur in Profana Historia Obscura Nimbrodi, & Beli silentium?

Cur Nimbrodus Magnus Venator dicitur? Priscis Gentibus spectandi maris religio.

Par. II. N. cia

De primis et proinde de constanti adfirmatione aliqua continen-
 tibus his quasque vicinioribus adhaerentibus. Per remore obscuro et
 Coniungas penetratas, inde qua sine remota, sive se remota
 ut se libia ferunt, a vltas aper. Quo sane si quis novum sit, recte amigadu
 Insulas omnes, parat Pelagi vagant, Continentibus vicinas ille comparat.
 Quos de sacra historiae Aegypti usum vltis vltis vltis vltis vltis
 eos mare adit, ob hanc ipsam rationem, quod in mare postea

diximus; quod dum Athenae, & Sparta parvae Urbes erant, in Italia opulentissimum Etruscorum regnum florebat. Nam tanta potentia, tantusque Imperij splendor, quantum diximus, vix sex septingentis reip. annis parari debuit. Itaque, quum Danaus Aegyptius, ut ipsi item Graeci memorant, Argivo Regno Inachidas spoliat, Aegyptios circa ea tempora in Ethruriam Coloniam deduxisse necesse est, quae jam potentissima erat sub Tullo, ut Rom. Historia de bello in Albanos narrat. Atqui Roma condita A. CCCCLXXXIII. Tu numerum cape, quem dicimus.

Quando Italia & in qua parte Aegyptia fuit?

XX. Et res ipsa affirmare nos cogit, quo tempore Attici, & Aeoli colonias in Joniam, sive Asiam minorem mittere coeperunt, centum quadraginta ferme post Trojae excidium annis, itaut sensim Asia minor Graecis urbibus ferme tota celebraretur; in Italiam quoque maris interni jam potentes facti mississent: unde maritimae Italiae orae Graecis urbibus, & maxime, qua propius Graeciam spectabat, in mari supero frequentiores: quod ipsum graviter confirmat, quod Italiae mediterranea Indigenae omnia coluerint: quod Virgilius significavit, qui Turnum indigenam finxit Heroam ferocissimum, Aeneam autem transmarinum, Heroem finxit admirandum ratione. Itaque cum Italiae mediterranea, per ea quae heic supra diximus, tenerent Aborigines, tunc Aegyptij, cum postea tenerent Latini, tum Graeci, maritimas ejus oras celebrarunt.

Quando, & ubi Italia Graeca fieri coepit?

De Historiae Profanae Elementis.

C A P. XVIII.

De Romana Juris Gentium Custodia.

ROMULUS igitur Indigena per summam animi magnitudinem novam urbem fundare audet mediam inter praepollens Etruscum Regnum, & innumera minuta

Handwritten notes in Latin script at the bottom of the page, discussing the founding of Rome and the influence of Greek colonies.

nuta Regna Optimatum: & Romani sub Regibus; nempe ducentorum quinquaginta annorum spatio ad viginti populos ex Latinis, Etruscisque domuerunt, nec, ut Prior. Lib. vidimus (1) ultra viginti stadia Imperium protulere: ducentos autem & quinquaginta alios durarunt annos, ut omnem Italiam subjugarent. Quare inter tot, aut tam potentes, aut tam feroces populos, quam fortissime eos jus gentium custodire necesse fuit, nec bella gerere, nisi injuriis laceffitos.

Docuimus mediterraneos Italiae Populos antiquissimos, certe Graecis antiquiores. Et Priore Lib. (2) notavimus, Romanos vestigia infantis linguae, quam Athenienses, & Spartani, sanctius custodisse, quod Athenienses in annos Solonis leges mutarent; Spartani lege Lycurgi leges scribere vetiti essent; & ita apud utroque semper leges praesenti, ac proinde vulgari, & incerta lingua loquebantur. At Romanis lex XII. Tabb. trecentis post U. C. annis scripta, immobilis haesit finis Tacito, fons Livio omnis Rom. Juris: quae est demonstratio, quam in Synopsi italica edita, quia minutam, ac proinde justo longiorem omisimus.

Postremo jus nexi, ut vidimus, Athenis Romanam certe non commovit: nam ante legem XII. Tabb., quia Patres in obaeratos id saeviter exercebant, plebs primam fecerat secessionem: & tamen Theseus lege de nexu soluto forte sanate, ab heroicis usque temporibus Atheniensibus libertatem fundavit, ut narrat Plutarchus; (3) similem vero legem Romani ccc. post U. C. annos in XII. Tabb. retulere; quod caput recte Jacobus Gothofredus (4) de Juris aequalitate inscribit.

Ex his omnibus conficitur, quod cum humanitas reli-

(1) Cap. CIV. §. Quod autem. (2) Cap. CXLIX. (3) In Theseo. (4) In 4. Font. Juris.

religione, & legibus fundata sit; atque id sit, quod *Jurisconsultus*, *jus gentium humanarum* definiat; & Romani majorum gentium mores fortiter custodierint, super quibus Romulus suam Civitatem fundavit; & mores gentium latinarum, ut vidimus, antiquissimi sint: haec *Romana Juris gentium Custodia* nobis potest exponere certam tum *Originem*, tum *Succeſſionem Universae Historiae Profanae*.

Elementa Historiae.

Igitur haec non verbo, sed re ipsa quae sint *Historiae Elementa* statuimus, ex quibus omnis Profana Historia primum componitur, & in quae eadem postremo resolvitur Universa.

Definitio I. I. Definitionem *Juris Civilis* in genere a *Gajo* (1) traditam, qua omnes populi partim suo proprio, partim communi omnium hominum jure utuntur.

Axiomata II. II. Axiomata; quorum unum, *Juri voluntario Face* praelucet *duplex*, altera rerum, altera verborum *Historia*.

Alterum; *Vulgata regula Interpretationis* est, in legibus interpretandis verba accipienda esse in propria significatione, nisi ullum inde sequatur absurdum.

Postulata III. III. *Postulata*: Primum; Quicquid ex his principiis confecerimus, primos homines *Tempore Obscuro* agere oportuisse, nisi advesetur, & multo magis si adsonet *Sacra Historia*, ita re ipsa egisse concedatur.

Secundum; quando omne *Jus Civile* est ex *jure naturali gentium*, & proprio constat; quod in *XII. Tabb.* est uniforme moribus gentium, quos ex primo postulato narravimus, id ex *jure gentium* esse concedatur.

Tertium; Cum primarum gentium *Poëtica lingua* fuerit, ut late supra docuimus, *locutiones Poëticae*, & *Fabulae*, sive *Characteres heroici*, quae moribus gentium per haec principia narratis commodas accipiunt significationem.

(1) L. 9. D. de Just. & Jur.

cationes, & mythologias; *Juris gentium* testimonium perhibeant; & ea propria sit earum significatio.

De Historia Temporis Obscuro, quae est Fax Juris Gentium.

C A P. XIX.

His jactis fundamentis, illud praeterea teneamus; quod *Terra* inter *Noachi filios A.* ab *Orbe* condito 1656. divisa est: *Roma* fundata Anno 3250. Igitur *Tractus Te-* totus *tractus Temporis Obscuro Italici* est annorum 1594. *poris Obscuro Italici.* intra quod temporis spacium quae de *Tempore Obscuro* narrabimus quam commodissime congruent. Quapropter *Auctoritatem Naturalem* ab temporibus generis humani ex legis ad has respublicas, quibus nunc vivimus, invenimus esse perductam, per quinque *Temporis Obscuro Epochas*, quae fuerint insigniores *Universi Juris Obscuro Epochae.* gentium mutationes.

Prima Epocha est, qua *Generis Humani Regimen* omne fuit *Theocraticum*, unum verum, cetera falsa: in quibus *Auctoritas omnis Divina*, auctoritati solitariae, vel familiari perfusa.

Secunda, qua *Auctoritas familiaris Clientelis* aucta est.

Tertia, qua omnes respp. fuere *Regna Poëtica*, sive *Heroica*, sive *Optimatum*.

Quarta, qua Respp. omnes aut in *regna mera*, aut legibus primum latis, in *regna mixta*, aut in respublicas liberas abiere.

Quinta & Postrema, qua *jus minorum gentium* est *introducendum*, & *jura belli*, & *pacis harum gentium* moribus recepta sunt.

De

De singulis pro hoc, quem invenimus, ordine historiam contexemus.

*Prima Temporis Obscuri Epocha Regimen Theocraticum,
Et sub eo Imperium Monasticum, & Paternum
fundatum.*

C A P. XX.

Quando res tam obscurae illustrandae nobis propositae sunt, ut ad hanc usque aetatem opus plane desperatum omnibus videretur; id a maxime exploratis est inchoandum; ut eo, quod vetustissimi mortali-
Pater prima Deorum appellatio. **Patres** dixere Deos: unde **Jupiter**, qui postea sic dictus mansit, **Diepiter**, **Marspiter** priscis dicti: uti ex hac antiquitate illas locutiones conservarunt Poetae, ut apud **Lucillum** (1) **Jupiter** in Deorum concilio sic fatur.

*Ut nemo sit nostrum, qui Pater optimus Divum,
Ut Neptunus Pater, Liber, Saturnus, Pater Mars,
Janus, Quirinus, Pater, omnes dicamur ad unum.*

Mater Deorum. Ut & Genitor ac Genitrix. Vicissim Deas **Matres** ab iisdem dictas, ut **Juno Mater**, **Venus Mater**, & **Genitor Genitrix** pro Deo Deorum. ve in poetis locutionibus vulgo numerantur.

Contemplari unde dictum. Tempora Gae. li. Haec qua ratione Poetae dixerint, antiquissimorum origines verborum docent. **Contemplari** enim, ju- plari unde dictum. **ris augurj** vocabulum Latinis significat *contueri caelum*; unde **Templa Caeli** ejus regiones, quas **Augures** auguria capturi lituo designabant, eodem jure appellatae:

Osapiv quid? Graecis autem **θεοσπιν** dicitur contemplari Deum. **Hebraeis** autem **Caelum** dicitur **Sedes**, & **Thronum Dei**: at **Gentibus Caelum ipsum Deus** habebatur. Quare cum ex vero **Hebraeis** vere **ineffabilis Deus** esset; unde

(1) Satyr. 1.

מיני scribunt; non proferunt; **gentibus CAELUM** ineffabile credebatur; ut docet illud **Poetae** apud **Ciceronem**,

Aspice HOC sublime cadens, quem omnes invocant Jovem.

Idque factum, quia prima corruptorum hominum oratio ad Deum, ut **Strabo** tradit, contemplatio, ope sensuum tamen fuit; quae successit orationi **Adae** integri, quae fuerat contemplatio ex mente pura **Veritatis aeternae**. (1) Ex hac **Caeli** contemplatione **oculari** orta **Idololatria**, **Astrorum** apud **Chaldaeos** primum, deinde apud alias gentes, quae **Solem**, **Lunam**, **Jovem**, **Martem**, **Venerem**, quia insigniores lumine, & motu, fecere **Deos**: & **Idololatriam** **Divinatio** comitata; cujus qui peritiam jactabant, **Chaldaei**, & ab ea contemplatione **Latinis Mathematici** dicti sunt: & in **Philosophorum** scholis mansit, ut quae **Mathesis** vera contemplanda proponit, **θεωρηματα**, quae tantundem sonant, ac **Divina contemplanda**, dicantur.

Apud **Europaeos** autem, uti **Graecos**, & **Latinos** aliud **divinationis** genus similiter ortum, **Auspicia**.

Atque ab eo tempore, quum **Dj**, **Patres** appellabantur, incepisse **auspicia**, dat conicere verbum **impetrare**, quod in **jure augurio** significat a **Djs** impetrare; de cujus origine multa inepta dicunt **Grammatici**, cum sit a **Patribus**, seu **Djs**, quasi **impatrare**, seu effectum referre; uti & **patrare** significat efficere, effectum dare, quod hujus antiquitatis necessario est, cum ejus compositum sit **impetrare**; quasi **Deus** omnia etiam, quae homines faciunt, **patret**, ad effectum perducatur.

Ita ex vera persuasione, **Deum Opt. Max. omnium causam** esse, falsae religionis natae, quibus gentes sibi

Par. II.

O

plu-

(1) Hoc Lib. Part. I. Cap. IV.

Dj gentibus communes. plures finxere *Deos*; quorum *communes* omnibus numerant *duodecim*, qui *majorum gentium*, sive gentium *antiquiorum*, hoc est gentium *primarum* etiam postea dicti mansere.

Dj Patellarj. Sub hoc *Deorum* regimine homines exleges necessario omnia religione adspersere; unde innumeri postea *minuti Dj*, quos *Patellarios* comice *Plautus* dixit. *Termini* fundos, *Lares* domos, *Genj* maritales lectos, *Hospitalia* hospitia, *Manes* sepulchra, qui custodirent: *tot Dj* rei pecuariae, tot rei rusticae, tot omnium pene rerum, quibus vita constat, eget, aut agitur, usque ad pudendum *Priapum*. Itaut quae nunc dicimus *jura*,

Jura, & Djolim idem. exleges dicebant *Deos*, uti *per Deos hospitalia* te oro, quod nunc *jure hospitj* peto; *per Deos manes*, quod nunc *per jus*, & *voluntatem defuncti*: quae duo in *leg. XII. Tabb.* conjuncta sunt, eo capite de *jure sacro*, ubi *jus Deorum Manium*, pro *jure sepulchrorum*. Cum qua antiquitate perbelle convenit origo, qua *Jus* dictum volunt contractum ab antiquo *Jous*, & *Jous*, unde *Jovis*, ut idem esset, *Te per Jovem* obtestor, ac

Orare, & lege agere, idem. *Jus postulo*: & idem erat exlegibus *orare*, ac post natas *leges agere*: cujus vestigium in *XII. Tabb.* capite de *Furtis* extat, *furti orato*, pro *furti agito*. Unde conficitur idem fuisse olim *per Jovem orare*, quod nunc est *jure agere*: & sic constat illud, quod *Poetae Caeli*, sive *aëris*, sive *aetheris* mentem fecere *Jovem*, hoc est *Jovem* fecere *Caeli* voluntatem.

Fas, Jupiter loquens. Hinc sublimis illa *Poëtarum* sententia, *aureo seculo* homines *Fas* in pectore *Jovis scriptum legisse*, quod *Fas* putaretur *Jupiter* ipse qui vellet; uti etiam nunc *pii rudiores* ex ignorantia *causarum*, quicquid evenit, *Deum* id voluisse, id fecisse dicunt: (1) cum qua re congruit illud observatione dignissimum, *priscos Roma-*

(1) *Hoc Lib. Par. II. Cap. XIII.*

manos *Justitiam Fas* appellasse, ut testatur *Ausonius*: *Fas Justitia Themis.*

Sunt & Caelicolum monosyllaba; prima Dearum Fas, quae Themis Graecis.

a qua fecit secundam *Rbeam*, quae & alio latino nomine appellatur *Ops*: (2) & *Themis* esse putabant, quae praeciperet hominibus id petere, quod *fas* esset; eamque id esse existimabant, quod & *Jus* est. Cui sententiae adstipulatur *vetus Glossarium*, *visus*, *Fas*, *Justitia*. Unde *Philosophis* mansit, *Themis* exigere ab hominibus poenas, quas soli irrogant *Dj*, prave facti *conscientiam*, *infamiam*, *oblivionem*. (3)

Hanc *Deorum* voluntatem dixere *Numen*, quod *Jupiter* fulmine & tonitru, volatu & cantu avium tanquam nutibus e caelo fatur, ut diximus *Lib. superiore* (4): unde id erat proprie *Numen colere*, *vereri*, *metuere*, *venerari*, sequi voluntatem *Deorum*, *Deorum* facere *jussa*. Atque ex hac *Numinis* persuasione, vera inter *Hebraeos*, falsa inter gentes, *Dogma de Divina Providentia* genus humanum universum pervasit, quod

est totius *Theologiae Civilis fundamentum*. Namque inde *Divinationes* provenere; ut quicquid *Oracula* responderent, *auspicia* significarent, *fas* esse crederent. Etenim quam *Deorum* voluntatem dixere *Numen*, significatam *Fatum* appellarunt; quare ab iis uti *sanctissima Numina*, sic *Fata immota* habebantur: cumque apud eos omnia *jura*, *fata* essent; necessario conficitur, *Divinationem* apud *Chaldaeos* sic primum natam, ut ex magicis caeli observationibus non mira naturae praestarent, neque incantationes facerent, neque genethliacas putarent rationes, sed vitae agenda juberent: & ita *Zo-*

O 2

rod-

(1) *Idyll. de Djs.*
(2) *Ue notat Testus.*
(3) *Hoc Lib. Par. II. Cap. III.*
(4) *Cap. CLV. §. In statu.*

roaster, & magnus Caeli Observator, & Legislator eximius constabit. Hinc mansit diu in primis rebuspp. illa *legum immutabilitas*, quam *Spartanâ Jurisprudentiâ* custodierunt, (1) quam diu conservavere *Romani*.

Quibus a verbo *Fas* etiam *Fasti dies*, quibus Praetor jus diceret; & ut *Oracula fas*, ita *Jurisconsulti jus* respondebant; & ut illa, ita hi *responsa* dabant; & *Jurisconsulti* habebantur *Oracula Civitatis*, tanquam ii essent *Divini*, seu *Vates Romanorum*: itaut *For* fuerit Romanis, *divina loqui*; unde a *Fando* post *Varronem* (2) putet *Paullus* (3) *Fanum* dictum; quod, dum Pontifex dedicat, certa verba *fatur*.

Divinatione
fundatae ref.
pub. gentium.

Divinatione omnium fere gentium fundatae reipublicae, per ea, quae *Lib. Prior.* (4) diximus, *Jus Divinum* omni humano prius a primis hominibus agnitum; & uti cum *Platone* vidimus quoque, *jus, Δίαιον* simpliciter, seu *res divina* appellatum; ut quaeque homines jure agerent, *divinarum rerum* appellatione venirent; quae appellatio postea ad sacrificia contracta est. Atque hac ratione *Divinum Regimen*, quod *Διονυσίαν* *Philolo* eleganter appellat, primum in terris ortum, quod nulla societas sine regimine, ut diximus *Lib. Prior.* (5) stare possit: cumque homines, quia exleges, summus quisque esset, regimen inter eos summus non nisi apud Deum esse potuit; uti rebuspublicis postea fundatis, inter Potestates summas belli pacisque societates solius Dei regimine continentur, ut *lib. Prior.* diximus. (6)

Sub hoc *Divino* status ex legis, seu naturae *Regimine* per sequentia *Res temporis Obscuri* enarrabimus; nemp,

- (1) *Lib. Prior. Cap. CLXXXI.*
- (2) *Lib. V. de Ling. Latin.*
- (3) *In Epitome.*
- (4) *Cap. CIV.*
- (5) *Cap. LXIV. §. Et Justitia.*
- (6) *Cap. CLIV.*

nemp, ut dicamus de *Matrimoniis*, quae omnes Philosophi dixerunt primum rerumpublicarum fundamentum, *Propositio dicendorum*, de *Patria Potestate* in liberos, de eorundem *Tutela*, de *Testamentis*, de *Successionibus ab intestato*, sive de *Jure gentium omnium maxime proprio*, de *Dominio*, ejusque acquirendi modis, de *Pollicitationibus*, & *Votis*, de *Stipulationibus*, de *Permutationibus*, de *Futurorum Judiciorum specimine*, sive de *Duellis*, & *Conditionibus*, sive *Repressaliis* majorum gentium, ac postremo de *Poenis*.

De Matrimoniis.

ET quidem prisca mortalium initio, ut diximus, (1) in illo ferino errore divisi, & palantes, uti libido, vel fors ferebat, incertos ac proinde saepe nefarios concubitus agitabant: & conjunctorum, quos non agnoscerent, certe incertorum patrum cadavera insepulta esse sinebant: qui est *foedus victus*, a quo primos homines cantu *Orpheus* ab *Horatio* dicitur deterruisse. Is *Orpheus* qui? pauci illi fuere, qui meditatione oculari Caelum a siderum motibus observantes, *animatum* credidere, & putavere *Deum*; & quicquid ad Caelum pertinet, a verbo *Δίαις*, *caelestis* communis & Latinis, & Graecis originis, ut *supra* probavimus (2), putavere *Divinum*; & sic falsam illam sibi persuasionem inducere, Deum volatu, cantuque avium, & fulminibus sive *Nuere*, sive *Fari*; unde *Numen*, & *Fas* agnovere, & utrumque appellavere *Divinum*: & sic *Divinationem* introducere; & *caeli* sive aëris, sive aetheris *Potestatem* summam fecere *Jovem*, ac *Deorum Regem* sunt venerati; eique attribuere *fulmen*, & *aquilam*, quae sunt duo perpetua univrsae Divinationis argumenta, quae *Occiduae Gentes* habuere communia.

Ita-

- (1) *Lib. I. Cap. CIV.*
- (2) *Ibid. §. In Statu.*

Torus unde?

V. Id jugum vimen aliquod fuisse, dat conicere vox *torus*, qui de lecto conjugali dicitur, & funem quoque significat: & *torulus* trax, qui ex arbore incisa nascitur; in cujus memoriam postea *annulus* successit.

Juno Jugalis

VI. *Juno Jugalis* iisdem Dea conjugiorum, uti Dea matrimoniorum *Venus*; quia a latinis gentibus transmarini in plebem recepti sunt: Nam *Homerus* Junonem fingit *Proteatricem Europae, Venerem Asiae*; quia inter graecos erant regna heroica, sive optimatum, in quibus erant plebibus incommunicata connubia; in Asia regna monarchica, in quibus connubia facta promiscua.

Cur Juno Europae, Venus Asiae Numen?

Juno Lucina.

VII. Et *Juno Jugalis*, etiam *Lucina*, quae ederet certos partus in lucem, *Venus Pronuba*, non *Lucina*, quia certos partus non edebat.

Venus Pronuba.

VIII. Et *Venus Pronuba*, quod matrimonia naturalia, non nuptiae, sed *pro nuptiis*, & concubinae *pro uxoris* habebantur.

Domina unde?

IX. Ex certa uxorum Custodia *domi*, foeminae forsitan *Dominae* dictae.

Cur Flammeum in Nuptiis?

X. Antiqui pudoris vestigium *Flammeum*, quo virgo nupta ducebatur ad virum, ex qua solennitate potissimum *Nuptiae* dictae.

Unde Connubium?

XI. Et jus nubendi *Connubium* appellatum, quod verbum monet, *Heroës*, qui *domi* uxores custodirent, jus ducendi uxorem habuisse, certi, quod eas ducerent extra nefas.

Pater, & Genitor.

XII. Et hujus juris antiquissimi apud *Romanos* est, ut *pater* sit vocabulum juris, & dignitatis, quod patres certos esse docet, qui *semen patefaciant* suum; unde possunt *nomine*, seu *jure fieri patres* a filiis, qui sunt veri *majorum gentium patricj*; cum *Genitor* vocabulum sit naturae, qua sola genitor certus est.

Veri majorum Gentium, Patricj.

XIII. Indidem ex matrimoniis dicuntur *nati*, quod vocabulum naturae est; unde ut vocabula antiqua *natus*.

rus, & *genitor* mansere Poëtis: ex conjugis autem *filij* a *filis*, quae postea stemmata dicta sunt; quod vocabulum est juris gentium antiquioris.

XIV. Nam, Clientelis deinde constitutis, *Pater* dictus est, quasi *Deus*: & *filij* appellati *liberi*; quae appellatio postea facta est juris civilis, a quo majorum gentium Clientelae receptae sunt: & sic *liberi* dicti, ut distinguerentur a *neccis*, cum ex utrisque Patris *familia* constaret.

XV. Et *liberi ingenui* quoque appellati; quasi *inde geniti*, ut *indigena*, qui ex illo, vel illo loco genitus, natus est.

XVI. Et hinc *liber*, & *ingenuus* pro nobili genere orto dictus mansit.

XVII. Et *ingenuus*, ac *liberalis* pro eo, quod *Itali* satis ex hac ipsa origine momentose vertunt, *Gentile*, qui gentem haberet: quod *liberi* curaturam *liberales* fierent; cum nati ex incerto concubitu, ex foedo illo matrum victu, foedi turpesque adolescerent.

De Patria Potestate.

Ita auspiciis religio est insinuata conjugis; videamus modo, ut *patria potestas* religione fundata est.

Sub antiquissimo hoc *Dei regimine* sacrificia maxime celebrari necesse fuit; & sacra a dignioribus fieri oportuit. Naturali ordine in eo statu nemo Parentes anteibat; cum hic solus esset *duplex hominum ordo, parentum, & liberorum*. Hinc paterna Imperia religione fundata sunt, qua *Patres familiarum* erant *Sacrorum Principes*: & *sacra* erant *privata* omnia; eaque fiebant *Djs Laribus*, quibus *Patres familiarum* sacrificabant ad *Focos*: & priores fuere *Foci*, deinde *Aræ*, seu *sacra publica*, quae post Clientelas, & ex Clientelis sunt nata, ut *inferius* dicemus. Inde *Lares* dicuntur *divi Parentum*.

Genitor, antea quibus quam, Pater. Filij, antea quibus quam, liberi.

Ingenuus unde?

Unde liber, & Ingenuus pro nobili.

& pro pulchro?

Patria Potestas Religione fundata.

Primi ordinis Parentes & Liberi.

Paterfam. sacrorum, Princeps.

Priores Foci quam Aræ.

Par. II.

P

stua

Lares Divi Parentum.

tum in *Cap. legis XII. Tabb.* de Parricidio, ex lectione *Jacobii Raevardi*. A qua origine fluxere apud *Ciceronem* in illa suae *legis XII. Tabb.* imitatione, duo concepta Capita, alterum, *Ritus familiares, patrumque servanto*; alterum, *Sacra privata perpetua manento*. Hinc in primo *Rom. jure* Patriciorum propria erant Auspicia; qui *Augures majores*, seu majorum gentium dicebantur; ut *Plebei* patres, *Augures minores*; & illi publica auguria; deinde hi tantum habuere privata, ut latius *infra* firmabimus. Atque adeo *Paterfamilias* erat suae *Familiae Augur*, seu Sapiens, *Sacerdos*, & inde *Princeps*; unde mansit in *jure Romano* & apud Latinos Scriptores illa locutio, *sacra paterna*, pro patria potestate.

Patria Potestas orta insinita.

Patriae autem potestatis vires in duabus rebus spectantur, in corporibus filiorum, eorumque acquisitionibus; at utroque capite primos Patres potestatem in filios habuisse infinitam, & ratio ex *Philosophis*, & testimonia ex *Leg. XII. Tabb. fragmentis* satis graviter confirmant.

Aristoteles in *Ethicis* ex naturali ratione docet filios esse partes parentum, uti fructus pars plantae est: unde Priscis Latinis filius vulgo *patris particeps* dictus, ut *Lib. Prior.* diximus; itaut filius sit ferme *res sua patris*. Unde conficitur, jus *Suitatis* ex jure gentium in jus Romanum esse derivatum, *Cap. illo legis XII. Tabb.* de Testamentis, *Uti Paterfamilias super pecuniae tutelaevae REI SUAE legasset*; ut filijam., quem admodum servi postea, appellatione *rerum* venirent.

Jus Vitae, & necis in filios de jure gentium.

Ob haec omnia Parentes in filios tanquam res suas *jus vitae & necis* apud omnes ferme gentes habuere; ut ab *Atheniensibus*, gente omnium humanissimam Comoediarum sumpta argumenta, filiae jussu patrum ejectae, ab aliis forte educatae, deinde agnitae. *Romulus* in filiam vel agnitam patri jus vitae, & necis permisit, ut *Papinianus* apud *Pariatorem Legis Mo-*

Mosaicæ memorat. Immo *lex XII. Tabb.* monstruosos exponi jubet; & promiscue patribus in filios ex justis nuptiis quaesitos jus vitae necisque tribuit: quae omnia ab hoc majorum gentium jure accepisse ratio suadet. Nam & *Spartani*, si filij habitudine corporis tum ad formam, tum ad vires nati non essent, ad montem *Taygetam* exponebant, seu morti dabant: & vel agnitos filios pueros ad *Aram Dianae Tauricae* flagellis usque ad necem multabant, ut obducerent callum dolori; qui ad mortem usque aemulatione gloriae verbera sustinebant. At vero agnitos pueros *Athenienses* illa sua humanitate non ultra, quam abdicabant. *Romani*, si quid dignum morte admitterent, quod ipsi Patres, aequissimi Judices judicabant, in eos jus necis exercebant. Quapropter apud *Dionysium Halicarnassensem*, *Horatij* Pater ait, suum jus esse, de Filio *Horatiae* sororis parricida *domesticum judicium*, quod *publicum* primum omnium de capite civis *Populus Romanus* vidit, teste *Cicerone*, quod satis probat in iis *Romae* incunabulis id jus a gentibus accepisse. Ceterum quod id jus apud *Persas*, ut *Tyrannicum Aristoteles* notat, id dixit pro moribus suae gentis jam humanitate excultissimae: sed ex hoc ejus dicto liquet, id temporis nihil de *Jure gentium Italarum* ad *Graecos* pervenisse. Quo autem ritu, & more fontium *Filiorum* poenae a Parentibus sumerentur, paullo *inferius*, ubi de *poenis*, narrabimus. Id vero heic notasse juvat, hac in re *Hebraeos* ab ultima usque antiquitate a gentibus distinctos esse, ut *Historia Abrabami Isaacum sacrificaturi* testatur; quod *Deus* sit *Dominus* fontium hominum vitae, per ea quae *Metaphysici* docent, *Deum* perenni creatione homines conservare. Quae in re *Divina Providentia* summe admiranda, ut sub hoc severissimo Patrum Imperio, homines exleges, in summa ferocia & libertate, ad patendum legum imperio

Abdicatio Atheniensium filiorum.

Aristotelis aetate Graecis Italiae mores ignoti.

Hebraei a Gentibus jure diversi.

P

man-

mansuerent, qui alio sane pacto non poterant.

Altera patriae potestatis vis spectatur in acquisitionibus filiorum. De qua si filij sunt *res sua* patri, consequitur necessario illud, quod idem *Aristoteles* eleganter ait, *filios esse animantia instrumenta parentum*:

Filij animantia instrumenta parentum.

Instrumenta autem non sibi, sed artifici faciunt opus. Hinc *potestas patria* in illo parentum principatu fuit *re-gni Monarchici rudimentum*; in quo quicquid cives quaerunt, Monarchae quaerunt; & ob hanc rationem Monarchica reip. forma est, *majorum gentium naturae* conveniens. Et de hac patriae potestatis in filios parte luculentum perhibet testimonium idem *Caput legis XII. Tabb. de Testamentis: Uti Paterfamilias super PECUNIAE, tutelaeve rei suae legasset, ita jus esto.* Inter omnes enim *Historicos* constat primam artium *pecuariam* fuisse; & *Sacra Historia* confirmat, quae primos *Fratres Pastores* tradit; & ratio postulat, quia *lac* cibus est a *Natura* dictatus; *Far*, seu frumentum est cibus industriam quaesitus. Hinc, quod nunc dicimus *Patrimonium*, primitus *Peculium* dictum est, quod *naturale patrimonium* definitur; & quia naturale est, hodie servorum est, & filiorum familias; & quam nunc *hereditatem*, *prisci pecuniam* appellarunt. Hinc principio apud Romanos unum in filiis familias omnino, ut hodie in servis, *peculij* genus fuit; quod satis docet, Romanos hoc jus a gentibus majoribus accepisse, ut quicquid filij familias acquirerent, patres facerent *suum*.

Patria Potestas Monarchica rudimentum.

Filij pecunia patris.

Pecunia Romana prior.

Prima Patrimonia Pecunia.

Prima hereditas pecunia.

Principio unum Peculij genus.

De Tutelis.

Diximus in statu exlegi Patresfamiliarum Principes summos sub Dei regimine fuisse; & diximus, ipsorum esse corpora, resque filiorum: igitur eorundem Tutela erat, qua & corpora, & res filiorum tuerentur, quam

Origo Tutelarum.

quam ut *viventes ipsi* gerebant, ita *defuncti mandarent* aliis. Atque ea *prima prolatio* fuit *Imperij Monastici*, qua homo in solitudine, ut se & sua adversus vim tucatur, si aliter non possit, latronem jure superioris occidit. Hoc imperium monasticum morte hominis finitur, cujus res sine herede nullius fiunt: at Imperium paternum morte patris non finitur; cui filij, & cum filiis res supersunt: & res cum ipsis filiis dicuntur *res sua* patris.

Tutela prima in terris Imperij prolatio.

De Testamentis.

Atque haec est origo inter majores gentes repertae Testamentorum, quo jure, ut vidimus, & Patresfamiliarum fuerunt in statu exlegi primi in Terris Principes summi, & habebant filios loco rerum, & eorum tanquam rei suae tutelam vi armatam gerebant; quod imperium monasticum in familiare prolatum diximus; cujus vi imperij, ut familiam conservarent, in ipsos filios fontes capite animadvertere poterant: quod imperium ipsis ex lege naturae sive naturalis auctoritatis delatum differuimus *Lib. Prior. De tot, tantis, & tam vetustis rebus testimonium luculentius perhiberi non potest dicto Cap. Leg. XII. Tabb. de Testamentis. Uti Paterfamilias super pecuniae tutelaeve rei suae legasset, ita jus esto*; ubi Testator in Testamento leges condit, ut quicquid in eo legasset, jus sit; & uti Princeps summus legat hereditatem, tanquam rempublicam: unde uti legatus Principem summum, a quo legatur, in rebus sibi legata, refert; ita heres refert in hereditate defunctum. Quare non immerito in *LL. Romanis* Testator dicitur *condere Testamentum*, uti Principes summi *condere regna, condere leges* Legumlatores: & uti Potestas summa, dicitur Testator *honorare legatis*, legando mandare honores: uti Potestas summa irrogat poenas, ut docent

In Testamento Paterfamilias Princeps est summus.

docent *Legata per damnationem*: & uti Potestas denique summa nuda voluntate, hoc est sine traditione rerum suarum transfert in heredes, in legatarios domini-
 nium. Atque hoc liberrimo testandi genere Patresfamili-
 arum usos esse Tempore Obscuro necesse est, qui
 unum mallent, quam alterum, vel unum maxime ex
 omnibus filiis, nulla spectata sorte nascendi, vellent
 suam habere hereditatem: quam libertatem integram
 Testatoribus permisere Romani, hoc tantum addito, ut
 filij sui nominatim, emancipati inter ceteros exheredes
 fierent.

Libertas Testandi ex jure gentium.

Jure Rom. mo. servata.

De successione ab Intestato, & de Jure Majorum Gentium, quae maxime propriae dictae sunt.

Sed omnino necessarium est, Tempore Obscuro Successiones ab intestato illis ex Testamento fuisse priores. *Stemmata Lib. super.* conjiciebamus *fila* aliqua esse, seu *lineas*: eas tandem reperimus fuisse *cipporum*, qui graece *σφύραες* dicuntur, unde *cippi* dicti mansere lapides, qui sepulchri memoriam testantur: quare *σφύρα*, *tribus* dicta Graecis, & Latinis *filius* appellatus. *Stemmata* priscis hominibus indicarunt successiones ab intestato, ut indicavere adgnationes, & gentilitates. Nam ut ex unis domibus provenere *domestici*, sive *sui*; ex unis familiis *adgnati*, & *adgnationes*; ex pluribus ab una domo propagatis familiis provenere *gentes*, ex quibus *gentiles* dicti, & *gentilitia* jura: & *gentes* quidem *maiores* maxime proprie ita dictae, nempe stirpes viriles in plures familias divisae, *maiores* appellatae, quo a *gentibus minoribus*, quae in Civitates coaluere, & *nationes* sunt nominatae, distinguerentur. Has adgnationes, has gentilitates *Stemmata* Heroës docuere; itaut jus successionum ab intestato, & jus majorum gentium idem omnino fuerit. Nam qui *Clausi*, sive *Clauj* ex. gr. & *Pul-*

Familiarum, & Gentium, ac proinde Successionum ab Intestato natura.

Successiones ab Intestato, & jus majorum gentium idem prorsus.

Pulbri in *Attae*, sive *Appj* familia nati, *adgnati* erant ex una Familia; iidem propagati, & sub pluribus patribus familiarum divisi, gentes, *Appia* & *Pulbra* factae sunt; & *gentiles* inter se habebantur; ut *Pulbri*, non nisi deficientibus *Appiis*, ad defuncti *Appj* successionem venirent, & ita *Appj* ad *Pulbri* vicissim. Et sic *Lex Familia, & Gens una res sunt ad aliud relatae.*
 XII. *Tabb.* post *Adgnatos* ad defuncti successionem *Gentiles* vocat. Ceterum citra hujus juris usum, apud *Latinos* *Scriptores* saepe legis eandem modo dici *gentem*, modo *familiam*, ad illud instar, ut in *Dialectica* quae *genera* subalterna dicuntur, cum superioribus relata, dicuntur *species*, quae relata cum inferioribus, *genera* erant: quae qui ignorat, is neque eruditus, neque adeo *Logicus* est.

Tantae utilitatis successiones humanum genus ad-
 gnovit, quod gentes a matrimoniis auspiciato initis coe-
 ptae, successione potissimum sunt conservatae. *Quae ab Intestato Humanitate conservant.*
 re post Auspicia secundum religionis locum *Deorum Manium* cultus tenuit. Et jura, quibus sepulturae in-
 stituae *leges Deorum* Euripides in *Supplicibus*, *Papinius* *Mundi foedera*, *Philo* & *Josephus* *Jus naturae* appella-
 runt; & ab ritu *humandi humanitas* primum coepit, *Cur Jus sepulturae in summa gentibus religio ne? Unde humanitas?*
 propriaeque sic appellata. Atque his de causis apud omnes ferme terrarum gentes permansit, ut in omni-
 ta haec duo summam sanctitate, & religione celebraren-
 tur, *nuptiae*, & *sepulturae*, quo gentium successiones
 essent, quam fieri posset certissime; quibus utrisque res-
 publicae omnes, omnia regna, & imperia fundata sunt. *Cur nuptiae & sepulturae ubique gentium sanctissime celebrae?*

Ut hinc facile intelligatur, cur primae gentes diu
 in *lucis* latuerint, & *latendo* prima civilis vitae jecerint
 fundamenta, a quibus *latibulis Latium* dictum probavi-
 mus, *propudium*, & *inhumanitatem*, sive *Venerem* in pro-
 patulo, & *inhumata* cadavera potissimas causas fuis-
 se. Certe hanc cultus partem Romani *ναρτίζουσι* *Reli-*
 gionem dixere, & *religiosa loca*, ubi mortui inferrentur. *Cur sepulchra religiosa loca appellata?*
 quali

Et Italij Familiam sive stirpem suam cippis et pedibus.

quasi hac re conservarentur Deorum Religiones.

Ut gentes maiores religione fundatae?

Jus Personarum unde?

Religio igitur invenit Stemmata, Stemmata docue- re certas ac perpetuas majorum successiones; certae, ac perpetuae majorum successiones majores gentes funda- runt. Certe Romani in jure non homines, sed perso- nas spectarunt: & personas capita dixere, & quenque Civem Romanum tria capita gerere, libertatis, civita- tis, familiae; & qui personam non habet, alterius per- sonam, filiumfam. patris, servum domini induere, ut Jus Romanum videatur Poëma quoddam Drammaticum Ro- manorum (1).

De Origine Stemmaturum Gentiliorum.

Primas Heroum galeas & Poëtae, & Numi, & Statuae fuisse testantur de Ferarum capitibus detractas exuvias. An huic heroico mori vocabulum persona suam debet originem? Certe persona juris vocabulum est, ut bo- mo vocabulum est naturae. An hinc postea Personae Drammatum dictae? atque haec sit ratio cur quanti- tas syllabae cum origine, quam ei verbo appingunt, a personando, non congruat: & unde opsonara, inde personara sit; ut opsonara sit parare carnes, quibus vescimur; personara, parare pelles, quibus induimur; quas ferinas fuisse Heroës tam Homerici, quam Virgiliani nobis satis testantur.

Persona unde?

Opsonara; Personara.

Igitur signa, quibus primi Heroës in illa verborum paupertate suas gentes distinxerant, characteres heroi- cos aliquos fuisse necesse est. Hercules sane leonina pelle pro tegumento utebatur: id igitur primos He- roës certis ferarum exuviis suas distinxisse gentes si- gnificat.

Ut Germania in reliquam Europam Stemmata prove- nere?

Germani autem gens, quae externi moris, & im- perij ignara purissimas primas & linguae, & vitae origi- nes conservarunt, Stemmata Gentilicia primis omnium excogitasse, & per Europam distulisse constat. Sed quod

(1) Lib. Prior. Cap. CLXXXII.

nam sane opsonari non alienum, quam ab ops, originem duxerit, quod primas gentes non nisi ferarum carnibus, quae principio opi, deinde, aliis dij immolantes, vescerentur. quod aureae aetatis innocentiae sille convenit, de qua et illud Poëtae tradunt, non esse vitulum nisi dij: et ita e victimarum visceribus, unde visceratio Romanij manit, inde vescor sit appellatum, et primum de caribus propria dicitur. De verbis autem Personari conjecturam celebri de Inventione Lyrae firmat Historia, quae narrat, Meccaniam in fluminis ripa markam Tepudram reperisse; cumq; pellem illius dorso in porre- ctum adhaerentem, exsiccatae et pertentam digito forte pulsasset, personasse et inde, alienata significatione, personare diversi casus, et quantitatis in- antea penultima factum sit. quod quoniam ferarum exuviae prima opsona opsona sunt.

quod ea in ludis equestribus, quod vulgo Tornaea di- cunt, ut Foeminas, quas amarent, eo virtutis spectacu- lo sibi delicerent, earumque amorem virtutis ergo de- mererentur; id mihi verisimile non fit, ut gens tunc prorsus barbara, has amorum delicias intelligeret, quas vix nunc humanissimae usurpant. Procul dubio Ger- mani suas gentes ab ultimis pene originibus diligentif- sime custodisse dicuntur, ut sint, qui scribant, Anathi- nam Gentem ab Arminio usque suam perpetua serie majorum successione describat: & constat item, Ger- manos nomina gentium non habere; unde a ditionibus, quibus dominantur, sunt appellatae. Quid si Stem- mata Germanorum esse heroica dicamus? atque id sit, quod de Germanis narrat Romana Historia, eorum Principes in versicoloribus vestibus, cum versicoloribus armis pugnare, & ita cum voluptate Populi Rom. spe- ctantis in triumphum esse traductos? Et heroum scuta picta, inertium & tyronum pura docet Virgilius, (1) qui ignavis parmam albam tradit: quae est ipsissima leoc A- raldica Germanorum, quae, obscuro loco natis pu- ros scutorum campos attribuit, ut illustri loco natis Scuta armis onerata, quae dicunt. Hinc stemmata quamplurima nobilissima solos colores, & metalla varie configurata exhibent; alia exhibent belli praemia, quod etiam ex heroicis temporibus est; ex quibus notat Ser- vius, milites in scutis virtutis praemia gestasse: & exuviis, quas victis detraxerant, scuta onerare morem heroicum fuisse, testatur Aegy, sive Minervae Scutum, cui Me- dusae caput affixum. Minervam autem Characterem Heroicum Optimatum esse, & Lib. prior. innuimus, & infra latius explicabimus.

Germani di- ligentissimi Gentium sua- rum Custodes.

Stemmata sunt Chara- cteres Heroi- ci.

Quae Scuta picta, quae pura?

Onerare ar- mis Scuta, Heroicus mos est.

Latini Gentes nominibus proprie dictis, Familias Par. II. CO-

Latinorum in Familiis, ac Gentibus di- stinguendis felicitas.

(1) 7. vers. 196.

cognominibus praeter ceteras Orbis terrarum gentes felicissime distinxere. Et *Leg. XII. Tabb.* hereditatem primum *Suis*, deinde *Adgnatis*, tandem *Gentilibus* redire disertissimis verbis cautum. *Graecis* vero tempore obscuro gentes *Patronymicis* conservatas esse argumento est, quod *Patronymica* postea mansere *Poëtis*. Apud *Hebraeos* autem ea res diligenter custodita, non gentium moribus, sed *Lege agraria* sapientissime concepta, ut quoquo recurrente *Jubilaei anno* agri ad priores dominos redirent, & omni pignoris aliove jure exolverentur. Quare nedum familiarum, sed gentium successiones tam diligenter inter ipsos servatae, ut ob id ipsum connubia inter mares, & foeminas ejusdem gentis, sive ejusdem Tribus agerentur; ut apud eos *Tribulis*, ac *gentilis* unum idemque esset.

Patronymicorum usus hebraeus.

Hebraei hac in re omnibus gentibus praestabant.

De Rerum Dominio, ejusque acquirendi Modis.

Primum in terris dominium.

Quod rerum soli dominium ante agrorum divisionem *Hugo Grotius* aegre definit, & exemplo locorum *Theatri* potius illustrat, est ipsum dominium, quod *bonitarium* dicunt *antiqui Interpretes Juris*: idque primum fuit dominium cum homine in terris natum, quo quis tandiu dominus fundi haberetur, quandiu corporali ei adhaereret possessione; qua si forte excideret, nullum ei jus erat recipiendi; quale dominium etiamnum *Scythae* in suis agris exercent. Unde *Romani* postea ex naturali traditione hoc dominij genus accipientibus ex hoc jure naturali permisere; uti & idem suorum fundorum permisere provinciis, jure optimo eorundem, seu victoriae jure mulctatis. Namque *Optimi*, seu *Fortissimi* ex illa lege, quam *Brennus* dicebat primam in terris natam, nempe *Legem violentiae*, quam nos *prior. Lib.* supplevimus, a *natura meliori* dictam, *juris monastici*, & hinc *juris universi* asseruimus,

Cur Traditio- ne naturale dominium acquiratur?

Unde dominium bonitarium per Provincias Rom.

Fons Juris Universi.

mus *Fontem*, fundavere *Jus Optimum* alterutro, sive utroque horum *modorum*, qui in statu exlegi memorari possunt omnino duo, *usu* nimirum, & *manu*: & quidem tum illo, tum hac corporali, & vi quoque corporis conservabant: a quo tempore *capio* pro acquisitione dominij, *usus* pro possessione, ad *Romanos* provenere; ut *prior. Lib. ex Cap. Legis XII. Tabb. de Usucapione* probavimus, quae ab his gentium temporibus exordium sumperat; quum *Optimi* quae jam sua erant jure naturali, seu *bonitario*, longa adhaesione corporis sua fecere jure optimo, seu jure gentium; a quo *haerendi* actu fortasse *haeri* dicti, & inde *haereditates* appellatae. Quae sic naramus, confirmant *Romani* illa sua *Usucapionis* definitione, qua est *Usucapio antiqua* *Dominij adjectio*, non ut *transformata* est *adeptio* ex diuturna temporis possessione. Unde nil mirum diximus, si id *prior. Lib.* diximus, in statu exlegi homines usucepisse res suas, quod nunc distinctis dominiis usucapiamus alienas. *Usucapio* nota *Graecis* fuit, & tam juri naturali commoda, ut eam *Plato* in suam rempublicam importavit. At *Hebraei* eam *lege Agraria* e sua rep. eliminarunt, qua quoque *Jubilaei* anno recurrente agri ad pristinos *Dominos* rediebant. Sed *minores gentes* hoc *Usucapionis* jure *Regna* potissimum, & *Imperia* tumentur: de quibus cum juris controversiae inter summas potestates, & quia summas, inter exleges nascantur, id ipsum usucapionem in statu exlegi natam esse demonstrat. *Manus* autem postea pro potestate juris accepta est; & *mancipium*, sive *mancupium*, sive *res mancipi* translata ad res, quarum dominium *jure Quiritium*, quod erat *jus optimum Romanorum*, acquireretur: & *Mancipatione* ab hoc tempore heroico nedum *profana*, sed *sacra* omnia peracta: unde illa sunt, *Pontifices* in consecrandis templis *manu tenere postes*, *Flamines capti*, *captae Vestales*, pro consecrati, consecrataeve.

Juris Optimi acquirendi modi duo:

Usus, & Manus.

Capio quid?

Usucapio est jure gentium.

Haerens, & Haereditas unde?

Prima Usucapio fuit rerum suarum.

Usucapio nota Graecis.

Ignorata Hebraeis.

Usucapione Regna & Imperia firmata.

Mancipium unde?

Q 2

De

Utrum servata exquirere, primae personae, quas induebant Aetores, sive Characteres Poeticae, quibus Aetores nomina familiaria, vel gentis significabant: per quae nomina majorum successiones ad minores redibant: et ab his personis per personam primulae exibat, quae personam deinde servatae supponebat defunctorum, quae habent hereditatem, sive ut alibi dicitur la prima signora. Unde etiam nostrorum temporis Aetores, qui Aetores dicitur, Regis Aetores, quae appellantur Aetores supponit Regem, sive Aetores. Hinc

De Pollicitationibus, & Votis.

Per Jovem
Lapidem.

Jovi Fulgu-
ri.

Latini Jura-
mentorum
Dj.

Pollicitatio
unde?

Primae Foe-
minae semper
in potestate.

Dj juramen-
torum ut Vo-
torum Judi-
ces.

Jus strictum
est rudium
Ingeniorum.

IN eo Divino status naturae regimine praecipua fuit jurisjurandi religio. Latini autem *Jovem Lapidem* Juramentorum Praesidem habuere; per quem ita *Gellius sanctissimum*, ut *vetustissimum Apulejus* Juramentum dixere: quem accipio ita, ut *Jovi Fulguri* dicit *Virruvius*, nempe illum, a quo primulum extitere religiones, ut supra diximus de *Gigantibus*: vulgo vero *Heraculem* praecipue, praeterea *Castorem*, *Pollucem*, & *Fidem* Juramentorum adhibebant Deos, ut ex *legibus Ciceronis*, & ex vulgatis jurandi formulis latinis, *Hercule*, *Mebercule*, *Mecastor*, *Edepol*, *Mediusfidius* facile confirmaveris. Et omnem promissionem juramento firmasse, argumento est *Pollicitatio*, quam juris naturalis origine *Romanae LL.* adgnoscent; & *naturalis promissio* definitur, a *pol* dicta, & *liceri*: quod per *Pollucem* viri, per *Castorem* foeminae jurarent; quod discrimen *Grammatici* notant: quod dat conjiciendum primas Foeminas ut *priscae Romanae* in perpetua tutela nihil promittere potuisse. *Liceri* autem significat nunc quidem offerre precium in auctione; quasi *pollicitari* esset per *Pollucem* offerre aliquid dandum vel faciendum. Hinc apud Romanos permansit hoc vetustissimum, *perjuria ultores habere Deos*, & *Deos damnare voti*; unde *voti rei*, *voti damnati* ii dicebantur, quibus ex concepto voto res successere: qua locutione *Virgilius* utitur ad *Augustum*, significans eum in Deorum numerum relatum iri,

. *Damnabis Tu quoque votis.*

Et in illa ruditate sine ulla *causata*, quae ab ingenj acumine efflorescit, homines verba proloqui & accipere, rationi conveniens est: unde a Graeca Historia Heroica narratur miserum illud *Agamemnonis votum*, quod ut solveret, uti lingua nuncuparat, suam ipsius filiam *Iphige-*

ge-

geniam immolavit: unde mansit in crudos homines dictum, *Agamemnonis hostiae*: quod a Sacra *Jephtis* Historia Grammatici *Homerum* sumpsisse falso putant; quando demonstravimus, Deum Opt. Max. *Isaaci* exemplo Hebraeos docuisse, se humanis hostiis non delectari; & hunc corruptae gentium naturae morem fuisse docet *Lex XII. Tabb.* Cap. de *Mancipatione*, & *neecus traditione* illa formula, *Uti lingua nuncupasset*: Etenim *nuncupare* est verbis maxime certis loqui; unde etiamnum *vota nuncupata*, vota certis, & solemnibus formulis concepta dicuntur; & falsa gentium persuasio fuit, Deos ea immania acceptare vota, neque cum *Djs* ipsis prodesse illud,

Juravi lingua, mentem injuratum habeo:
quod *Poetae* poenitendo *Thesi* voto confirmant, quod *Neptunus* exaudiens, infontem *Hippolytum* occidit.

De Stipulationibus.

ITa promissa ultro religione Deorum stabant; promissa vero rogata, & deliberata primas gentes aliqua ruris metaphora, ut in illa ruditate, significasse; eadem ferme ratione, qua barbari in *re feudali* dixerunt *ecce festucate*, exuere aliquem dignitate; cujus necessario contrarium fuerit infestucare *investire*; unde fortasse postea provenere dictae *Investiturae Feudorum*. Itaut *stipulari fuerit vestire stipula, festuca*: unde conjicio postea *pacta nuda* ab Jurisconsultis dicta esse, quae stipulatione firmata non sunt; ad quod exemplum *Antiqui Interpretes* postremo *pacta vestita* dixerunt contraria. Neque enim puto stipulationem natam inter Romanos, uti certo scimus a Romanis propriam custodia factam esse. Cum non sit verisimile, condita Roma in media gente jam innumeris urbibus celebri, hoc juris vocabulum ad id contractus genus significandum omnium ruti-

Nuncupatio
tum vota
tum pacta
quid?

Nuncupatio n)
ex jure gentium.

neesse est

Exfestucare
quid?
Quid Infestucare?
Unde Investire feudali?
Stipulari nuda?

sticiffimum inveniffè ; neque ratio affulget , cur id potiffimum inveniffent : nam quod veteres *stipulum firmum* dixerint , dandum *Grammaticis* est , fed quod a *stipula* dixerint , id vero iis , ut plane absurdum pernegandum , cum nihil fit *stipula* infirmius : a *στυπών* , *firmitas* est forte *stipes* , non *stipula* , *stipari* non *stipulari* : aliae origines , quas memorant , plane ineptae , ut pudeat memorare . Et haec in *pollicitationibus* , *votis* , *stipulationibus* scrupulositas summa verborum simplicitatem primorum hominum decuit ; ut innumera in *historiis* exempla docent , quibus barbarae & rudes gentes istis verborum apicibus & exegere , & solvere fidem . Hinc stipulatio Romanis stricti juris permansit : hinc primae leges *carmina* dicta ; quod ut postea carmina certis numeris , ita prius leges certis verbis conceptae , conclusae erant : unde Jurisprudencia in primis rebus publicis , nempe *Optimatum* , naturam rerum ipsam , *ἀνεξέσθον* , jus summum , jus *θετικόν* , jus in tota generum amplitudine professum est .

De Permutationibus.

Sed & in ipsa rerum communiione diximus alios aliorum rerum genere abundare potuisse , egere alios , quod distinctis rerum soli dominiis id evenire necessè fuit . Igitur ut majores gentes eas utilitates communicarent , principio *permutationes* rerum indepere *rebus tractis* in unum locum , unde *contractus* nomen accepit . Atque permutationes fuerunt primarum gentium *primae emptiones venditiones* : postea inventum *aes rude* est , quod rerum quae in commercio forent , communis mensura habita est . Unde *Astrea* , quae *Saturni tempore* , hoc est hoc ipso Tempore Obscuro in terris egisse a Poëtis fingitur , & ad Caelum revolans , *Virgo cum libra* astris ab iisdem Poëtis appicta est , ad quam libram *aes rude* appendebatur : nam *monetam* , seu *aes signatum* gentes mi-

Grammaticorum ineptiae.

Jus strictum prius aequitate in terris adgnitum.

Jurisprudencia Spartana rudium populorum.

Contractus unde?

Primae Emptiones Venditiones.

Astrea cum libra quid significet?

norcs invenere . Quare ex hac ultima antiquitate in *Imaginarie* Jus Civile profluxere *imaginariae emptiones-venditiones* , quae apud *libripendam* per *aes* , & *libram* fiebant ; quibus omnes ferme *actus legitimi* transigebantur ; atque ad haec tempora revocanda est nativa significatio verbi *pendere* pro *solvere* .

De Bellorum , & Judiciorum inter Majores Gentes Specimine.

His quas narravimus rationibus Majores Gentes parta sibi jura , cum in statu exlegi nulla esset legum auctoritas , vi conservabant , *vindicationibus dominia* , *conditionibus obligationes* , conditionibus vero quas *Lib. super.* diximus fuisse majorum gentium *repressalia* : *vindicationibus* autem per veram manus injectionem ; unde mansit *Poëtis* , *manum injicere* , pro vindicare , & veram *manuum consertionem* , quam postea dicis causa custodierunt Romani , ut Dominus postquam in possessione usurpanda , ut cum Cicerone (1) loquar , *furculum defregisset* , reum manu consertum ducebat ad Judicem , & in gleba praesenti , quam secum de agro attulerat , totum fundum vindicabat illa formula , *Ajo hunc fundum meum esse ex jure Quiritium* .

Hanc vim majores gentes rebantur *virtutem* ; contrarium autem *inertiam* : eoque pacto Judicia erant privata bella , dicta *duella* , quia *inter duos* ; nam si fuisset *tertius* , nempe , postea fundatis rebus publicis , *Magistratus* , quem ob id ita dictum puto , quod esset *utroque major* , qui ex legibus positis jus dicit , fuissent *Judicia* . Hinc *Duella* seu bella singularia omni alio jure antiquiora , apud *Germanos* omnis externi imperij , *linguae* ,

(1) 3. lib. de Orator.

guae, morisque ignaros ab hoc Tempore Obscuro conseruata; quod fortasse putaret privatas res cuique privata virtute seruandas esse, ne legum auxilio freta gens ferox, cum virtute inertiam commutaret: & sic Germani erant unum earum antiquissimarum rerumpp. exemplum, quae tradente Aristotele de privatis rebus nullas leges latas habebant. Inde cum ipsis Germanis postea in Europam ferme Universam egressis Duella hoc item nomine, sed aliquantum transformata provenire: nam ubique conscripto omni ferme Rom. Jure, & barbaries omnia pervasisset, res ad statum ex legem prope modum rediit: unde & per ea ipsa tempora per universam Europam & alia Purgationum Civilium quae dicunt genera invalere; quibus homines Deum adibant Judicem, Divinumque Judicium eventus fortunam expectabant: quod satis docet ipsos barbaros in statu ex legi ad Dei regimen, ut sociabiliter vivant, naturae sponte confugere.

Purgationum Origo.

Duella Publica nunc Bellum.

Reciperatores.

Duellio quid? Quid Perduellio?

Parricidium quid?

Hinc postea Duella publica, quae bella dicta manere, rerum repetitiones in Jure Foeciali appellata, quo jure idem significat res repetere, ac bellum indicere: unde eodem jure Reciperatores teste Aelio Gallo, ut Hotom. ex Festo notat, qui ex lege inter populum Rom. & nationes peregrinas dabantur, qui de rebus privatis recuperandis cognoscerent; itaut bella dici possint publicae rerum vindicationes, uti conditiones publicae, repressalia.

Igitur Duelliones erant majorum gentium actiones: quare perduellio caedis dicta est: & uti perfidus est, qui fidem violat, ita perduellis, qui caedem non jure facit, quo perduellionis judicio in ipsis Romae primordiis Horatius condemnatus; quod firmat, Romanos a majoribus gentibus accepisse: uti acceperunt & illud, ut injustae caedis reus parricida diceretur; quia cum gentes majores essent plures ex una stirpe familiae;

liae; & gentes aliae ab aliis secretae agerent, si quae caedes fiebat, necessarij alicujus fiebat, quod rebus publicis fundatis permansit: haecenus patriae charitas perduravit, ut qui civem occideret, ex una parente cognatum occidisse videretur. Sed postea patriae charitate elanguente homicidium dictum est; uti & perduellis dictus, quum crimina ex reip. ratione magis spectabantur; quod in Optimatum rebus publicis servatur maxime, quod qui caedem injuriam faceret, bellum patriae intulisse judicaretur; unde perduelles postremo appellati, qui contra patriam armantur.

Ex hoc igitur majorum gentium jure est, nocturnum furem omnino, diurnum, si se cum telo defenderit, occidere sine fraude: quod idem Hebraeis, Atheniensibus, & Romanis in leges abiit; ut probat Anonymus legis Mosaicae, & celebres Juris Attici, & Romani Variatores.

Namque haec privata bella non sine inclamationibus, implorationibus, orationibus, obtestationibus, implorationibus, devotionibusve peragebantur. Quare in Lege XII. Tab. ut Fur manifestus diceretur, inclamatione opus erat, imploratione, si se telo defenderet; & furto jam concepto, necessaria erat obvolutio, & pipulo (1) ante ejus aedes differre Furem non manifestum; qui mos mansit Romanis postea, ut Cap. Legis XII. Tab. de Judiciis testatur. In Cap. autem de Parricidio ex lectione Raevardi, Pater implorabat Divos Parentum, nempe Domesticos Lares, ut filius, qui vim faceret patri, parricida haberetur, & a quovis impune occidi posset; ut idem Raevardus id caput explicat. Et quod nos dicimus jure agere, horum temporum erat, ut supra diximus, ADORARE Deos. Unde in Leg.

Par. II. R XII.

(1) Quas infantium hominum voces Lib. prior. notavimus.

¶ Et prolata Humanitate.

cum

1

1e

1

¶ Haec et Purgationum ~~causae~~ ^{vulgaris} barbaris temporibus ex legum Judiciarum inopia celebratae; unde Christiana relictae mori doctrina ab saeculorum seculis, ^{ut} quae Deum sententiam, prohibita

XII. *Tabb. cap. de Furtis; Si adorat furto, quod nec manifestum erit, duplione decidito: & alio, Si pro fure damnatum decisum erit, furti ne adorato. Quare emendandum videtur Caput illud ejusdem Legis de in jus vocando: Endo via rem uti, vel ut alii legunt, ubi paucunt. . . . RATO; Jacobus Gothofredus legit, ratum esto; nos cum Justo Lipsio legamus, Adorato; nempe Tu reus excipito: ita ut adorare pro agere, & excipere accipiatur: unde apud Latinos Oratio pro accusatione, & defensione vulgo dicta mansit, ut apud Terentium,*

Orationem sperat invenisse sese,

Qua differat te;

pro, accusationem:

honesto oratio est;

pro, defensio.

Atque ad hanc antiquitatem revocandus mos ille, quo oppressi *Deorum fidem implorabant*; quasi genus humanum esset una Civitas, in qua homines agerent sub imperio & tutela Deorum; & in testium inopia, *Deos obtestabantur*: quae omnia urbibus conditis fuerunt privatim, ut apud Romanos, *Quiritationes* dictae, in publicis bellis, *Clarigationes*, quibus Foeciales clara voces repetebant eo carmine, *AUDI JUPITER.*

De Poenis.

Poenae autem nondum erant humanae; nisi apud Parentes *animadversio*, & *coercitio*; inter aequales vulgaris delicti nomine *poenitentia*, unde ipsa *poena* primitus dicta; atrociorum *devotio*, *consecratio*.

Qui homines pudore agerent, & vi injurias propulsarent, erant cum parentibus summe pudibundi. Igitur sola parentis animadversio, qua pater ad filij peccatum adverteret animum, ipse pudor filij, ut cum Terentio loquar, *patri erat satis supplicij*. Huc illa pertinent

Deorum fidem implorare?

Deos obtestari?

Quiritatio? Clarigatio?

Quid Animadversio?

nent *cognoscere* pro punire, *ignoscere* non noscere, *con-* Cognoscere? *noscere* Ignoscere?

Inter aequales pro privatis delictis, ut de *Furto*, *veniae impetrandae causa pacta* offerebantur *pollicitationibus*, de quibus diximus: quod postea in XII. *Tabb. cap. de Furtis* derivatum; ut nuper memoravimus: hinc apud Latinos *pax* pro *venia* passim legitur; & *pax* dicta, qua bellum finitur, utpote quae sit *venia* publicae injuriae sub certis legibus data: unde mansit particula *pax*, pro quiesce.

Atrociora crimina *devotione*, seu *consecratione* puniebant. Unde in XII. *Tabb. Sacer Divis Parentum* qui vim faceret patri, *cap. de parricidio*; item *Sacer Cereri*, qui alienas fruges furtim noctu pavisset, secuissetve, *cap. de damno*; & ante *Leg. XII. Tabb. Lege Junia* erat *Jovi Sacer*, qui *Tribunum plebis* violaret: etenim sub Theocratia nefas putabant hominem vel fontem occidere; idque jus ipsius Dei esse existimabant: cujus moris aureum sane inter *Germanos* extat vestigium apud *Tacitum*: *Ceterum*, inquit, *neque animadvertere, neque vincire, neque verberare quidem, nisi Sacerdotibus permissum, non quasi in poenam, nec ducis jussu, sed veluti Deo imperante, quem adesse bellantibus credunt.*

Itaque majores gentes a fonte devoto, quem Graeci dixerunt *avatheia*, tanquam a sacro abstinebant, sermonem segregabant, fugiebant contactum, & ex Nemesi, sive Divina Justitia (1) occidebant.

Ab hisce inclamationibus provenerunt Romanis *improbi*, *intestabilesque*, qui proinde omnibus abominandi in exilium ibant. Atque ab his primis usque temporibus ortum; ut *exilium* non poena, sed poenae effugium esset: qui mos diu in rep. libera est observatus; unde *exul*, pro *profugo* Latinis passim.

R 2

At-

Cognoscere? Ignoscere?

Pactum?

Pax?

Devotio? Consecratio?

Primarium Gentium Humanitas.

Qui improbi, Intestabiles?

Exilium principio poenae effugium.

(1) Hoc Lib. Part. II. Cap. III. principio.

Supplicium
pro sacrificio,
& poena.

Atque indidem *Supplicium* mansit & pro sacrificio, & pro poena significanda; ut a *Sallustio* Romani hac *Poëtarum* locutione dicuntur, *domi parci, in suppliciis Deorum magnifici*.

Aqua & Igni
Interdictio.

Huic *Devotioni*, urbibus fundatis, alia alibi similis poena exercita est. *Templum Excecrationis* erat *Atheniensibus*, & *Argivis*; unde fortasse *Plato* in suis *legibus excommunicationem* irrogat Parricidis: eodem poenae genere ufos *Germanos* testatur *Tacitus*: sed nulli nostrae similiorem, quam inter *Gallos Druidae*, ut narrat *Caesar de bello Gallico*: Romae autem successit, & diu mansit, *aqua & igni Interdictio*, nempe Civitatis excommunicatio, quod *aqua & ignis*, ut *cap. seq.* nar-
rabimus, prima rerumpublicarum rudimenta fuerunt.

Regnum Bra-
minorum.

Hae antiquissimae Theocratiae falsae etiamnum permanent apud *Indos*, &, ut solent ceterae respublicae, longo temporum successu moribus corruptissimae. Id *Regnum* dicitur *Braminorum*, qui fuerunt vetustissimi *Brahmanes*, Indorum Philosophi, aliter dicti *Gymnosophistae*, ut *Linguae sanctae Eruditi* idem significare suis originibus probant: qui item, ut illi, in *lucis* agunt, ex antiquissimo instituto, ut contemplationi melius vacarent. In eo Regno Sacerdotes *Bonci* appellati, jure gentium sibi sacerdotia custodiunt: itaut eorum familiae in ocio, & ganea dominantur; plebes in labore ferviant, & suis operis victitent. Ex hoc genere antiquissimum *Sacerdotum in Aegypto Regnum* fuisse, dant conjicere historiarum fragmenta, quae narrant, Sacerdotes, ex quibus Reges creabantur, sacrarum literarum studio, quibus continebant arcanas & religionem & leges, unice dedisse operam; plebem vero agriculturae, & opificiis applicitam: quare plebei Sacerdotibus insensissimi; & inter utrosque ex jure nexi crebra civilia certamina, in quibus semper Sacerdotes superiores extitere.

Bonci juris
Gentium Sa-
cerdotes;

Ut antiqui
Aegyptj Sa-
cerdotes.

Sed *Moses* ex majorum moribus ab *Abrahamo*, ut
supra

supra diximus, traditis, ad verum Deum, unum, incorporeum, Infinitum, Mundi Creatorem, sub nulla colendum imagine, omnem suae reip. auctoritatem revocavit: Sacerdotes, & plebem, uti *Aegyptj*, aliaeque gentes distinxit quidem; sed *Agraria lege* inter utrumque ordinem aequalitatem induxit, & anno *Jubilai* tam firmam ac diuturnam constabilivit, ut non modo usucapiones, sed & jus nexorum exegerit: quando *Gentibus* omnium fax turbarum *Agraria* duas orbis terrarum gentes, alteram doctissimam diu concussit, *Athenienses*, alteram sapientissimam, *Romanos* perdidit. Unde merito per haec discrimina, quae numeravimus, & alia quae deinceps dicemus, uti *Graeci a barbaris*, ita *Hebraei a gentibus* separantur, quod non jure gentium, sed proprio ipsorum respublica fundata esset.

Theocratia
vera Hebraeo-
rum ut a falsis
gentium
diversa?

Secunda Epocha Temporis Obscure,

Qua sub Theocratia Patrum Potestas Clientelis aucta,
& Auctoritas Divina ex parte Heroibus adrogata.

C A P. XXI.

Qui sub *Theocratia* his moribus vivebant, cum non ut erronei impj, quâ pabulum daretur, eo vagi excurrerent, sed certis haerent sedibus, locis nempe, quos auspicato cepissent, quos diximus esse *lucos*; necessarium fuit, ut antiquos saltus silvasque ad culturam redigerent: cumque ignem invenissent; quem Heroicum inventum cum *Virgilio* supra memoravimus, nemora incenderunt: cumque ferrum ad humanos usus, & praecipuum aratri fabricam nondum nossent possent; terram igne subactam duris lignis curvis, ea facilitate,

tate, qua nunc etiam terras pluries aratro versas Rustici solent, ararunt: unde *Urbs* Latinis dicta ab *urbo*, si-
ci solent, ararunt: unde *Urbs* Latinis dicta ab *urbo*, si-
ve *urvo*, quod aratri curvaturam significat; & *ignis*,
ut magna occasio fundandae humanitatis, in altera sa-
pans *praecepta* *crorum* praecipua parte, praeter *aquam*, habitus est: &
Aqua, & *ignis* pro civilis vitae communione deinde Ro-
manis dicta mansere.

Utriusque sibi certis auspicia secuti sunt; ii *fortes*, qui
agros domuere culturae, unde primi fortasse *Domi-*
ni dicti: ii *justi*, qui mortuos Terrae redderent, a qua
primum datos rebantur: quae *prima Justitia* in terris
fuit; unde mansit, *justa persolvere*, pro *sepelire*: atque
has omnes virtutes *pietate*, quae earum omnium &
principium & finis erat, complectebantur.

Igitur ii soli *Optimi* priscis, *Fortissimi* dicti, qui-
bus idem *Fortus*, ut nunc nobis *bonus*, significabat: &
pudor Latinis praecipua pars Fortitudinis habita, ut
Pamphilus Terentianus

..... amavit: tum id clam;
Cavit, ne ea res sibi unquam infamiae esset;
Ut virum fortem decet.

Qui Latinis *Optimi*, Graecis *εἰσος* appellati, ab *Aeneas Mars*,
ex eodem fortitudinis fonte, ratione tamen diversa: *Mars*
enim fortitudinis heroicus est character; unde postea
belli divina mens, seu voluntas, seu fortuna habita est;
ut docent illae poeticae locutiones, *aequo*, *iniquo*, *du-*
bio Marte pugnare, & *Mars communis*. Sed *Mars prior*
bello fuit, qui bellum invenit: nam prima *αρετή*, seu
virtus, seu fortitudo fuit, *terras subigere*, deinde suc-
cessit *subigere bello populos*, prius *pugnare pro aris*, &
mife-

Urbs unde dicta?
Ignis altera praecipua pars sacrorum.
Aqua, & Ignis pro Civitate.

Utriusque virtutes humanas peperit, Prudentiam,

Temperantiam, Fortitudinem, Justitiam.

Quae prima in terris iura?

Fortus qui?

Vir fortis propudico.

Optimi qui? aeneas unde? Mars sortium character.

Prima fortium facinora.

miseros ad eas confugientes a violentis protegere, quae
mox dicemus prima in terris *Asyla* fuisse; deinde *pro-*
gnare pro patria; unde mansit id dictum, *pro aris fo-*
cisque pugnare: & quum Fortitudo in terris extitit, ve-
ra virtus extitit, quae ad salutem, non ad perniciem
sit comparata.

Ab hac eadem origine est *Αρειοπαγος*, quem descri-
bunt quidem *Eruditi* communiter, *Vicium Athenarum*, unde?
sed a templo *Martis* ibi sito sic dictum volunt. Rectius
& simplicius ex nostris *Principiis* dicamus, *αρειοπαγος Vi-*
cos fortium fuisse, ex quibus *Athenae*, ut tradit Grae-
ca *Historia*, coaluere, sic dictos a voce *παγῆ*, quae com-
munis & Graecis, & Latinis originis, significat Latinis
fontem, Graecis *collem*, *sacrum*, *rupem*, quod in monti-
bus, ut plurimum fontes nascantur. Itaque quod *Ju-*
venalis *Αρειοπαγῶν* vertit *Martis Curiam*, ibi *παγῆ*, & *ἀξίον*
sonet *Curiam*, non *collem*, *sacrum*, *rupem*, ut *Clarissi-*
mus Antonius Salvinus mei honoris causâ adversus
Synopsin objiciebat: quia nostra *Philologiae Principia*
nondum viderat, quae speramus, cum legerit, probatu-
rum. Namque hac ratione dicimus, *primos* fuisse *Pagos*,
Curias dictas; cujus vocis a majoribus gentibus *Roma-*
na Historia repetit antiquitatem; quae narrat, *Roma-*
rum Urbem in tres Curias divisisse: & ex earum colle-
ctione gravis conjectura est, ut *Cures* pl. num. *Sabino-*
rum oppidum, quod *Dionysius* gentis caput appellat; *Gures Sabi-*
tanquam *Quires*, ab antiquo forsan monosyllabo, *Quir*,
dictas esse; cujus Civitatis Optimates *Quirites* dicti, *Quasi Quires.*
quos a victis *Curibus* Romam importavere Romani: *Unde Quiri-*
qui, quia *bastis* armarentur, quod *teli genus heroicum* *Hasta heroi-*
diximus *supra*, & *infra* dicemus, *quirim*, *bastam* *cum teli ge-*
pro viro *bastato* dixere: quod pauperatilinguae con-
venit; cum nos in hac copia ornatus causâ dicamus, *Quiris dicta.*
centum ductat hastatos; & sic a *Quiri*, hasta *Romu-*
lum *Quirinum* appellatum fuisse constat. Itaque ii-
dem *Unde Quiri-*
nus.

Septi ductat foto

Idem principio
Quirites,
Areopagitae,
Curetes.
Curetarum
Historia.
Indidem Curetes, & Latium.
Unde Curia?

dem fuere *Quirites*, sive *Optimi Sabinorum*, ἀριστοκρατία *Atheniensium*, & *ueteres Cretensum*, ex *Ida Phrygiae* monte oriundi, quos sic dictos putant ἀπο τῆς κούροισίας, eo quod *Jovem* puerum vagientem inter ipsos absconditum, armorum strepitu celasse, & aluisse narrentur; ex hac ipsa nostra *Temporis Obscuri Historia*, qua *Optimi Auspicio*rum beneficio a propudio nefario, & impia inhumanitate in *lucis* latuisse narrauimus: ex qua origine *Latium* dictum docuimus. Et sic neque, ut *Varro*, a *Cura* dicta *Curia* est, neque, ut alii volunt, a Graeca voce *uelia*; sed & vox Graeca & Latina ab aliqua origine communi, quae non alia fuerit, quam *Quir*, & *χῆ* derivetur: & *fortis* ab *hasta* Sabinis, a *manu* Graecis dictus, quod *fortis manu* spectetur: & ut Latinis *Quirites* in concione, sive *Patres hastati*, ut de *Germanis* idem *Tacitus* narrat; ita Graecis *uelia* dicebatur & ipsa *concio*, & *concionis* locus, & sententia, quae suffragiis vincit: unde Proverbium ἀντὶ τῆς κούριας, eadem plane significatione, qua prima Romanorum *comitia Curciata* ex *Pomponio*, & *Budaeo Lib. Prior.* probauimus. (1)

Comitia Curciata.
Areopagi
Historia.
Minervae
Mythologia.

Cum tot his tantae antiquitatis rebus, & illa quoque convenient, hos *Areopagos* principio fuisse *paruas Optimatum Respublicas*, quas nos primas omnium in terris natas *Lib. Prior.* probauimus, & latius demonstrabimus *infra*, quae ante *Cecropis Regnum* peculiare habuere Reges, ut tradit *Pausanias*, (2), Reges nempe *Optimatum*; & templa pagatim sacrata, & in quoquo peculiare quoddam Numen coluisse, universos vero magno in honore habuisse *Minervam*, quam *Optimatum Deam* diximus; eique *noctuanam* attribuisse, nocturnam

(1) *Cap. CL.*
(2) *In Attic.*

nam avem; ab eo latendi pudore, quem experti fuerant, omnis humanitatis esse principium: *Areopagitas* summam in cognoscendo, & iudicando de caede severitatem, ut mos est in *Rebus publicis Optimatum*, conseruasse. In *Areopago* caedis reum *Martem*, iudicantibus *duodecim Dis*, esse sex sententiis absolutum; & eam suffragiorum parilitatem, *Minervae calculum* dictum; quod *Minerva* character sit *Optimatum* in iudiciis: unde ei ob id quoque attributa *noctua*, quod *Areopagitae* noctu iudicarent; quae *Dea Pallas* quoque est, sive *Sapientia Optimatum* in bellis, uti *Mars* est *rabies*, & furor armorum. *Theseum* ex his *Martialium*, fortium virorum *pagis* composuisse *Athenas*, & fundatam libertatem his *Optimatibus* miscuisse, unde hic *magnus Athenarum Senatus* erat. Laxato plebi *Ordine*, ut solet, ubi *Respp. naturâ liberae* sunt, *Draconem*, qui *Optimatum* remp. meram restituere voluit, nam *leges sanguine scripsisse* dictus est, eum *ordinem delevisse*, & *Ephetas* creasse, qui de caede cognoscerent. *Solonem* restituisse, & magistratus *spectatae virtutis* in eum *ordinem* cooptari lege permisisse; & sic *virtuti* eum aperuisse *ordinem*, ut *veram libertatem* decebat.

Ex eodem *fortitudinis* fonte, vocibus tamen diuersis *Levitae* dicti ab *לוי*, *El, fortis, illi isii, illae istae*, *Levitae*,

bi hae, Deus, ex qua *Tribu Sacerdotes* erant; quibus *Decimae* pendebantur; ex quibus *Sanbedrim*, seu *magnum Concilium* maximâ ex parte componebatur: in iis semper fuisse *insigne virtutis specimen*; ipsis res *publicas* demandari; ipsos in *eius Reip. motibus* semper ad *melio*rem partem, ut *Optimates* solent, accedere; tandem *potentiâ prae*sumptiâ degenerasse, & occupasse *rempublicam*, ut *Optimates* corrupti solent; qui haec cuncta cogitet, eos *Hebraeorum Optimates* fuisse affirmabit.

Itaque ex eodem *fortitudinis* fonte, rationibus diuersis,
Par. II. S

Hebraeorum
Optimates.

Ex eadem origine, quod Latinis dicitur *Regnum Optimatum*, ex eodem Graecis *Ἀριστοκρατία*, Hebraeis denique Resp. *Levitarum* erat.

Quapropter non verborum origines nobis sunt praecipua differendorum fundamenta, quod praestantissimus *Salvinius* non injuriā reprehendebat; sed rationes quibus nostra dissertata nituntur, novas verborum origines & longe alias, ac quas *Grammatici* haecenus rationis expertes memorant magis, quam docent, aperiunt.

Quin si nostris principiis hanc Temporis Obscuri Historiam triplici linguā *Eruditi* urgeant, eādem numero ratione, qua eadem in vita utiles sententiae aliter, atque aliter pro diversitate linguarum in diversa proverbia abiere, *Novum Etymologicum* adornabunt; qui ex tenebris obrutae antiquitatis innumera, quae nunc vix ac ne vix quidem quis cogitaverit, eruent in lucem. Haec diximus, ut nostro Italiae ornamento *Antonio Salvino* responderemus: nunc ad nostram Historiam redeamus.

Optimi igitur cum terras colere coepissent, qui mos diu mansit apud Romanos, ut *Patricij* agriculturam facerent; unde *Fabj*, *Lentuli*, *Pisones*, *Scipiones* a ruris vocabulis appellati, & *T. Quinctius* ab aratro ad dictaturam vocatus est; & inter alias satis multas gentes *Agricolae* nobilissimi habiti; sementem frumenti, Latinis *Farris* dicti, fecere: & quia ii in terris *Sacerdotes* erant, ut latius infra dicemus, hinc mansit *Romanis*, ut *Sacerdotes farre & vino* litarent; & *Sacerdotum* nuptiae *confarreatione* celebrarentur, (1) quas *Farracia Sacra* (2) appellarunt. Nec nisi e *confarreatis* nati, *Flamines* erant: quem nuptiarum ritum aliarum gentium, & in primis *Anglorum* observant *Eruditi*.

Et mansit quoque Romanis mos, ut fortibus bello viris

(1) Ulp. in Inst. & in fragm.
(2) Dionys. lib. 2.

Ex eadem origine, quod Latinis dicitur *Regnum Optimatum*, ex eodem Graecis *Ἀριστοκρατία*, Hebraeis denique Resp. *Levitarum* erat.

Quapropter non verborum origines nobis sunt praecipua differendorum fundamenta, quod praestantissimus *Salvinius* non injuriā reprehendebat; sed rationes quibus nostra dissertata nituntur, novas verborum origines & longe alias, ac quas *Grammatici* haecenus rationis expertes memorant magis, quam docent, aperiunt.

Quin si nostris principiis hanc Temporis Obscuri Historiam triplici linguā *Eruditi* urgeant, eādem numero ratione, qua eadem in vita utiles sententiae aliter, atque aliter pro diversitate linguarum in diversa proverbia abiere, *Novum Etymologicum* adornabunt; qui ex tenebris obrutae antiquitatis innumera, quae nunc vix ac ne vix quidem quis cogitaverit, eruent in lucem. Haec diximus, ut nostro Italiae ornamento *Antonio Salvino* responderemus: nunc ad nostram Historiam redeamus.

Optimi igitur cum terras colere coepissent, qui mos diu mansit apud Romanos, ut *Patricij* agriculturam facerent; unde *Fabj*, *Lentuli*, *Pisones*, *Scipiones* a ruris vocabulis appellati, & *T. Quinctius* ab aratro ad dictaturam vocatus est; & inter alias satis multas gentes *Agricolae* nobilissimi habiti; sementem frumenti, Latinis *Farris* dicti, fecere: & quia ii in terris *Sacerdotes* erant, ut latius infra dicemus, hinc mansit *Romanis*, ut *Sacerdotes farre & vino* litarent; & *Sacerdotum* nuptiae *confarreatione* celebrarentur, (1) quas *Farracia Sacra* (2) appellarunt. Nec nisi e *confarreatis* nati, *Flamines* erant: quem nuptiarum ritum aliarum gentium, & in primis *Anglorum* observant *Eruditi*.

Et mansit quoque Romanis mos, ut fortibus bello viris

(1) Ulp. in Inst. & in fragm.
(2) Dionys. lib. 2.

viris certa *farris* mensura militari praenio daretur; & *Adorea* appellaretur gloria militaris, quod *Far* ipsis *Adorea*, sive ab eo primo silvarum incendio, sive quod totum egerent, dicebatur.

Tandem ii agros, quos sibi colendos destinaverant, *modico aggere* munire, qui sunt *termini agris positi*, quos dicit *Juriconsultus*. Atque ab eo, quod intra eos terminos se continerent, & quasi iis terris haerent, ut qui cum vaga multitudine errare nollent, hinc puto *heros* dictos ab haerendo, quanquam postea, a *herus unda* *litera* elisa sit, eadem significatione, qua in rebus publicis Aristocraticis dicuntur *Signori*; & eorum ditionem dictam *hereditatem*, ut significaret *Signoria*. Quare si advertas quae superius de liberrimo legandi in *Testamentis* jure diximus, comperias in *Patrefamilias Testamentum* condente personam *Summae Potestatis Civilis* inchoatam.

Interea multitudo nefaria in insignem frequentiam aucta est, & frugis caritas infirmis industriam intendit, ut glandem tempore legerent, quam in hyemem asservarent. Sed violenti, ut solent, in ocio desides, ubi ipsos fames urgeret, lectas fruges ab infirmioribus rapiebant, & obsistentes necabant; atque adeo injuriis, & caedibus grassabantur; & sic erant *homines hominibus lupi*. Quin, ut audaces solent, ausi quoque sunt de terrae cultis fructibus degustare, & praedabundi, quos diximus aggeres, seu fines ab Optimis impositos agris superarunt: quibus Fortissimi, qui castitate Veneris, & diurnis ruris operis corpus, & per crebras cum feris pugnas, ut suas sedes tuerentur, animum adversus terrores firmarunt; obviam ferociter facti, audaciam virtute superantes, ob suarum rerum tutelam, interfecerunt.

Forte aggeres *sagminibus* postea conseruere, ut nunc passim sepes videmus: ac posteri putarunt, & *sagmina & aggeres caesorum violentorum sanguine consecra*.

P. Ulp. in Inst. & in fragm. volunt adorare deum, quod sacrificare notat: quod etymon firmat herorum nuptiarum sacrificiis celebratas: quare nuptiae confarreatae sacerdotum propria postea mansere Romanis.

Unde verbenae sanctae sanctitate donatae sunt : atque inde *sancta moenia*, (1) quo *Sancti muri* sensu *moenire*, seu *munire viam*, *aggeres* dicuntur : idque est, quod *muri* jure gentium *sancti* dicuntur, jure inquam harum gentium, nempe majorum ; & *sanctae leges* ab illa earum parte, quae *sanctio* appellatur, quae poenas *Sacri homines primi* inrogat in transgressores . Atque ii primi *Sacri* fuere ; & coepit consecrationem mors consequi consecrati : unde fluxit in XII. *Tabb. Cap. illud de Damno* : *Qui frugem aratro quaesitam noctu secuerit, vel paverit, Cereri SACER esto* . Hinc legati latini has virgas gerebant, ut earum religio ipsos protegeret inter hostes ; unde ab harum jure gentium *Legati sancti* : ut ex eadem fortasse religione Legati Graeci ferebant *κρηνη*, qui latine *Caduceus* *ducei* dicuntur . Hunc Romani cepere morem, ut forsitan hac *herba arcem confererent*, quo facerent, exemplo primorum aggerum, sanctiorem ; & ex *arce verbenas sumerent*, quas ferrent inter hostes Legati : quae sane *herba* nisi communiter *sancta* haberetur, qua ratione sanctum significare hostibus legatum posset, non plane video . Neque prave eos existimasse crediderim, qui *sanguineis bis virgis parricidas caedi* dixere : (2) nam Romanos eum morem a gentibus majoribus accepisse putarim ; inter quas cum omnis caedes parricidium esset, his virgis parricidam caedebant ; ut significarent, eum ab ipsis rebus, quibus *fas* erat homines vel ab hostibus protegi, dignum esse, ut puniretur ; & sic eo poenae genere parricidium inter omnes gentes abominandum nefas esse docebant . Hinc postremo *sagmina* dicta conjicio, *oleas, myrtos, lauros*, quibus *ornabant aras* ; quia primi terrarum aggeres, ut mox dicemus, primae in terris *Arae* fuere .

Per

(1) L. Sanctum D. de rer. divis.

(2) Ad l. pen. D. ad l. Pompejanam de Parric.

Cur ex sagminibus ornatae Arae?

Cur sanctae verbenae ex arce?

Per ea, quae memoravimus virtutis facinora Optimi, Fortissimi *Lege potentiae* a natura meliore dictata *jus agrorum optimum*, seu fortissimum condidere : quod postea Romana Civitate constituta, Jus Civile a *Romulo* in Divos relato, appellatoque *Quirino*, consecratum, & *Jus Romanorum Quiritium* dictum est. (1)

Et ob eadem ipsa praeclara virtutis facinora Optimi, Fortissimi *cluere* dicti sunt, quae antiqua vox est, & significat, ob armorum victoriam celebrari . Victoria enim prisca *Cluer* dicta ; & *Incluti*, sive *Inclyti* proprie *victoriae clari* appellati : unde conjicio *gloriam* Latinis dictam, quae definitur *Fama* meritorum in genus humanum maxime pervagata : cujus vocis origo videtur Latinis cum Graecis parva mutatione communis, ut quae Latinis *cluere*, Graecis *κλος* ; unde *Hercules* dictus *κλος κλος*, *Aëris*, sive *Junonis gloria* . Inde tot *Hercules* antiquitas habuit ; ut quadraginta tres *Varro* numeret : quorum omnium antiquissimus habetur *Aegyptius* ; & inter celebres sunt, *Phoenicius* unus *Tyrius*, alter item *Tyrius*, dictus *Asiaticus*, *Hercules Lybicus*, *Hercules Creticus* ; *Hercules Romanus*, quem *Sancum*, vel *Sangum*, vel *Sanctum*, item *Semonem Fidium* dixerunt ; *Hercules Germanus*, quem & *Celticum* plerique dixerunt ; *Hercules Gallicus* : sed omnium celeberrimus *Hercules Thebanus*, dictus *Amphytrionides*, de quo *Graeci* numerant *duodecim aerumnas*, sive labores, & ferme *omnes Junone imperante*, *Aëris Dea*, imperantibus auspiciis in Divinae ab Jove originis experimentum . Et *Hercules Caelum sustinet bumeris*, quod Optimi, Fortissimi primarum gentium religiones fundarunt : *terras monstris lustrat, purgatque* ; quia Optimi, ut quas sibi legissent sedes, obtinerent, cum feris pugnare, easque extinguere debuere ; quas vagi, & erronei, nihil aliud opus ha-

(1) Lib. Prior. a Cap. XCV. CIV. CXXVIII.

Quae sic sit naturae proprius character
Poeticarum Famae, quam Poetae solum
in alta Jovi, Reverentia nempe hinc sedere,
et inde praeclara proinde divini nomina
proclamare; inde veli sive plerumque
sumony accipere.

habebant ad sui salutem, quam fugere: igne, non ferro hydram extinxit, nempe ingentem Terrae silvam, cui *Hydra* aqua, recentis Diluvij humor dederat nomen: quae *Herculis Hydra* in alia antiqui orbis parte ex eadem ratione fuit *Cadmi serpens*, & *Apollinis Python*; & aquei serpentes *Dracones* dicti: ad inferos descendit, uti & postea *Theseus*, dictus *Hercules alter*; uti frumentum fatum terrae demissum est *Ceres inferis abdita*; & *Djs inferus Deus*: unde eos agros cultos terminis distinctos principio dictos putem *ditiones*; quae postea *Territoria* a Jurisconsultis sunt appellata; *Cerbero catenas injicit*, hoc est caninam hominum impiorum impudentiam coërcet; & *ab inferis educit*, hoc est a sepulchris arcet, qui cadaverum carnibus, & tabo non vescatur. Idem *Tyrannorum extincor*, quod hac victoriarum fama, qua *Optimi* cluebant, erectos infirmiores, ad *Inchytos* Latinorum, ad Graecorum *Hercules* ab violentorum injuriis confugisse necesse est, qui pro infirmiorum tutela violentos, si obsisterent, occidebant: & sic *Inchytorum ditiones Asyla* sunt profugis constituta, quorum primum *Cadmus*, quem diximus alibi, primorum Urbes condentium characterem, *Thebis* constituisse narratur. Quare non ex *vetere condentium urbes consilio*, ut *Livius* ait, sed a miserorum misericordia, atque adeo ipsa natura humanitatem distante, *Asyla* sunt introducta. Itaque *Inchyti* civitates primi fundarunt, *Hercules Spartanam*, cujus posterii *Heraclidae* rexerunt; *Theseus*, ut *Plutarchus* narrat, *magnus Hercules Imitator*, *Atheniensem*.

Quid Hercules
Hydra,
Cadmi serpens,
Apollinis Python?

Unde Ditiones
dicta?

Asylorum
Origo.

Ara unde?
Unde Urbis?

Unde Hara?

Namque haec *Asyla* principio *Arae* dictae indidem, unde *arare*, & *urbes* ab *urbo*, aratri curvatura, unde est & *urbare*, aratro definire. (1) Itaque *Asyla* fuere terrae, quae a Fortibus aratro erant designatae:

ex

(1) L. 139. D. de de V. S. §. Urbis.

Quia et in aliis orbis Graeco partibus serpentes
quos Hercules in constantiam; quia agricultura
Herculis inventio videtur esse: dicitur agrorum
subactio per primulae sacrae arum.

ex qua ipsa origine *bara*, *septum pecudum*, unde postea *bara* pro victima, atque inde postremo *haruspicina* appellata; atque indidem *ara ipsa*; non ab *arh*, *votum*, quod temere Grammatici, sed qua nos dicimus ratione; quia in primis aris *prima vota*, *prima avabimata*, *primi homines sacri caesi* sunt.

& Haruspicina?
& Arx.

Aras autem (primitus fines agrorum dictos docet *Sallustium* (1) historia de *Aris Philenorum*, quae in Cyrenaica regione fuere finis Imperij Carthaginensium Aegyptum versus in illa terrarum vastitate a *Philenis* fratribus definitus. Hinc in Geographia tot urbes ubique *Ara*, vel *Arae* appellatae. Quin in Sacro Codice, notante *Cellario* (2) *Aram* primum & universale vocabulum urbium ac regionum fuit. Etenim quo sono Graecis *arh* *votum*, Latinis *bara*, prima haspirata *Septum*, Hebraeis ultima haspirata ארבע arab carpsit; unde ארי

Fines Agrorum
Arae.

Ari, *Leo*; & ארם *Aram*, nomen proprium viri; a quo *Aramia*, *Syria* dicta; & ארמון *Aramaenus*, *Syrus*; & ab eadem origine ארמון *Armon*, *Arx*, unde forsan *Arma*, quia arcent; & *Armon*, *Palatium*, *Turris Regia*, forsan a *septorum palis*; a quibus *palis* forsan *Pales* Pastorum Dea. Hinc ad *Aram confugere*, confugere ad *Asylum*. Ex quibus omnibus celeberrima *Atheniensibus* mansit, *Ara miserorum*, sive *infelicitum* dicta, quam *Herculis Posterium* constituisse a *Graecis* traduntur; argumentum gentis praeter ceteras humanissimae, quo merito super alias nationes

Ara Clementiae
Atheniensium.

(1) De bello Jugurth.
(2) In Geogr. antiq. lib. 3. cap. 12.

nes se extollebant, quod inter ipsos *Asylum* omnibus miseris, profugisque sanctum, & inviolatum pateret; quo forsitan exemplo omnia Tempia *Graecis* vocantur *Asyla*.
 At apud *Hebraeos* *sex Asyla* constituta, *sex urbes Levitarum*, qui populi *Hebraei* *Optimates* erant. Neque hunc majorum gentium morem obliteravere *Romani*, apud quos *Curia*, quae ex Senatoribus sive *Optimatis* componebatur, *Ara Sociorum* habebatur, & a *Cicerone* sic dicta, ad quam *Socij* Populi *Rom.* ab aliena vi, & injuriis, tanquam ad *Asylum* confugiebant: unde *Patres* de repetundis perpetui *Quaestores* fuere.

Sex Asyla Hebraeorum.

Curia Rom. Ara Sociorum.

Prima Humanitas fundavit Respublicas.

Venetae Reip. laus.

Cur Inclyti dicti Fortissimi?

Optimi.

Vir bonus pro Judice unde?

Ops Dea quae?

Igitur vides non tam una ex *arcanis regni artibus*, quae ferme omnes sunt *infirmorum consilia*, quam ex fortissimorum *magnanimitate* *Jus Asylorum* fundatum, & *Asylorum jure* *respublicas primas Optimatum* conditas esse, ut *Lib. Prior.* diximus, & heic latius dicemus: nec regna ex *dominandi aviditate*, sed ex *humanitate protegendi infirmos* adversum vim primum in terris orta. Quem generosum majorum gentium morem *Veneti Patres*, qui eos plurimum referunt, diligentissime custodiunt: nam miseris, qui vel ob magnas regum inimicitias ad ipsos confugiunt, sancte in fidem recipiunt, & fortiter tuentur.

Ita qui *Inclyti* suas ad aras profugos in fidem recipiebant, ob hoc beneficium *Fortissimi* appellati ea significatione, qua aliis utilissimi: quo sensu *Fors Fortuna* bona fortuna dicta; & hinc appellati *Optimi*, quod *bonum* sit quod alios beat; unde *Deus Optimus*, qui prodest omnibus, & semper prodest; & *bonus Vir* *Romanis* *Judex*, qui alienae utilitati studere debet, non suae: unde vocabulum ipsum docet *Fortitudinem* *veram* ad tutelam, non ad perniciem natam esse.

Quod autem infirmi *Fortissimorum*, *Optimorum* *auxilium* adversus violentorum injurias implorabant, dixere *Opem*, a recto *Ops*, quae vox una est ex infantis

linguae monosyllabis, quam Latini ut supra vidimus post *Fas*, *Graecis* dictam *Themim*, secundum fecere *Numen*. Ex qua *Ope* tempore lata infirmi recepti hos *Fortissimos*, *Optimos* appellavere; quia sua infirmorum capita tuerentur, appellavere *Patres*, appellatione a *Djs* ad illos translata: qui mos *Romanis* mansit, ut qui *Patriam* servassent, ut *Camillus* in *Sago*, *Cicero* in *toga*, *Patres Patriae* appellarentur: quam appellationem ab *Augusto* traditam, sequentes sibi *Principes Rom.* tanquam hereditario jure sumpsere; quod *Augustus* patriam bellis civilibus occidentem servarat: & ad hanc vetustatem antiquitatis doctissimus *Poeta* respexit, quum de *Augusto* cecinit,

... Ille mihi semper DEUS; illius ARAM

Saepe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.

Nam ut legem, (1) quam *Optimi* receptis imponerent, iisdem aequam probarent, dicebant, se ex ea *Terra* ortos esse, ac proinde sua esse auspicia, quia in *Caelo* suo capta; unde quantum *Caeli* solo imminet, tantum *Romano* *Jure* est in usu ejus, qui soli dominus est; estque illud; in solo cuique suo aedificare usque ad *Caelum* licet: item sua esse sacra, suam linguam, ac proinde scientiam sacrorum, & legum suam; sua connubia, sua paterna imperia, suas gentes: atque haec omnia, quia in agros venerant alienos; quorum ipsi *Indigenae*, *Ingenui* erant; & sic ipsos unos *beros*, ac proinde nobiles esse: quando igitur infirmi salutis causa in haec omnia aliena venissent, aequum erat, ut *recepti agris assignatis* sibi ad sustentandam vitam, quam salvam cupierant, contenti essent. Unde *assignatio* postea *Juris patronatus* praecipua in *Jure Rom.* pars fuit; & in doctrina de *limitibus*, unum e tribus *agrorum* generibus

Cur Optimi dicti Patres?

Ratio duorum ordinum jure divisorum, ex quibus Regna Heroica conluere.

Prima Lex Agraria in terris nata. Assignationis & Agri Assignati Origo.

Par. II.

T

bus

(1) Quam *Lib. Prior. Cap. CXXVII.* *Prima Agrariam* diximus.

Origo Receptorum. bus erat, qui assignati dicebantur: & recepti fuerunt tanquam juris majorum gentium servi, sive servorum jure minorum gentium prima rudimenta. T. Livius haec partim, non omnino tradit ex vero, cum neque illius simplicitatis, neque fortitudinis sit, ut natam e Terra sibi prolem eumentur, quod vitium servile est.

Gentium Religiones, & diurnitatem temporis in ea linguae, & scripturae Resp. falsa persuasione, non mendacio fundatae. Rectius fortasse dicemus, Inclytos id verum credidisse; summa ignorantia, oblitterasse illas primas terras a majoribus lectas esse; & ita vel falsas religiones non mendacio, sed falsa persuasione in respublicas promanasse; neque, ut Livius ait, vetus urbes condentium consilium id fuisse.

Historia Rom. illustratur. Atque de hoc jure gentium intelligendi apud Livium sunt Patres, qui adversus Canulejum Trib. pl. legis Auctorem de Connubio patrum, & plebis, dicunt: confundi jura gentium, (id est majorum, quae Rom. Patres sancte custodiebant: ea lege perturbari jus auspiciorum; eoque discrimine sublato, ferarum ritu (innuere exleges nefarios, quos diximus), promiscua connubia haberi, ut qui natus sit, ignoret, cujus sit sanguinis. De his Inclytorum patribus accipiendus est Appius Claudius, Decemviri Nepos, contra Sextium, & Licinium perpetuos legis Auctores de Consulatu plebi communicando, inquit: Patricios privatim auspicia habere, quae Plebej ne in magistratu quidem habent; quos supra diximus Patricios fuisse Auspices majores, & auspicia publica habere: quare Tribunatus plebis verus magistratus non erat; quia cum non haberet auspicia, nullum habebat imperium; ejusque vis omnis non in jubendo, sed in vetando stabat. Quae a Livio ad Patres a Romulo lectos, & multo magis a Junio Bruto conscriptos translata, tam densas Romanae Historiae tenebras offundunt, ut ex vero P. Decius Mus adversus Claudium pernegantem, Sacerdotia plebi communicari, cum

sto.

stomacho dicat: Semper ista audita sunt eadem; penes vos auspicia esse, vos solos gentem habere: eni Romae unquam fando audistis, patricios PRIMOS ESSE FACTOS, non DE CAELO DEMISSOS, sed qui patrem parere possent, id est nihil ultra, quam ingenios, hoc est e matre libera natos. Atque haec est ratio, cur alteri Famae apud Suetonium non assentiar, & verius putem Appiam Gentem cum Atta (1) sub Romulo venisse Romam; nam si, uti altera Fama fert, post Reges exactos venisset; neque haec Appius tam audacter diceret; & Mus Appio, ut minorum gentium patricio id, quod gravissimum erat, exprobraret. Hoc graviter animadvertendum censeo; namque haec res erit praecipuum omnium Romanae historiae, politicae, & juris civilis Romanorum tum sacri, tum profani, tum publici, tum privati fundamentum.

His, quas supra descripsimus rationibus, Tempore Obscuro Clientelae institutae, quas postea Romulus recepit (non, ut vulgo putarunt, instituit) & certis legibus distinguit, ac Patribus Romanis attribuit: & dictae sunt Clientelae, quasi Clientelae, a verbo Cluere; unde Clientes, quasi Cluentes metonymicis, causa sumpta pro effectu, non a colendo, ut falso Conmanus, (2) ac Rævardus (3) putarunt.

Et ita aliis alibi legibus Clientelae a majoribus gentibus fundatae sunt, & terrarum Orbis Clientibus frequentatus. Unde legis Romanos Scriptores Clientum mentionem facere praecipue inter Germanos Gallosque, deinde inter Hispanos, Paenos, Italos, Graecos, ut inter Athenienses id jus erat, ut peregrini alicui opulento homini se applicarent in Clientelam, ut Thais apud Te-

T 2

ren-

Quid Applicatio Graecorum?

- (1) In Tiber.
 (2) Lib. 2. Cap. 7. num. 1.
 (3) In L. testamentis D. de R. J.

Hebraeorum gentium : & in *Sacra Historia* legis *Abrahamum* cum *Famuli* istiusmodi Familia cum Regibus iusta bella gessisse : cumque diserte non narret ex Dei mandato gessisse, recte conficitur, hoc Clientelarum jure gessisse : ut Clientelas ex jure omnium ferme majorum gentium fuisse, ambigi ultra non possit.

Clientelae in Latio ante Romulum. Itaque Romulum eas a jure majorum gentium recepisse monere debet ille *Livy* locus, ubi narrat *Potitios*, & *Pimarios*, quas tanquam ex nostra doctrina, *Livius* momentose, *inclitas nobilitate familias* appellat, *Sacra Herculis Romam importasse* : & *Attam Clausum* quem nos paullo ante demonstravimus sub Romulo Romam venisse, cum magna *Clientum manu* venisse.

Clientelarum partes duae, Obsequium & Operae. Praecipuae enim, & ferme communes *Clientelarum* leges erant, *Obsequium*, & *Operae*, Patri, Fortissimo, Optimo pro allata ope praestandae; ut jure obsequij *Inclitum*, quo vellet, *Clientis* sequeretur; jure operarum, eas *Clientis* *Inclito* quoque praestaret : ad cujus juris gentium majorum imitationem, servitute, & manumissione a minoribus gentibus introducta, leges Civiles de obsequio & operis a liberto praestandis *Patrono* ob libertatis acceptae beneficium introductae sunt, & *assignatio*, quam supradiximus. Unde *Ulpianus* (1) *Clientes Libertis* comparat.

Familia proprie dicta. Sub his legibus obsequij, & operarum *Clientes* recepti conflavere *familias*, significatione nativa, & maxime propria, quae hanc famulorum multitudinem sub unius patrocinio significat, proprie item *famuli* accepta voce, qua *ministerium* significat, namque erant *Patribus* colendorum agrorum ministri : qui quia rem familiarem plurimam facerent, patrimonio, *familiae* nomen dedere. Atque ab his familiis *Patresfamilias* proprie appellati sunt; ad quod exemplum postea conceptum caput *Leg. XII. Tabb.*

(1) L. si vero §. 1. D. de iis, quas deject. vel effus.

Dicti Famuli forsitan a fortissimorum fama, quam exprimit, quoniam mutata primae syllabae quantitate, uti a Clientes appellati Clientes.

Tabb. de Testamentis : Uti *PATERFAMILIAS* super pecuniae tutelaere rei suae legasset, ita jus esto.

Pro hoc obsequio, pro his operis quisque *Clientis* *Inclito* promittebat, ei ubi vellet, & quando vellet, se sistere : & sic prima, & monosyllaba vox orta, *Vas*, vassidis communis originis *Latinis*, *Graecis*, *Germanisque*; Graecis enim *Bas* idem significat ac *Latinis*, nempe eum, qui in iudicium vocatus vadere debet : Germanis autem *Vass*, prima *Vassalli* appellatio fuit, unde *Vassus*, & *Vassallus*, & *Wadium* pignus, & *Invadiare* oppignorare. Nam ejusmodi *Clientelae* quaedam majorum gentium minuta feuda fuere. Quare *Elegantes Juris Feudalis Scriptores* recte, & pro hac antiqua, quam natura ipsa linguae eos haec ignorantes docebat, origine, imprudentes *Feuda beneficia*, *Seniores Patronos*, *Vassallos Clientes*, *Homagium Clientelam*, *Fidelitatem Obsequium*, militare servitium *operam* militarem dixere : quam etiam rep. diu libera, plebej patribus publice praestitere, ut de suo aere militarent : unde in jure feudorum sunt *Miles*, & *Vassallus* synonyma. Deinde mansit sola *Obsequij* obligatio, qua *Clientes Attam* Romam commigrantem secuti sunt : quae postea in rep. libera in hunc morem conversa est, quo mane plebej togati ibant quisque suum salutatum *Patronum*, eâ formulâ, *Ave Rex*; ita namque in antiqui regni heroici memoriam appellabant; eumque ducebant in forum, reducebantque domum : quibus pro antiquo victu *Patroni* coenam dabant; pro qua postremo *Sportulas* dividebant. Atque hi *Patronorum Comites* postea fuere *Comites Principum*; & *Comitatus* primi *Latinae Originis Tituli Feudalium Dignitatum* fuere. Et *Atria* *Patronorum* barbaris fuere *Curiae*, seu *Curtes* in re Feudali, *Prætoria*, seu *Tribunalia Seniorum*; & qui *Optimi* prisca *Latinis* gentibus, in re feudistica *Meliores* dicti, & qui *Graecis Heroës*, *Latinis Viri*, barbarice *Barones*, *viri fortes*, *potentes*.

De Origine Feudorum.

Vas quid & unde?

Bas.

Vass.

Vassus,

Vassallus,

Wadium,

Invadiare.

Clientelorum,

& Feudorum

similitudines excussae.

Militare ser-

vitium Ro-

manorum.

Ut Clientelae

rep. libera

transforma-

tae?

Comitatum

Orig.

Curiae,

Curtes.

Héroës,

Viri,

Barones.

tes

Ager, Possessio.

Alauda, Feuda.

Laudare Auctorem ex Clientelis ortum.

Laudimia.

Laudum.

Precariae, Censur.

Non ex Jure Rom. Feuda, sed ex antiquissimis Feudis Rom. Jure natum.

Fis.

Feed, Feida, Diffidare, Fida.

tes, optimates regnorum. Sed ex hac earum majorum gentium antiquitate, qua *Ager* erat Inclytorum, possessio Clientum, in re feudistica passim possessiones pro feudis accipiuntur; & Seniorum sunt *Alauda*, quae *Alodia* vulgo dicuntur, *Feuda* sunt *Vassallorum*, quae in re beneficiaria est summa rerum divisio; ex eadem fortasse origine, qua inter Romanos postea *laudare Auctorem* fuit in judicio vocare eum, a quo reus dominj causam haberet; quae una ejus obligationis pars est, qua Patroni Clientes lite implicitos tueri in judicio debebant. Ex eadem fortasse origine *laudare* Latinis, unde Germanis a *los*, sive *lauds*, provenere *laudo*, *laudimia*, *laudum*; nam *laudimia* est pecunia, quam novus Vassallus patrono pendit in dominj agnitionem; *laudum* vero arbitrium sive judicium, quo de Feudo causa definitur. Hinc cum feudis natae *Precariae*, & *Censur*, quos primos juris gentium contractus de rebus soli putarim, illum de re aliena possidenda pro libitu domini; hunc sub onere certae rei, vel pecuniae domino in annos pensitandae. Igitur non ex *scintillis Romani Juris Feuda*, ut hactenus cum *Oldendorpio* putatum est, sed ex his antiquissimis Clientelis, & Feuda, & Jus Quiritium Romanorum duxisse originem, ut *Lib. Prior. (1)* diximus, jam satis liquido constat.

Uti Clientes pro vita, & victu Patronis *vades* fiebant, ita vicissim Patroni Clientibus suam praestabant *fidem*; quam vocem puto monosyllabam in illa infantia natam, *Fis*, cujus obliqui sint & *Fidei*, & *Fidis*, quum significat nervum, qui *νεῦρον* dicitur Graecis. Et fortasse inde quoque *Feudum* dictum sit a verbo *Feed*; unde postea *Feida* significavit capitalem inimicitiam, unde est *Diffidare*; & inde, *belium*: nam *fida* quoque barbari-

(1) Cap. CXXIX.

quae non vernacula lingua appellatur
diffidare.

barice dicta mansit, jus utendi aliena fruge, glande, vel pabulo sub certo precio constitutum.

Ab hac *fide* forsitan *Herculem* Romani *Deum Fidium* coluere, & per *Herculem* fere semper jurare soliti. Et per Clientelarum occasionem prima eluxit *Juramentorum* religio, unde Romanis *Sacramentum* *ναρῆχον* pro *militari* dictum mansit. Jurabant autem Inclyti quaeque suos non deserturum, proditurumve esse Clientes, quin eos docturum, iisque in eorum temporibus praesto fore. Hinc mansit gravioris sceleris apud Romanos fallere Clientem, quam hospitem, ut *Sabinus* tradit. Itaque ejus, qui Clientem desereret, proderetve, poena erat *infamia*; nam cadebat illa virtutis fama, qua eum *clue-re* oportuerat. Quae poena divina est, non humana, ut alibi diximus, cum sit commune humanae rationis judicium, quod scelerata facta condemnat. Quod solum poenae genus *Summos Principes* mansit, qui in subditos ipsorum fidei commissos libidine, avaritia, crudelitate grassantur, quam nullis potentiae viribus vitare possunt, quia quo gravius premunt, violentius erumpit. Atque ab hac vetustate Romani primum *Patronos*, qui Clientes fallunt, deinde *Tutores*, qui non ex fide pupillorum res administrant, postremo *omnes*, quorum fidei res nostras *mandamus*, & perfide in iis administrandis se gerunt, infamia notatos habuere.

Per Clientelarum occasiones coepere optimi feros homines Deorum religiones docere, sive metuere, & venerari Deos: & sic *Poetae* fuere vulgi *Philosophi*, & *Heroes* *Poetae* fuere, quales *Orpheus*, *Amphion*, *Lynus*; quem morem recepere Romani *Patricj*, qui Patroni clientum plebem docebant jura: & prolato Imperio magnifice protulerunt, ut certae Familiae universas Provincias sub Clientelis haberent, ut *Marcelli Siciliam*, *Catores Hispaniam*, tanquam ut Provinciales Romana Jura docerent.

Cur Hercules Deus Fidius Rom. Origo Juramentorum. Sacramentum.

Prima Infamiae Poena.

Infamia Perfidiae Poena.

Unde Divisio hominum inter Sapienter, & Vulgus.

Eof.

Eosdem in ruris artibus instituere : namque inter Occidentales, qui falsis religionibus fundati sunt, rustica prior pecuariâ fuit, unde fortes gentes provenere: nam diu Optimos in lucis latitare oportuit, ut supra diximus; deinde auctis familiis agros culturae subigere; tandem gentibus conditis, qui agri *arcifiniis limitibus*, nempe monte, valle, flumine primas gentes interjacebant, eo pecudes partum misere; unde in jure familia pro patrimonio prior pecuniâ est: quo pertinet aureus sane locus, ubi *Auctores de limitibus* definiunt agrum esse manu captum, *possessionem* vero late patentem fundum, quod *latifundium* dixerunt, quem initio non mancipatione, unde jus mancipi, sed ut quisque potuit, occupavit, ac tenuit. Atque indidem Orientales molliores, quia, vera religione, vel in falsas degenerante, pecuariam principio exercuere, deinde rusticam.

Deinde Optimi suo exemplo Clientes docuere, singulas habere uxores, & ita continentiam colere, & pudicitiam. Unde Clientes animo conjugali, & uxorum custodiâ *matrimonium*, quod *naturale* dicunt, celebrare coeperunt: ex quibus matrimoniis uno vocabulo & pater & mater dicti; Optimi namque appellabantur *Patres*, eorum uxores *Matres*; Clientes vero, quia naturâ tantum tales erant, ab ipsa natura *genitores*, qua sola certi sunt; & a matribus, quae naturâ certo pariunt, *parentes* vocati. Itaque *matrimonium* inter plebejos erat *maris & mulieris individua vitae consuetudo*; (1) *Nuptiae* inter Optimos erant *Viri, & Foeminae omnis Divini, & Humani juris communicatio*; (2) quae definitiones re ipsa aliae, pro eadem a *Jurisconsultis Romae* habitae sunt; nisi sint a *Triboniano* confusae; quia jam plebi

Rustica Pecuariâ prior.

Familia Pecuniâ prior.

Ager, Possessio, Latifundium.

Cur Orientales Occidentales molliores?

Apud Gentes Nuptiae matrimonio prior.

Patres, Genitores, Parentes quid differant?

(1) L. 1. D. de Rit. Nupt.
(2) Ibid.

plebi communicata erant omnia patrum jura.

Denique ut Optimi ex Omnipotentis Numinis persuasione, se submittere *Djs*, & Divino regimini, ita plebej ex lege *Potentiae*, quam a meliori natura dictatam diximus, se Fortiorum Imperio submitterent; & ita *Auctoritatem*, quam sub *Theocratia* habebant in solos *filios*, protulere in *Clientes*; eosque haecenus exleges inchoavere ad Civilia Imperia mox futura ferenda.

Nam ex ea auctoritate *prima poenarum*, quae corpori infligerentur, orta est *coercitio*, qua Patres vinculis eos coërcabant, qui sibi obsequium, aut operas detrectassent: & primum vinculorum in ea ruditate *nervus* fuit, ex qua antiquitate *Terentius* dixit,

In nervum potius ibis;

pro, carcer; & alibi,

Vide, ne ista fortitudo erumpat in nervum; ubi argutatur de *nervo* arcus perenti, & *nervo* carcere: & *nervus* principio dicta *sis*, unde mansit *sis, fides*, quae graecis *νῆξ*, & ad significandam *fidem* genus inflexionis mutavit, unde *fide obligari*, obligari nexu, *solvere fidem*, solvere nexum: & *fides* pro imperio accepta in illis loquutionibus *implorare fidem*, implorare potestatem, vim alienam; in *fidem recipere*, recipere in potestatem, recipere sub imperium.

Ex quo majorum gentium Jure Patresfam. famulos detrectantes agriculturam, nexos habebant; unde *nexus, us, Plauto*, dicitur *nervus* in *Poenulo*. Quod jus postea a *Patribus* in debitores exercitum *Romae*, & *Athenis* turbarum perpetua materies fuit. Quare caput de *nexis Majoragius* recte putabat, ut diximus *Prior. Lib. (1)* non ex *Solonis legibus* in XII. *Tabb.* translatum, quod ante eam legem *Romae* ex *Livio* id jus nexorum esset: dicti autem rationem ignoravit, quod

Par. II.

V

ex

(1) Cap. CIV. §. Idque est.

Patres docuere vulgus Religiones.

Prima Poenarum coercitio.

Nervus pro carcere.

Fides pro nervo.

pro potestate, & Imperio.

Jus Nexi fons omnis publici, privati que Juris Rom.

ex hoc majorum gentium jure is mos abiit in XII. Tabb. legem.

Honor divi-
nus humano
prior.

Magistratus
initium.

Optimi. medj
inter Deos, &
homines.

Atque hac ratione *Patres* sibi adrogare coeperunt honores, qui hactenus Deorum proprij fuerant, quod soli *Dj* habuissent hactenus Imperia: & extitere *primula Magistratum initia*, qui proinde honores appellantur, & proprie, ut *Aristoteles* notat, de *Djs* dicuntur. Idque egerunt *Patres*, quod se *Djs* ortos, ac diversi a vulgo generis esse putarent: quare *Viri* sunt appellati, qui idem *Latinis* sonant, ac *Graecis* *Ἡρώες* ab eadem *Ἥρα* Junone, Aëris Dea, ab Auspiciis, quod ex Auspiciis, quibus divina *Inclyti* celebrabant con nubia, nati essent: quod dat conjiciendum constantem super gentium majorum moribus Romanorum politiam, qui *Sacerdotes*, *Magistratus*, *Maritos* jure, & cum imperio in uxores, & *Judices*, appellavere *Viros*.

Arx unde di-
ctat?
& Arcere?
Territorium,
unde?

Ad hoc, quod narravimus, instar, quod principio *Arae* cujusque jus fuerat, ne quis profugus *intra aram receptum* laederet; totus ager *aratro* designatus *arce* diceretur, & agri finis *ara*: unde *arcere* postea derivatum, ea significatione, qua *Territorium* dictum, quod postea ad possessiones quoque prolatum defini tur, *Universitas* agrorum *intra fines* cujusque *Civi tatis*: (1) in cujus verbi enarranda origine omnes praeter *Varronem* falluntur, neque ipse *Varro* omnia ex vero dicit. Scribit enim *territorium* dictum, quod *Ma gistratus* *intra* ejus *fines* terrendi *Jus*, nempe *Imperium* habet; & *terrere* quidem *submovere* interpretatur; sed fallitur, dum *submovere* putat, quod *Lictor* *submo veat* *turbam*, ut *Magistratui* *viâ* cedat; cum *terrere* sit ab eo, quod *Inclyti* *terrere* *violentos*, qui *profugos* *intra* *aras* *receptos* *persequerentur*, ex qua eadem ori gine ipsas *Terras* appellatas esse paullo inferius dicemus.

At-

(1) L. 239. §. 9. D. de V. S.

Atque ea ratione *Inclyti* *gloriâ* ceteris praestabant, qui quam latissimas haberent *aras*, suaeque longe lateque pa terent *Asyla*, ut *Suevos* narrat *Tacitus*, in eo *gloriam* collocasse, *ingentibus* *terrarum* *spatiis* *submotos* *habere* *hostes*. Atque hujus majorum gentium *juris* *propago* est *postliminium* *jure* *minorum* *gentium* *introduc tum*; quo ab *hostibus* *capti*, post *suae* *Civitatis* *fines* *regressi*, priorem *libertatem* *recipiunt*: & vero nisi quis *intra* *ar ces* *imperj*, quae *hostem* *arceant*, se *receperit*, is *jure* *gentium* *postliminio* *receptus* *non* *habetur*. (1)

Ita *Clientelis* *fundatis*, extitere *duum* *ordinum*, quibus omnes stant *respublicae*, *rudimenta*, *Inclyti*, & *Clientes*; illi *facri*, hi *profani*; illi *fortes*, hi *infirmi*; illi *sapientes*, hi *vulgus*; ac proinde illi *digni*, qui *heri* *es sent*, hi *famuli*: unde *ordinibus* *omnino* *duobus* *omnis* *respublicae* *constat*, *altero* *qui* *imperat*, *qui* *paret*, *altero*; & *respublicae* *omnes* *pietati*, *religioni*, *virtuti* *suas* *pri mas* *debent* *origines*: namque ex *optimis*, & *plebibus* *primum* *coaluere*, ut *inferius* *dicemus*, qui *rebuspubli cis* *sedatis* *patres* & *plebes*, *motis* *vero* *Optimates*, & *Turbatores* *dicuntur*. Et *prima* *illa* *generis* *humani* *divisio* *introduc ta*, ut *alii* *viri*, *alii* *homines* *essent*, & *viri* *essent*, qui *Graecorum* *heroës*: unde *Romanis* *manlere* *vir* *vocabulum* *dignitatis*, *homo* *naturae*; uti *Foemina* *vocabulum* *laudis*, *mulier* *contemptus*.

Et *Optimi* *tertii* *ab* *homine* *Integro* *heroës* *fuere*, *Heroës*, *inquam*, *pudoris*, *continentiae*, *justitiae*, *for tudinis*, *sapientiae*, *humanitatis*, *quas* *omnes* *virtutes* *colebant* *ipsa* *pietate*: quales postea *Philosophi* *suos* *he roas* *ingere* *rationibus* *studuere*. Quare *Lib. super.* (2) dicebamus, si *jus* *majorum* *gentium* *graece* *vertere* *quis* *vellet*, ei *δυνατον* *ἦσαν*, quam proprie tam eleganter *Juris* *heroicæ* *fundatores*.

(1) Grotius de Jur. Bell. & Pac. lib. III. cap. de Postlim.
(2) Cap. C IV.

ter dicendum esset.

Conclusio huius Capitis.

Et tandem rebus ipsis dictantibus (1), nullo mendacio, nullo consilio, nulla arte, sed solo pudore propudiosae Veneris, & turpis victus, & falsa persuasione, Caelum Deum esse, & per auspicia hominibus imperare, Patres sua auspicia, suos agros, suos focos, suas aras, suum ignem, suam aquam, suum far, suamque adorem, suum fas, seu linguam putarunt suam. Atque ita iure sacra auspiorum jus publicum connubiorum, imperiorum, bellorum, sacerdotiorum; & privatum patriae potestatis, agnationum, gentilitatum, ac proinde successio- num, testamentorum, tutelarum, & necorum, religio- nis conspersum, & commixtum natum est; ut religione om- nis respublica, Republica omnes res privatae, religio- nis glutino cohaerent; ut religione sublata, omne jus sacrum publicum privatumque corruere necesse sit.

Hercules Clie- telarum cha- racter.

Pancratium Iuris nexi si- gnificatio.

Ludi Olym- pici quid no- tarunt?

Cur a ludis Olympicis in- cipit Graeca Historia?

Clientelarum characterem Poetae fecere Herculem, & eandem ludorum Olympicorum Institutorem, quorum primus erat Pancratium, maxime spectandum ea arte, qua Paneratiastae se humi implicabant explicabantque; qua arte Hercules vicit Antaeum, quem, cum vincere humi non posset, sublimem raptum interfecit. Hunc lu- dum dixere nexum; (2) quo indito vocabulo nullum magis appositum inveniri potuit ad Clientes terrae ne- xos significandos. Ludi autem ab Olympo dicti, nam- que Caeli observatione coepere Auspiorum religiones; unde Hercules putatus Caelum humeris sustinere, uti Olympus, & Atlas: & Atlas magnus Caeli Observator; & Atlas, & Olympus altissimi montes, ad quorum fon- tes primi Pudici adhaesere. A ludis Olympicis Graecis coepit historia; quia ab Auspiciis coepit humanitas; & celebris postea Graecis Epocha Olympiades fuere; quia a Clie-

(1) Ut dicit Pomponius in l. 2. §. notissime.
(2) Solin. & ad eum Claud. Salmas.

a Clientelis insigniores res humanae extitere; quarum monumento in Circo Olympico Ara statuta.

Sed rudiores, quam Graeci, Galli Clientela- rum fecere Herculem characterem, ut Lib. super. innui- mus, qui catbenulis ore emissis ingentem hominum tur- bam auribus catenatam sequentem, quo vellet, duceret: quem haecemus characterem Eloquentiae somniarunt, de temporibus, quibus genus humanum infans nondum lo- qui, nedum eloqui satis noverat.

Hercules Gallicus Clie- telarum Cha- racter.

Hujus igitur tum celebratissimae rei gnarus Ro- mulus, sedulus curavit in primis Aram dicare Hercu- li, eamque maximam appellavit: quod Eruditi harum, quas nunc scribimus, originum nec opinantes, in Livio tanquam exiguas res de Romulo memoraret, reprehen- dunt.

Arae maxi- mae Historia quid notet?

Has duas, quas narravimus Theocratiarum epochas, Latinis Aborigines, & Evander excurrunt.

Aborigines, ut Dionysius tradit, Auctores, Condi- toresque gentis Romanae, Italiae Indigenae, ita dicti, qui quasi ab Hippogras ab erronibus: quod etymon Virgilius & unde dicti? antiquitatis doctissimus probat, cum indocile, & disper- sum genus appellat; quae cum nostra de exlegibus er- ronibus Historia congruit.

Aborigines, quid notet?

Evander autem pelasgicae Arcadiae rex est fo- mnium philologorum: ex communibus proprietatibus Ar- cas: quia Arcades glande vesci soliti erant, & pa- stionibus dediti; nam diximus post Rusticam inter Oc- cidentales Pecuariam natam esse; unde Pana, Pastorum Deum propria religione colebant, & a pueris musicam docti; unde Virgilio

fo- Evandi my- thologia.

..... soli cantare pericia
Arcades

quia

(1) Aeneid. 3.

quia primi homines rudi quodam rythmo loqui coepe-
re: Carmentae quidem filius Evander, quia Inclyti car-
minibus leges dabant, ut Mercurius Lyrae Inventor,
non ob illud Philologorum somnium eloquentiam; sed quia
Inclyti fuere primae agrariae legis Latores, qua Famulis
parendi mercedem dedere victum: Literas invenit; quia
Poetae Heroes characteres heroicos invenerunt: pulsus Abo-
riginibus, tenuit illorum loca, ubi postea Roma condita est;
quia Inclyti erroneis Romanum Territorium Asylorum
ope purgarunt. Quidni igitur ut Arcades Graecis, quia an-
tiqui hominum dicti, Arcades dicti Latinis sunt ab Arce
monosyllabo infantis linguae, unde & Arcas & Arceo?
cum qua nostra origine congruit historia, quam de E-
vandro tradit Virgilius, a quo fertur

Ab Arx, Ar-
cas, & Arceo.

..... Romanae Conditor Arcis;

ubi is innuit Pallanteum, nos verius accipimus anti-
quas Aras, quibus postea Arx Romana successit, ut su-
perius diximus.

Tertia Epocha Temporis Obscuri,

Qua omnes Respublicae fuere Optimatum, & Senatus
Auctoritas primum in Terris nata.

C A P. XXII.

Sed ut suis Clientibus singulis coercendis quisque
Optimorum satis firmum habebat imperium, nem-
pe nervum, fidem; ita ut universos in officio contine-
rent, infirmi fuere. Igitur, cum, ut fert natura, Opti-
mi, in nexos aequo duriora exercerent imperia, & ne-
xos ejus rerum status tandem pertaesum esset; & o-
mnes una causa ageret, conspirarunt ad libertatem, &
turbam facere ausi sunt, nativa significatione, qua mul-
torum

Ex primis
Turbis coor-
dae Plebes.

¶ Igitur Evander characteris sit Aboriginum illorum
qui esse dixerunt, et deinde per eam rem
sericam, quae narratur a primis fuere, qui
Herois Regis in primis fundatis operam dederunt
Paganis

torum rixam, ut rixa duorum turbam significat: (1) Turba:
ex qua turbatione primae plebes natae, quarum pro-
rium est res novas moliri.

Rixa.

Igitur motis rebus necesse fuit, Optimos inter se
Imperia communicare, & ita Divina Providentia, rebus
ipsis distantibus natus est Ordo Optimatum ea ipsa si
gnificatione nativa, qua militiae Ordines dicuntur; <sup>na signifi-
tio.</sup> quod Optimates in ordine stantes ad speciem, & ad ter-
rorem plebem turbantem deterruere: & qui omnium for-
tissimus eum ordinem regeret, significatione maxime pro-
pria, uno ex Infantis linguae monosyllabis Rex dictus: <sup>Regis nativa
significatio.</sup> & ita verus Sallustius, qui scribit, regium in terris no-
men Imperij primum fuisse, & ceteri Historici, qui pri-
mos Reges a staturae proceritate, dignitate oris, & cor-
poris viribus, animique praestantia creatos narrant. <sup>Ut Primi in
terris Reges
creati?</sup>

Ita ex singulari Fidibus, seu privatis Imperiis, Ly-
ra composita est, hoc est Imperium publicum, cum quo
Respublicae sunt fundatae: quae est Lyra Orphei, qua
feras cicuravit; Amphionis, qua saxa in urbes compo-
suit; a Mercurio inventa, Apollini tradita, ad quam con-
cinunt Musae, nempe humanitatis Artes, & Disciplinae,
quas reip. debemus universas. <sup>Lyrae my-
thologia.</sup>

Ex eo enim ordine a Regibus recto, & ex plebe
primae respublicae ortae sunt, quae ex Optimatibus, &
plebe constabant. Et respublica Ordo, & plebs primum
dicta, uti postea, liberis Civitatibus constitutis, Ordo, &
Populus, sive Senatus Populusque omnes respublicae di-
stae mansere. Sed rebus motis, redit prior Civium di-
visio, qua qui reip. statum tuentur, Optimates, qui res
novas moliantur, plebs appellantur. <sup>Prima Re-
rumpp. natu-
ra.
Quid Ordo
& Plebs?
Quid Ordo, &
Populus, seu
Senatus Po-
pulusque?
Quid opti-
mates, &
plebs?
Primae in
terris secessio-
nes.</sup>

Quia Clientes severissimis Patrum in filios imperiis
confuefacti metuere, & vereri Inclytos; hinc turbantes
Plebes Optimatum Ordine deterritae, nihil ultra ausae, seces-
sione-

(1) Ulp. ex Labeon. l. 4. §. 1. D. vi bon. rapt.

tionem facere. Necessè igitur fuit, ne Inclyti in vacua regnarent, ut plebs *sub aliqua libertatis lege* in priores sedes concederet, ut in plebis Rom. secessionibus legimus factitatum: eam non aliam fuisse necessè est, quam *ut nexus culturae* transfret in *nexum dominij*, ejus tamen cujus plebej compotes essent: cum enim ii auspicia non haberent, ex quibus possent jure optimo habere agrum, & ut haberent agram, tamen auspicia habere non possent: uti jure naturae sine auspiciis matrimonia celebrabant, & parentes non patres erant, ita quoque haberent naturale dominium, quod *bonitarium Juris Civilis Interpretes Antiqui*, *possessionem vero Feudistae* dicunt; quod dominij genus cum hominibus natum est, quod tandiu habebant, quandiu fundos occuparent; sed si inde exciderent, nullum ipsis ad eos vindicandos jus esset. Et ita *lex ad eos lata*, ut agros colerent sibi, sive *haberent in bonis*; qui tamen *Patrum* essent *Optimo Jure*, jure fortissimo: & ita *apud Patres Agrorum* staret *proprietas*, sive *auctoritas*, ut phrasi utar *legis XII. Tabb. sed sub jure nexus*; quod in plebejos tamen non ultra pro cultura exercebant, sed pro tribuenda sibi certa frugum parte, ex qua coepere primulum Patricij virtute majorum partis per ocium frui; quae semper & ubique habita est nobilitatis nota praecipua: eam frugum partem Poëtae *Decimam Herculis* appellarunt. Atque haec est *secunda Lex Agraria*, qua *Lib. Prior. (1)* diximus fundatas primas Optimatum Respp. Atque heic primum extitere *Legati*, qui sagminum sanctitate protecti ne ab infensis plebibus violarentur, sancti jure majorum gentium habiti; quod jus *Fas Deorum* passim Poëtae, *Historici*, *Oratores* vocant: & ii primi & significatione nativa *Legislatores* fuere, qui hanc *legem agrariam* ad plebem tulere.

Hu-

(1) Cap. CIV. & seqq.

Lex Agraria
secunda.Nexus cultu-
rae factus ne-
xus dominij
bonitarj.Prima nobi-
littatis ocia.Decima Her-
culea quid?Primi in ter-
ris Legati.Primi Legis-
latores signi-
ficatione na-
tiva.

Hujus rei publicae characterem fecere Poëtae *Mercurium*, quem *leges dedisse Aegyptiis* tradunt: *Atlas* nepotem; qui Caelum humeris sustinet; qui gentes religione fundarat: eundem *Deorum ad homines legatum*; qui prius a Patribus agrarias ad plebes tulerat: *petasum*, & *talos* gestare alatos, quod a Patribus, qui habebant auspicia, leges ferret. Sed quid sibi velint duo *Dracones* in *caduceo* uterque ad alterum conversi, pudet heic infirmissimas *Philologorum* referre rationes. Dicamus igitur ex nostris principiis, *Draconem*, esse *Terrae characterem*: igitur significant, *alter terrae dominium bonitarium*, *alter optimum*, quorum *utrumque ad alterum spectat*.

Eam frugum partem, quam Poëtae *Decimam Herculis* dixerant, primitus conjicio vulgo dictam *Tributum*, quam vocem sibi genuit vocabulum *Tribus*, quam proprie de plebeis dici, *Comitia Tributa* satis docent, in quibus plebej patribus suffragatione praepollebant. Sed postea, quum *Servius Tullius* instituit, ut non singulis optimis, sed publice Aerario penderent omnes, dictus est *Census*, quem Athenienses per *ἀμύρι* describebant: erant enim *ἀμύρι* minuti populi Atticae, ex quibus populus Atheniensis constabat, qui ad Comitia legum ferendarum Athenis conveniebant. Unde *Bernardus Segnius* graece satis doctus in *versione Ethicorum Aristotelis ἀμύρι* vertit *Censum*, ut tantum sit Graecis resp. *ἀμύριον*, seu popularis, quantum resp. per *censum* instituta; cum census sit unicum ejus reip. fundamentum, in qua honores pro censu dantur. Quare *Servius* hac in plebem largitione, (quae postea Patrum fortitudine, & plebis magnanimitate moderata, fuit causa omnis Romanae magnitudinis) Patrum regnum afflixit, ut libertatis obtentu, uti solent, mox occuparet Tyrannus. Unde *Patres* contra eum *Tarquinius* subornant, qui, occiso *Servio*, mox *Servj* artibus usus, regnum in dominationem convertit.

Par. II.

X

Sed

Mercurij My-
thologia.Mythologia
Caducei.Tributorum
Origo.Resp. Demo-
cratica ee-
dem, ac. ex
censu.Lux affertur
Rom. Histo-
riae.

Census unde dicitur.

Sed ut ad rem nostram redeamus, ab hac usque antiquitate est, ut *Census* postea diceretur contractus, quo fundus alteri fruendus jure domini pleno minoris datur, sub onere certae rei, vel pecuniae domino fundi pensitandae.

Duo corpora politica in primis Civitatibus sine ulla aequi-juris communi-
one;

Ex ea libertatis lege plebes cum Optimatibus compositae sunt, & jure Clientelarum in respublicas Optimatum prolato, duo corpora politica intra una agebant moenia, quae nullam aequi-juris communionem habebant: nam plebes naturalia matrimonia agitabant: naturam parentes erant; qui nascebantur nati, seu filii, non liberi; sanguinis necessitudine conjuncti, cognati, non adgnati dicebantur; fundos non jure optimo, sed in bonis habebant; ac proinde contractus de iis jure naturali celebrabant, quorum obligationes solo pudore starent; suprema eorum fide, quibus essent commissa, continebantur; si ea deessent, cognatis deferebantur bonorum possessiones: haec omnia inter se privatim; publice autem, per legem obsequij prorogata parere Ordini, qui solus imperaret. Contra Patres sibi retinuerunt, quae jam habebant, Auspicia, Agrorum dominium Jure Optimo, quod jamdiu ipsis partum per eam legem primum eluxit, ut a bonitario distingueretur; & quia habebant auspicia & agrum sua, hinc haberent Imperia; praeterea nomen, gentem, fas suum, suam linguam, ejusque scientiam; & per haec omnia digni, qui Deo accederent, haberent Sacerdotia; & privatim omnia inter se

Rerum Rom. Principia. optimo jure agerent. Atque haec duum corporum intra unas Urbes diversitas, erit nobis fons Politiae, Historiae, & Jurisprudential Rom. universae.

Ordinis Auctoritas ut nata?

Et Patres divino vocabulo mansere dicti, apud quos tamen cunctos summa esset auctoritas, ut singulorum libertates, dominia, tutelae, Ordinis auctoritate constarent. Quare sicuti homo ut natus est, statim cum libertate, & duabus ejus partibus dominio, & tutela natus est

est; ita respublica ut primum constituta est, cum summa libertate, cum summo imperio, cum eminenti dominio extitit, quae cuncta Senatus Auctoritate continentur, ut Lib. Prior. satis abunde diximus.

Et Respublica a praestantiori parte, Patribus nempe, Patria primum dicta est; & post pietatem Deorum patriae pietas successit, & pietati in parentes praeposita; quod Deorum religio majoribus patriam, patria deinde nobis certos parentes dedit.

Eo rerum motu intellexerunt Optimates, sibi, quia paucis, adversus multitudinem cavendum esse; hinc quando editis in locis naturam sti erant; ibidem arcibus se munire; quae sunt munitissima habendi Senatus loca, quae dicit Cicero; primae, quas diximus, Curiae; & Poetis sunt Regum Turres, nempe a terrendo dictae, ceu Terrae; & forsitan hae primae Terrae: & inde Orbis terrarum gentium universitas; quarum Cybeles turrita character. Tunc primum coepere Regnorum consilia, sive Imperiorum arcana; quo spectat illud Salustij de Tempore Obscuro dictum; alii corpus, alii ingenium exercere; quando Astis urbs dicta, unde Astutia, & Astuti vocati.

Hinc praecipua reip. Optimatum nota fuit, custodia legum; quam his artibus tuebantur, custodiendo fortiter mores, quibus suas gentes fundatas acceperunt; & sic habere jus in latenti, ut Pomponij phrasi utar; & jura manu regia ministrare exemplis; in quibus diximus consistere Jus incertum, quod Pomponius narrat: idque esse, quod Veneti servant, & vulgo dicunt Casus Segvito. (1)

Itaque Patres clam publica decernebant; deinde plebis consilio advocato decreta evulgabant, quae sunt antiquissima Plebiscita uno, S, scripta, de quibus Lib. prior. (2) diximus: qua forma antiquissimas respublicas

X 2

Aristo-

(1) Cap. CXLIX. Lib. Prior.

(2) Cap. CL. eod.

Aristoteles in *Ethicis* notat; & Heroica Regna *Homerus* recta esse testatur: & exemplum Romanum in *Horatiano* *Judicio* apud *Livium Lib. super.* observavimus.

Cur priscis
Temporibus
Tyrannorum
laudatae cae-
des?

His temporibus *Tyrannorum caedes laudatae*, & Tyrannicidis statuae positae: quia ex arcano Ordinis decreto fiebant non aliter, ac nunc si justis Regis imperio subditus Regni usurpator subornatis percussoribus occidatur. Nam *Ordo* erat *Summa Potestas*; *Heroici* autem *Reges* erant *Ordinis lingua domi* in legibus ferendis, *manus foris* in bellis administrandis. Neque sane putandus *L. Junius Brutus* turbidus populi Rom. excitator, quum Regum ejiciendorum extitit Auctor: neque talis, tantusque vir ab eventu laudandus: necessarium enim est, ut ob tot caedes Senatorum factas, ob intolerandam superbiam, ob insignem luxuriam, Patres ejus rei *Bruto* auctores fuissent.

Reip. Optima-
tium proprie-
tas, Tutela
Imperij stare.

Indidem cum eae respublicae in eo starent, ut *Ordo* a plebibus tueretur, earum *perpetua proprietas* fuit, ut *Imperia in protutando sua*, non occupando aliena, regerentur: quarum rerumpublicarum heroicus character fuit *supra* nobis expositus *Tanais*: de quo tempore vere *Sallustius* tradit illud, *sua cuique satis placebant*.

Unus Graeco-
rum *Theseus*
septem Rom.
Regibus ac-
quipollet.

Quare illa *Thesei* non minor, quam ulla *Herculis* aerumna fuit, ut de eo tradit *Plutarchus*, Atticos per minuta regna dispersos in unam urbem Athenas cogere: & in *Latio circa Romam* tot minuti Reges, & populi, ut intra ducentos & quadraginta Regni Romani annos, *viginti ferme regnis excisis*, & *captis*, non ultra viginti stadia Imperium Romanum prolatum sit.

Res repetere
unde dictum.

Atque ex hoc primo minorum gentium jure provenit illa *foecialis Juris* formula, *res repetere*, pro bellum indicere: nam eo jure Regna, quia omnia *Optimatum* erant, non in prolatione, sed in tutela Imperij continebantur: & bella a *Djs* primum orta, quae vere *pura*, ac *pia* erant; nam ob repetitionem rerum raptarum,

Quae bella
pura & pia?

ptarum; quae non restituerentur, gerebantur: quae postea jure recentiori gentium minorum, quoad certos *Justitiae* externae effectus, ad bella omnia, quae a *Potestate Civili* indicta gererentur, translata est; & quod erat *fas gentium*, postea *fas nationum* fuit.

Namque Patres in eo in terris primo rerum motu rebus ipsis experti, singularia Imperia infirma, in una *Potestate* conjuncta praevallida esse; non ultra jus violentiae privatae inter se, quod jus majorum gentium *Lib. super.* (1) definivimus; sed jus violentiae publicae, quod definivimus, jus gentium minorum (2); regnare voluerunt: & ita *gentes*, quae *maiores* fuerant *viriles stirpes in plures familias divisae*, postea *minores* fuere *plures gentes in unam Civitatem compositae*: & nomen quod prius erat commune jus gentilitium, deinde universi populi factum est, uti ex gr. *Nomen Romanum*, pro Pop. Rom. passim legis: *Gens*, *Nomen*, seu *Populus* ipse *Ordo* erat; *plebs* autem erat populi accessio: ut *Provinciae* postea, non *Civitatis Romanae* partes, sed accessiones fuere; ut recte *Grotius* advertit.

Etenim uti *lege Agraria* priore *Cientes Dediticiorum rudimenta* fuere, quibus postea Romanus victor, rebus omnibus, sacris profanis, publicis privatisque sibi deditis, vitam permittebat, & operas, quibus se sustentarent, namque in agrum Colonias deducebat; quod jus vel in hostes ob gravissimas injurias judicatos, vel in victos Rom. Imperij intolerantes exercebat: ita *lege Agraria* posteriore *plebs rudimentum* fuit *Provinciarum*, quibus per victoriam jure optimo adempto dominium bonitarium sub vectigali relinquebant; & omnia inter se jure naturali pro communi generis humani captu tunc explicato transigere permittebant.

Inde

(1) Cap. C.

(2) Cap. CXXXV.

Jus violentiae privatae cessat.

Jus violentiae publicae valet.

Gentes majores in minore traductae.

Nomen pro stirpe.

Nomen pro populo.

Populus ordo.

Plebs accessio populi.

Ut postea Provinciae fuere.

Cientes Dediticiorum rudimentum.

Primae Plebes rudimentum Provinciarum.

Roman

Inde postremo cessere inter gentes vi exerceri privata jura, & succedere illa violentiae imitamenta, quae Lib. super. (1) diximus; & in primis ex morum custodia *jus nexi*, *mancipii*que abiit in celebre *Jus Quiritium* ab *Eruditis omnibus* tantopere excultum, neque hactenus quicquam intellectum, nempe, ut Lib. super. diximus, *Jus Patrum*, *jus Romanorum Hastatorum*, qui Patres hastati in *concionem* conveniebant: quorum nunc rectius dicimus, *Minervam* domi, *Bellonam* foris, utramque *hastatam*, Poeticos fuisse Characteres. Quin & *Juno*, propria Dea Optimatum, *hastata*, unde *Dea Quiritis*, & quandoque etiam *Quiris* ipsa appellata, & *Mars Quirinus*: *Heroës* enim *hastis* pugnasse, & *binas* gestasse ex *Homero* habemus. Quem *Romani* majorum gentium servavere morem, qui fortes bello spectatos milites *hastis puris*, hoc est sine ferrata cuspide donabant: quod primi *Heroës* hastis praeacutis sine ferro, nondum invento armarentur. Et in *exercitu Rom.* milites *primi Ordinis*, erant *Hastati*; uti nunc observamus in moribus positum, gentem principem primum in agmine, primum in acie servare locum. Cetera de *Jure Quiritium* Lib. superiore dicta sunt, & reliqua inferius dicemus.

Quando Jura Privata, violentiae Imitationes factae.

Quirites Romani Hastati.

Minerva hastata.

Bellona hastata.

Juno hastata Quiritis.

Mars Quirinus.

Hasta telum heroicum.

Hastati Rom. Patres.

Fundi Rom.

Et Feudalia feuda ex jure Seniorum; & auctoritas erat tanquam Seniorum assensus; mancipatio autem, seu nexus traditio erat veluti relatio in Tab. publicas, in quibus feudorum alienationes referuntur; quae relatio si non adsit, alienatio inutilis est; sive aptius erat relatio in librum aureum, quem dicunt Veneti, quorum Optimatum resp. est; & etiamnum eorum ditio Dominium

Liber Aureus Venetorum.

(1) Cap. CXXIV.

nium Venetum, *Ordo*, *la Signoria*, *Optimates*, *i Signori* appellantur: eaque in *aureum librum* relatio auctoritatem praestat, emptores jure optimo fundum, vel aedes, vel super iis emisse jura.

Et ex jure *nexi mancipii*que; atque ex eo quod in tradendo nexu, *uti quis lingua nuncupasset, ita jus esset*, quod postea recta in XII. *Tabulis* relatum est (vidimus enim supra ex jure majorum gentium verba in promissis, juramentis, votis strictissime accipi) proveniunt omnes *Actus Legitimi*, qui ferme omnes *mancipatione* transigebantur, *summa verborum religione* custoditi: iisque *jus Civile commune* omnibus Latj optimatum Rebuspublicis ~~continebatur~~ continebatur: itaut quod hactenus *Jus a Romanis inventum*, & *Romanorum proprium* habitum est, id omne ex *majorum gentium jure* sub *Theocratia* *introducitur*, postea, *rebuspublicis optimatum* conditis, *commutatum*, eo pacto *jus civile commune*, sive *minorum gentium* factum est: a quibus *Romulus* recepit, & *Patres* diu *moribus* observarunt; & tandem in *Legem XII. Tab.* abiit: quod hactenus visum tantum fuisse *Romanorum*; quia soli *Romani Patres* summa fortitudine praeter ceteras gentes id *custodierunt*, qua eadem virtute *Imperium orbis terrarum jure* item *majorum gentium*, idest *lege justae violentiae* sibi fundarunt, & *jure victoriae* ceteris ademerunt, ut supra diximus, & infra gravius demonstrabimus.

Actus Legitimi.

Jus Civile commune Antiquorum.

Communis Juris Interpretum error.

Cadmi mythologia.

Hujus Epochae character est *Cadmus*; a quo *Serpentis dentes per sulcos sati*, nempe *Inchyti Aratores*; mox in *armatorum Choortes* e terra emerſi, coorti *Patres hastati in ordine*.

De Djs Majorum Gentium ex nostris Principiis Mythologia.

C A P. XXIII.

Hactenus *Historiam Temporis obscuri*, quae facem praelucet *Juri majorum gentium* narravimus: ex qua

qua historia habebimus veram sententiam de *Djs*; qui *majorum gentium* sunt appellati; quando demonstravimus Tempus Fabulosum esse Temporis obscuri Historiam; & Poetas Theologos quidem, sed Civiles, non naturales fuisse.

Chaos. *Chaos* igitur non *elementorum*; sed *confusio sanguinum*, quae sunt propria hominum *Elementa*; nempe *confusio nefariorum exlegum*; *deses*, *obscura*, & *athea*, sine *Djs*.

Olympus. *Olympus Deorum Sedes*, qui *majorum gentium* numerantur *xii.* & *Olympici* proprie dicti sunt; quibus *Dj duodecim.* *Ara* extructa *Athenis* extabat; & qui *si dōdēna* simpliciter appellabantur; *Jupiter*, *Mars*, *Vulcanus*, *Apollo*, *Mercurius*, *Neptunus*; *Juno*, *Diana*, *Ceres*, *Minnerva*, *Venus*, *Vesta*.

Hercules. *Hercules Olympi bumeris sustentator*; quia *Optimi*, quorum *Hercules* est *character*, fundarunt *tot dōdēny* religiones.

Ex Chaos. Itaque ex *Chao Dj*, & *homines* orti; & *Heroēs* *Dj Homines.* *Heroēs.* *Mundus.* *medi* inter utrosque, *origine caelestes*; nam ex auspiciis nati, *naturā mortales*; & ita ex *Chao ab gentibus Mundus* factus est *Deus*.

Diluvium. *Diluvium* universale, uti ante, & post id *Gigantes*, *physicas Historias* demonstravimus.

Deucalion, & Pyrrha. *Deucalion* cum *Pyrrha* uxore ex *Themidis* oraculo velatis capitibus lapides post terga jactant, ex quibus nati sunt homines: *Themis*, *Divina Poena*, *Divina ultio*, est *Theocratiarum character*, sub qua poenae consecrationibus irrogabantur: *Deucalion & Pyrrha velatis capitibus*, sunt *primi homines*, qui pudore propudiosae Veneris, & *caedi victus* cum foemina quisque sibi capta in *Lucos* se abdunt: *ex lapidibus* nascuntur homines, ut ex *iisdem* ad *Amphionis Lyræ* sonum *Thebarum muri* ultro coeuntibus *construuntur*.

Jupiter mens aetheris, sive *Caeli superioris Numen*

¶ *Lapides retro acti homines sunt, nempe, qui stupidi ante erant, disciplina oeconomica induen sumant.*
atq; ab hac usque ultima antiquitate lapis pro stupido satiniq; mansit.

men Caeli, quod *Deum* putarunt, *voluntas* auspiciis significata: *fulmine profigat Gigantes*, *Terrae filios*, qui *Fulmine*, sive religionibus victi se in montibus abdicere: quorum posterius se ex terris, ubi siti erant, natos esse putarunt; & ita finxere, *Gigantes* montes montibus superstruxisse, ut *Caelo Jovem* deicerent: *Aquila Jovi* attributa, quae contra *Titanes* accincto haec avis *Augurium* futurae victoriae in *Naxo* tulerrit; & pugnanti fulmina subministravit; quia *Aves*, & *Fulmina* in *Divinatione* duo sunt observata maxime: & *Jupiter Rex Deorum*, & *hominum*, & *dator Regnorum*, quod auspiciis prima Regna fundata. Et *Aquilam* eburno *scipioni* impositam *Regium* insigne divino cultu sunt profecuti *Aegyptj*; a quibus fortasse minores *Aegyptius*, & *Nabuchdnesarus Babylus* id sceptrum gestasse narrantur: & indidem *Thusci* tulere in *Italiam*; a quibus acceptum institutum *Romani Consules* conservarunt: & *Aquilas vexillis pictas* & *Trojani*, & *Persae*, & *Romani* postremo, *Numina legionum* coluere.

Atque heic rogo illos fati doctos viros, qui *Aquilae* *etymon* a nobis allatum (1) non fati probare videntur; dicant, quae so, quid sit, quod *Romanorum* tempore genus *Aquiliferum* tam ferax, ut ubique, & passim observarentur; nunc vero tam rarae sint, ut in *Regum* atris miraculi pene loco habeantur? Quodnam ab *Analogia* rectius *etymon* fingi potest; sine quo vero, quod enarrat, *Aquila* quid cum *aquila*, & *aqua* commune habet? An ab *aquilo subfurvo colore* dictam putemus, & non potius, *aquilum* colorem ab *Aquila*? Cur *Jovi*, & non *Junoni* attributa, & attributa quidem cum *fulmine*, nisi quia sunt auspicia aëris superioris, ubi & *fulmen*

Par. II.

Y

fulmen

(1) *Lib. Prior. ubi de Primis Legibus disseruimus.*

fulmen gignitur, & quo Aquila, sive omnes majores Aves, ut *Accipitres*, *Milvj*, *Grues* evolant? Unde Iupiter mens aetheris, Juno aëris, qui a nobis spiratur, putata est? Quodnam *legis* fuerit etymon, cum leges ante omnem scripturam in terris latae sint, ut a *legendo* dici possent? neque primae leges optimatum a *legendis exemplis*, quae nondum extabant; neque posteriores a *legendis suffragiis*, cum *Duumviri*, ut a *Rege Tullo* creati, eas ferrent, eam ducere possent originem. Si his omnibus fecerint satis, nostrum etymon improbet.

Juno. Juno soror & Conjux Jovis, quia inferioris Aeris Numen, sive inferioris Caeli, quod Deum putabant, Voluntas. *Jugalis*, quia auspiciis optimorum Nuptiis praesse putabatur: & *Lucina*, quia certos ex nuptiis partus in lucem edere credebatur: *cujus gloria fuit Hercules* optimorum character; quem *duodecim aerumnis* mandatis filium Jovis probavit: eademque ob has omnes rationes *Hera Heroum Dea*.

Saturnus. Saturnus character optimorum, qui *primi sata* invenerunt: & pro *Tempore* habitus; eique *Falx* attributa; namque *annos optimi a messibus* numerabant; unde illud,

Tertia messis erat.

Minerva. Minerva optimorum character; qui *leges consultant*; cumque primae leges Divinae, & sub Theocra-
Pallas. tibus omnes divinae; hinc Minervam e *Jovis capite natam* dixere: eadem *Hastata*, ut vidimus; & *Pallas*, quae *Hastata* quoque; character *patrum bastatorum in con-*
Egis. *cione*; *cujus Aegidi*, seu scuto *Medusae caput affixum*, quod *Cap. seq.* characterem *Imperj Civilis* esse ostendemus: & eadem *Bellona* quoque etiam *bastata*, character *Patrum Hastatorum in Bellis*, qui & mens quoque erant bellorum.

Mercurius. Mercurium jam diximus; *historiam esse primarum legationum* ad plebes clientum, qui primas fecerant

¶ et alibi, quia hae patriciorum stemma fuerunt

rant secessiones, & primam ad ipsos *legem Agrariam* tulisse, qua dominium bonitarium iis a patribus adportavit, optimo apud Patrem manente: a qua paren-
Inde Mercurius, unde merces, & commercium. di *mercede* fundi in *commercio* esse coeperunt; *merces* enim monosyllabum infantis linguae vox est: & *Mercurius mercatorum* quoque, & *lucris habitus Deus*; & *Aegyptiorum Legislator*; inter quos saepe ob *legem Agrariam* turbae, & bella inter plebes, & Sacerdotes orta. Heic addamus, *caduceo animas orco revocat*, sive *caducea* ab antiqua sylva, quae homines vorabat, ut qui incerta Venere nullum sui nomen, nullam gentem relinquebant; & *caduceo soporem immittere*, hoc est pacare, quietare republicas.

Dianam significare primas *Fontium religiones*; *Diana.* Prior. Lib. *Aetacenis* mythologia explicavimus. *Aetaceni.*

Non est, ut de *Marte* repetamus quae diximus, *Mars.* jure majorum gentium virtutem esse pugnandi pro aris; jure minorum, virtutem pugnandi pro patria; & belli quoque fortunam dictam esse.

Nec de *Cerere*, Agriculturae character; quae *in infernum descendit*, & iterum *redit ad superos*; ut significet *sata tarrae demissa*, deinde in messes redire; *Legifera*, innuit primas leges fuisse *Agrarias*, quarum prior fuit de *necis culturae*, altera de *necis dominj bonitarij*, sive *tributi*.

Nec de *Vulcano*, qui significat Optimos, qui *invenere ignem.* *Vulcanus.*

Venus in mari nata *Vulcani uxor* ob *matrimonia aqua*, & *igni* celebrata; Nam *Venus* principio fuit *pulchritudinis humanae character*, quae deinde ab humanae ad *universae naturae pulchritudinem* a Physicis prolata est. *Mater Cupidinis*, qui dicitur graecis *Eros* ab eadem origine, unde *Hera*, *Juno*, & *Heroës*; eique *Gratiae* attributae *comites*; nempe *officia civilis vitae.* *Amor.* Unde *Latini* *negocium, causam*, dixerunt *gratiam.* *Gratiae.* Nam

X 2 quid

quid Venus ex Saturno orta? nisi nata ab iis; qui primi fata invenere. Cur ex *spuma maris orta*? nisi quod in maritimis urbibus *humanitas* maturius excoli coepit, in quas ab *Aegypto*, vel *Phoenicia* coloniae deductae sunt? unde *Honestas*, & *Decor* & pulchritudinem, & nobilitatem significant: Venus *Asiae Numen*; ubi mox sub Monarchia sunt plebibus Patrum connubia communicata; & sic Europaeis non *Jugalis*, sed *Pronuba*.

Neptunus.

Neptunus vero significat *maris Potentiam*, qua primae gentes polluere; & *Tridente* quatere terras, hoc est, suis rapinis terrorem incutere terrarum ad mare accolis.

Apollo.

Apollo autem & *Divinus* & *Cantor*; quod Patres suas leges auspiciato ederent; & carminibus conceptas ederent; iisque prima vitae agenda *oracula* ederent: *semper Juvenis*; quia connubiis nomina perennantur: unde & *nominum Aeternator*: *Lyrâ* insignis, qua & *Orpheus*, & *Amphion* humanitatem fundarunt: & *Apollo Musarum Deus*, quae ad ejus *Lyrae* concinunt sonum: quia *Lyra*, ut supra diximus, est *publici Imperij character*, quo Respublicae fundatae sunt, quibus omnes artes, ac *disciplinae* debentur: & *Musae* montis *Par-*

Mons Par-
nassus, Fons
Hippocrenes.

nassi, ac Fontis *Hippocrenis* cultrices; quia in *Montes* primi gentium Auctores concesserant; & ad *Fontes* primi *Pagi* constructi: & una ex *Musis Urania*, *âno* *no* *usavi* dicta, a caelo; quia *caeli contemplatrix*; nam auspiciis prima humanitas instituta; deinde a doctis habita *Astronomia*: & *Urania Hymenaei mater*; quia auspiciis justae nuptiae inter solos optimos celebratae: & *Pegasus alatus equus ungula fontem legit*; quia Patres primi equitandi artem invenere; & *alae* fuerunt *Patriciorum insignia*, quorum propria *auspicia* erant: unde *Mercurio*, *Amori*, *Saturno* *alae* quoque appictae.

Pegasus.

Alae Patri-
ciorum stem-
ma.

Vesta.

Vestam postremo *Saturni* alii *filiam*, alii *matrem* fa-

faciunt; *Matrem* cum *Terram* significat; cui in Senatu, nempe loco *Optimorum Aram* consecrarunt *Athenienses*, qui se *terrigenas* dicebant, quod omnes optimi se *Indigenas* putabant; & post terram fuere fata; quorum *Saturnum* diximus characterem: *Filiam Saturni* ex *Ope* natam, cum significat *Ignem*; quod opti-
mi se *indigenas* dixere, quum infirmi eorum *opem* im-
plorarunt, ut contenti essent *agraria lege*, quam iis ferrebant, ut ipsorum colerent agros pro victu. Plerique omnes eam referunt ad *focos*, & *aras publicas*; & est *primorum Sacrificiorum character*, quae prima opti-
mi sacra fecere *Djs*; & sic non *matd* *לֵאֱלֹהִים* ab hebraeo ducta origine, sed ex vero, potius *Numinis cultum*, quam *Numen* significat.

Ops.

Sed heic aperte intelligere datur, *ex ipsis gentium erroribus vim verae divinitatis iis imprudentibus erupisse*: *Caeli*, falsi Dei voluntatem *Jovem*, *Junonem* fecere *Numina*; virtutem consulendi *Minervam*, fortia patijendi *Martem*, pacandi infensos *Mercurium*, industriae *Saturnum*, continentiae *Dianam*, honeste vivendi *Venerem*, legum dandarum *Cererem*, rengendorum *Imperiorum Apollinem*, Deos Deasque fecere: quas sane res omnes *divinas* agnoverunt, quum Deos Deasque fecere; & divina beneficia omnia esse agnoverunt, quum utilia vitae inventa, Deos Deasque fecere.

Ut majores
Gentes vna
vera Divi-
nitatis im-
prudentes
agnoverunt.

Majorum gentium Character, Aeneas Virgilianus vi.
Libb. prioribus descriptus.

C A P. XXIV.

EX hac Temporis Obscuri Historia facile, & com-
modum erit enarrare *Aeneam*, quem Poëta anti-
quitate doctissimus, Heroicum *Majorum gentium Cha-*
acterem *secu libb. prioribus* fingit: eoque Heroas, qui
primas

primas gentes, primasque urbes fundarunt, exprimit; uti Heroicum characterem *minorum gentium*, sive Heroem bellorum *libb. vi. posterioribus* describit.

Aeneas proponitur Heros pietate insignis, & armis; pietate gentem fundat, armis bella administrat: & pro hoc naturae ordine *prioribus libb.* describit *Aeneam Pium, posterioribus, Bellatorem. Aeneas erro*, est genus humanum exlex: *Veneris filius*; nam primi homines *ex incerto concubitu nati*, sive genus humanum per terrarum orbem propagatum ab *Asia*; ubi cito sub Monarchia plebibus communicata connubia: *Invisus Junoni*, quae connubia inter patricos custodit: *novae urbis fundandae studio flagrat*; sunt primi Heroës urbium Conditores: & non sibi suisque, sed djs urbem fundare studet; en Theocratiae sub Imperio Deorum: *Auspiciorum & Oraculorum ubique maximus observator*; primi Heroës, qui divinatione gentes fundarunt: *Penates Anchisae Patri committit*; sacris familiaribus Imperia Paterna constituta: & *Dj Penates Neptunus, & Vesta*; Aqua & Ignis prima omnis humanitatis fundamenta: Ad *Aeneam Trojâ excisâ abeuntem magnus virorum, mulierumque numerus confluit, ejusque auspiciis, quocumque terrarum abducere velit, obsequi paratus*; Clientelae auspiciis conditae: *Dido & Aeneas urbium conditores in Antro conjunguntur*; primi Gentium fundatores venerem in propatulo vitant; *Mercurius Jovis Imperio edicit Aeneae, ut Italiam capessat*; Agraria lex, qua Jupiter Aeneae Italiam assignat colendam sub imperio Deorum: a *Sibylla jubetur ire in antiquam Sylvam*; ingens Terrae Sylva, quae a primis Heroibus per suas partes auspiciis capta, colenda suscipitur: *aureum ramum evellit, quo uno avulso, alter non deficit*; frumenti segetes aurei coloris; quibus demessis aliae culturâ succedunt: *non evellitur, nisi consentibus Djs*; quia cultura non prodest, nisi prosperan-

Quid aureus
Ramus

Quae cuius tutelare Numen Veny erat, ut sup
proximè

rante naturâ: *aureus ramus ferendus Diti*, qui inferior terra est, quae culta ditat respublicas: *cum hoc aureo ramo Aeneas ad inferna loca descendit*, ut *Ceres ad inferos ire, & redire dicta*; nempe farris semen terrae demissum, & inde enatum: *sine aureo ramo non potest visere Anchisem*, hoc est suos majores, neque suam posteritatem; sine eo quod certis sedibus haereat, & colat agrum, gentem non habet: *Misenus inhumatum sepelit, Palinuro coenotaphium adornat*: religio Deorum Manium ab optimis incepta, humanitatis proprie dictae principium: *Offa datâ cerberum dat sopori*; canina impudentia correctâ: *Successorum ordinem in Inferis noscit*; gentes conditae sepulchrorum religione: *Ab eo Ascanius puer virtutem & verum laborem discit*; Disciplina oeconomica: *omnis Aeneae cura stat in Julio Ascanio*; Custodia familiarum, & gentium.

Quarta Epochâ Temporis Obscuri,

Qua Respp. Optimatum aut abjerunt in Regna mera;
& Patrum Auctoritas omnis in Reges translata est;
aut de Poenis primum latis legibus constituta;
aut in Populare Imperium dissipata.

C A P. XXV.

Ubi autem ordo non ex ordine in rep. agere; sed extra ordinem quisque impotenter se gerere cum plebe optimates coeperunt; tot minuti extiterunt Tyranni, qui spretis Deorum religionibus, & fidei clientelârum oblii; quas utraque auspiciis sibi fundarunt; in corpora fortunaeque plebejorum libidine, avaritia, crudelitate grassabantur: adversus quas cum oppressi ipsos Patres per eorum fidem nequicquam obsecrarent, obquam adversus vim, & injurias sese ipsis divixerant; & sic cum *Inclitorum, Virorum, Heroum* fides plebibus nullo

Prima Rompp. Corruptio.

nullo pacto prodesset, *fidem* potentiam *Deorum*, & *Hominum* implorarunt, illa formula, quam hoc tempore primum natam conficio, *Proh Di atque homines vestra fide imploro*: atque ea ratione turbis, & secessionibus factis expresserunt, ut *Patres redigerentur in ordinem*; cujus locutionis nativa vis est, *divisos & turbatos in ordinem revocare*; sed postea traslata est, ut significet, *movere ordine*, seu vulgo, *Senatu ejicere*.

Et sane stat pro utraque significatione ipsa rerum natura, per quam *dudum horum alterum fieri*, aut *ex utroque quid misceri* necesse fuit: *unum* quod ea multitudo, ut tot minutos dominos cervicibus excuteret; *ad unum aliquem potentissimum* confugisset, qui multitudine fretus, patres omnes in ordinem redegit, hoc est ordine ejecisset, & sic extinxisset Senatum, & omnia ad suum unius arbitrium revocasset, omnemque auctoritatem in sua regis placita transfulisset: *alterum*, ut *quis vir sapiens* extitisset, qui consilio aliquo flagitiosum Ordinem aut legibus omnino submitteret, & sic quasi Senatum extingueret; ceu *Theseus* Atheniensium libertatem fundavit; aut ex parte legibus temperaret, uti *Lycurgus*, *Zaleucus*, *Charondas* suas optimatum respp. constabiliere, & sic nativa significatione *in ordinem Patres redegere*.

Eo pacto tres omnino in rerum natura rerumpp. formae merae ortae, *Optimatum*, *Regia*, & *Libera*; atque ex his tribus omnes aliae *temperatae*. Itaque eleganter dixeris, *Ordinem, Reges, Leges regere cuncta*. Nam *Optimatum* virtus in tot *Tyrannorum* vitia resoluta *Reges Monarchicos* fecit, ut inter *Orientalis*. Alicujus optimatis virtus mores antiquos, quibus optimi regnum fundarunt, severissimis legibus revocans, *Ordinem custodivit*; ut *Spartanis Lycurgus*. *Libertatem* aut acumen gentis, & praeclarorum sapientia virorum statim intellexit; ut *Atheniensium* & *Thesci*: aut rudi-

tas

tas per multa; & varia malorum experimenta cognovit, ut *Romanorum*, uti *Lib. sup.* diximus.

De Origine, & Jure Monarchiarum.

C A P. XXVI.

Sed Reges, quibus *Optimates* magis suis ipsorum vitis Regno depulsi, quam vi multitudinis dejecti, suis auspiciis, suis connubiis, ac proinde suis familiis, gentibusque, & indidem sua nobilitate, suis agris, suis imperiis, suis sacris, suis necorum juribus concessere: *summa religione* consecrati, *summa nobilitate* insigniti, *summo imperio* protecti, *sua domi vitae & necis in subjectos jura*, *sua foris jura bellorum & pacis*, *sua agrorum dominia*, rerum publicarum omnium, quas vel per subjectos gererent, *auspicia sua*, & *suam reip.* vel per subjectos bene gestae adorem fecere: & sic Respp. mere monarchicae sunt constitutae; quae unius utilitatem, salutem, & gloriam spectant; in cujus unius vita, utilitas, salus, gloria gentis a Monarcha rectae continentur. Et hi Monarchae, sive Reges meri in infinita potentia, nullis legibus, nec, nisi uni Deo reddere rationem, adstricti, liberrimo suo arbitrio, quod ex natura Monarchiae juri naturali conformatur, quanquam Monarcharum vitio quandoque juri naturali adversetur, omnia regunt: neve Cives sua unorum invidia peccent, omnes continent in officio: & ita auctoritas Patrum in unumquemque Monarcham universa concessit; cui quicquid placet, sive animo legis condendae constituit, legis habet vigorem.

Eaque ratione, ut qui ad *Aras* confugerunt, quia in illo statu exlegi, in quo genus humanum impium, & flagitiosum in sui exitium corruisset, nisi ab *Inclutis* recepti essent, salvi esse non poterant, tanquam

Par. II.

ser.

Q. seu fortuna
 Q. et de qua. quod in clientibus erga plebem
 primum coepit. Deinde optimatum rebussp.
 vobis a plebibus erga Patres perseveravit;
 tandem a Populo Universis erga Reges Monar-
 chicos stetit, quod proprium est erga Monar-
 chas omnium plebibus subditorum
 Q. quae est lex Regis Regum in Monarchia propri-
 ta qua Lib. Prior. Cap. CXI. et Cap. CXII.

servorum quaedam rudimenta, sub imperium venire Inclytorum; ita deinde *Optimates* huic *summo imperio cessere* *Monarchis* simili item jure, ac si jure minorum gentium regna *belli jure* quaesissent.

Atque ita jus regnorum monarchicorum *antiquissimum* assertum puto: quod *Grotius* in genere intellexit; sed in specie non agnovit: qui *duas ejus juris monarchici causas* statuit; *alteram*, si qui bellum gerit, suo aere gerat; quod antiquissimis illis temporibus accommodari non potest: *alteram*, si qui in imperium veniunt, aliter salvi esse non possunt; quod *de antiquissimis Monarchiis* neque is, neque alius unquam existimarunt, neque existimare sane potuerunt; qui omnes ex errore omnium temporum vetustate firmato putarunt, prima Regna, citra hanc necessitatem, populorum consensu nata esse: quod dictum sit contra *Gronovium*, qui in suis ad *Grotium* notis hujus doctrinam convelperstringitur. *lere*, sed satis infirme conatur.

antiquissimum ante publica bella.

Grotj Principia firmantur.

Gronovius ad Grotium perstringitur.

De Legum Poenaliu Origin.

C A P. XXV.

Quomodo autem *leges* sint natae, ex quibus *Optimatium ordines* aut sunt *temperati*, aut prorsus *extincti*, est modo explicandum.

Nulla plebibus erat cum Patribus contentio juris; nam *patrum* erat *jus omne sacrum, publicum, privatumque*; neque plebes iis quicquam detrectabant: *plebium* erat *vita, libertas, & bona*, sive agrorum *communitates*, quas industria, & cultura parabant. Has circa res plebes de *vi*, & *injuriis patrum* querebantur; & adversus vim, & injuriam *jus aequum* postulabant. Igitur *vis & injuria* erat *adimenda* a corporibus, & rebus plebejorum.

Principio plebicum patribus contentio nulla.

Omnis

Omnis *Injuria* ad haec *duo genera* revocatur, *damnum, & malum*; *damnum* rebus, *malum* hominibus datur: hinc *duo prima poenarum genera* in terris nata, *duplio*, & *talio*: pro *damno injuriâ dato duplio*; *talio* pro *malo*: quo utroque poenae genere utuntur *Decemviri* in XII. *Tabb.*

Antiquissimis enim mortalium rudibus aequalitas simplex prius innotuit: ex qua *Justum Pythagoricum* extat, a *Pythagora*, qui *Zaleuci* praeceptor fertur, appellatum: itaut qui *damnum injuriâ dedisset*, aestimationem reponeret, & tantundem poenae nomine daret.

Circa *malum injuriâ datum* *Rhadamantes* primus *talionis* poenam invenit; cujus rei famâ apud *inferos* *Judex* est constitutus a *Poëtis*: quamquam enim injurians idem pati, ac injuriâ affectus, ac proinde *malum* ex aequo & sons, & insons reportare videatur; tamen in exigenda talione reus plus mali referebat, & saepe pro sanabili malo necem; cum nunquam tam exacte ad normam *malum* reddi posset, ut idem vulnus, ex. gr., idem os fractum, eadem curatio sequeretur: atque hoc periculum, erat tantundem, in quo poena stare aestimabatur. Postea vero poenae geometrica ratione, seu duplici commensu expensae sunt, quam acutiora ingenia ex jure naturali explicatori in leges importarunt.

Sed ex haecenus narratis vides, leges poenales de malo, legibus de *damno* priores fuisse; nam lex *Talionis* a *Rhadamante*, lex *Duplionis* a *Pythagora* coepit: unde *judicia publica* *privatis antiquiora*. Et hunc ordinem natura dicit, ut *Legislatores* prius detererent cives a delinquendo exemplis; deinde legibus judiciariis delinquendi occasiones praeciderent.

Itaque *Patres* experti satis cum periculo, per injurias singulorum *Optimatium*, primis plebium secessionibus, quae primae *seditiones, seorsum seditiones*, proprie dicitae fuere, suum Imperium pene concidisse; & id pau-

Injuriarum genera duo Damnum Malum.

Poenarum genera duo Duplio, Talio.

Talio vult poenae genus.

Justum Pythagoricum.

Rhadamantes Primus hamanarum poenarum inventor.

Ut in talione tantundem mali est?

Leges poenales de malo, legibus de damno priores.

Cur in Rebus Optimatium severissima poenae?

Z

co

corum esse, & adversus multitudinem obtinendum; ideo severissimis in rebuspublicis optimatum poenae sancitae.

Minos primus Inventor legum.

Quare Minos, primus, qui inter gentes fertur, dicitur, apud Plutarchum in Theseo, quamvis commentatus.

Crudelitatis notatus.

datus Hesiodo, tanquam Jovis amicus, & necessarius; tamen apud Tragicos Poetas ob crudelitatem pessime

Spartanae leges durissimae.

audiit. Unde Spartanae leges nimis durae Platoni, & Aristoteli visae; leges Draconis, qui statum Optimatum reposuit, sanguine scriptae dicebantur; vel Patricj Ju-

Draconis, sanguinis scriptae.

venes, atque adeo ipsius Bruti filij, qui libertatem Romanam fundavit, apud Livium legum Regiarum rigorem praenimum queruntur; itaut Tyrannum, quam

Regiae Romae Severae.

suos Parentes Optimatum Reges malint: & poenae legis XII. Tabb. vel jam constabilita libertate sancitae, ut

XII. Tabb. crudeliter & inhumanae.

crudeles & inhumanae a Favorino apud Gellium incusantur.

Aut fide, aut juris necessitate constant Imperia.

Namque Patres, ut in posterum omnem vim privatam adimerent, & fidei, ac juris necessitatem civibus facerent formidandam, quibus duabus rebus severum constat Imperium; aeris alieni fidem, judiciorum sanctitatem, testimoniorum religionem poenis severissimis intenderunt. Dat id conjicere lex XII. Tabb. quae obaeratos dissecari; judices pecuniâ corruptos ultimo supplicio affici; de saxo dejici falsos sancit.

In rebuspublicis Optimatum Jurisprudencia Spartana.

Cumque ex ingeniorum ruditate scrupulosissimi essent verborum, ut supra diximus, hinc naturâ rerum ipsâ factum, ut Judices conceptas juris formulas strictissime sequerentur: unde in rebuspublicis Optimatum regnavit Jurisprudencia rigida, quam Lib. super. placuit Spartanam appellare. Quare Minoi Legislatori additus a Poëtis frater Rhadamantus, severissimus Judex; ut quod severae leges caverent, Judices strictissime sequerentur; quod doctissimus antiquitatis Poëta significare videtur eo versu,

Cur Minoi Legislatori Rhadamantes additus Judex?

... Me.

... Movet urnam Minos, qui tanquam Praetor judices fortiat, iisque formulas dicit.

Atque hac ratione summa severitas legum poenaliū, quae in rebuspublicis Optimatum latae sunt, fundarunt naturâ conjunctas, & Ordini juris auctoritatem, & plebi hanc juris aequi adversus injuriam libertatem: nam non distinguebant, patricius ne an plebejus fecisset injuriam; immo ob id ipsum non distinguebant, quia a patriciis natae primum erant injuriae.

Fons aequitatis Civilis.

Ea aequi juris de vi & injuriis communione, plebes Civitatum partes factae sunt; & Civitas sive Respublica hac formula, Patres & plebs, mansit significata: eaque libertas adversus ipsorum patrum, nedum aliorum plebejorum injurias, plebibus mercedi parendi imputata est. Exinde etiam plebej caedes, tanquam aequalis, perduellio dicta est. Quare illud in Rom. Historia mirum: quanquam Patres haberent plebejos vel aetatem nexos in carcere; unde seditio semel Romae orta apud Livium; tamen in tot Patrum cum plebe certaminibus, a Patribus plebejum legis occisum neminem. Atque indicem criminum accusationes publica judicia dicuntur; cujus rei effectus non causa est, ut quis de populo ad accusandum admittatur; ut bello indicto cuivis civi fas est, hostem occidere. Nam juris auctoritate constituta, uti privati asserunt dominium rerum suarum vindicatione, ita Ordo, seu Potestas Civilis vindicat publicam auctoritatem legis actione: itaut legis actio ita in genere accepta sit vindicatio seu tutela auctoritatis; quae si tuetur auctoritatem juris publici a criminosis, qui eam publice laeserint, dicitur Imperium; quo lege agere dicitur Licitor, cum de capite civis rei supplicium sumit: & id est, quod a legibus dicuntur crimina vindicari: sin autem tuetur auctoritatem juris privati, dicitur Jurisdictio; ex qua dicuntur legis Actiones in specie quam

Ut plebes primum Civitatis pars factae sunt?

In Rom. Historia observandum.

Publica judicia cur dicta?

Quomodo vindicatur Publica Auctoritas? Legis Actio genus: cujus species;

Legis Actio publica;

Legis Actio privata.

Poen.

Pomponius narrat primam juris civilis, nempe *Romani* partem. Quapropter *Auctoritatis* Civilis partes extiterunt duae, *legum Imperium*, & *Jurisdictio*: & omne jus *privatum utilitate*, est *publicum auctoritate*; quod idem est, quod *juris privati Cives* habent *usum*, *Potestas Civilis* habet *dominium*. Unde omnes qui in leges peccant, privatim reponunt *restitutione*, vel *praestatione*; publice luunt *poenam*, vel *multam*.

Hunc ipsum naturae ordinem haec res apud *Romanos* servavit: nam principio *legis actio* nihil aliud significavit, nisi executionem poenae in facinorosos, uti *dicti* Graecis accusationem significavit. Id tradit *Livius* in *M. Horatij* judicio: quod mansit postea, ut formula accusationis, & poena *lex* diceretur; ut *reus legis Juliae de Adulteriis*, *damnatus lege Cornelia de falsis*: & quanquam lenitae, vel exasperatae sint primarum legum poenae; tamen *ex iisdem legibus rei* accusari, damnari ve dicuntur.

De privatis autem causis diu actiones Romanis ineditae; tantum Cives in officio continuit prima poenarum, & Judiciorum primis legibus edicta severitas: qui *mos gentium* tandiu servatus *Romanis*, donec *Lex XII. Tab.* lata est, ut tradit *Pomponius*; antiquissimus ab *Aristotele* observatur in *Etbicis*, qui tradit vetustissimas fuisse respublicas, in quibus de jure privato nullae proditae leges, ne cives temere aliorum sequerentur fidem, & eorum temeritas reip. litibus inquietaret: quod inter *Graecos* ex parte servatum, qui *pecunia praesenti commercia* agitabant; unde illud, *Graeca fide mercari*; & ex parte apud *Romanos*, apud quos *ex nudis pactis non datur actio*.

Postremo quo omnis vis privata a rep. abesset, vel justis violentiis a jure majorum gentium introductis Ordines rerumpublicarum quasdam violentiae imagines jure civili communi, seu minorum gentium moribus inducere.

Legum Imperium, & Jurisdictio.

Notandum.

Natura Judiciorum apud Romanos;

Prius nata Publica,

Diu post Privata.

Mos primarum gentium,

Ex parte servatus Graecis, ex parte Romanis.

duxere: quod in ea rerumpublicarum forma necessarium, & ea aetate facile factu fuit; necessarium quidem, ut quamminimam a moribus, super quibus gentes, & regna heroica fundata erant, abscederent; sed hoc non tam consilium, quam natura fuit; qua & facile factu fuit: nam seculo poetico, homines ad imitationes naturae ipsae facti erant, ut supra diximus de *Poeseos Origine*: quorum Characteres *Orpheus*, & *Amphion*, & *Heroës*, & *Poetae*, & *rerumpubb. Fundatores* dicti sunt: & diximus, Jus Civile commune minorum gentium *Fabulam* quandam, & *Imitationem* Juris majorum gentium, atque adeo *Poema quoddam* fuisse. (1)

Atque is *fons*, & *origo* fuit omnium *Actuum Legitimorum*, quibus uni Patres inter se jus optimum agitarunt: quorum solennitates ex rigore summo, quod tunc regnabat, religiosissime quoque servabant: unde Graecis *dicti* a jure vox ducta *solemnitatem* significat; quod *Romanis* postea in libertate, vel sub Principatu omnia ferme ex jure naturali agitantibus, mansit, ut significaret solennitatem, qua etiam contempta, res utiliter agitur. Atque his rationibus *Jus optimum* vera violentiam a majoribus gentibus fundatum, factum est jure Civili communi a gentibus minoribus *Jus optimum* his duabus proprietatibus praeditum, altera qua est maxime *solemne*, altera, qua est maxime *certum*, sive maxime *necessarium*; & ob id est *solemne* maxime, ut sit maxime certum, maxime necessarium. (2)

Hoc tanto legum poenaliu rigore, tanta judiciorum publicorum severitate, tanta actuum legitimorum religione, vis privata de rep. adempta est, quod fieri non poterat, nisi in unam vim quaque privatam majorem omnes

Qua ratione violentiae Imagines introductae?

Fons Actuum legitimorum.

Juris Optimi proprietates duae; Solemnitas, Necessitas.

(1) Lib. Prior. Cap. CLXXXII.

(2) Ibid. Cap. CXXVIII.

Legum Imperium quid? *Legum Imperium*; quo jus optimum jure majorum gentium ex vi justa corporum, abiit in jus optimum jure civili communi ex vi justa animorum; ita virtus, quae jure majorum gentium fuerat vis corporis ratione temperata, qua suas res quisque manu tuebatur, facta est vis animi, seu juris, quod animo haeret, qua quisque res suas lege parat, lege conservat. At legum auctoritate

Ut ordo corporum factus ordo Juris?

Agrariis firmatus ordo corporum.

Legibus poenalibus firmatus ordo Civilis.

Rerumpp. Ordinum, Legumque ad Deum recursum.

Medusae Mythologia.

tanto terrore firmata, *Ordo Patrum*, qui in certaminibus cum plebe existebant, erat *Ordo juris majorum gentium*, qui eminebat vi; factus est *ordo Civilis*, qui emineret legum auctoritate, sive *Juris Civilis dominio*. Atque ut ex ordine juris majorum gentium natae primae leges, nempe *Agrariae*; ita ex legibus dein poenalibus confirmatus est *Ordo Civilis*, seu *Civilis Potestas*, qui ut legibus est constabilitus, ita legibus conservatur: & reip. forma eo propius ad genus divinarum rerum accessit, quo altius se extulit; ut *Civilis Potestas* ex coitione corporum, qua in primis cum plebe turbis nata est, fieret consensus animorum; atque haec esset lex ipsa, quam *Papinianus* eleganter *communem reip. sponsonem*, & *Aristoteles* divine, *mentem affectionibus vacuam* definivit.

Hujus *Epochae*, quantum ad *Optimatium* respubb. legibus poenalibus constitutas attinet, *Character* fictus *Medusae Fabula*. *Ex ceto marina bellua orta*: haec est navis quae transmarinos postea in plebem receptos exponit; *pulcherrima*, & *capillis auro simillimis*; sunt plebejorum uxores, & messes, quae sunt *aureus ramus*, quem *Virgilius* cecinit: *ejus formam & potissimum auro capillorum captus Neptunus in Minervae templo cum ea concubuit*; *Patres*, qui non amplius, ut montani, sed ut maritimi plebejorum mulieres in arcem abducunt, eoque messes plebejis ereptas comportant: inde

Pe-

Pegasus natus; patricj minorum gentium e plebejis mulieribus orti: qui postea in *Parnasso monte Hippocrenem fontem aperit*, de quo *Musae bibunt*; nam minorum gentium aevo disciplinae humaniores inventae: & *Pegasus alatus*; quia *Optimi Artem equitandi invenerunt*; & *Alae stemma Patriciorum*, ut supra diximus: *Minerva hinc irata Medusae crines, quibus maxime amatori suo placuerat, in angues mutavit*. Haec est mens *Sapientis Optimatis*, qui legibus poenalibus patricos inertia corruptos ad agrorum culturam convertit: deditque, ut omnes eam aspicientes in lapides converterentur; ut poenarum metu plebejorum mulieres contrectare, & messes rapere exhorrent: *Perseus dictus Hercules alter*, qui ut *Hercules multas aerumnas tulit*; inter quas *Chimae-ram occidit*, ut ille *hydrum*, *Cadmus serpentem*, *Apollo pythonem*: & *ima Chimaera, draco erat*; anguis, serpens, quo genere plana terrarum ab Diluvio diu humentia abundare necesse fuit: *media Chimaera, capra*; quia in editioribus terris necesse quoque erat, ut agri essent, & pascua; unde natura ipsa in edito primae urbes fundatae: *summa Chimaera, leo*; quia inde etiam necesse fuit, ut cum in jacentibus terris dracones viverent, in editioribus homines agerent; ferae in summis saltuum laterent: & *Chimaera flammivoma*; quia e venis silicis inventus ignis: *Perseus Jovis filius*; hic *Sapiens, fortis quoque, pietate ductus reip. Optimatium*, quae auspiciis primum fundata est: ab *Jove genitus*, nempe ex auspiciis; *aureo imbre in Danaes gremium decidente*; genitus nempe ex *Optimis*, qui messes colligebant; ut messis *aureus Ramus Virgilio*: & *in Turri genitus*; in arce, quas Poetae *Regum Turres* dixerunt: *Mercurij talaribus indutus*; legibus poenalibus latis, *Agrarias* firmat, & sic *mercedibus plebejorum cavet*: & *falcato ense accepto*; revocatis ad *Falgem* patribus: *Palladis scuto*; quae est *character Patrum in turbis cum plebe*

Chimerae Mythologia.

Persei Mythologia.

Par. II.

AA

plebe

¶ in alio orbe graeco Bellerophon, quasi Βελληφονος sapientiae conficiator Pegaso invecans

plebe natis : ut in eo repercussam Medusae effigiem saluus videre posset ; severis exemplis ordo servaretur : cum ipsa, anguesque sopiti essent ; cum patres ocio inertes, & in vitiis jacerent degeneres, agros non amplius colerent : interemit ; extinxit privatas violentias : & guttae sanguinis decedentes per solitudines in serpentes mutatae : severissimis poenis agri, qui jam deserti erant, iterum culti a patriciis : Medusae Caput Aegidi affixum ; id Imperij Civilis symbolum, ut diximus : quod hostes conspiciatos in sacca convertit ; quia ubi disciplina civilis domi severo imperio continetur ; ibi armorum Imperia sunt foris hostibus formidanda.

De Vulcani Rete Mythologia.

Ludi Gladiatorij origo.

Haec historia alibi fuit, Mars nudus, Patricij degeneres, e mari, sub quo latebat, cum Venere, cum plebeorum uxoribus, a Vulcano, Optimatibus, qui nuptiarum sacra custodiunt, rete jaculo retractus, factus ludibrium Djs, capti & enecti. An hinc Gladiatorius ludus, ex Retiario & Gallo ; & Gallus non Senon, sed plurium, & vilium uxorum maritus ?

Traduces per quos Jus majorum Gentium in Jus minorum traductum est.

C A P. XXVI.

ITa violentiae privatae sub Theocratiis metu Deorum modeste habitae, in violentiam publicam traductae sunt ; horum duam traducum altero, aut infinito Regum, aut crudeli legum Imperio : tantae molis erat, contemptis Deorum religionibus, genus humanum in civili societate continere !

Traduces duo, Liberum Regum arbitriū, Severum legum imperiū,

Namque ubi Deorum religiones spretae sunt, poenarum humanarum terrore genus humanum in societate continere ipsa natura docuit : qua ex Divina Providentia, rebus ipsis distantibus, cum primum plebes Patrum injuriis oppressi, Deorum hominumque opem implorarunt, Reges illico extitere illis plebium imploratio-

Primis Regnis Monarchicis jus asserit um.

tionibus, tanquam collatis suffragiis creati aut fortissimi viri, qui cuncta moribus corrupta ad se unos emendanda revocarunt ; a quibus Monarchiae primae in terris sunt constitutae : aut Viri Sapientissimi, qui legibus poenalibus antiquos mores, sive respublicas Optimatiam ad sua principia reduxere.

Et ita plebes tum primum sibi Reges creare coeperunt, qui mos gentium a Romanis receptus, perpetuo servatus est : nam quae Livius super ea re in Interregno Romuli narrat, est vulgaris traditio veris falsisque commixta.

Juscreandorum Regum plebis primum natura.

Inclamationes autem, & Obtestationes sub Theocratiis celebratae, docuerunt Plebiscita, quibus Plebes adessent tanquam testes, qui facta testarentur, de quibus Reges conderent jura ; ac Plebiscita ejusdem naturae, & in Regnis meris, & in Regnis optimatium ut Libr. pr. (1) diximus, nata sunt : & plebiscitis privilegia irrogata ; & privilegiis poenae sancitae ; (2) qui mos apud Rom. etiam in Rep. libera diu mansit : & ex prima origine Leges agrariae plebiscita, quibus scirent plebes, mercedem parendi sibi a Patribus constitutam : (3) & plebiscita fuere leges, significatione, qua, ut Libr. Prior. plebes unde secessissent, elicerent, & in urbes reducerent : & leges fuere exempla, quae mansere poenae asperissimae in reos editae, quae ceteros summe deterrent : (4) atque hae leges ordinem confirmarunt : & ex ordine postea leges severissimae dictae.

Rudimenta Plebiscitorum.

Plebiscita ejusdem naturae in Rep. optimatium mera, & in libero Regno.

Primis Plebiscitis sancitae poenae. Prima Plebiscita Agrariae leges fuere. Leges dictae exempla.

Quare quanquam inter Romanos lex de corporibus obaeratorum secandis nunquam exercitam esse memoretur ; necesse tamen est inter gentes Romanâ priores dicantur.

A a 2

Etiam

Legis de corporibus obaeratorum secandis utilitates.

- (1) Cap. CI.
 (2) Cap. CXLIX.
 (3) Cap. CXXVII.
 (4) d. Cap. CXXI.

statam esse; cujus unius terror, & industriam, & frugalitatem, & fidem, cum queis tribus bonis animi artibus omnes antiquos mores in rebuspp. Optimatum, quos postea longo seculorum excursu obtinuerunt, felicissime revocavit.

Prisci legum-
latores in se,
vel in suos
exemplis au-
toritate suis
legibus vindi-
cantur.

Lycurgus.
Charondas.

Zaleucus.

Brutus.

Dido.

Ejus severi-
tatis utilita-
tes.

Sed has leges primi *Legumlatores*, aut in se ipsos, aut jure patriae potestatis in suos exercuere. *Lycurgus*, accepto a *Spartanis* juramento, ut tantisper dum rediret, leges a se latas fervarent, ne ultra rediret, ultro mortem appetiit. *Charondas* Legislator *Thuriorum*, cum contra legem, quam tulerat, nequis armatus in concionem veniret, ipse rure rediens imprudens peccasset, admonitus legis ab eo, qui proxime sedebat, eidem gladio incubuit. *Zaleucus* *Locrensis* Legislator filium adulterj compertum ex sua lege oculis orbari damnarat; cumque tota Civitas ob virtutem, & merita patris poenam filio deprecaretur; precibus victus alterum sibi, alterum filio oculum eruit. Simili exemplo *Brutus* ordinem reposuit, cum Filij contra legem, cujus ipse Auctor fuerat, de Regibus non restituendis, conjurassent, fortissimus Consul, Pater infelicissimus in domus orbitatem eos securi percussit. Quod *Virgilius* antiquitatis nunquam satis admirandus in *Didone* Legislatrice expressit, quae Regum externorum connubia multoties dedignata, cum in Aenea morem gentium corrupisset, se ipsam interemit.

Hisque exemplis *Clientelae* legibus poenalibus prolatae sunt, ut veri optimates plebibus patrocinio essent non oppressioni: & Regibus mos traditus, ut sua sapientia & fortitudine humanam naturam corruptam emendarent; & ita naturam regnarent naturam philosophi: & traditus mos patribus, ut omnibus privatis rebus, & vitam ipsam patriam haberent potioem; quando eorum respublicas Legislatores sive filiorum, sive adeo suo ipsorum sanguine restituerunt; & documenta plebi-
bus

bus edita, ut patribus essent obsequentissimae, qui de suis ipsorum filiis passim edebant severissima exempla: & per haec omnia tum patres, tum plebes libertatem haberent, quam charissimam: cumque libertas ipsis corporibus haereat; inde factum ut, priscis bellis liberos occumbere, quam vivere servos mallent: quae omnia a Romanis recepta, erunt nobis principia omnis Romanae Virtutis, ut demonstrabimus.

Per has rationes Imperio publico constituto, Jus majorum gentium, seu violentiae privatae regnare desit; & minorum coepit, quod est jus violentiae publicae domini imperio legum, foris armorum; quae res nobis Quintam & postremam Temporis Obscuri Epocham dabit.

Hoc publicum Imperium constitutum, inter Graecos fuit aliis *Gorgonis* caput; *Lyra*, aliis *Orphei*, aliis *Amphionis*, aliis *Apollinis*, quae adsonans ad legum carmina concentum excitavit humanitatis; rudius *Gallis* fuit *Hercules*, qui ore, hoc est verbis legum, non ultra manu, catenulas in hominum aures, disciplinarum sensum, non in corpora injicit: *Hetruscis* severius fuit *Fascis virgarum*, quae securim mediam, & eminentem cingunt: a quibus insigne Imperij receptum conservare *Romani*. Haecque est *Cathena*, quam per summam sublimitatem *Homerus* fingit e Caelo demissam, nempe auspiciis & religionibus, Orbem terrarum costringere, hoc est genus humanum cum Djs, & inter se domi forisque confociare; non autem catenam caussarum, ex quibus naturae necessitas constat; quam vix postea summa sua ingeniorum subtilitate *Stoici* intellexerunt; & ex necessitate juris, quam gentes dixerunt *Fas*, ipsi *Fatum* appellarunt, ut *Libr. Priore* diximus: ac sectae studio ut suae sententiae antiquitatis auctoritatem conciliarent, sui dogmatis *Homerum* fecere auctorem, sive *Homero* suum ipsi Dogma affinxerunt.

Tbe-

Theseus Fabulis Vindicatus.

C A P. XXVIII.

H Actenus narratum, uti primae optimatum Respp. vel in regna mera abierunt, vel legibus poenali- bus ordinem sibi civilem fundarunt: superest, ut tradamus, quomodo, & quando in libertatem sint resolutae.

Theseus primus in terris libertatis Asertor. *Theseum* primum omnium ad vulgus inclinasse, seq. abdicasse dominatu, *Aristoteles* apud *Plutarchum* scripsit: cui adstipulatur *Homerus*, qui in *navium Catalogo* Atheniensem populum tantum nominat, quod recte idem *Plutarchus* observat. Igitur est heic nobis *Theseus* verus, Fabulis, quibus mixtus est, excutiendus, qualem nobis ipse tradit *Plutarchus*.

Is principio ejus vitae fatetur in tanta historiae antiquitate *Fabulas confectari*: sed quid veri iis fabulis subit, aut nihil aut parum curat; quia hanc juris gentium, seu Temporis obscuri historiam, quae sunt Principia Historiae Profanae universae, ignoravit.

Thesei Mythologia. Itaque paternum *Thesei* genus ad *Erechtheum*, ac primos indigenas relatum narrat: en *Theseus* indigenis ortus, hoc est, e terra Attica natis, quales *Athenienses* se *terrigenas*, ut *sup.* diximus, appellabant.

Clam genitus, clam natus, clam eductus ab Aethria matre; en e media propudiosa multitudine in lustris abditus; & matris nomen ab *aethere*, sive *aere*, sive *caelo*, unde auspicia veniunt, deductum.

Thesei Ety- mon. *Theseus* appellatus a *thesi*, ut putant, insigni membrorum positione; anne multo rectius ab illa *pedum positione*, unde *possessionem* appellatam putant, quam tu rectius a *porro sessione* dictam dixeris; ex qua nata, & dicta *haereditas* ab *haerendo*, quam diximus cujusque *Inchyti ditionem* principio vocatam: unde
In-

Inchyti, heri primum dicti; qui etiam sic dicti mansere a servis famulabundis, ut *herus jussit*, non *dominus*.

Studio *Theseus* deflagavit ad *Herculis* exemplum se comparandi, & *Periphatem*, *Corynetum* a *Clava Coryna* appellatum, quam postea ut *victi insigne spolum* ad *Herculis* exemplum gestavit, *Synnim*, *Protocampam*, *Cromionam Suem* ingentem, & pugnacem feram, *Scyronem*, *Procysem*, aliosque latrones interemit; unde *Hercules* alter dictus. An eo *Theseus* quoque poëticus plures fuere *Inchyti*, qui *Athenas*, ut *Hercules*, plures *Inchyti*, qui *Spartam* fundarunt; non verus *Hercules*, quia non, ut *Spartani*, statum optimatum conservavit?

Theseus, Athenensis agri Inchyti.

Cretensis Minotaurus (hanc unam e satis multis fabulis pro nostris principiis interpretor; quia haec una est omnium maxime insignis, & potissimum ad rem nostram facit) *navis* fuerit, cujus prora, uti naves solent, in *Taurum* sit *efformata*: & *Minois* *Cretensium* Regis *Taurus* dicta; quae in *Labyrintho*, hoc est, *Mari Aegeo* ob tot, quot habet innumeras insulas, amfractuoso versaretur; per quod ad *Atticae* oras appulsa, inde quotannis pueros puellasque diriperet; quos sibi impositos, *Atticis* ex puerili imagine vorare videretur: *Theseus*, & *Daedalus patruels* ficti, sunt *Patres*, & *Artifices Athenienses*, qui fuere duo Civium ordines a *Theseo* praeter *Agricolas* instituti: *Daedalus* est vis ingenj, (1) & heic ipsa *navis*, uti *Virgilius* accipit, quum dicit eum super mare ferri *alarum remigio*: & sic *labyrinthi*, hoc est *navigationis* Inventor: *Theseus* autem *Ariadnae* *Minois* filiae amore captus, fuerint *Patres Athenienses*, capti gloria rei, & militiae navalis, quae inter *Cretenses*, quos diximus ingeniosissimos, (2) & quia

Minotauri Mythologia.

Daedali Mythologia.

Ariadnae Mythologia.

(1) *Cap. CXLV.*

(2) *Ibid.*

quia insulanos, primum nata iis gentibus est: & *Ariadnae filo*, hoc est cursu navali certa arte ducto; e *Labyrintho* egressus est, hoc est, *Aegeo mari* in *Cretense* evaserit: postea *Ariadnem* deseruerit, contempserit, prae *Sororis* amore; hoc est classis suae, quae ex eadem *Cretensium* arte nata est; & ita *Cretensium* *pyraticam* prohibuerit: & patriam indigna & foeda ejus belli lege (nam prima bella rapinae fuere, & perpetua bella fuere, ut *mox* dicemus) liberavit, ut quotannis seni pueri, senae puellae in *Cretam* a *Minotauro* in *Labyrintho* vorandae mitterentur.

Persei, & Andromedae Mythologia.

Similis character in alio orbe, *Aethiopia*, fuit *Perseus*, etiam *Hercules alter* dictus, qui *Adromedam*, virgines ejus orae maritimae a *Marina bellua*, a navibus piraticis liberavit.

Herculei acuminis.

Hinc ingens facinus aggressus, quo omnes gentes omnes *duas*, seu populos in unam Civitatem coegit, offerendo iis aequalitatem juris, ac proinde popularem statum, & se tantum bellorum Ducem, & legum Custodem fore: & populum distinxisse in *nobiles*, quos *εὐγενεῖς* vocavit, (qui sunt *Patricij* ipsissimi *Romanorum*) *artifices*, & *agricolas*; & *nobilibus* quidem tractandi *res divinas*, ex suo ordine creandi *Magistratus*, interpretandi *leges* ac *religiones* potestatem permisit; de reliquo eos cum ceteris quasi ad aequalitatem redegit, & urbem, *Athenas* appellavit.

Graecae Historiae Invenitur similitudo.

Sed facile est, *Thesum* id *nexis Atticis* persuasisse, qui sub astricto *Patrum imperio* per *minuta regna Attica* sparsi erant: at *Patribus* ipsis suorum *Pagorum* (quae *duodecim prima* numerant) *eripere regna*, eosque sub *suum belli*, & *legum arbitrium* redigere (uti apud *Plutarchum* ipsi *Patres* postea indignantur ita, ut gravi invidia oneratum ad calamitosum exitum tandem perducerent) natura fortium non patitur, neque finit, ut credamus, complures eorum ultro in *Thesii* oblatas

con-

conditiones concessisse; alios metu ejus potentiae id voluntate fecisse, ad quod inviti cogi posse providebant: & quae regna *herculeâ virtute* quaesierant, omnem vim inexpectati, ut ignavi solent, per *inertiam* amis-

Itaque pro nostris *Historiae Profanae Universae Principiis* dicendum, cum jam in parvis *Atticae* regnis *Herculeâ virtus* esset resoluta; & *Patres* ocio inertes luxuriam, avaritiam, crudelitatem in nexos exercerent; Jus nexi cum plebe aequum *Atheniensibus* populare Imperium fundasse: quod plebes ex *Attica* vicinitate ad celebrem *Atheniensium Aram*, quae proinde *Aram miserorum* dicta est, omnes ferme confugerent: quapropter *Pagorum Atticae Patres*, ne in vacua regnarent, cum maxime *Athenis* locum dignitatis haberent; *Genus, Imperia, Sacerdotia*; & ipsos cum suis gentibus in *Atheniensem Civitatem* convenisse: & ita *Atheniensis libertas aequo cum plebe nexu jure*, sive aequo *jure privato*, tamen *salvo patribus jure publico*, nempe *connubiis, magistratibus, sacerdotiis, sub Thesii Character* ab *Athenarum Heroibus* fundata est, qualis *trecentos post annos Romana Civitas lege XII. Tab.* tandem est constituta. Firmant *hanc historiam* res in *Atheniensi rep.* in tempore *Historico* consecutae: nam *Patres* sensim jus nexi resumpserunt alieni aeris obtentu, quo plebem onerabant: & quia saeviter nexos in nervo, & privato carcere habebant, eadem *Athenis* numero, quae postea ob easdem causas *Romae* turbae, & seditiones factae: & ita *Jus nexi*, quod primum *culturae* fuerat sub *Clientelis*; deinde in *Optimatum rep.* mera fuit *domini bonitarij*, sive *tributi*; tandem, *rep. libera* constituta, fuit *ab aes alienum*: qui ordo rerum idem numero in *Rom. rep.* legenti *Romanorum Historiam* apud *Livium* innotescet.

Verum Atheniensis Historiae Principium.

Origo Arae Clementiae.

Ut Athenis primum nati libertas?

Ordo rerum in Rom. idem, ac Atheniense republica.

Par. II.

Bb

Quin

Quinta, & postrema Temporis Obscuri Epochas,
 quas, bellis introductis, omnis Humana
 Auctoritas ad Deum redit.

C A P. XXIX.

^{Ut Natura gentes docuit belli artes?} **N**atura ipsa, seu rectius Divina Providentia rebus ipsis dictantibus gentes ut pacis, quas vidimus, ita & belli artes edocuit: quae duxit primos hominum fontium studio in montes, rupesque, unde primi Pagi naturae situ muniti extiterent; quae proinde oppida dicta: oppidum enim praesens validum, ex quo fuit oppidum antiquum, pro valde, valide. Inde adversus violentos extruxere aras; qualis modicus agger, quo Romulum munisse urbem Romam tradit Historia; unde pugnare pro aris focisque, pugnare pro patria dictum mansit. Postea in primis cum plebe turbis natura extitit ordo militaris, qui plurimum valet ad vim, speciem, & terrorem: & semper ordines in comitiis habebantur, in quibus solis proinde dicebantur Quirites; quia hastati in concionibus aderant: hinc populi optimatum in bellis postea ferme erant invicti: contra Asiani, quia sub Regnis meris non conveniebant armati in comitiis, quae sub Monarchis nulla habentur; disjecti pugnabant, & facile vincebantur. Tum ex natura reip. Optimatum Patribus cavendum a multitudine fuit; & ita in ipsis oppidis arces fundatae; & arma ad subitos plebium tumultus in promptu. Demum Legibus poenalibus in rebus publicis Optimatum severissimis latis, & severissime exercitis, terror Imperij natus, qui est omnis militaris disciplinae praecipuum fundamentum.

Atque hae verae sunt causae historicae ejus, quod ab Eruditis est observatum quidem, Primas Civitates ab belli artes, bellicamque virtutem in primis esse fundatas; sed tanquam id esset Condentium urbes consilium, quod re ipsa primos homines natura rerum edocuit: quod

Ut Primae Civitates ad bellum fundatae?

nam sane satis perversum est, ut urbium Conditores ad bella ante omnem bellorum metum cogitarent.

Jura autem bellorum & ipsa natura per haec, ^{Ut Natura gentes docuit belli jura?} quae dicemus, explicavit. Nam publicis Imperiis constitutis, privata bella domi cessere; & mox publica foris orta, quae etiam Duella dicta, ut saepius memoravimus: & ex eadem, qua primum ea vox nata est, ratione didicere gentes ^{bella esse juris controversias inter quid bellum?} duas summas potestates, quas, quia inter duas summas, Tertius dirimere non posset: & sic didicerunt, quod ^{par in parem imperium non habeat; & sic duella, ut domi cur jus belli?} ^{vetita, ita foris esse necessaria; eaque solas summas Potestates gerere posse: quod jus gentium barbaris Christianorum temporibus, cum de privatis judiciis jura Romana ubique conscripta jacerent, & merito jacerent; (an barbarae ferocesque & natura, & victoriis nationes Europam inundantes, jura discere a victis vellent, quos ex iis legibus, & non ex contemptu legum victos putabant?)} ^{Cur Jus Roma. inter barbaros conscriptum?} Duella per omnia Europae regna a Germanis cum antiquissimo suo vocabulo nativo diffusa sunt.

Dum prima bella publica Duella dicta; uti diu etiam post Plautus Romanos, Duellatores Optimos appellavit; ^{Duella, Duellatores?} externi amici hostes, sive aequales vocati sunt: deinde bella ^{Hostis, Aequalis.} dixerunt; & belligerantes vocarunt hostes: quod vocabulum id naturae jus gentes commonuit, ut Potestates Civiles tantum bella urgeant, quantum par pari referant, quod dixerant ^{Justitia interna bellorum?} hostimentum a verbo hostire aequare: inde externae amicitiae Hospitia dicta mansere; & caedes domi facta ^{Hostimentum, hostire.} Duellio primum, ut Duellio Horatio dicta apud Livium; deinde perduellio vocata; quasi perduelles esset plusquam ^{Duellio, Perduellis.} hesterni hostes; & ob id ^{Servus poenae?} ^{Rebellio.} perduellio rebellionem significavit.

Namque ut gentes minores conditae sunt, aliae ^{Cur inter primas gentes aeterna hostilitas?} aliis per injurias innotuere; itaque cum omnes sibi ab aliis metuerent, hostilitas inter eos aeterna erat: quare

E b 2

lice-

licebat perpetuo ab hostibus rapere : unde fluxit in XII. Tab. caput illud ; *Adversum Hostem aeterna Austeritas esset*. Igitur antequam jure minorum gentium bellis solennitas indictionis introduceretur , bella fuere *tumultus* , qui proprie est *timor multus* ad repentinos , & indictos hostium insultus ; in cujus vocis definitione stat *M. Antonj* causa apud *Ciceronem* in una *Philippicarum* : qui mos hodie *Afris* interni maris accolis permanet ; quam orbis plagam fortasse ob hunc ipsum barbarum morem , *Barbariam* vulgo dicunt ; quod sine causa , sine indictione *perpetuam piraticam* contra Europaeos Christianos exercent ; & praedas refert *Grotius* belli jure aestimatas . Quare *foedera amicitiae* causa inter gentes sero constituta dicendum est , quae *Hospitia* prisca appellarunt .

Solemnitatum autem , quae bellis inductae sunt ; alia est , ut *Legati sancti* haberentur ; quam ipsam a jure majorum gentium divisim didicere *legationibus* , quas *ad plebes* , quae secessionem fecissent , miserant : unde *id Fas gentium* agnoverunt ; & *Fociales* constituti , qui bella indicerent ; quorum Princeps *Pater patrus* , quasi , ut diximus alibi , *Pater consecratus* dictus est .

Et ita si summae Potestates bella gerant , & antequam gerant , indicant , *occupatio bellica* certus esset modus acquirendi dominj ; quam *mancipatio* privatim gentes edocuit , ut virtute parta fortium dominio cederent : & *ex captivitate servitus* introducta ; principio , ne ex bellis bella perpetuo fererentur , in hac *externa justitia* conquiescere Imperia voluerunt ; & *interna justitia Potestatum Civilium pudori relicta* est : deinde ne bella in exitium humani generis desaevirent internecina , *servitutis commoda* victoribus proposuere ; quibus illechi a caedibus temperarent : quod *Caesar* bello Civili , quo capti , servi non fiunt , quod bellorum genus ob

Bellorum in-
diffio.Prima bella
Tumultus.Cur Africae
era dicta Bar-
baria .Foedera ami-
citiae .Legatorum
sanctitas .Pater patra-
tus unde di-
ctus ?Mancipatio
occupationis
bellicae rudi-
mentum .Servitutis in
genus huma-
nam utilita-
tes .

ob id solet esse crudelissimum , illo edicto imperare militi victor debuit , *parce ferro* : & duo vocabula captis indita , alterum a jure minorum gentium , nempe *servus* , quod victores admonet humanitatis , ut quos possunt occidere , servare malint ; alterum a jure gentium majorum , nempe *mancipium* , quod victores admonet utilitatis , qui captos inter *res mancipi* habeant , hoc est *jure optimo , jure fortissimo , jure victoriae* quaesitos . Quod & ipsum *jure patriae potestatis* privatim quoque didicerant ; quo majores gentes *jus vitae , & necis* habebant in filios ; quos cum recens natos occidere possent , putabant , agnitos ac servatos pro eo beneficio , loco rerum sibi esse oportere , & quicquid acquirerent , sibi acquiri : cum eo quoque *inter utrosque severitatis discrimine* ; quod *filijam trina venditione* liberarentur patriae potestate ; quia duplex a patribus beneficium acciperant , alterum quo nati , alterum quo servati : *servi* autem *una manumissione* liberi fierent ; quia a victoribus servantur tantum : cetera erant in omnibus , & per omnia in acquisitionibus exaequati .

Clientelae autem gentes quoque divisas ad futuras *Manumissiones* , quae hoc jure introductae sunt , erudierant , ut eas communiter justas agnoscerent ; quae *jura patronatus* manumissoribus pararent , cum duabus patronatus partibus , *praestatione* nimirum *obsequi* , & *operarum* , & *assignatione* : quare ab *Ulpiano* liberti clientibus comparati . (1)

Et antiquissimae majorum gentium *Arae* futura *postliminj* jura inchoarunt , ut supra diximus : unde *Romanis* postea de *postliminio receptis* mansit ipsa quoque locutio .

Et prima in terris nata *humanitas* gentes quoque divisas docuit , *ne inviderent hostibus sepulturam* .

Sed

(1) *Leg vero §. 1. D. de iis qui de jec. vel effud.*Servus , &
Mancipium
cujus quodq;
juris vocabu-
lum .Filijam rudi-
menta servor-
um .Cur in filio-
fam. , quam
Servos jus du-
cius ?Clientelae
manumissio-
nis , & patro-
natus rudi-
menta .Arae postli-
mini jura
erudiere .Hostium se-
pultura .

*Externa Jus-
titia bellorū.* Sed ut captivitates, ac servitutes certae essent bello-
rum poenae, quanquam ad pejorem causam belli for-
tuna inclinasset; id jus ab primis usque Theocratii gen-
tes *Auspiciis, &
Duellis agni-
ta.* *auspiciis* privatim didicerant, ut cui aves agrum ad-
dicerent, ager jure illius optimo esset; ut *in capiendo
agro Rom. Romulo Remus cessit:* unde *in jure augurio illa,
omina addicere, & additivae aves:* a quibus postea in pri-
vata judicia derivatum tertium Praetoris verbum, *Addi-
co:* praeterea hoc belli jus didicere *duellis*, quorum fortu-
na in statu exlegi controversias dirimebant; nec si pars jure
superior victa esset, ex duellis duella ferebant alia. Et ita
Summum Numen providit, ne *in exitium generis humani*
Regna & Imperia semper sint in incerto: quapropter *usu-
capiōnes* ad asserendam regnorum justitiam, & ipsae a ma-
jorum gentium moribus provenere: Cumque in judiciis pri-
vatis actiones injuriarum, pactis extinguantur; & *pax*, uti
*Ut gentes
agnovere pa-
cis jura.* supra diximus, prius de privatis judiciis, quam de bellis
dicta sit: quare *supra* definitum pactum *venia privati
juris;* unde latinis *orare pacem, orare veniam;* per haec
*Pax juris pu-
blici venia.* doctae sunt gentes bella *pace* componere, quae nihil aliud
est, nisi *juris publici venia.*

*Jus praeda-
rum.* Postremo secedentium plebium redactiones priva-
tim factae docuere gentes *redactiones provinciarum,* si-
ve *praedarum jura.* Nam qui *Cientes* erant quisque
*Vas, & Praes
quid diffi-
tant.* *Vas,* quantum ex *prima lege Agraria* nexus erat Incly-
to praestare *obsequium,* & *operas;* & *culturae nexus*
docuit *justam servitutem,* ut bello servati colerent do-
minis agros, non sibi: iidem *Cientes*, postquam *tur-
bis & secessionibus* factis in *plebes* coaluere, oblata ipsis
per Patres *Lege Agraria secunda,* quisque eorum fa-
ctus *nexus domini bonitarij,* dictus est *Praes,* quantum
*Quid, Praes
& Manceps?
praestare
sponsorum
proprium.* nexus erat *solvere Patri decimam agri,* cujus *Pater*
habebat auctoritatem, sive *jus optimum:* a qua voce
Praes, est *praestare,* verbum *sponsorum* proprium; ut
docent vulgares juris locutiones, *praestare culpam, ca-
sum*

sum, periculum, bonam fidem, custodiam, diligentiam: &
idem *Praes* erat *manceps,* quantum agrum haberet sub
jure optimo Patris: eoque pacto, seu *Praedes* seu *Ple-
bes* fuere porro cuique genti *rudimenta Provinciarum;* *Praedes vu-
dimenta Pro-
vinciarum.* & *Praedes domi* docuere *jus praedarum foris* tum vi-
ctores tum victos, ut infirmi ultro dediti cum aliquo
commodo, si non liceret civilis, saltem naturalis liber-
tatis in fortiorum potestatem redigerentur. Atque has
primas praedas bellicas conjicio fuisse, quae postea *Primae foris
praedae, Pro-
vinciae.* *Provinciae* dictae sunt: quod quae *praeda* latinis dici-
tur, *Varroni* corpora rerum captarum definita; grae-
cis *ἀγρία* appellatur, quibus *Serpens, & os;* & nos
supra satis multis docuimus, *Serpentem* fuisse *Poetis
terrarum Characterem.* Neque enim *Provincia* inde, *Provincia
unde dicta?*
quod *procul victa,* sed quod *prorsus victa,* significa-
tione qua *prorsus* significat *avanti,* ut *rursus, dietro,*
tanquam *provincia* esset *ulterior plebs redacta.* Nam
inter Imperj Rom. initia, *Satricum* atque *Corniculum,*
proxima urbi oppida, ut cum *Floro* dicam, *Provinciae
fuerunt:* quod ipsa locutio *in provinciam redigere* satis *in provinciā
redigere, un-
de?* docet, quod sit inde prolata, quod principio fuerat, *re-
digere plebem.* Haec omnia evincunt primum vox ipsa
Praes, infantis linguae monosyllabum: deinde quod
Publicani quantum pro solvendis *Aerario* vectigalibus
spondent, *Praedes;* quantum vectigalia habent redem-
pta, *Mancipes* dicti: ut *Praeda* sit res manu capta, *Praeda quid
proprie?*
pro qua victori victus pendit *vectigal,* aut *stipendium,*
aut *tributum:* unde illa diversa per Provincias *Vecti-
galia, Tributaria, Stipendiaria praedia.* Itaque ex ju-
re majorum gentium est vox *Praedium* a *Praes,* unde *Praedium, &
solum quid?*
& particula *Prae* Italis, *inmanzi, in facca;* & *praedio*
adversum *solum;* ut *solum* substantia terrae sit; *praedia* *Praediorum
genera Fun-
dus, Aedes,*
fundus, sive *urbani, aedes:* unde *res soli Italici, res
soli Provincialis* dictae Rom. mansere: *affectiones* autem
rerum

*Externa Jus-
titia bellorū.* Sed ut captivitates, ac servitutes certae essent bello-
rum poenae, quanquam ad pejorem causam belli for-
tuna inclinasset; id jus ab primis usque Theocratii gen-
tes *Auspiciis, &
duellis agni-
ta.* *auspiciis* privatim didicerant, ut cui aves agrum ad-
dicerent, ager jure illius optimo esset; ut *in capiendo
agro Rom. Romulo Remus cessit:* unde *in jure augurio* illa,
*Sacra Addi-
tionis origo.* *omina addicere, & additivae aves:* a quibus postea in pri-
vata judicia derivatum tertium Praetoris verbum, *Addi-
co:* praeterea hoc belli jus didicere *duellis*, quorum fortu-
na in statu exlegi controversias dirimebant; nec si pars jure
superior victa esset, ex duellis duella ferebant alia. Et ita
Summum Numen providit, ne *in exitum generis humani*
*Usucapiones
ex jure gen-
tium natae.* *capiones* ad asserendam regnorum justitiam, & ipsae a ma-
jorum gentium moribus provenire: Cumque in judiciis pri-
vatis actiones injuriarum, pactis extinguantur; & *pax*, uti
*Ut gentes
agnovere pa-
cis jura.* supra diximus, prius de privatis judiciis, quam de bellis
dicta sit: quare *supra* definitum pactum *venia privati
juris;* unde latinis *orare pacem, orare veniam;* per haec
*Pax juris pu-
blici venia.* doctae sunt gentes bella *pace* componere, quae nihil aliud
est, nisi *juris publici venia.*

*Jus praeda-
rum.* Postremo secedentium plebium redactiones priva-
tim factae docuere gentes *redactiones provinciarum,* si-
ve *praedarum jura.* Nam qui *Cientes* erant quisque
*Vas, & Praes
quid diffi-
tant.* *Vas,* quantum ex *prima lege Agraria* nexus erat Incly-
to praestare *obsequium,* & *operas;* & *culturae nexus*
docuit *justam servitutem,* ut bello servati colerent do-
minis agros, non sibi: iidem *Cientes,* postquam *tur-
bis & secessionibus* factis in *plebes* coaluere, oblata ipsis
per Patres *Lege Agraria secunda,* quisque eorum fa-
ctus *nexus domini bonitarij,* dictus est *Praes,* quantum
*Quid, Praes
& Manceps?
praestare
sponsorum
proprium.* nexus erat *solvere Patri decimam agri,* cujus *Pater*
habebat auctoritatem, sive *jus optimum:* a qua voce
Praes, est *praestare,* verbum *sponsorum* proprium; ut
docent vulgares juris locutiones, *praestare culpam, ca-
sum*

sum, periculum, bonam fidem, custodiam, diligentiam: &
idem *Praes* erat *manceps,* quantum agrum haberet sub
jure optimo Patris: eoque pacto, seu *Praedes* seu *Ple-
bes* fuere porro cuique genti *rudimenta Provinciarum;* *Praedes vu-
dimenta Pro-
vinciarum.* & *Praedes domi* docuere *jus praedarum foris* tum vi-
ctores tum victos, ut infirmi ultro dediti cum aliquo
commodo, si non liceret civilis, saltem naturalis liber-
tatis in fortiorum potestatem redigerentur. Atque has
primas praedas bellicas conjicio fuisse, quae postea *Primae foris
praedae, Pro-
vinciae.* *Provinciae* dictae sunt: quod quae *praeda* latinis dici-
tur, *Varroni* corpora rerum captarum definita; grae-
cis *ἀγρία* appellatur, quibus *Serpens, & os;* & nos
supra satis multis docuimus, *Serpentem* fuisse *Poetis
terrarum Characterem.* Neque enim *Provincia* inde, *Provincia
unde dicta?*
quod *procul victa,* sed quod *prorsus victa,* significa-
tione qua *prorsus* significat *avanti,* ut *rursus, dietro,*
tanquam *provincia* esset *ulterior plebs redacta.* Nam
inter Imperj Rom. initia, *Satricum* atque *Corniculum,*
proxima urbi oppida, ut cum *Floro* dicam, *Provinciae
fuerunt:* quod ipsa locutio *in provinciam redigere* satis *in provinciā
redigere, un-
de?* docet, quod sit inde prolata, quod principio fuerat, *re-
digere plebem.* Haec omnia evincunt primum vox ipsa
Praes, infantis linguae monosyllabum: deinde quod
Publicani quantum pro solvendis *Aerario* vectigalibus
spondent, *Praedes;* quantum vectigalia habent redem-
pta, *Mancipes* dicti: ut *Praeda* sit res manu capta, *Praeda quid
proprie?*
pro qua victori victus pendit *vectigal,* aut *stipendium,*
aut *tributum:* unde illa diversa per Provincias *Vecti-
galia, Tributaria, Stipendiaria praedia.* Itaque ex ju-
re majorum gentium est vox *Praedium* a *Praes,* unde *Praedium, &
solum quid?*
& particula *Prae* Italis, *inmanzi, in facca;* & *praedio*
adversum *solum;* ut *solum* substantia terrae sit; *praedia* *Praediorum
genera Fun-
dus, Aedes,*
fundus, sive *urbani, aedes:* unde *res soli Italici,* *res
soli Provincialis* dictae Rom. mansere: *affectiones* autem
rerum

rerum soli *jura praediorum* dicta sunt ex jure majorum gentium, ut *praedium juris optimi*, quod manebat apud Patres; *praedium juris neci* datum plebi: nam ex jure minorum gentium, sive bellorum translata illa, ut praedia alia dicantur *libera*, alia *serva*; & jura praediorum, *servitutes*. Itaque *primi in terris victi* fuere plebes *redactae*, significatione propria, qua dicunt Latini aliquem *viuci precibus*, *donis*, pro *flecti*; & *animo vi-*
Ho, pro infirmo. Quare *primae victoriae*, *humanitate*, & *legibus*, non crudelitate, & injuriis relatae sunt; unde Romani in Regni artibus didicere,

Parcere subjectis.

Et ita a *praes primum praemium* dictum; & *praecium* idem, ac *praemium*; quod vulgo mansit *latino-*
rum: & id praecium *primum victoriarum praemium* fuit, *plebis victae Tributum*. Vt autem pro *duabus*
Agrariis legibus agnita gentibus modo aequiora, modo duriora *Provinciarum jura*, super quibus duabus legibus Imperium Rom. per Terrarum Orbem *victoriis* prolatum esse, diximus *Lib. prior. (1)* & gravius paulo inferius dicemus.

Hisque rationibus *Providentia Divina*, *rebus ipsis* *dicantibus*, hoc est rerum humanarum divino ordine semper suspiciendo comparavit, ut minores gentes a jure majorum gentium, & jure civili communi *divisim* edoctae agnoscerent *bellorum*, & *pacis jura* sibi *Hostibusque* communia, tanquam ab uno Legislatore dictata; quae proinde *jura a Djs orta* dixere: & agnorunt ex omnibus regnis, imperiis, & ex liberis Civitatibus populisque qua longe lateque Terrarum orbis patet, *unam magnam Civitatem* constitutam; ejus *municipes solae Potestates Civiles* sunt; (bella enim, paces foedera tractare, legationes mittere inferioribus *vetitum*)

(1) Cap. CCXVII.

tum): atque huic magnae Civitati, quam vix tandem subtilibus rationibus ex communione rationis, & veri Stoici intellexerunt, *unum Deum praesse*, a quo *bellorum*, & *pacis jura* orta agnovere: quem in *bellorum indictionibus* *Judicem* summum appellabant, illo carmine, *Audi Jupiter*; & in pangendis foederibus, *fraetorum foederum Vindicem* imprecabantur, ut *Lib. Prior. (1)* diximus: & majorum gentium *implorationibus*, *obestationibus*, in *Clarigationes*, & *consecrationibus* in *imprecationes contra foedifragos* productis, sic inter homines summos aequales statu exlegi recurrente, quia nulla humana societas stare potest sine regimine, ut diximus *Lib. Prior. (2)* *Theocratia* inter gentes rediit: quae Principes summos doceret jura naturae, quibus solis tenentur; ad quae servanda, quando domi cogi possunt a nemine, foris ad ea agnoscenda belli vi cogentur.

Cumque ex Theocratia patriae potestates, e *Patriis* potestatibus clientelae, e *Clientelis* optimatum, *respp.*, e *Rebuspp.* optimatum regna mera, & *respp.* liberae provenissent; rursus regna mera, & *respp.* libera ad *Respp.* optimatum, quae tutelam constant, ut non cupiditate, sed tutelam Imperiorum iusta bella gererent; *respp.* optimatum ad *Clientelas*, quatenus in bellis arma praesidio, non exitio generis humani tractarent; clientelae ad *Patrias potestates*, ut *Potestates civiles* tanquam summi *rerumpp. patres* aequo violentiae jure inter se agerent; *Patriae potestates* ad *Theocratias* rediere, ut ceu *Patres exleges* sub Imperio unius summi *Numinis* regerentur; & *victoriis* tanquam summi *Numinis auctoritatibus* acquiescerent.

Sic Deus Opt. Max. aeternam justitiam, qua cuncta

Par. II.

Cc

Et

(1) Cap. CLVI.

(2) Cap. XLIX. & seq.

Sta regit, regna auspiorum religione, connubiorum castitate, fortitudine in laboribus & periculis, severitate imperiorum in liberos, & miseros ad aras confugos conservando, & plebibus parendi mercedes *Agrariis legibus* exsolvendo parta, & constituta; ex contrariis causis, nempe religionum contemptu, flagitiis principum, luxuriâ, inertia, & per malas artes ditandorum filiorum cupiditate, & oppressionibus populorum, & summa multitudinis egestate adimit, atque dat melioribus, *ex lege potentiae recurrente a natura meliori ditatae*, in qua utrumque jus & majorum & minorum gentium continetur.

Lex Potentiae fons omnis majorum minorumq. gentium juris.

Eoque pacto per jus majorum gentium, & jus civile commune minorum, quasi per rerum humanarum tentamina, gentes fas nature agnoscerent, & rationis aeternae necessitatem. Quare eleganter dicere possis, jus majorum gentium fuisse rudimentum juris cujusque civilis; & tum jus majorum gentium, tum jus civile minorum commune fuisse *juris bellorum pacisque Magistrorum*; & leges justae violentiae edocuisse naturalia jura podoris: uti porro pro hoc ipso ordine jura gentium naturalia in Romana rep. recepta, in jura pudoris, seu in jura naturalia philosophorum, atque haec ipsa tandem in juris Civilis Rom. necessitatem abjere, de qua re late *Lib. super.* (1) disservimus; quibus haec nunc in praesentia addimus.

Jura naturalia Gentium rudimenta Juris naturalis Philosophorum.

Priscis gentibus omnia bella religione summe perfusa erant; & ideo religione, quia justitia perfusa erant; & de justitia Deos ipsos Judices appellabant. Quare cum bella indicebant, *ab injuriosis Civitatibus evocabant Deos*; rati, ubi regnarent injuriae, ibi Deos agere indignum esse: & ita *bella gerebant pia*; quia injuriis laceffiti gerebant, tanquam pro *jure*, ac pro

Pia, & Pura Bella quid.

Djs

(1) *Cap. CCXV.*

Djs belligerare idem esset: hinc gerebant quoque *pura*, uti *sacra casti* tractabant; nam uti sacrificaturi lavabant prius, ita bellaturi omnia experiebantur prius, quam ad vim & arma venirent; eadem significatione, qua *hasta pura ipsis dicebatur, quae ferro armata non esset*. Ob quae omnia tantum *priscis* erat *pium primumque bellum*, quantum bellum quod ob injuriam acceptam inferitur, & post solennem indictionem administratur.

Hasta pura quid?

Quem morem constantissime obtinere antiquae Optimatum Respp., quae nunquam bella nisi injuriis adactae sumpserunt. Hinc *Romani* inter innumeras respp. *Latj* primum, deinde *Italiae* crevere; quia nullam laeferant ultro: & difficile tamen quingentum annorum spacio crevere; quia Optimatum Respp. ut innocentissimae ab aliis agebant, ita fortissimae suam tuebantur libertatem. Hinc in *Hispania* duae solae Civitates caussis, locis, temporibusque divisae, tantas *Hannibali* aerumnas vel obsessa *Saguntus* obtulit; tantum *Romanis* vel obsessa *Numantia* terrorem intulit: nec omnes conjunctae Terrarum Orbis Imperium sibi armis fundarunt; unde de fortissimis populis & bellicosissimis civitatibus illud apud *Florum* dictum, *Hispaniam ingentes suas vires victam sensisse*. Hinc postremo unus *Arminius* Cattorum Princeps tot clades Romanis dedit, nec unquam *Germania* cogitavit, foederata Romanum Imperium excindere: quae omnia dant conjicere, *graecae gentis praecox ingenium*, & proinde praematuram *humanitatem* futuram; quae *foedera bellorum* ab *Troja* usque *bello* intellexit.

Justitiae Rom. caussae.

Respp. optimatum fortes, quia justae.

Graecae gentis praematuram humanitas.

Idque omne *Divina providentia moderante*, ut quaeque bella cum finitimis gererentur, & in proxima semper procederent; ut ex morum communione gentes facilius *fas bellorum* agnoscerent. Et ita natura ipsa illa regni ars nata est, perpetuo armorum

Divinae Providentiae admiranda consilia.

cc 2

pro-

progressu Imperia in finitimos, non in dissitos, & longinquos proferre; ut commode cum Imperiis gentes in morum & linguarum societatem coaluissent.

Hinc antiquissimae gentes seorsim jure civili communi edoctae sunt stipulationibus pacta firmare; & *fas*, seu certam gentium linguam *stipulationibus contineri*; unde foedera, & deditiones per eam formulam stipulatione conceptae; qua *Rex* interrogabat: *estisne vos legati, oratoresque missi a populo Collatino, ut vos populum Collatinum dederitis? Sumus estne populus Collatinus sua potestate? Est deditisne vos, populum Collatinum, urbem, agros, aquam (suppleo) ignem, terminos, delubra, utensilia, divina humanaque omnia in meam, populi que Romani ditionem? Dedimus. At ego recipio.*

Hinc pro rudi primarum gentium captu ad generis humani salutem verba foederum, non minus ac votorum, juramentorum, ac ceterarum religionum, ut *supra* diximus, sanctissime custodienda esse putabant: & ea ex verborum apicibus recte praestari communiter sentiebant: quod *Poeta* antiquitatis scientissimus in *Didone* notavit; quae in Africam devecta ab indigenis tantum soli stipulata, quantum taurino corio possit circumdare; corium in tenuissima lora profecuit, locumque satis amplum complexa est, ubi urbem, sive ut alii volunt, arcem condidit, quam proinde *Byrsam*, sive alii legunt, *Buthram* vocavit: & inter Christianos, ingeniorum ruditate cum barbaris moribus recurrente, foedera ex summo verborum jure servata in eorum temporum Historia passim legimus; quorum illud insigne, quo *Otho* Germaniae *Imp.* cum e victa urbe solas mulieres cum tanto quanque onere, quantum humeris efferrent, salvas exire foedere pepegisset; matres, filiae, uxores pie filios, parentes, viros humeris extulere. Ex qua ultima usque antiquitate est, utilem esse stipulationem, si alter aliâ linguâ stipuletur, aliâ alter respon-

Foedera stipulationibus prioribus concepta.

Verborum Religio apud rudia ingenio valet.

Ut Fas gentium inter nationes linguas diversas agnita:

respondeat: neque opus, esse eadem linguâ utrumque uti, & sufficere, si promissor congruenter ad stipulatoris interrogata respondeat. (1)

Ita *Fas* per bella, & foedera a gentibus agnita, quod principio erat certa lingua juris populis divisim agentibus; abiit in *fas commune* pluribus civitatibus, quae intra unum terrarum orbem ex iisdem linguarum originibus suam queque seorsim condidere; ut *Lib. super.* (2) Latinam linguam Latio communiter natam in exemplum attulimus; unde postea gentes linguarum communione aestimatae, ut gens *latina*, gens *graeca*; deinde in alios terrarum orbis bellis prolatis, jura rebus ipsis uniformia diversis linguarum originibus inter gentes linguis diversas nata, stipulationibus in *Fas* seu linguam certam abiit.

Hanc originem, hunc progressum, quo *Fas* primarum gentium natum, & prolatum est, esse oportebat Primum Principium tractationis incomparabilis, quam *Hugo Grotius de jure belli, & pacis* adornavit; ut innumera loca, quibus eos libros ex *Historicis, Oratoribus, Philosophis, Poëtis* cumulat, non in eruditionem tantum, sed & in scientiam dicerentur.

Indidem quia sacra adimebantur victis, ademptum quoque iis victoriâ erat *jus optimum* agrorum, quod ex auspiciis provenerat. Cum enim non haberent Deos, non amplius habebant auspicia, non habebant amplius agrum, non connubia, non magistratus, non sacerdotia (unde *Cimbris Foeminis* sibi nihil praeter vitas, & sacerdotia excipientibus *Marius* victor *nefas* esse respondit; (3) non habebant gentem, non ordinem in quem *hastati convenirent*, quia iis arma erant adempta; non postremo habebant *Fas ipsum*. Quare victi dediti, & in provinciam redacti omnia ex jure naturali, quod ipsis ratio

(1) §. 1. *Inst. de verb. oblig.*

(2) *Cap. CLXIX.*

(3) *Flor. Lib. III. Cap. III.*

riâ; & utrique *Hercules*, extinctores ferarum, a quibus prius fata, mox pasqua custodirent: itaque eos *tercios* ab *Ada* Integro *Heroës* numeravimus.

Tres Mundi Aetates, verae tres Mundi aetates factae, Deorum, Heroium, Hominum; ut prima aetas Regna Divina, secunda Heroica, sive Optimatum, tertia Humana, nempe Monarchica, aut tandem libera; in quibus connubia Patrum sunt plebibus provulgata; ut in rebuspp. liberis ad honores summos, in monarchia ad fastigia monarchis proxima nullum discrimen faciat genus: & ita aetate Deorum sub Theocratiis omnia seorsim gentes ex jure divino; aetate Heroium, & privatim, & in bellis, & foederibus ex jure optimo; aetate hominum & privatim & publice omnia gentes jure ab humanitate dictato agitent.

Romulus tenebris excussus:

C A P. XXXI.

ITa Juris tum majorum, tum minorum gentium Historia, sive Historia Temporis Obscuri Fabulosaque nostrorum Principiorum ductu enarrata; perfacile erit, uti *Thesum* a fabulis, *Romulum* a tenebris vindicare: quia *Rom. Historiae Scriptores*, quorum omnium instar est unus *Livius*, jus majorum gentium, in quamplurimis rebus tanquam a Rom. ortum tradunt, quae gens condita est post Respublicas constitutas, & Regna condita: quamobrem in ipso Rom. Historiae limine quamplurima extant, quae hebetiores transmittunt, in quibus ingenia nimis haerent acriora. Et principio quidem forma Reip. Romanae regia fuit (1) & *Romam principio Reges habuere*: Sed ad exemplum *Regnorum*, quae

Fontes errorum in Historia Rom. Regnum Heroicum.

(1) Lib. Prior. Cap. CXXXVIII. lit. (a)

quae nos diximus prima in terris orta *heroica*, sive *Poëtica*, sive *Optimatum*. Etenim Roma condita est, quum in *Latio* alia regna ejus generis jam diu fundata fuerant, & in proximo *Ethruscorum* florebat *Monarchia*. Etenim *Mutius Scaevola*, ut Romam bello, quod *Porfena* Rex *Ethruscorum* pro *Tarquinio* restituendo intulerat, liberaret, frustra Regem occidere tentasset, si id Regnum optimatum esset; cum Ordo alium Regem, hoc est summum belli Ducem creasset, quem ad id mitteret bellum: vicissim si *Ethruscum* optimatum regnum erat, non expediebat *Porfena* bellum pro restituendis in proximo Tyrannis, qui facile Imperia proferre volunt, possuntque; nec solum id faciunt aperto bello, sed nefariis dolis, & optimatum internecone, ut filio *Gabiis* agenti per *heroicos* characteres ipse *Tarquinus* consuluit.

Itaque *Romulus*, Juvenis ingenio ferox, ut narrat *Historia*, qui e regia *Albanorum* Stirpe, & *Marte* genitum se ferebat; idque adeo, ut *priscos Ischyros*, qui primi respp. fundarunt, ex quibus *Mars Poëtis* *fictus* est, melius imitaretur: & clam genitus, editus, educatus, ut illi priores conditores Urbium graeci, ex quibus *Thesens* a Poëtis est efformatus; inter innumeras finitimas optimatum Respp. ejusdem generis regnum in speciem, sed magnanimus re ipsa vicino *Ethruscorum* exemplo stimulatus, dominationem fundare cupiebat.

Sed cum id solus, hoc est suo aere fortibus conductis id praestare non posset; neque enim is mos erat adhuc receptus, indignus fortium virorum; qui secum ad grande incoeptum conniterentur, is Bonam magnamque imperij partem facere debuit: & ad finitimarum rerumpp. instar, sibi auspicia, *auspiciisque sumpsit armorum*: eosque centum ad imitationem patrum *majorum gentium* Patres appellavit: illique majorum gentium

Ethruscorum Monarchia.

Romulus ad primorum urbes condentium exemplum fictus.

Sed dominationis cupidus.

Tamen Regnum optimatum fundare adactus.

Suis Auspiciis, & ductu armorum.

Ex Patrum
auctoritate.

tium clientelas in eos, qui in novam urbem commigrarent, permittit: quod jus Patres obfirmarunt; quod quia *Aris* a Patribus majorum gentium fundatum erat, Senatus *Ara Sociorum* ad *Ciceronem* usque habita est; nec alibi de Sociorum injuriis unquam per septingentos quinquaginta annos cognitum est.

Romulus col-
legae in Re-
gno impa-
tiens.

At re ipsa *Romulus* dominatum affectabat: etenim optimatum Resp. commode patitur duos Reges, ut *Spartana*; & *Romana* ipsa, ejectis Tyrannis, duos Consules, quos Reges etiam *Cicero* in suis Legibus nominat. Sed *Romulus* cum fratre *Remo* contendit, uter urbem auspicaretur, quod ex majorum gentium jure didicere, ut auspiciis legerent sedes, easque facerent suas. Unde existimari datur inter tot minutos populos nisi quia maxime *aspera*, quod ad *Gentis* virtutem plurimum contulit. Certamen ipsum augurio quoque dirimi voluit, ut ipse nisi solus, saltem primus publica haberet auspicia; ac proinde imperium.

Capit aspera
loca:
Unde gentis
virtus.

Deinde collegam Regni fratrem impatiens, sumpto colore, quod humili urbis aggeri saltu illussisset, *Aram* *sacrat*. *bastia Remum* interemit: & uti primi *Inchyti* aras, ita is, ab illis accepto more, prima urbis moenia fratris caede consecravit.

Livj de Ro-
muli Asylo
ineptiae.

Asylum in *Luco* constituit ex moribus majorum gentium, quae in *Lucis* habebant asylo. Sed in ea re *Livius* Asylo majorum gentium, & Asylum Romuli prave confundit, quum ait, *vetus urbes condentium Consilium*, qui obscuram atque humilem conciendo ad se multitudinem, natam e terra sibi prolem ementiebantur: nam primis urbium conditoribus falsa persuasio, Romulo vero consilium fuit: sed satis puerile consilium; nam conditis jam urbibus, unde astutia ab usū graecis dicta, non facile Romulus id confugis probabat, suos Cives e Terra sibi esse cognatos; namque &

Terra

Terra inique foecunda habita foret, quae ei mares tantum non foeminas peperisset, ut postea ei necesse fuerit a finitimis connubia petere: neque Romani e Terra Dea orti habiti sunt, quibus vicinae Civitates ab vilitate generis connubia denegarunt; neque adeo *Albani* ipsi *Numitoris* auctoritate, quem Regno *Romulus* restituerat, id jus gratiae saltem loco retulere: unde Romanis necessarius per ludorum Equestrium simulationem *Sabinorum* raptus, & inde bellum. Sed nec *Livius* ipse hanc fabulam colore obtinere scivit, quae & decorum servaret Romulo, & historiam faceret verisimilem, ut *Romulus* quidem Regiae originis jam exploratae facile uxorem invenisset; sed is ut *Optimus Princeps* non sibi uni, sed omnibus civibus uxores peteret; quare neque ipsi concessa est: unde ei quoque per *Thalassionem* pulcherrima *Sabinarum* raptā, & abducta est.

Haec de *Romuli Asylo* ex majorum gentium moribus, ac proinde falsa traditio, fecit, ut Romani mendacio, & impostura, non falsa persuasione Religionum Deorum instituisse haecenus putati sint. Atque indidem illae tenebrae in *Historia Romana*, quod Patres dicant, sua esse auspicia, ac proinde sua connubia, suam patriam potestatem, sua Imperia, sua Sacerdotia, & agros suos; & plebs Rom. illos *Romuli Patres* non ultra, quam ingenuos fuisse respondeat.

Igitur *Asylum* longe alia ratione, quam qua majorum gentium optimi, *Romulus* aperit, nempe ut ibi & ipse, & novi cives agerent tuti: & sic *Remp.* natura *Optimatum* fundavit, cujus forma *Tutela* est. Nam *Arcades*, & *Phryges*; qui ad id *Asylum* confluxerant; a quibus Romani omnem suam nobilitatem repetebant, (namque ab *Arcadibus*, qui ante *Lunam* se ortos jactabant, *patricj* sub calceis argenteam *Amulam* gestabant; ab *Trojanis* autem, utpote ex ultimo Temporis Heroici

Uti narratur,
haecenus, de-
gener Romae
origo.

Asyli Liviani
perverse ra-
tiones.

D d 2

ci

ei florentissimo Regno Romanorum Primores; in quibus Julij ab Aenea, originem revocabant:) ii, inquam, jure Asylorum, quod majores gentes introduxerant, non in ordinem Patrum, sed inter Clientes, sive nexos, ac proinde in plebem recepti fuissent. Atta Clausus, cum Clientibus, quibuscum Romam commigravit, Potij & Pinarj, ex Inchytiis familiis, Herculis Sacerdotes plebem auxissent. Nam nihil omisit Livius, sive adeo

Ratio cur haec
stenuis falsa
Rom. Histo-
riae Princi-
pia.

Rom. Traditio, ut Romuli Regnum ad Heroicorum re-
gnorum exemplum posteritati describeret; sed ut tradi-
tiones, & maxime non scriptae solent, satis obscure,
& inepte: in Atta mentionem Clientelaram facit, ea
proprietate, ut Clientes Inchytum sequerentur; in Po-
titiis & Pinarj Primas urbes ab Hercule aliquo esse
fundatas; unde a Romulo ei est Ara maxima constitu-
ta, & ipsi Potij ac Pinarj ex Inchytiis familiis orti,
quos demonstravimus Graecorum fuisse Heroes,

Romulus Ci-
vitem fun-
dat jure opti-
mo majorum
gentium.

Ita Romulus, fundata Civitate ex natura optima-
tium, Jus Optimum majorum gentium tum publicum,
quo auspicia, connubia, magistratus, sacerdotia; tum
privatum agrorum Patribus permisit, quos ad illorum
similitudinem majorum gentium appellavit; plebi jus
nexi, seu dominium bonitarium, naturalia matrimonia,
jura sanguinis, naturales obligationes concessit.

Regnum Rom.
optimatum ex
aliis causis,
quam Heroi-
ca, fundatum.

Prasterea juventutem divisit per Tribus, & equis,
& armis instruit ad subita bella, ut Florus inquit,
latine dixisset, & eleganter, ad tumultus: nam Civita-
tem eadem necessitate, qua majores gentes, ad belli-
cam virtutem totam composuit hoc discrimine, quod
Romulus consilio, quae majores gentes natura effecere:
quia cum non esset Romanis foedus amicitiae cum fini-
timis, externi eadem ratione Hostes, qua jure majorum
gentium habebantur: quare iis erat de sui Imperj salu-
te, non de magnitudine cogitandum.

Atque haec una ex potissimis causis justitiae vir-
tutis

Q. Circa qua' Romulus a Romulo primo postea Tacitus
xii. An. xxiv. numero juxta nostra Principium
describit in verbis: Juxta a foro boario, ubi
aereus Tauri simulacrum aspiciunt, quia id
genus animalium aratro subditur, sulcus de-
signandi oppidi coepit (nempe totus ager
aratus), ut magnam Herculis stram ami-
pheterent; (nempe qui totus aratus ager
a Herculis erat.

Jutis; & magnitudinis Rom. fuit; quod cum in aliis Principia ju-
Optimatium rebuspp. antiqui gentium mores elangue-
rent, apud Romanos interim invalescerent; ad illud stitide, virtu-
numero instar, quo Religiosae Familiae novae ad anti-
quarum exemplum compositae, ad prima majorum insti-
tuta revocantur; quae novae virtute insurgunt, dum
antiquae interdum corruptis moribus pessum eunt.

Sed quia Romulus, vir magnanimus regnare in
armis volebat, qua ratione gratus plebi, suspectus pa-
tribus erat; Patres per oborti nimbi occasionem, ipsum
ad exercitum concionantem discerpere, metu ne dum
bello, & armis diu insisteret, tandem, oppresso ordine,
ex regno Optimatum in regnum Monarchicum rem-
publicam corrumperet: quam causam arguit Somnium
Julij Proculi: namquid ad plebem & militem de Romu-
li morte solandum referebat, Romam olim caput orbis
Terrarum fore, nisi plebs, quae utilitatem bellorum,
non justitiam curat, sub Romulo Latj Imperium ani-
mo jam invasisset; cum proferre Imperia reip. monar-
chicae, vel popularis, non optimatum votum sit? (1)
nam si Romulum plebs desiderasset, quod sub eo ab
externis injuriis tuta esset; consilium fuisset comminisci
pro natura reip. Optimatum nunciare, nullis opibus hu-
manis Romana arma cessura. Alibi (2) probavimus Ho-
ratiano Judicio, Romanum Regnum non fuisse Monar-
chicum.

Et Julij Pro-
culi somnium
probat Rom.
Regnum fuisse
se optimatum.

Tres

(1) Lib. Prior. Cap. CXLVI.
(2) Ibid. Cap. CXXI.

Tres Fontes ; seu tria Capita Univerſi Juris Romani ;
quibus Romulus ſuper majorum gentium moribus
Civitatem Romanam fundavit ,

CONNUBIUM, PATRIA POTESTAS, NEXUS.

C A P. XXXII.

Romulus his tribus majorum gentium Juribus Ci-
vitatem Romanam fundavit , *Connubij* , *Patriae*
Potestatis , & *Nexi* : queis tribus Juribus in Statu ex-
legi ſteterit *Theocratiae* , *Familiae* , *Clientelae* : & ex qui-
bus poſtea in commune conjunctis *Regna Heroica* pri-
mitus orta ſunt.

Romulus *auspiciis* urbem Romam fundavit , ut
Muri Appii dicebat : quare is quoque *jus connubij*
plebi incommunicatum conſtituit : quod plebs *auspicia*
non haberet , ut ejus inter Patres & plebem certaminis
Historia ſatis liquido monſtrat. Et quidem ipſi *doctiſſi-*
mi Commeatores Attici Juris Romam , id *jus Connubij*
patrum plebi incommunicatum ultro fatentur , ſe in
Latium de Graecia non adportare : quamobrem *Gotho-*
fredus id *Caput XI. Tabulae* inſcribit.

Patriam Potestatem , quam *propriam Civium Rom.*
dicit *Justinianus* , a majorum gentium Jure natam ſu-
pra demonſtravimus . Unde quod *Ulpianus* (1) ſcribit,
jus patriae potestatis moribus receptum , audacter , *gen-*
tium , & quidem *majorum* , ſuppleo . Igitur quod *Pa-*
pinianus apud *Pariatorem legis Moſaicae* cum Roma-
nis (2) diſerte tradit , Patri *legem Regiam* dediſſe in
filiam vitae neciſque potestatem , pro meo jure eam a
Romulo de majoribus gentibus acceptam ajo : ſicuti ex
jure

(1) l. patre §. D. de his qui ſunt ſui vel alien. jur.

(2) tit. 4.

jure gentium recepſiſſe *Atbenienſes* quoque , teſtatur
Menander , & poſt eum *Terentius* ſua *Phormione* ;
cujus argumentum hac potiffimum cauſa conſtat ; quod
Pater , ſi uxor filiam pareret , eam occidi juſſerat , & ma-
ter prae pietate eam clam alendam dederit , & poſtea
agnita ſit . *Romulus* hoc jus a majoribus Gentibus re-
cepſiſſe etiam in filios veriffimile eſt , quando , etiam re-
giſ legibus abrogatis , in *Tab. IV.* relatum eſt , ut
in *liberos* , hoc eſt filios juſtis nuptiis procreatos patri
jus vitae , & neciſ , ejuſque vendendi jus eſſet : quod
jus nedum ex *Attica* , ſed ex omni *Graecia* allatum
negat *Ariſtoteles* , qui in *Ethicis* ſimilem hujus *Perſa-*
rum legem uti *tyranicam* reprehendit : & *Tyrannica*
gravioſiorem *Dionyſius Halicarnanſenſis* (1) notat , quod
trina venditione *liberos* liberet a patria potestate , cum
ut ſervi dominicam liberentur , una manumiffio ſit ſatis.

Hinc vides *patriam potestatem* eſſe germen con-
nubij , quod ſoli Patres habebant , uti *connubia* ſunt
Auſpicioſorum Propago . Inde *Domus* , *Familiae* , *Gentes* ,
ex *Domibus jura ſuitatis* , ex *familiis jura adgnationis* ,
ex *gentibus jura gentilicia* provenere . Et ex hoc *pa-*
triae potestatis jure Romanorum proprio , *Testamento-*
rum jura , uti inter majores gentes primum nata , ita
conſervata inter Romanos ; & ab *inteſtato ſucceſſiones*
ſuis , *adgnatis* , *gentilibuſque* delatae : indidemque aut
patribus familiarum in *teſtamentiſ* permiſſae , aut iis ab
inteſtato defunctis , pro ſucceſſionis jure legibus dela-
tae *Tutelae* .

Tertius proprius Juris Romani Fons fuerat *Jus Nexi Ro-*
nexi , *mancipijque* , in quo tradendo , uti dominus *man-*
cupariſ , ita jus eſſet : quo jure ſtant *Clientelae* : quas
Eruditi omnes ex *Graecia* non veniſſe fatentur ; quan-
quam in eo errent , quod putent *Romulum* eas inſti-
tuiſſe ,

(1) lib. 2.

tuisse; nam demonstravimus eas *Romulum* a majorum jure gentium accepisse.

Sed & uti *Connubium*, ex quo patria potestas nata, una est *Auspiciorum* soboles; ita jus nexi mancipijque est *Auspiciorum* progenies altera, ut *supr.* demonstravimus.

Jura Rom. Juris Nexi familia. Ex jure nexi mancipijque provenere res mancipi, & nec mancipi, & mancipatio, forma omnium ferme actuum legitimorum, quos transigere solis Romanis jus erat, & jus *Quiritium* privatum, sive jus optimum majorum gentium vi adempta, & pro vera vi certis, quae diximus, violentiae imitamentis inductum, quod domini genus soli parabant Romani: eo autem quod uti lingua nuncupasset ita jus esset, continebatur stipulatio; quam supra demonstravimus majorum gentium ruditate ortam; in quam omnia pacta, & obligationes juris gentium minorum, sive juris naturalis posterioris transfundebant, ut jure optimo haberent sibi obligatos debitores: unde *Acceptilatio* in actibus legitimis numerata.

Actus legitimi moribus Rom. introducti. Quid sint? Namque *Actus legitimi*, de quibus neque lex decemviralis, neque lex ulla Regia, neque *Consularis* neque *Tribunitia* concepta est: sunt formulae agitandi Rom. Juris a gentibus minoribus inventae ad Jus nexi mancipijque in *Leg. XII. Tabb.* defluxum accommodatae; quos a *Papiniano* strictim numeratos, sic omnes explicaveris. Eae autem sunt *Manumissio*, *Adoptio*, *Tutoris datio*, *Testamenti factio*, *Cretio*, *Optio*, *Mancipatio* nexus traditio, *Acceptilatio*, in *Jure Cessio*. (1) Iis enim acquiritur vel potestas in se; idque fiebat vel *manumissione*; eaque vel una & vera, si

Actuum legitimorum exacta enumeratio. servus; vel *trinâ* & *imaginariâ*, si *filiusfamilias* esset: vel acquiritur potestas in alios; eaque vel in uxores, & si-

Manumissio. Emancipatio.

(1) *Boet. 3. Commentar. Topic. Gajus lib. 1. Instit.*

& filios; idque fiebat *justis nuptiis*; vulgo per *conventionem in manum*; inter *Sacerdotes* autem *coemptio* *& farre*; quae utraque erat *species mancipationis*: vel acquiritur potestas in filios tantum; idque fiebat *adoptione*; vel in *servos*, quod fiebat utrumque *mancipatione*, nempe *hominum liberorum, simulatâ*; *servorum* verâ: vel acquiritur potestas in *pupillos*; idque fiebat *Tutoris datione*: vel acquiritur *dominium rerum per universitatem*, & agebatur *Testamenti factio* per *aes & libram*, quae *mancipatio* quedam erat: unde *Familiae venditor*, & *Familiae emptor* dicti; cui successit postea *Testamentum Praetorium*, uti ante *legem XII. Tabb.* erat *Testamentum calatis comitiis*: & haec *acquisitio* perficiebatur *Cretione*; cui postea successit *Deliberatio*, demum *Aditio*: vel acquiritur *dominium rerum singularium ex ultima voluntate*; idque vel fiebat *rei legatae Optione*; praeter enim eam causam cetera legata *Optio*: *Cretione* heredis *legatarie* acquirebantur: vel acquiritur *dominium rerum singularium ex juris gentium contractibus, vel pactis ipsis*; & tum id *mancipatione* & *nexus traditione* transigebatur, & uti lingua in eo *actus nuncupasset*, ita jus esset: alioqui *usucapione* opus erat *annu* vel *biennij*, prout res *mobilis* erat, vel *soli*: & *Usucapio* tunc erat *domini adjectio*, qua *dominio bonitario* acquisito ex naturali *traditione* adjiciebatur *dominium* ex jure *Quiritium* *usucapione*: vel acquiritur *obligatio ex contractibus, aut pactis, & in stipulationem* erat transfundenda; quae postea *Acceptilatione* tolleretur: vel postremo acquiritur *dominium adjudicatione*, idque fiebat *Cessione in jure*. Quapropter tales fuere *non alij*, quia vel ad *acquirendum*, vel ad *solvendum*, vel *alienandum*, sive *potestatem*, sive *dominium*, sive *obligationem* jure optimo pertinebant: ideo *non plures, nec pauciores*; quia iis omne *acquisitionis, solutionis, & alienationis* negotium jure optimo *absolvebatur*.

Par. II.

E e

Vides

Omne Jus
Rom. publi-
cum, priva-
tumq; auspi-
ciorum reli-
gione progra-
tum.

Vides igitur, *Auspiciorum* jus influere tanquam per duos rivus, altero in *Jus Quiritium publicum*, quo continentur *Connubia*, *Magistratus*, *Sacerdotia*; quare *justi mariti*, *Magistratus*, *Sacerdotes* dicebantur *Viri*, sive ex *Auspiciis* nati *Herōes Romanorum*: altero influere in *Jus Quiritium privatum*, quo stat *omnis potestas*, *omnis obligatio*, *omne dominium*, *omnis solutio* optimo jure: & *utrumque Jus Quiritium*, & *privatum*, & *publicum jure divino*, & *religione fundatum*, & *conspersum*.

Tres Fontes seu tria Capita universi Rom. Juris,
Romanae Magnitudinis Causae.

C A P. XXXIII.

Cum igitur Respp. iis artibus crescant; ut super quibus institutis fundatae sunt, perseverent; & Resp. in immensum aucta, ut Rom., hoc triplici jure fundata sit, *Connubio*, *Patria Potestate*, & *Nexu*, quo quo eorum *religione* perfuso; necessario quoque factum, ex *hujus triplicis juris Custodia omnem Imperj Rom. Magnitudinem natam esse*.

Ut Religione
Res Rom. cre-
vit?

Auspiciis enim *Vrbs* a *Romulo* fundata fuerat; & *auspiciis omne jus publicum privatunq; sacrum & profanum continebatur*. Igitur *Patres*, ut haec omnia haberent in manu, *sua causa sancte custodierunt religiones*. Unde illae *Curtj domi*, *Deciorum foris Devotiones*; illa *Attilj Reguli* fortissima *promissi fides*; illa *Horatj Pulvilli* ne filij quidem *mortis obnunciatione* intermissa, sed *prohibito luctu*, fortissime *Templi dedicatio* peracta: *Religione Consulatus, Dictaturae* ultro *abdicatae*.

Custodia con-
nubj virtu-

Custodia connubj, unde diu solis *Patribus* ad *Imperia*, & *Sacerdotia* aditus patuit, *magnanimitatem plebis*

bis, & patrum generositatem in *praeclarissimum virtutis certamen* commisit, *ut utrique fortissima pro patria facinora ederent*; ut *Plebej Connubiis, Imperiis, Sacerdotiis* *Patrum se dignos praestarent*; *Patres* autem *belli ferocia plebibus anteirent*: unde *dignissimos ex suo ordine Candidatos* proponebant, ut *plebejis pudor esset illis non suffragari*.

In quibus plebis cum *Patribus certaminibus illud observatu dignissimum*, quo *ordine plebis desideria nata* sint; ut *prius Jus aequum*, ne *Patrum injuriis oppressi* essent, tanquam *servi degeneres*: deinde *Connubia*; ut ex *fortibus fortes crearentur*: tum *Imperia*; ut per *honores clarescerent*: postremo *Sacerdotia*, ut *optimi ad Deos accederent*.

Tam alte antiquas radices egerat *persuasio*, *Sacerdotia* in *Patrum personis haerere*, ut *primum plebs* petierit *connubia*, quibus *generosi ad militarem virtutem nati*; tum *Imperia* quibus *justitia, & prudentia spectati sunt*; & sic, *ducente ipsa natura*, demum *digni habiti*, qui *Sacerdotia* referrent *communicata*: atque id est, quod ut *vulgo dicebatur*, ita non *vulgo intellectum*, *magnitudinem Romani Imperj Romanorum Religioni omnem esse imputatam*.

Custodia patriae potestatis illius Tyrannicae, quam *dicebat Aristoteles*, & a *majoribus gentibus Romani* acceperant, eos *patriae pietatem* edocuit; ut ne *patres filiorum studio nimio capti*, forte *obessent reip.*; atque ita se *solos*, suamque *gloriam amarent*; quae, cum *complicata esset reip.*, ipsam *patriam filiorum charitate complecterentur*: & eadem *opera filii* ita *consuefacti*, uti apud *Persas* fiebant *Regum obsequio* *promptiores*, ita in *rep.* ex *libertate mixta* *gentiores* prodirent *in patriam*. Atque eo *patriae potestatis jure* quam *fortissime* in *liberos exercito* exitit *illa mira Patrum constantia* in *publico jure Quiritium custodiendo adversus Tyrannos, & libertatem*.

Ee 2

Hinc

Hinc Horatij Pater non tam filij pietate, quam ut ne introduceretur ad Populum provocatio, dicebat, suum esse jus, Horatium familiaris criminis reum domestico judicio condemnandi: hinc illa duo *praeclara Bruti parricidia*, quibus pro patria pietate suam *Domum* ad orbitatem redegit: hinc in *Manlia Familia*, & *Pater filium* quanquam victorem ob spretum imperium capitis damnat; & *Avus Patrem* domestico judicio, ut ex fama refert *Livius*, reum perduellionis capite plectit. Hinc *Virginus* honestissimo filiae parricidio Romam a x. Tyrannis liberavit.

Ut gloriam
Nominis le-
ges Romanis
insinuarunt?

Et haec ipsa patriae potestatis *Custodia adgnatio- num*, & *gentilitatum jura* peracuit, & illa *sanguinis* retudit; ut *septimo gradu adgnatus*, immo ex *alia familia gentilis filium emancipatum* a patris successione excluderet: ut *emancipatio ignominiae* quandam *notam* inureret, & *poenae loco* esset; & *adoptatus* omnino *pro nato* ex *justis nuptiis* haberetur: quare *Inofficiosi querela sero*, & *plebiscito* introducta; & *institutionis posthumorum sero* a *Gallo Aquillio* formula excogitata: quia *jus nominis solum in precio* erat; quo *Romani ad temporis aeternitatem sua consilia* dirigebant; & ita *privatim consuefacti* a *diligentia nominum privatorum*, *Romanum nomen* aeternis gloriae monumentis illustrabant. Hinc illa *domestica frugalitas*, qua *Curj*, *Fabricjque* insignes fuere, contra *publica magnificentia*.

Cur Rom. do-
mi parci, pu-
blice magni-
fici?

Jus Naxj cu-
stoditū docuit
Justitiā Rom.
in victos.

Custodiā juris nexi Lib. Prior. diximus, omnem *Romanam Justitiam cum gentibus victis conservatam*; indeque *natas Romanas regnandi artes*, quibus *Poeta Romanos Graecis citra obsequium longe ante ponit*. Heic tantum addimus, inter artes, quibus *Patres plebem aere alieno demersam* habebant, ne unquam censu in senatorium ordinem pervenirent, in quo *Imperia capefferent*, & hanc fuisse; ut *ne Agrariā perlatā unquam ditaretur*: quae *Plebis Romanae oppressio domi*, *Mansuetudinem*

Oppressio pl. a
Patribus

dinem, & *Magnanimitatem Romanis in victas Pro-* domi causas + l
Mansuetudi-
nis Rom. in
victos foris.

Et ipsis *Actibus legitimis* Cives *prudentiam* condi- Ut leges alias
Civiles Vir-
tutes docuere
Romanos? scebant, qui *disertis sibi verbis cavere* docebantur; & *diu deliberare*, *semel decernere*; quando ii *actus* neque diem admittebant, neque *conditionem*; neque poterant iterari. Unde inter *Romanos nullae ex pactis actiones* olim *proditae*, *ne jus adesset temeritati*; & tam *sera formula de dolo a Gallo Aquillio* inventa; tanquam esset *Romano cive indignum*, postulare se *deceptum*, *errasse*, *vel lapsum esse*. Et *industria intentata*; cum quisque curaret *res suas*: unde *sero mandati actio* inter *Rom.* introducta; & diu celebre illud; *per extraneam personam acquiri nemini*. *Usucapio* autem *inertiam deterrebat*: unde *turpe ac de generis animi res* *virtute partas per inertiam amittere*. *Juribus praediorum* indito *vocabulo servitutis*, quae *patientia constituitur*; *Romani servile pati* putarent. Quare *Lex Aquillia sero* & quidem *plebiscito* lata, quod *indignum* putarent *Romanos postulare jus de accepto damno*; quod *virtute vindicare* oportebat: & *sera actio vi bonorum raptorum*, & *poenā*, quam *furti manifesti*, *leviore*; atque haec ipsa a *Praetore* introducta: uti & *sera actio* quod *metus causa* item *Praetoria*, ut *turpe* putarent *Civem Romanum metu adactum*, & *vi cessisse*.

Haec triplex custodia intente habita est a *Patribus* Aetas Romae
Virtutis usque ad aetatem, qua *nulla virtutum feracior* narratur a *Livio*, hoc est usque ad *bellum Punicum secundum*; qua aetate, ut refert *Sallustius* (1), quae ex ea custodia *inter plebem*, & *patres* *certamina* A Rom. In
Carthagine
Orbis devi-
ctus. *posita sunt*: unde *mox devicta & excisa Carthagine*, *Orbis Terrarum Imperium est Romanis constabilitum*: nam *Victoriae Romanae*, *corrupta dein Rep.*, *consecutae*, qui-

(1) Lib. 3. Histor. apud D. Augustin. cap. 16. de Civ. Dei.

quibus reliquas terrarum Orbis gentes devicerè; eae tanquam *Carthaginensis victoriae praemia* fuere. Atque id est, quod *Plutarchus*, alique scribunt, Romanos jure gentium Orbis Terrarum Dominos factos.

Historia Po-
litia, & Ju-
rispruden-
dentia Rom.
uno Spiritu
continentur.
Igitur uti *Lib. Super.* diximus (1) ex custodia Juris privati apud Patres, & desiderio libertatis apud plebem Jurisprudentiam in terris natam apud Romanos; ita ex custodia Juris publici a Patribus, & desiderio ejus aequandi apud plebem nata omnis magnitudo Romanorum.

Clavis Uni-
versae Rom.
Historiae.
Et haec est, ut ita dicam, *Clavis Historiae Romanae Universae*, sine qua haecenus, & Historicis, & Politicis, & Jurisconsultis omnibus oclusa fuit. Quod *Patria Potestas tyrannice in liberos* fortissimis exemplis exercita firmabat *Tyrannidem in Clientes*, qua vel de eorum tergo, quemadmodum *Sallustius* loc. cit. tradit, regio more sumerent poenas: cui quasi *nativae dominationi Clientes nexu dominj consuefacti*, in tot juris certaminibus, *contra Patres arma sumere nunquam ausi*; unde sunt *Rerumpp. excidia*; sed tantum *secessiones* aut faciebant, aut minabantur; hoc est deserere agrum, quo tenebantur nexi, unde *magnanimitas plebis Romanae* provenit: quibus *secessionibus per virtutis certamina* expressere a Patribus *Tribunos, plebis, leges sacras, jus aequum, connubia, magistratus, sacerdotia*, ex ipsa Patrum auctoritate: sed postquam *Lege Poetelia* plebs nexu dominj soluta est, & obsequio Patribus liberata; a *Gracchis* extitere *potentiae certamina*, & plebs per vim extorquere a Senatu *Agrariam* voluit; unde *Civilibus bellis Resp. occidit.*

Ad.

(1) Cap. CLXXV.

Adversus Plutarchi Librum de Fortuna Romanorum.

C A P. XXXIV.

IN Romanae magnitudinis causas inquirunt *Nicolaus Macchiavellus*, qui in *Lectioibus Livianis* eas ad quaedam sparsa instituta Romanorum refert, tam paganica, quam militaria; sed genus ipsum Reip. non complectitur, ex quo ea instituta provenire. *Polybius* aequus rerum aestimator, tribuit virtuti Romanorum, sed magis virtutis facinora narrat, quam causas. *Plutarchus* autem iniquior, fortunae imputat, quae stultis perraro constat, & praeceps abit; quod erat Felicitati tribuendum, quae est constans ac diuturna, nec unquam a Sapientia divisa est.

Initium erroris *Plutarcho* fecit, quod putavit Reges Populi judicio creatos, & Reges fuisse Monarchicos; quod utrumque falsum; hoc posterius per satis multa, quae & hoc, & *Lib. Prior.* differvimus: prius falsum ostendit *Livius*, qui mortuo Romulo narrat, Patres plebi permisisse Regum electionem, cujus mox Patres fierent Auctores; hoc est ut Plebs crearet Reges, quos tamen Patres probarent. Itaque, ut vis abesset, quam ipse *Livius* dicit, necessario id actum, ut Patres populo plures nominarent, quorum si uni Regnum suffragarentur, Patres suffragationem probabant: & Reges sic creati nihil aliud erant, nisi ordinis domi Principes, foris Duces. Igitur non Fortunam Populi Rom. sed Patrum sapientiam creatus *Numa pietate clarus*, qui ferocem Populum, qualem sub Romulo oportuit, religione mitigaret: Patrum sapientiam creatus *Tullus*, disciplinae militaris solers, qui militum robur arte dirigeret: & sic deinceps. Nam illa tanto Philosopho indigna, ut *Anseres Manlium excitarent*: nam quod militaris

Macchiavellus
genus
Rom. Reip.
non affectus.
Polybius
esset virtutis
Rom. tantum
observat.

Plutarchus
Rom. virtutem
iniquus.

litaris disciplinae flagitium; cum Galli sex perpetuos menses Capitolium acriter obsiderent, obdormire Vigilias? Anseres in omen a Duce accepti, quo militibus augetur augurio animos. *Coriolani* inventa forte mater, quae illius deliniret in Patriam ingrati iras: quasi non quaevis pro Patria obsecratio iis temporibus, quibus tantopere Patria chara erat, Optimum Civem injuriâ ejectum ad ipsius pietatem convertisset. *Camillus* forte intervenit, dum Galli iniqua lance aurum expendunt, & contra tendunt Romani. Igitur exulis armis, qui jus belli non habebat, ac proinde latrocinio servatam Romanam putandum? an ex Patrum auctoritate in illis ultimis reip. temporibus restitutum venisse; cum Imperium nec ex praesumpta Summae Potestatis voluntate, ut recte *Grotius* firmat, mandatum censeatur? *Annibal*, caeso ad Cannas Rom. exercitu, *victoriâ uti nescivit*: *Tota Asia ab Antiocho* terra marique armata per Regis stultitiam *Annibale Duce usa non est*: *Persei* avaritia, quâ *Galatas conducere noluit*, Macedonum Monarchiam Rom. Felicitati subiecit. Sed & ipse *Plutarchus* alibi (1) fatetur, hanc ipsam esse Sapientiam, hostium stultitiâ recte uti.

Quid ex Jure Attico in XII. Tab. importatum?

C A P. XXXV.

Cum igitur omnis Romana magnitudo ex Romana virtute orta; & omnis Romana virtus ex custodia triplicis Juris, super quo Respublica primum fundata; & tria illa jura ex jure majorum minorumve gentium a Romanis recepta moribus, quibus tanquam in naturam

abeun-

(1) in Vita Pauli Amyli.

abeuntia, ceu nativa Romana facta sunt: videamus, quid ex jure Attico in Legem XII. Tab. foris importatum?

Heic percurrere primo licet per singulas Tab. quod Jus Atticum eruditissimi ejus *Pariatores*, *Samuel Petitus*, *Claudius Salmasius*, *Jacobus Gothofredus*, alii que cum Romano componunt.

Tab. I. Ut si de re transactum fuerit inter in jus pacta servari. vocatum & vocantem, dum venit in jus, id ratum habeat Praetor: & Lege Solonis haberi rata a judicente pacta, *Demosthenes* adversus *Panthenetum* docet. Et a Solone Romanos discere opus erat, quod naturalis ratio cuique dicat, cui nihil tam conveniens est, ut ipsae Romanae LL. loquuntur, quam pacta servari?

Ut Sol occasus supremus jurisdictionis, & judiciorum terminus esset Romanis: & Jure Attico arbitros ad occidentem usque solem sedere *Petitus* observat. Ecce ^{Judicia solis} quis ignorat, Romanos, uti & Graecos, perpetuum diem ^{occasu inter-} ^{mitti.} negociis dare, eoque advesperascente, curare corpora?

Tab. II. Ut Fur nocturnus quoquo modo, inter ^{Suae rei etiâ} ^{cum caede in-} ^{justi tutela.} diarius, si se telo defendisset, Romanis occidendi jus esset: idemque jus Atticis a Solone positum *Demosthenes* adversus *Timocratem* docet. Igitur quando idem Jus positum *Hebraeis* est, ut *Legum Mosaicarum Pariator* cum Romanis confert; dicemus *Solonem* accepisse ab *Hebraeis*, quo tempore, nedum *Hebraeos*, sed ne *Assyrios* quidem quinam essent, *Graeci* ignorabant, ut supra demonstravimus.

Tab. VIII. Ut Romanis Sodalitibus leges quas velent, sibi ferre liceret, modo publicis legibus contrariae ne ^{Ne privato-} ^{rum pacta} ^{Reip. noceant.} essent: & a Solone idem cautum habetur apud *Salmasium*, & *Petitum*. Ecquae Resp. tam rudis ac barbara usquam est, quae non id cavet, ut Collegia reip. serviant, non pugnent, neve adeo dominantur?

Tab. IX. Cautum, Ne Privilegia, seu leges singu- ^{Leges ex ge-} ^{nere concipi.} ^{lares} Par. II. ff

laret irrogarentur Romanis: & hoc Jus translatum esse Attica, & quidem ex Solonis lege scribit Gothofredus. Quasi vero non jam docti essent Romani, leges singulares esse exitiosas reip.; nec jam cum suo periculo experti essent, statim, Tribb. pl. creatis, Marcium Coriolanum privilegio correptum, nisi matris Veturiae, sororisque Volumniae pietas fuisset, privilegium sibi injuriâ irrogatum, Romae excidio ultus esset.

Poenae Leg.
xii. Tabb.
crudelissimae.

An ab humanissima gente dicemus adportatas, legem de obaerati corporis sectione, cujus immanitatem Favorinus apud Gellium exhorrescit? de falsis sacro deficiendis? de Judice, qui ob pecuniam male judicavit, morti dando? quas leges idem Favorinus praenimiae duriciei notat quoque? an quae, qui frugem noctu secuerit, paverit, ad suspendium adigit? quam Plinius reprehendit, quod gravius hunc miserum puniat, quam homicidam? an quae, qui dolo agrum, vel aedes incenderit, igne necat; quo poenae genere nullum crudelius dici, aut fingi potest? quae omnes leges non humanitatem Solonis, sed Draconis crudelitatem referunt, qui sanguine leges Atheniensibus scripsisse dictus est.

Lex xii. Tab. agrestis.
An Atticam elegantiam sapit illud, ut morbo invalidus in iudicium vocatus jumento in comitium, vel in forum ad Praetorem veniat?

Sylvestris.
An graeca artium ingenia refert formula, sive aetio tigni juncti, ita ac si tunc primum homines sibi pergulas, & tuguria construerent?

rudis.
An denique Attici acuminis est poena talionis; & Athenis, ubi quotannis leges corrigebantur, ad haec usque tempora haec poena omnium maxime rudis, & anceps, Rbadamanti Heroici Judicis inventum perduravit?

De Rom. funerum luxu vetito.
Sed enim duo sunt loci, quibus diserte Solonis leges in Romanas conversae leguntur. Alter de jure sanctorum apud Ciceronem II. de legibus: Postquam, inquit, sum-

sumptuosa fieri funera, & lamentabilia coepissent, Solonis lege sublata sunt: quam legem eisdem prope verbis nostri Decemviri in decimam (legit Gothofredus) Tabulam conjecerunt. Nam de tribus riciniis, & pleraque alia Solonis sunt. Sed hic locus nihil aliud conficit, quam Romanos non eundem, sed similem funerum morem, qualis Atheniensium erat, introduxisse; quod & Cicero ipse innuit: quare non mirum, si iisdem non profus, sed PROPE verbis, quibus Solon, eum funerandi morem Decemviri vetuere: alioqui quae Sapientia fuisset, funerum luxum docere vetando?

Alter locus erat de Jure praedicatorio caput, quod in ipsis Decemviralibus Tabb. perscriptum Gajus refert in haec verba: At certe de finium ratione lex incerta ad EXEMPLVM legis Atticae Solonis. Sed heic ipse Jacobus Gothofredus imperitiam eorum arguit, qui, quam Solonis legem Gajus recitat, totidem verbis in Decemvirales transtulere: & nos cap. sup. docuimus, jus Praedicatorium a Jure gentium accepisse Romanos.

At enim Plinius narrat, Statuam Hermodori postquam in Comitio. Sed nos non negamus Hermodorum, negamus Interpretem. Sed Strabo narrat, eum quaedam leges Romanas SCRIPSISSE. Et nos id ipsum accipimus; non enim ait, graecas leges esse interpretatum, sed scripsisse Romanas: & sic cum Strabone belle congruit Pomponius, qui haec tenus omnes Juris Interpretes vel eruditissimos fugit, ubi ait: Hermodorum hunc Ephesium fuisse Decemviris legum ferendarum AUCTOREM, non autem Interpretem: & hac ratione constat epistola Heracliti ad ipsum scripta in ea verba: Visio mihi, omnia Orbis Terrarum Diademata venire salutatum LEGES TUAS, & Persarum more ore cluso eas adorare; illas autem perstare in statu majestatis pleno: qua commendatione si Heraclitus ornasset Interpretem, tantus philosophus plane ineptire videretur.

F f 2

Cum-

Lingua Legis
XII. Tab.
prosus nati-
oa Latj.

Cumque his congruit, quod *Diodori Siculi* afferunt de *Leg. XII. Tab. iudicium*; quod *sint adeo verecundae*, & a *graecae linguae ratione tantopere differant*: quidni differrent, cum essent mores a prima usque humanitate sensim in Latio nati, & Latj alumni, ut in *nostra Historia* narravimus? Hoc iudicium *graeci Scriptoris* de *graeca lingua satis docet*, *Hermodorum* non fuisse legum Interpretem, sed *Auctorem Romanis*, quae leges essent in *XII. Tab.* referendae; & hac ratione constat laus quam *Strabo* de Viro profert, cum dicit, *Ephefios dignos, qui in puerum usque strangulentur, qui HERACLITUM, ET HERMODORUM MEMORABILES VIROS* ejecissent. Postremo si *Hermodorus* Interpretes, quae sapientia Legatorum fuisset, redire cum legibus domum, adhuc ignaros juris, quod complecterentur, ut si *Hermodorum* talem virum in Italia, & quidem Romae exulantem non offendissent, frustra cum legibus rediissent? an id quoque *Plutarchus* Fortunae Romanorum adscripserit?

Hujus Historiae ineptia.

Rationes, quae Historis oppugnant.

In his *XII. Tab. fragmentis*, quae extant, nihil de *Attico jure* relatum: contra *Connubj*, *Patriae Potestatis*, & *Nexus* propria *Romanorum jura*; eademq; *universi Romani juris fontes*, & *Romanae magnitudinis causae*: forma reip. Rom. *Optimatibus mixta*; & qua parte mixta *acris custodia domestici juris*: quam per hos duos universos libros perpetua *Dissertatione* deduximus: sub *Tarquinij Tyrannide Jus Papyrianum* vulgo editum; & sub *Appio factioso Flavio* cum summo Patrum dolore *Fastos* evulgat: *Hermodorus* non Interpretes, sed *legum Romanis Auctor*: unde externae leges venerint *foeda inconstantia*: *Livius Athenis*, & *ceteris Graeciae urbibus*; *Halicarnassensis*, *Sparta omisa*, & *graecis Italiae urbibus* quoque; *Tribonianus* autem juris non scripti originem ad *Spartanos* revocat; *Tacitus*, ut certum teneat, *accitis quae usquam egregia*: his omnibus

Ejusdem Historiae inconstantia.

omnibus illud cumulo addatur, naturae humanae proprium, quod ut est *infirmiorum postulare*, ita *poteritum est detrectare jus aequum*.

An dicemus hanc legationem in speciem a *Patri- Legatio legum causa, in speciem obi. is.* bus obitam, ut plebis desideria frustrarentur; & hoc *Patrum mandacium* ducentis quinquaginta annorum *vetusta traditione firmatum*, *Titum Livium*, & *Dionysium Halicarnassensem*, ambos *Augusti temporibus*, (nam nullus antiquior sive *graecus* sive *adco latinus* narrat) posteritati transmississe? At *Halicarnassensis* externus *Scriptor*, & *graecae gentis*: *Livius* ab secundo bello *Punico* *Historiam Rom.* certam se scribere profitetur, ut in *Programmate Historico sup.* diximus. Hinc super *inter ipsosmet illa maxime adversa*, quorum alterum *falsum esse* necesse sit: *Livius* scribit, quod *Tribunorum AEQUANDAE LIBERTATIS DESIDERIUM PATRES NON ASPERNABANTUR*; & ita *missa Legatio*: *Dionysius* vero, legatione *reversa*, narrat & *moras*, & *praetextus C. Menenj* & *P. Sextij Coss.* super lege *perferenda*; *indicta maturius solito comitia consularia*, ut se tandem *importunis Tribb. precibus liberarent*; *designatum alterum consulem Ap. Claudium, e Familia*, ut cum *Livio* dicam, *fatali Tribunis*, & *plebi*; *designatis Coss.*, *Menenium* & *Sextium Tribunis aures amplius non praebuisse*; *Tribunos quo se verterent, non habere*; & *Custodes libertatis Rom. ad Appium ex imperiosissima Domo*, ut cum *Livio* item loquar, *confugere adactos*, *eique spem offerre potentiae*, quae in *Tyrannidem* anno postero erupit, *ut legem perferri sineret*: & *ubi tandem Sextius alter Consul de legibus ad Patres retulit*, post *jamdiu reversos Legatos*, & *leges adportatas*, hinc inde *verba facta tam ab illis, qui suadebant, ut Civitas LEGIBUS regeretur, quam ab iis, qui PATRIOS MORES servandos esse censebant.* & inter Auctores ipsos adversitas.

Quid

*Inculcentissimi
Cicero locus
ubi ex erroris
vetustate ha-
clonus caecu-
situm.*

Quid si dicamus quoque, Ciceronem & Livium, & Dionysio priorem, nec ex vulgi traditionibus differentem haec non putasse vera? Locus est vulgatissimus Eru-
ditis de Oratore, ubi sub Crassi persona, inquit: *Fre-
mant omnes licet, dicam quod sentio; Bibliothecas meber-
cule omnium philosophorum unus mihi videtur XII.
Tabb. Libellus, si quis LEGUM FONTES ET CA-
PITA videris (1) & AUCTORITATIS pondere, &
UTILITATIS ubertate (2) superare. Percipietis etiam
illam ex cognitione juris laetitiam & voluptatem, quod
quantum praestiterint nostri majores prudentia ceteris
gentibus, cum facillime intelligetis, si cum illorum LY-
CURGO, DRACONE, SOLONE nostras leges confer-
re volueritis. Incredibile est enim, quam sit OMNE
JUS CIVILE PRAETER HOC NOSTRUM incon-
ditum ac pene ridiculum: de quo multa soleo in sermoni-
bus quotidianis dicere, cum hominum nostrorum pruden-
tiam ceteris hominibus, & maxime GRAECIS ante-
pono.*

Quid actum Lege XII. Tabb.

C A P. XXXVI.

*Lege XII. Tab.
jus Quiritium
privatum pa-
tribus, & ple-
bi aequatum,
& in Tabb.
scriptum.*

Quid igitur actam Lege XII. Tabb.? actum id,
quod Tribb. pl. apud Livium desiderabant, nem-
pe *AEQUATA LIBERTAS*; & quod dicit Dionysius,
POSITVM JUS AEQUUM OMNIBVS. Libertati
obstabat *Jus in latenti*, *Jus incertum*, *manus Regia*,
quae Plebs, ut Pomponius tradit, ultra pati non posset.
Nam

(1) Ut vidimus hoc Lib. part. poster. Cap. XXXII.

(2) Ut demonstravimus ibidem Cap. XXXIII.

Nam leges Regias, & maxime quarum praecipuus san-
ctor Tullus, quaeis, ut Tacitus ait, etiam Reges obtem-
perarent; quo libertatis beneficio plebis favore fretus
Censum instituit, & Ordinem oppressit; unde mox Pa-
tres ad ipsius caedem Superbum extimularunt; Brutus
per ejectorum Regum occasionem, omnes abrogavit;
& suppresso censu, rem ad Heroici Regni naturam rede-
git; & jus incertum restituit: ut Lib. Prior. diximus (1)
Actum igitur est, ut jus perpetuo certum Tabulis
fixum esset. Aeque juri impedimento erant illa dum
Corporum in una Heroica Civitate divisio, ut Patres
omnia ex jure optimo, plebs omnia ex jure naturali
agitaret: quae divisio jam inde usque a Familiis per
Clientelas in Regna Heroica transit. Cum enim filij
in domo patria nihil injussu Patrum jure optimo age-
rent, & omnium minime nuptias; multo minus
Clientes sine Incytorum imperio: unde postquam se-
cessionibus factis, ut diximus, in plebes coaluere, cum
ea proprietate nativa coaluere, ut sine Patrum auctori-
tate nihil optimo jure, sed omnia jure naturali transi-
gerent. Igitur Hermodorus, ut sapientiam praestantissi-
mus, potuit, immo debuit, ut momentose Pomponius
tradit, legum scribendarum AUCTOR esse Patribus, *Quid Hermo-
dorus prae-
stitit?*
qui usu, non scientiam noscebant rempublicam,
quid juris Optimi plebi communicarent, quid sibi custo-
dirent; ex qua temperatura omnis Romana magnitudo
provenit: unde meretur fidem Heracliti Visio; & Sta-
tua ipsi in Comitio merito posita. Igitur Patres Her-
modori auctoritate AEQPARAVNT plebi jus patriae
potestatis, & ut ejus appendices, aequarunt factio-
nem testamenti, dationem tutoris, jus agnationis, &
gentilitatis, ac proinde ab intestato successionum; hinc
porro legitimae jus tutelae: relaxarunt jus nexi, ut ex
nexis

(1) Lib. Prior. Cap. CLXXI. §. fin.

necis dominj jure naturali; quo sibi colerent agros; manerent tantum nexi aeris alieni, quod demum lege Poetelia solutum est: & ita plebi *AEQVAVNT* jus mancipij, & linguae vinctationis: & hinc jus omnium actuum legitimorum transigendorum; & jura usucapionum communicata. Hinc judicia privata patribus, & plebi aequa; & utrisque scriptae, ut erant, ex aequo poenae. Sed ut constaret Resp. libera ex Optimatum mixtura, Patres excepere *Connubia Tab. XI.* quibus *Auspicia*, ac proinde *Magistratus*, *Imperia*, *Sacerdotia* sibi custodierunt: atque adeo plebi *AEQVATVM* omne jus *Quiritium* privatam, jure *Quiritium* publico apud Patres manente: & quantum libertati datum, ut de *Capite Civis Romani*, nisi in maximo comitatu, jus dicere ne esset; tantum ademptum, ne privilegia irrogarentur.

Itaque, ubi Patres plebi jus optimum agrorum privatam concessere, non autem publicum, Populus universus, qui a *Bruto* factus erat natura liber (1), erat dominus Imperij, omnisque Civilis Juris; in agro publico Patrum; uti nunc quoque sunt Regna summa in agro publico aliorum Summorum Principum, a quibus in feudum sunt data: & ita qui agri Rom. privatim apud Plebejos ex jure optimo Patrum singuli, minuta quaedam feuda erant, (2) apud universum Pop. Rom. unum Feudum factum est. Ob id Plebs libera jure summae Potestatis liberae statim coepit condere Plebiscita (3), sed nunquam plebiscito *Agrariam* perferre potuit, semper obistente Senatu, ne ager Rom. privatim divideretur; semperque *Coloniae* ex Patrum Auctoritate deductae a *Duumviris*. Ex hac Patrum auctoritate tum Tutelae gestae Populo Summi Imperij

- (1) *Lib. Prior. Cap. CLVII. §. Vbi Optimates.*
 (2) *Ibid. Cap. CXXIX.*
 (3) *Ibid. Cap. CLXIII.*

Jus optimum agrorum aliud publicum, aliud privatam.

Universus Ager Rom. Pop. Rom. Feudum a Patribus.

Domino; tum Dominj (1) in agro, in quo Populus Summum Imperium habebat, omnes Respp. antiquorum dicebantur, *Ordo & Pop. Senatus Populusque, & Senatus Auctoritas Populi Imperium.*

Sic quoque Patres concessere plebi *Connubij* jus privatam, mancipatione eidem communicata, qua porro plebej nuptias per conventionem in manum celebrarent; non concessere connubij jus publicum, quia non concessere connubij solennitatem praecipuam, quae erant *Auspicia majora* seu publica, quae supra diximus (2); ex quibus *Nuptiae Patrum* erant omnis juris humani (quod interpretor, gentium, ut *Jurisperitus* (3) jus gentium definit, quo humanae gentes utuntur) omnisque divini juris communicatio: & ideo *Nuptiae Patrum* tales erant; quia propriae Patrum erant gentes (4): unde ab hac juris aequi communicatione *Romae plebs, Romana gens* esse coepit; cum antea *Gens Rom. soli essent Patricj* (5): propria Patrum sacra erant, & sacerdotia; quare Patres confarreatione nuptias, ut supra diximus (6) celebrabant: postremo, quod caput erat, quia propria Patrum erat *Divinatio*, seu *Divinae linguae scientia*, quae circa jus divinum proprie gentibus dictum versabatur; (7) quia Patrum, ut saepius diximus, (8) propria erant *Auspicia*. Hinc quia transmissum fuerat, & a Patribus, & a Decemviris, & a Plebejis *Legem XII. Tab.* juramento sacrari, ob rationes, quas

Par. II.

Gg

Lib.

- (1) De qua utraq; Tutela sunt *Lib. Prior. Cap. CLXI & Cap. CXXXVIII. §. Optimatum.*
 (2) *Hoc Lib. Part. II. Cap. XX. de Patr. Potest. §. 1. & Cap. XXI. §. Atque de hoc Jure.*
 (3) *Sub Tit. Digest. de Inst. & Jur.*
 (4) *Hoc Lib. Part. II. Cap. XX. de success. ab intest.*
 (5) *Lib. Prior. Cap. CLXII. & Hoc Lib. Part. II. Cap. XXII. §. ex eo enim.*
 (6) *Hoc Lib. Part. II. Cap. XX. de Matrimonis, sed rectius de Nuptiis.*
 (7) *Hoc Lib. Part. II. in Confess. de Poes. Orig. Confess. XXVII.*
 (8) *Lib. Prior. Cap. CIV. & Lib. Poster. Part. II. Cap. XXI.*

Lib. Prior. (1) attulimus, statim post eam legem; uti apud *Livium* legere est, Privilegia irrogari coepta, & de capite civis saepe jus iterum dixere Duumviri: Quibiennio post depulso Decemviro, idest quarto post *Legem* anno, *Plebs Patrum Connubia tentarunt*, nimirum, ut plebs celebraret nuptias cum publicis auspiciis, cum quibus nuptias ipsi celebrabant Patricij; ut iis concessis, deinde tentarent Imperia; uti re ipsa, illis concessis, mox haec quoque tentarunt, & longo post certamine super Consulatu plebi communicando tenuerunt. Quare Patres sua connubia plebi denegabant illa apud *Livium* ratione, quod *Plebej ne in magistratu quidem haberent auspicia*, nempe *majora*, seu *publica*: quare *Eruditus* Rei Rom., Tribunatus pl. verus magistratus non est, & ob id non imperando, sed intercessione, seu vetando valebat.

Rom. Historia illustratur.

Tribunatus pl. cur verus magistratus non est?

Filius Spurius, & Vulgo quae sitis, qui proprie?

Qui principio Sapientes, qui vulgus?

Atque hac ratione earum locutionum duarum, *filius spurius*, & *vulgo quae sitis* nativa significatio aperitur. Nam ab Clientelis usque sub Theocratia orta illa Divisio *Sapientum*, & *vulgi*, de qua diximus quoque in *Confectaneis* de *Poeseos Origine* (2), qua *Sapientes* & *Sacri*, seu *Divini*, seu *Vates* erant *Inclyti*, qui tenebant Deorum religiones, & divinam linguam, seu *Auspiorum* scientiam callebant; *vulgus* autem *profanum*, res divinas ab *Inclytis* docendum, erant *Clientes*; ex cuius ultimae antiquitatis poetica lingua loquitur *Horatius*, quum canit,

Odi profanum vulgus, & arceo,
Musarum Sacerdos.

Cum his ipsis proprietatibus in *Rebaspp.* *Optimatum* tum illi, tum hi fuere *Patres*, & *Plebes*.
Igi-

(1) *Lib. Prior. Cap. CLVIII. §. Lex. vero.*

(2) *Hoc Lib. Part. II. Cap. XIII. Confect. XXIX. & Cap. XXI. §. per Clientelorum.*

(1) Igitur usque ad *Leg. XII. Tab.* filij Patrum, *patricij*, qui patrem nomine, seu jure ciere poterant; filij plebejorum *Spurj*, ex qua voce facta est nota, *S. P. sine patre*, qui patrem jure ciere non poterant, *vulgo*, in *plebe quae sitis*: quorum parentes jure naturali, ut cetera vitae, ita & matrimonia agitabant (2), hoc est agitabant solo animo conjugali, & custodia: & sic ut inter optimos, qui omnia civilis vitae agitabant ex jure optimo, *nuptiae* erant dictae a *nubendi*, seu *velandi* caput virginis novae nuptae solennitate; ita *matrimonium* plebejorum erat, dictum a *matre*, quae tantum naturam certa erat.

Matrimonia propria plebejorum.

His sic enarratis, datur intelligere, quod mihi diu ingenium misere torserat, quid illud sit, quod apud *Livium* Patres in eo certamine trecentis, & plus eo, post V. C. annis plebi objiciant; *plebejos more ferarum agitare connubia*? quia solo concubitu, sive cohabitatione, sive custodia, & animo conjugali agitabant, ut ferae, quibus etiam animum rudes homines tribuebant; cujus opinionis vestigium in illa locutione apud *Jurisconsultos* permansit, quum definiunt, quando ferae animum revertendi amisisse, aut adhuc habere dicantur (3): ex quo concubitu plebeja, *Concubina* dicta est, quae etiam *pro-uxore*, quae *patricia*, *uxor* dicebatur; ut *maritus*, plebejus, qui *vir* dicebatur, *patricius*. (4) Tam prava super hac re erat gentium *Sapientia*, eadem numero, qua *Heroem* aestimabant, qualis ab *Homero* fictus *Achilles* est,

Concubina quae proprie?

Prava Gentium Sapientia.

Impiger, iracundus, inexcorsibilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

G g 2 Atque

(1) *Lib. Prior. Cap. CIV. & Cap. CV.*

(2) *Hoc Lib. Part. II. Cap. XXI. §. Nam ut legem, & Cap. XXII. §. om. ea libertatis.*

(3) *§. Pavonum. Inst. de Res. Divis.*

(4) *Hoc Lib. Part. II. Cap. XX. §. Ita Clientelis.*

Divinae Pro-
videntiae mi-
ra Consilia.

Atque in ea re *Divina Providentia* summè est admiranda, quae ita res mortalium comparavit, ut gentium Sapia ab ipso Vulgo, quod profanum arcebat, Jus naturale condiceret, quod postea Philosophi professi sunt; (1) & apud Principem gentium Populum in rep. libera, primo Plebiscitis est eruditum; deinde Praetorum edictis est explicatum, quae sapientissime a Baldo dicta sunt, *Lingua, qua locutus est Deus*; tum sub Principatu Responsis Prudentum excultum; tandem ipsorum Constitutionibus Principum Jurisprudèntiae Christianae Principium statuminatum. (2)

Sed ut ad rem redeamus, postquam tandem sacerdotia quoque plebi communicata sunt; *Nuptiae etiam plebejorum, fuerunt humani & Divini Juris communicatio*; quae antea fuerant maris, & foeminae conjugatio individua vitae consuetudinem continens: quas duas definitiones, cum jandiu moribus (3) confusae essent, sive *Modestinus*, sive *Tribonianus*, sive uterque confudit. Exinde spurj, seu vulgo *quaesiti* dicti mansere, qui ex promiscua Venere habentur: & Patricj in antiqui juris usurpationem, in Flaminum, Pontificumque nuptiis *Confarreationem* retinere, tanta *ceremoniae difficultate*, ut cum *Tacito* loquar, quod eam sane unam ex causis, ex quibus Tiberj aetate jam *Farracia* defuevissent, idem *Historicus* numeret.

Confarreatio-
nis Historia.

Historia Rom.
illustratur.

Sed enim diximus, Respp. Optimatum patrij moris esse pertinacissimas; & Rom. Patres Jus Quiritium acerrime custodisse adversus Tyrannos, & libertatem; artemque assstantium in Regnis Optimatum Tyrannidem, esse, ut proponant jus aequum, & palam; quo beneficio sibi multitudinis factionem contra paucorum ordinem firment: ut *Ser. Tullius* legibus, quæ ipsi Re-

(1) Lib. Prior. Cap. CXXXVI.

(2) Eod. Lib. a Cap. CCV. usq. ad Cap. CCXIV.

(3) Hoc Lib. Part. II. Cap. XXI §. Ita Clientelic.

ges obtemperarent, & censu, *Ap. Xuir* vindiciis secundum libertatem edictis; *Papyrius* sub *Superbo*, *Flavius* sub *Ap. Factioso*, ille actionibus, hic factis evulgatis confirmant. Et *Livius*, *Tacitusque* initium Rom. libertatis narrant a *Bruto* factam, quod pro uno perpetuo Rege, duos Coss. annuos instituisset. Quodnam igitur Senatus flagitium id fuit, universo Jure Quiritium privato plebi cessisse, & leges evulgare, ac, ut id utrumque fieret, X. Viros cum summo Imperio plebi quotannis creandos permittere? Magnam igitur vim Patribus factam esse necesse est, quae non alia fuerit, nisi quia lex non perferretur, oblata *Appio* a plebe Tyrannis, quod & *Dionysius* innuit, & ipsa res secuta testatur. Hinc intelligere est, quantum, ut ingenue *Livius* profitetur, antè secundum bellum Punicum. Historia Rom. fatiscat, cum in tam insigni reip. mutatione tantum hiatus reliquerit.

Atque heic explicandum venit *Caput* illud, ut *forti sanati nexo soluto idem sirempse* (simile re ipsa) *Jus esset*; qua lege *Theseus*, ut apud *Plutarchum*, ab heroico usque tempore, *Atheniensibus libertatem fundaverat*. Super eo *Capite Grammaticorum* eruditas ineptias, quae apud *Jacobum Gothofredum* prostant, referre pudet. Recte, sed forte, *Gothofredus* id caput inscribit *de Juris Aequalitate*; sed quod interpretatur de Jure Civium cum Sociis aequando, conjectura capta ex iis *Grammaticorum* ineptiis satis absurda. Neque enim apud *Livium*, neque apud *Dionysium* id actum, ut *Civitas sociis donaretur*: neque sane Patres in id convenirent, qui vix Civibus jus aequum ponere volebant; nisi quisque eorum aut *Sp. Cassius* fuisset, qui, ut cum *Livio* loquar, *primus vulgator Romani Juris in socios*, affecta regni crimine damnatus necatus est; aut *Livius Drusus*, qui longo post temporum intervallo, jandiu Rep. in potentiam corrupta, Civitatem Sociis Latinis dederat; quo mortuo, cum praestare Patres nollent,

Cap. Leg. XII.
Tab.

De Forte Sa-
nate Nexo

Soluto

Gothofredi
Interpretatio
absurda.

So-

Interpretatio
pro nostris
Principiis.

Sociale bellum exarsit. Agebatur de jure patrum aequan-
do plebi: is enim ejus certaminis cardo erat. Igitur ab
Grammaticis sumamus, Fortes Suates esse eos, qui de-
sciverant, ad obsequium revocatos, non tamen socios,
sed plebejos, quales numero Secunda Agraria, (1) qua
Clientes culturae nexu soluti, dominio bonitario permis-
so, ad Patrum obsequium sunt revocati; & Decemviros
ea locutione usos esse, in simili juris certamine, quo sunt
plebej nexu soluti domini bonitarij, privato jure Quiri-
tium communicato. Quare Sententia legis est, ut in iis
omnibus, quae XII. Tab. relata erant, Plebi & Pa-
tribus idem jus esset. Igitur legis caput, quod totius cer-
taminis summa esset, Attica lege definiendum erat, &
formula ab Atheniensibus expectanda! Sed quod heic
notandum, id est, trecentis post V. C. annis, communi-
catum Romae jus Quiritium privatum a Patribus plebi;
quod ab heroicis usque temporibus Theseus plebi Athe-
narum permiserat: tam acriter, Romani, ut supra dixi-
mus, mores majorum gentium custodiere!

De Jure maxime proprio Romanorum.

C A P. Ultimum.

Cum haec ita sint, quodnam igitur est Jus maxi-
me proprium Romanorum? Pomponius, (1) docet,
Prudentum Interpretationem, & Disputationem Fori ad
jus nexu mancipijque accommodatas, quas Pomponius
putat ad Legem XII. Tab. appositas, quia ii patrij mo-
res in eam legem relati erant. Id jus communi nomine
appellatum narrat Jus Civile, & recte Interpretes cum
Hermanno Vultejo, (3) accipiunt Jus Civile in specie di-
ctam

(1) Lib. Prior. Cap. CXXVII. & Lib. II. Part. II. Cap. XXII.
(2) Leg. 2. §. bis legibus latis verba haec Disputatio D. de Or. Jur.
(3) in §. Responsa Prudentum. Inst. de Jur. Nat. Gent. & Civ.

Etiam, quod, ut aliae species ob linguae egestatem solent,
generis nomen sumpsit: quia jus Civile in genere erat
jus gentium minorum, sive jus gentium majorum, vi
adempta, & certis violentiae imitamentis a quaque civi-
tate scorsim inductum, (1) quod in alio argumento Gro-
tius jus gentium improprie dictum ait, & nos Jus Ci-
vile commune appellavimus. (2) Atque id Jus Civile sunt
illi PATRIJ MORES, quos apud Halicarnassensem Patres
censebant esse servandos, nec LEGIBUS esse regen-
dam Civitatem; nempe Jus gentium servandum esse,
quod Patres ex solita Optimatum reip. custodia sine
scripto custodiebant. Lata est Lex XII. Tab. & ii
mores gentium a Romanis recepti in legem plebi, &
patribus aeternum aequam abiere. Igitur Jus Civile Ro-
manorum maxime proprium, hoc est, Jus Romanum
non Custodiâ, sed Inventione, est Jus compositum a Pru-
dentibus, ut ait Pomponius, quod item pro forma opti-
matium Reip. sine scripto venit, & propria parte aliqua
non appellatur, ut ceterae partes Juris suis nominibus
designantur, sed communi nomine appellatur Jus Civile:
quia principio totam Juris proprie Rom. latitudinem oc-
cupabat: unde inter Romanos unus Jurisprudencia in
terris orta. (3)

Jus Rom. pro-
prio Inven-
tione est, ex
quo Jurispra-
dencia in ter-
ris inter duos
Rom. extitit.

OPERIS CONCLUSIO.

Atque haec sunt, Amplissime FRANCISCE VEN-
TVRA, quae lucubravit de Rom. Constantia Sapien-
tis, nempe de tua Virtute, qua fortissimus, & sapien-
tissimus praestas: Et quando Tu me ad haec scribenda
excitaras, soveras, confirmaras; ea Tibi dico, immo ve-
rius addico; nam tot nominibus tua.

OMIS-

(1) Lib. Prior. Cap. CXXIV.
(2) Lib. Prior. Cap. CXXVIII.
(3) Lib. Prior. Cap. CLXV.

OMISSA ALIQUOT.

Lib. Prior. pag. 125. vers. 1. Per se ipsum expediebat) (adde: quo instituto in Rep. libera Senatus custodiebat arcana consilia; ut de Legationibus, de Foederibus; quorum acri custodia, dum Romae cum Graecarum Rerumpp., tum ipsius *Persei* Legati agerent explorabundi, quid Senatus contra Graeciam decerneret; Patres belli foedus cum *Eumene, Pergameorum Rege* contra *Perseum* pepigere; & ita celarunt, ut vix quatuor post finitum bellum annos rescitum sit. Quo ingenti commodo Respp. liberae carent sine hac Reip. Optimatum mixtura: quare, ut sua consilia celent hostes, vel aemulos, eo necessitatis misere rediguntur, quod uni, ut *Aristidi Athenienses*, aut paucis, fide & taciturnitate summis spectatis viris, ut *Hollandenses in Arausio-nensis Principis ad Britanniam occupandam expeditione*, cum evigilanti periculo servitutis, rempublicam universam permittant.

Eod. lib. pag. 181. vers. 23. errori locum fecit) (adde: idque confirmat lectio ipsius, §. & ut obiter in d. l. 2. apertissime inepta, immo falsa, nisi ita emendetur: nam ante *D. A. Divum Augustum*, ne dum Princeps ullus jus respondendi dedit nemini, sed nullus omnino Princeps Romanus fuit.

Lib. 11. pag. 141. vers. 16. Junonis gloria) (adde: *κλειος* graecis, *cluer* latinis, gloria utriusque, est Poetarum *Fama*: quam ipsi *alata* fingunt; quod *alae* Patriciorum Stemma fuere: in *summa sedere Turri* in *Regum Turribus* Poetarum, in urbibus Heroicis, quae inferius declarantur: atque ab hac usque ultima antiquitate *Gloria* fuit, ut eam *Cicero* definit, *Fama* meritorum in genus humanum pervagata.

Ibid. pag. 173. vers. 6. Saturnum diximus Characterem) (adde: & *Ops* eadem quae *Terra*, quatenus gentes continet: qua significatione Universitas nationum dicta est *Orbis Terrarum*; & plures dicti *Terrarum Orbes*, ut *Orbis Romanus*, alique; quod illae locutiones satis confirmant, *ubique terrarum*, *ubique gentium*; *nusquam terrarum*, *nusquam gentium*, quae sunt promiscuae significationis: eadem & *Berecynthia*, a *Berecyntho Phrygiae monte*; quia in montibus narravimus primos Optimorum constituisse *Lucos*: & *Rhea filia Caeli*; quia in *Lucis de Caelo observare* coeperunt: & *Mater Deorum*; quia ab *Auspiciis* proveniunt *Deorum Religiones*: & *Cybeles Jovis Alumna*, quem in *Ida monte clam aluit*; quia *Optimi Lucorum secreto Jovem educarunt*, Jovis religionem auxerunt: & *Ops* dicta *ab ope*, quam *ab Inclytis* confugientes ad ipsorum *Aras* implorarunt; & *Bona*

Dea

*et fingere alata; quod Alae Stemma esse patet
Patriciorum
et inde factum videtur novum proclamare,
in idem vulgi, sive plebis rumores excipere,
et Heroy qui ea fama celebrant, proprie Famam
Inclytis dicitur: quod sacra historiae bella scribit
Famam a seculo.*

Dea; unde *Inclyti* ab ea *Ope Optimis* dicti sunt: *Turrita*, cincta poeticis *Regum Turribus*, quas diximus *Urbes Heroicas*: *Regnorum Conciliatrix*; namque ex *Clientelis*, ab *Inclytorum ope* ortis, *Regna Optimatum* provenere. Hinc Romani *Matrem Romule* fecere *Rheam*, ut ejus *Regnum Optimatum* significarent; & majorum gentium traditionibus, quo antiquius, eo augustius facerent: & ab ea magnam *Divinitatis* provenisse partem *procelli*, *Magnae Deae matri*, *Ludos Magnos* celebrabant.

ALIQUOT EMENDATA

Lib. 1. pag. 138. vers. 26.) (dele verba, ex; gr. de poenis, de honore moderando: quae ex autographo de re alia exarato, neque delecto irrepsere.

Lib. 11. pag. 116. vers. 15. primam artium pecuariam fuisse) (emenda; inter primas artium; nam inter vere pios *Pecuaria*, inter gentes fuit omnium prima *Rustica*, ut postea probavimus *ibidem cap. xx. §. eosdem in ruris artibus*.

Eodem Lib. pag. 220. vers. 6. In Manlia Familia) (*Topica* rerum Rom., quam mihi confeceram, idem loci genus, ubi collocata erat, *Patris Imperii Severitas*, eadem nominum amplitudo, idem affectati regni crimen, & insignis *Manli* severitas, quae in mente dominabatur, cuncta haec me coniecere in falsum, ut patrem *Manli* pro *Cassij* sumerem, quem fama fert apud *Livium*, domestico judicio filium verberasse, necasse, peculium *Cereri* consecrassse.

Alios, si quos advertis, lapsus, Aequanime Lector, humanae naturae imbecillitati, literariorum autem typorum errores, ipsorum fato condona: unum tamen maxime Te monitum velim, *Lib. 11. Part. 11. pag. 24. vers. ult.* ubi; & in falsum illud *Deistarum*) (& nos in falsum illud *Deistarum*.

Par. II.

Hh

CLA:

CLARISSIMORUM VIRORUM

Censurae extra ordinem. (*)

D. DIDACUS VINCENTIUS A VIDANIA,

Regius Cappellanus Major, Praefectus Universitatis
Neapolitanae, A Consiliis Catholicae Majestatis

D. JO. BAPTISTAE A VIGO NEAPOLITANO,

Professori Regio Meritissimo.

Ingeniosam a Te (Cl. V. & Kar.) recitatam Orationem (a) perlegi, in qua Eloquentiae Sophum, Professore vere Regium (b) ita miratus sum, ut ex Dissertationis elegantia, candore, Orationisque nervo, tuam esse, absque Nominis Inscriptione, dubio procul agnoscerem. Nova producis, doces, illustras: cuncta placere dicerem, nisi levissimum scrupulum Tibi proponendum ingenua litterarum societas compelleret. Docilem in Te sapientiam expertus sum; Me quoque celebratae nostrae Academiae Praefecturae munus; Erga Te etiam summus amor; dissentire in aliqua ex tot elegantissimis a Te propositis thesibus, & veritatis ardor fateri cogit. Breviter me expediam. Tecum alloquor; Sapientibus indicasse sat est.

Pag. 75. 78. 84. Primaevos Jurisperitos, Patritios tantummodo fuisse asseris; Ex quo a Teposito principio, tanquam Romanae Reipublicae Arcano, plura, & quidem acutissima deducis. At hoc non ita certum. Designatis Chronologice temporibus evincam. Primi ab Urbe condita Legislatores, Reges illi septem fuere, qui pro libito imperitarunt, ad Annum

(*) Nam principio Lib. 1. & 11. prostant Censurae ex ordine a doctissimis usque-
quaque VV. DD. Julio Torno, Ecclesiae Neap. Theologo eximio, & Nicolao Gal-
lino in Regia Universitate Neap. Primario Juris Pontifici Antecessore.

(a) Dissertationem de Noltri Temporis Studiorum Ratione cum Antiquo-
rum collata, publice habitam in Regia Universitate Neap. ac typis editam An-
no MDCCCIX. in qua aliquot de horum Librorum argumento sunt inchoata;
inchoata, inquam; quia nondum harum rerum Principium, quod a multis jam
ante annis vestigabam, inveneram.

(b) Alludit ad eam Dissertationis partem, qua proponebamus, Artem Juris
Imperatorj interpretandi ex acquirate Civili ad noltri temporis Monarchias ac-
comodata; quam indicavi lib. Priore Cap. LXXXIII., & de ea Arte specimen
quoddam etiam dedimus; quam utilissimam probabat in primis Cl. Vir Henricus
Brenckmannus, doctissimus Jurisconsultus Hollandensis, in sermonibus, quos
super ea re Florentiae, dum ibi Medicaeum Pandectarum Codicem recensabat,
novis Lectionem Florentinam Notis adornaturus, habuit cum Cl. V. Antonio Ra-
naldi Neapolitano, viro ornatissimo, ac disertissimo Caesarem Patrone.

num usque V. C. 245. (*) quo Tarquinius Superbus ejectus est. (*) A. N. Chr.

Eo anno, & sequentibus Praetores (Consules postea num- vulg. 303.
cupati) Senatusque, Populo quasi spreto, leges condidere, Ro-
gantium plerumque Nomina praeferebant, Juniam, Valeriam,
Horatiam, Duiliam, Aeliam, Corneliam, Iciliam &c. Plebs, ut a
Patriciorum potentia liberaretur, Tribunos Plebis primos creavit
L. Sicinium, L. Junium, Consulibus Sp. Cassio, II. Posthumo
Cominio. II. V. C. 261. (*) & Aediles Plebis, eodem tem- (*) A. N. Chr.
pore, aut paulo post. Ex quo coepere clarius distinctiones in- 493.
ter Patricias Familias, quae a Quaestura ad Consulatum initio
transibant; & Plebejas, quae Tribunatum, & Aedilitatem Ple-
bis exercebant. Tertiam speciem postmodum Familiae Mixtae
constituerunt; illae nempe, quae cognominibus agnoscebantur,
Patriciae ne, an Plebejae essent. Exempli gratia. Atilii Lon-
gi Patritii; Atilii Bulbi, Calatini, Reguli, Serrani, omnes
Plebeji. Familia Lucretia in Tricipitinis Patricia; in Trionibus
Plebeja. Ex quibus concludendum est, haberi primis tempo-
ribus pro Regula; ut Familias (& ex eis Jurisconsultos) Pa-
tricias Plebejae distinguamus, ex Tribunatu, aut Aedilitate
Plebis gestis censere. Etenim neque Senatores Plebejos ad ea
munera admiserunt, notante Valerio Maximo, & Gellio; tan-
ta fuit Plebejorum cum Patriciis aemulatio. Novae autem, quae
postea Magistratibus clarae factae sunt, omnes Plebejae; Cu-
rulis vero honoratae, illustriores habitae.

Caeterum V. C. 303. (*) Decemviri electi (quorum Ca- (*) A. N. Chr.
put Ap. Claudius Sabinus, ex Patriciis minorum gentium; re- 451.
liqui fere omnes Plebeji,) ad leges condendas, ut eas in duo-
decim Tabulis (vere aeneis, non eboreis, roboreisve) inci-
derent, triennio quasi elapso, tyrannidis specie morantes, ab-
dicare coacti sunt. Exinde illis legibus, aliisque, quasi an-
nuatim, auctis, Sacra, Publica, Privata, recepere incremen-
ta. Hermodoro Ephesio, Atheniensium legum Interprete, &
Papyrio illo Juris Papyriani collectore, omissis, ad rem ac-
cedamus; examinando, an Primi Jurisconsulti Patricii, an Ple-
beji fuerint. Antiquiores serie Magistratum gestorum proponam.

App. Claudius Caecus (II. dictus, habito respectu ad De-
cemvirum Legumlatorem) Consul fuit, cum L. Volumnio Flam-
ma V. C. 447. (*) Is, ut dictum est, Patricius fuit. Quae (*) A. N. Chr.
de Tertio App. Claudio notavit Cl. V. Jac. Gothofredus, plus- 307.
quam incerta esse, alibi indicabam.

Cn. Flavius, Tribunus Plebis, Cos. Q. Marcio Tremulo,
P. Cornelio Arvina, V. C. 448. (*) Factos Plebi promulga- (*) A. N. Chr.

H h 2

vit, 306.

vit, cum magna Senatus; Nobiliumque indignatione: Ex Macro Livius, Cicero, Pomponius J. G. Edilis Plebis sequenti anno factus. Hinc, Arcano Patritiorum detecto, tot processere Jurisconsulti, fere omnes Plebeji, tantum abest, ut Patritiorum peculiare esset munus; ut ex dicendis liquido appareret.

P. Sempronius Longus, Sophus postea dictus, Tribunatum Plebis bis, Edilitatemque exercuit. Consulatum obtinuit, Collega P. Sulpicio Saverione V. G. 450. (*) Triumphavit de Aequis. Magister Equitum factus est. Is conjugem *Repudii nota affectis, nihil aliud quam, se ignorante, ludos ausa spectare*, Capitolinus, Livius, Val. Max.

Ti. Coruncanius, Tribunus Plebis ter, Edilis Plebis; Consul, V. G. 474. (*) cum P. Valerio Laevino, & triumphavit. Primus ex Plebejis Pontificatum Maximum adeptus est, & Dictator factus. Livius, Capitolinus, Zonaras, Gruterus.

Q. Mucius Scaevula, Augur, his temporibus, vindicando Pomponium J. G., adnumeratur a Cujacio, Jurisprudentiae vere Principe. Textum innumeris ex nostris emendant; Et ex horum serie Scaevulam expugnant. Ejus Praetura assignat

eruditus Vir, ad Annum V. G. 539. (*) quo Sardiniam Provinciam sortitus est. Edilitatem Plebis ab eo gestam, ex Plebejis fuisse pronunciat L. Cincius Alimentus, celeberrimus Historicus, & Jurisconsultus; Tribunatum, & Edilitatem Plebis cum antea gessisset, Praetor Siciliam obtinuit V. G. 544.

(*) Cols. M. Valerio Laevino II. M. Claudio Marcello. IV. Plura de eo Livius, & Vossius.

P. Licinius Crassus Dives, alterum tuae Dissertationis etiam effatum (c) pungit. De eo Livius (*) *Facundissimus habebatur, seu causa oranda, seu in Senatu, & ad Populum suadendi, ac dissuadendi locus esset: Juris Pontificii peritissimus. Super haec bellicae quoque laudis Consulatus compotem fecerunt. Et licet, post alios, Guil. Grotius, verba illa ad P. Sempronium*

(c) Vbi diserebamus, ex Reip. Rom. instituto Jurisprudentiam, & Oratoriam dividas esse; & siqui Jurisconsulti in causis orandis versarentur, ut tamen constarent, juris civilis rigorem in iis causis adversus naturalem aequitatem tuebantur. Et Illustrissimo Praefecto respondebam, *Crassum Divitem* incidisse in ea tempora, quibus, jam praevalebat Plebis parte, in regnandi artibus apud Populum jam illa erat, de qua *Auctor Corruptae Eloquentiae* scribit: *Nemo Romae potens, quin eloquens*. Sed nihil vetabat, quin ipsum juris rigorem facunde defenderent; ut *Servius Sulpicius* contra *Asuraenam* praestitisse credibile est: quem eloquentissimum vel una illa incomparabilis ad *Ciceronem Consolatio* testatur, quae omnium, quot quot aequam scriptae sunt, est absolutissimum exemplar.

nium Sophum detorqueat; alibi de P. Licinio intelligenda evincemus. Pontifex Maximus creatus est V. G. 542. (*) Q. Fulvius III. Ap. Claudio Pulchro Cols. Post Edilitatem, Censuram, & Praeturam, Consul factus, Collega P. Cornelio Scipione, V. G. 549. (*) ex Livio, aliisque discimus. Inter *Licinios*, (*) A. N. Chr. fuisse cognomine Crassos Plebejos, ex Nammis ipsis colligimus, 205. Claros tamen, Curulibusque insignes Magistratibus.

P. Sempronius Tuditanus, ex illustri, Plebeja licet, Familia, post Edilitatem, Praeturam, & Censuram fasces obtinuit Consulares absens, Collega M. Cornelio Cethego, V. G. 550. (*) Plura de eo Livius.

P. Aelius Paetus, sicuti & Frater, de quo proxime, Plebejae fuit Familiae. Pater Quintus, Avus Publius, Proavus Cajus, Tribunatum Plebis gessere. Ultimus Consulatu Genus nobilitavit secundo: Avus ejus Publius primus e Familia Consul fuerat, V. G. 418. (*) Ad rem de P. Aelio Jurisconsulto. Augur, Tribunus, & Edilis Plebis, Praetor, Dictator Comitiorum habendorum causa, Consul denique, Collega Cn. Cornelio Lentulo, V. G. 553. (*) ex Livio discimus, qui & mortui annum assignat.

Sex. Aelium Paetum, *Catum* dictum ab Ennio, hoc est *Acutum*, Edilitatem Curulem gessisse, V. G. 554. (*) Cols. P. Sulpicio II. & G. Aurelio, Livius notavit, & Consulem factum cum T. Quintio Flaminio, V. G. 556. (*) Consulatum quatuor post annis administravit.

M. Porcius Cato Censorius, aut Censorinus, post Edilitatem Plebis, & Praeturam, Consul factus est V. G. 559. (*) cum L. Valerio Flacco. Alibi Patriae memorias concinnavi; ubi Catonis gesta in Hispania Citeriori persequor. Censor, & Augur fuit: late Plutarchus, Livius, Pomponius, &c.

Filius M. Portius Cato, fuit Tribunus Plebis. Cum Praetura ageret V. G. 602. (*) mortuus est, & ipse primi nominis Jurisconsultus. Caeteros non persequor: Sufficiunt hi, quia multi, quia primi, & aliqui a Pomponio J. G. omisi. (d)

Vale

(d) Huic honorificentissime Epistolae Illustrissimi Praefecti, multis, & magnis nominibus de Rep. Literaria optime meriti, de nostra Regia Universitate cum maxime, de me autem humanitate, & beneficentia praeter teteros, tunc in praesentiarum respondi iis, quae postea scripsi *Prior. Cap. CLXXI. a pr. usq. ad s. Hinc aperiantur*. Sed Viri omnis divinae, & humanae Eruditionis, Rerum Romanarum, Romanique Juris ad miraculum usque doctissimi haec una oppositio mihi ad Principia Juris Rom. vestiganda jam mea sponte currenti stimulos pungentissimos addidit; & dum de Arcana Jurisprudentia Rom. altius,

Vale, Reip. Litterariae; nostraeque Universitatis incrementa
to. Barcinone. VI. Kal. Maji 1709.

altius, latiusque cogitarem, causam illam tandem inveni, quam *Aristoteles* in *Politico* disertissime quidem docet, esse propriam Reip. Optimatum notam, *Custodiam legum*; sed omnes, qui de Re Civili scribere, eam Custodiam putarunt esse, qua vulgo leges in omni Rep. servandas curant. Sed enim, re ab origine reperta, inveni *Regna Heroica* fuisse *Regna Optimatum*; & *Romanum* Regnum fuisse *Heroicum*; & sic *Custodiam Legum*; quam notam *Aristoteles* consignat Optimatum Reip., comperi, esse ipsissimum *Jus in laenti*, *Jus incertum*, *manum Regiam Pomponij*. Quare *lib. Prior Cap. CLXVII.* dicebam, *Argumentum de Jurisprudencia Arcana Romanorum non solum Rom. Rebus, Romanarq; Jurisprudenciae, sed universae Historiae, universaq; Eruditioni asserre luculentissimam lucem*. Itaque hujus Lucubrationis bona & magna pars Illustrissimo Nostro Regiae Universitatis Praefecto est accepto referenda; cujus oppositionum gravissima auctoritas ad haec omnia in hisce libris dissertanda magno mihi fuit incitamento.

Joannes Chiajesius: (a) Nicolao Jeremiae suo S. D.

EX quo tantopere commendasti, Nicolae, non mihi modo, sed & Musis charissime, opus egregium Viri usque-
quaque literati, Johannis Baptistae Vici, ingens me cupido in tuae esse admirationis parte, ipsa, quam propediem pollicebaris, optimi libri lectione, Auctore jam sub manu editionem habente. Agebat desiderium Inscriptio, idem propemodum, aut certe affine, quod mea *Αρχαιομορφία*, praeferebat argumentum; nec gravabar, quod huic anteverteret, & locum, ne primus novae Commentationis, & jam pridem a me occupatae Auctor essem, praeriperet: quin mihi vehementer gratulabar, quod ille conspiraverit mecum, tantumque Virum antesignanum, ducemque haberem. Has habui causas, cur saepius te interpellaverim, ut quam ocyssime librum mitteres, cujus lectione possem aestivis hisce diebus in hoc suburbano, ab amicis, librisque fere omnibus procul, moram trahere longiorem. Jam enim solitudinis inertisque oculi adeo pertaesum erat, ut, spreto Medicorum praeceptis, de remigrando in urbem, crebro cogitarem. Sed ecce tibi, quae me taedio omni levarunt, & in secessu continuerunt, jucundissimae literae tuae, cususque liber, adhuc typographicam operam calens, quam confestim avidè legi & devoravi. Et, mirum, quantum admi-

(a) In Regiae Universitatis Neap. Numeris Antecessor juris doctrina, & eruditione consummatissimus.

mirationis voluptatisque percepérin! Perfecisse Auctorem animadverti, quod *Cicero* *libris de Legibus* desiderabat. Non ille ex duodecim Tabulis, ut *Sex. Aelius*, alique superiores, neque a Praetoris edicto, ut plerique suo aevo, sed altius, & ut ipse ex persona *Pomponij Attici*, a capite *Jus Civile* accersivit, disciplinamque ejus ex intima hausit Philosophia; quod profecto munus est optimi Jurisconsulti, & qui aliter *Jus* illud tradit, in tenui Jurisconsulti officio versari, ait. Verum, hoc neglecto munere, ad altiora majoraque aspirans Auctor, illud longe praestantius inire voluit, promittitque ipsa libri Inscriptio, *De uno Universi Juris Principio, & Fine uno*. Quam longe lateque pateat haec suscepta provincia, in Universali occupata Jurisprudencia, vel ipso libri titulo animadvertis, quo idem pollicetur, quod sic eo loci *Cicero*: *Sed nobis ita complectenda in hac disputatione tota causa est Universi juris, ac legum, ut hoc Civile, quod dicimus, in parva quendam & angustam locum concludatur*. Intra hos Romani Juris cancellos, angustaque ille se continere noluit; non quod *Jus* istud aliis aliarum Civitatum juribus collatum minime amplum, magnumque sit; sed quod collatum cum *Jure Universo*, maximi & amplissimi *Juris* quota sit portio; quemadmodum *Respublica Romana* Universalis mundanaeque comparata *Reipublicae* (b). Audi *Senecam*: *Duas Respublicas animo complectamur; alteram magnam, & vere publicam, qua Dei atque homines continentur; in qua non ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos Civitatis nostrae cum Sole metimur; alteram, cui adscripsit nos conditio nascendi*. Magno animo Auctor magnam hanc complectens *Reipublicam*, magnitudinem ejus *Legis* ac *Juris* contemplatur, admiraturque. Nihil enim contemplanti admirabilis, testimonio *Manilii*.

*Nec quicquam in tant. magis est admirabile mole,
Quam ratio & certis quod legibus omnia parent.*

Hinc ad ejusdem *Reipublicae*, magnique *Juris* Conditorum gradum faciens, & in pulcherrimas aeternasque ejus mentis ideas (c), pro humano captu, animum intendens, rutilantem illam *Justitiae* *Juris*que agnoscit, itidemque uberrimum *Univer-*

(b) Cujus communionem in *Prima Universalis Tractationis Parte lib. 1. pag. 15.* demonstratur, esse communionem veri, qua homo cum omnibus intelligentiis communicat. Unde eod. lib. demonstratur *Cap. XLIV. Jus esse in Natura, & Cap. seq. Hominem esse naturam socialem.*

(c) Quod *Jura* sint ex genere rerum aeternarum supra *Corpus*, quales *Plato* statuit *Ideas*. *Lib. 10. Cap. CLXXXV. S. neque omnes, & lib. 11. Part. 11. Cap. XX.*

si fontem Juris ; cui caeli ; terrae , maria , elementa ; & quae his continentur , obtemperant , undeque minora jura deducuntur ; adeoque ad ipsum fontem digitum intendit cum *Ciceroniano Scipione* , qui jus , dicebat , de Justitiae fonte manasse ; & cum *Ulpiano* , qui per speciem etymologiae , & more Stoico affirmat , *juris nomen a Justitia* descendisse , hoc est , ab ejus idea , quam *Platonici* ipsam Justitiam vocant ; estque vera & altissima juris omnis Origo , tradita *libro primo Pandectarum titulo primo* , cujus prior pars inscripta est *de Justitia* . Et quidem optima Caput juris in ipso librorum capite esset collocatum ; eademque via , & ratione *primus titulus primi libri Codicis* inscriptus est , *de Summa Trinitate* , &c. ; quia Christiana Religio aliam veram Justitiam , aliudve summum Caput juris non agnoscit , nisi Summam Trinitatem (d) ; in cujus lucis libro leges scriptae sunt recte vivendi , & inde a Legislatoribus haustae , adstipulante *Augustino* 14. *de Trinit.* 15. cujus verba digna relatu sunt : *Ubinam sunt istae regulae scriptae ? ubi , quid sit justum , & injustus agnoscit ? ubi cernit habendum esse , quod ipse non habet ? Ubi ergo scriptae sunt , nisi in libro lucis illius , quae Veritas dicitur , unde omnis lex justa describitur ? &c.* Quae vero justitia finis est juris , non illa est , sed illius imitatio effigiesque , crebris justis , illique similibus factis , habituque voluntatis expressa , & quidem mutabilis ; sive hominis voluntatem spectaveris , quae in dies & horas mutatur ; sive ejus habitum , qui vix quidem & aegre deletur , non autem est indelebilis , constans , perpetuus , vicio humanae imbecillitatis : atqui illa aeterna est , immobilis , immutabilis , praestantia & constantia Divinae Mentis . Quamobrem haec definita est illic ab *Ulpiano* , *Constans & perpetua voluntas* , & proposita a *Triboniano & Compilatoribus* , ut esset exemplar , ad quod quisque , tanquam ad Cynosuram , respicere debeat , habeatque optimum , quod sequatur , tametsi non aequatur ; prima enim sequentem , honestum est in secundis tertiisque consistere , & magna sunt ea , quae sunt optimis proxima . Itaque respicit ad hanc cum primis Legislator condendo leges , dein eas exequendo Magistratus , interpretando respondendove Jurisconsultus , Cives obtemperando : quorum varia licet sit imitatio , unam tamen eandemque refert Justitiam Archetypam ,

(d) Quod aeterna stirps Univerſi juris sit Dei Opt. Max. Natura, Poſt, Noſſe. *Velle definitum Lib. 1. a Cap. 11.*

pam : sed quam formant obtemperantes Cives imaginem , ea sola finis est juris ; quam vero exprimit Legislator suis peculiaribus legibus , vel secundum illas Magistratus jus dicens , vel respondens , interpretansque Jurisconsultus , haud finis juris est , sed ad hunc finem adipiscendum obtinendumque , instrumentum (e) . Nulla ergo harum imaginum ipsissima Justitia est , quam finivit *Ulpianus* , & ab omnibus spectandam proposuit *Romanus Legislator* initio *suae Nomothesia* ; cujus votum fuit , ut quisque contenderet ad eam , & inde imaginem ejus duceret , quo pulchrior , ac similior esset exemplari , haud ignorans , paucis , quos aequus amavit Jupiter , id datum ; iccirco multitudini , cui negatum , suis legibus descriptam Justitiae imaginem , cognitu facilem , omnibus obviam exhibuit , ne difficultatis obtentu , ab illius cultu retraherentur , medijs contentus officiis , quae laudabiles reddunt obtemperantes cives . An etiam laudandi sunt Jurisconsulti , qui solam justitiam in legibus descriptam venantur , germanam vero atque ideam ejus ignorant ? Certe hoc dat *Cicero* primo *de legibus* nemini , Jurisconsultos exagitans , qui magna professi in parvis versantur ; & alibi *Ser. Sulpicium* commendans , qui non magis *Juris Consultus* , quam *Justitiae* fuit , & quae proficiscebantur a legibus semper ad aequitatem referebat . Et haec , quam legibus opponit , aequitas , non alia est , nisi quae nullis scriptis legibus continetur ; non alia , nisi summa ratio insita in natura , atque confecta & confirmata in mente sapientis , jusque naturale dicitur a *Paullo ad Sabinum* , quod semper aequum & bonum est , nempe univeree , illi soli notum Jurisconsulto , qui universam adeptus est Jurisprudentiam ex scientia divinarum & humanarum rerum , quarum sua aeterna lege , jureque univervo moderator est Deus . Ad hanc Legem , Univerſumque Jus mentis suae aciem , tanquam ad Caput & Originem omnis Juris , convertit *Auctor* , plane intelligens , quantum haec origo illi praestet origini , quae traditur sequenti *titulo secundo Pandectarum* , qui quoniam diserte inscribitur , *de Origine Juris* , arbitrati sunt *Interpretes* , in eo omnem omnino originem tradi ; praecedentemque *primum titulum* juris duntaxat finem indicare , & ob eam rem in ejus enarratione praestantior originem silentio transmissere . At *Auctor* maxime huic incumbit , aliamque , de qua *titulo secundo* , qui primi est appendix , secundae nota-

I i

tac

(e) Quod omnes alii , praeter Deum , fines juris , sint media , quibus hominem a se impulsam ad se circumagis Deus ; ut per *Univeree Traditionis* probatur.

tae habet, & gradum duntaxat esse in ascensu ad germanam originem, perentit. Coepit enim ab Urbe condita, auctorem habuit Populum Romanum, profecta est a quibusdam adjectionibus, & detractionibus factis juri communi, auctore Ulpiano, in l. 6. D. de iustitia & jure. Atque adeo juris Romani *οὐσία καὶ ἵερωσύνη*, proxime a jure communi universoque derivatum, altiolem habet originem, aeternamque, accuratiori indagine sane dignam. Memini hac de re verborum Cicero-*nis ex secundo de Legibus: Et haec & alia iussa ac vetita populorum vira non habere ad recte facta vocandi, & a peccatis avocandi: quae vis non modo senior est quam aetas populorum & civitatum, sed aequalis illius, caelum atque terras tuentis & regentis, Dei. Neque enim esse visus Divina sine ratione potest: nec ratio divina non hanc vira in rectis pravisque sancien- dis habet; nec, quia nusquam erat scriptura, ut contra omnes hostium copias in ponte unus assisteret, a tergoque pontem inter- scindi iuberet, iccirco minus Coclitem illum rem gessisse tantam fortitudinis lege atque imperio putabimus: nec si, regnante L. Tarquinio, nulla erat Romae lex de stupris, iccirco non contra illam legem sempiternam Sext. Tarquinii vira Lucretiae, Tricipitini filiae, attulit: erat enim ratio profecta a rerum natura, & ad recte faciendum impellens, & a delicto avocans: quae non tum denique incipit lex esse, cum scripta est, sed cum orta est; orta est autem simul cum mente Divina. Quamobrem lex vera atque princeps apta ad iubendum, & ad vetandum, ratio est recta Summi Iovis. Commemini etiam ex Philippica XI. concinnae definitionis hujusmodi: Est lex nihil aliud, nisi recta & a Numine Deorum tracta ratio, iubens honesta, & prohibens contraria. Non apparatus atque ornatus gratia dixit Cicero, nihil aliud, sed ut discluderet quicquid non est tractum a Numine, sed aliunde ascitum, & accersitum: nec quia adjunctum est legi, iccirco cum illa confusum est; nam, ut ita dicam, adplumbatum est, non ferruminatum: quare ejusdem legislatoris arbitrio replumbari, & abrogari potest, & magis favore, ut idem 2. de Legibus ait, quam re legis nomen tenet. Non ita vera lex, quae non a legislato- ris arbitrio & auctoritate, sed ab aeterna Numinis mente profecta est; quae figi refisque nullo tempore, nulloque potest modo, vivitque vitâ Numinis sempiternâ; oblitterisque tabulis, quibus continebatur, mutataque voluntate ejus, qui eam scripsit, deletaque Rep., cui scripta fuit, ipsa nihilominus permanet, aeternumque manebit in suo Principio, de quo scri-
ptum*

ptum est: *Ἐν αὐτῷ ἑστὶν ἡ ἀρχὴ τοῦ νομοῦ*. Et hoc est, quod edisserit *Αὐτοῦ*, & a vestigiis indagat; quandoquidem omnem mente dilucida Orbem collustrat, versatque omnia tempora vel obscurissima: & pleraque reticentiae tenebris obducta, novo lumine ab oblivione vindicat; nam in quibus omnis deficit historia, in iis praesto est ei Philosophia (f); cujus alis ad sublimia, & aeterna ascendit, Principiumque Juris invenit Universi; cujus semina, ceu sparsa quaedam vestigia in praecis Poëtarum sermonibus, in antiquissimarum Rerumpublicarum primordiis, in vetustissimarum Gentium moribus, & duodecim Tabularum fragminibus, quamplurimum Juris Primarum Gentium continentia, praelucen- te metaphysica Face deprehendit; ut nihil dicere possis, quod in ea indagine non vestigatorum reliquerit. Vide quantum a ceteris Originis Juris Civilis Vestigatoribus distet! Illi in unis cunabulis & Urbem, & Jus Quiritum, velut geminam prolem simul vagivisse arbitrati sunt: hic nullam aliam juris Romani infantiam praeter impositi- tiam agnoscit; originemque ejus aeternitate metitur, aequalemque esse intelligit origini *Ἄνω Φαιδίας Στωικῶν*. Eapropter in suo optimo opere fundamenta non modo Romae transcendit, sed & aliarum, quae usquam & unquam fuerunt, Civitatum vel ul- timarum: & ne quidem in illarum consistit vetustissimis ini- tiis; sed ultra progreditur ad segetes, primasque recens nati Mundi familias: inquirique in iis minima, obscuraque juris Civilis semina, a natura quidem subserviente jacta, a principe vero Natura humano generi praeclaro munere, auctore etiam *Μαρτιανῶ*, donata, hoc est, a Deo; qui verbis *Senecae*, *το- τὸς ratio est*, hujusque nobis donatam particulam nostri partem meliorem esse voluit: quique solus est Unum, solus Principium *ἀρχὴ*, de quo *Πλάτων* Pythagorissans in *Parmenide*; sed verius ipsemet suo pronuntiavit oraculo: *Ἐνός δὲ ἐστὶν ἄρχῃ*; Et *Ἰωάννης* ore: *Ἐνός αἰμὶ τὸ Α, καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ, ἡ τέλει*: (g) & ab omni uno, omnique principio suâ eminentiâ distat; de qua *Διονυσῆς Ἀρεοπαγίτης* de *Divinis Nominibus* Cap. 13. §. 2.: *Ἐνός δὲ, ἑστὶν πᾶσι βίαιος ἐστὶν καὶ μὴ ἐβόητος ἄρχῃ*. Quamobrem ve- teres Theologi, quoties quid de Deo affirmabant, praepositione utebantur *ὑπὲρ*, & *ἄνω*, quam loquendi formulam explicat *Παχυμέρας* in *Παραφράσει* ejusdem libri de *Divinis Nominibus* capi-
I i 2 te 1.

(f) Quod *Historiam juris Universi* Philosophiae Principis fundarit. *Lib. xi. Part. II.*

(g) Quod a Deo ad Deum *Divinum juris Universi Circulum* descripserit. *Lib. I. Cap. CLVI. & Cap. ult. Lib. II. Part. II. Cap. XVI. & Cap. XX., & Cap. XXIX.*

te r. (h) An non propterea dicam; eandem ferme laudem *Auctorem* inter Juris Interpretes promereri, quam prae aliis Evangeliorum Scriptoribus meritus est *Iohannes*, qui Sacrosanctum, novumque Foedus, non a Davide, ut *Matthaeus*, non a Zacharia, ut *Lucas*; non a Praecursore, ut *Marcus*; sed ab hoc, quod dicebam, Principio exorsus est: *Εν αρχῇ ἦ ὁ λόγος*. et c.: & ob id *Aquila* a *Sacris Interpretibus* comparatur. Fas mihi sit analogiā quādam eandem comparationem ad *Auctorem* optimi hujus operis traducere: cum videam alios Interpretes, qui Juris Originem commentariis, alioqui doctissimis ornarunt, non altius Urbis Romae initiis mentis aciem intendisse; ipsum vero usque ad altissimum Caput Juris pervenisse, unde omnes legum civilium nervi, & ut ita dicam, sensus originem capiunt; eoque inspecto, leges veras de facie agnovisse, ac discrevissē ab affimilatis: Caput, inquam, veri juris, in quo germanae Jurisprudētiaē oculi micant, vidisse, sine quibus haec caeca est, & palpat in tenebris: nec alia ratione *Divina avis* appellata est *Aquila*, nisi quia locis nidulatur celsioribus, volatque sublimius, & longe eminus cernit: similia in *Auctore* admirabile, si mentis acumen, sublimitatemque suspexeris, illamque ad aeterna & caelestia subvolantem. Quid, quod non suae mentis modo celsitudinem, acumenque ostendit, sed discēntium etiam inertes, hebescentēque mentes, quasi ophthalmicis quibusdam pharmacis adeo acuit, ut remotissimam caligineque antiquitatis, & aeternitatis offusam juris stirpem, claro cernere possint intuitu? A quo etiam medicamine *Aquilam* commendat *Aelianus*: *Εἰ γὰρ μέλιτι τίς Ἀγλαῖα τὴν χολῶν ἀπὸ διαλαβῶν ἀναλείψῃ ἀμβλυόμενον ὄμα, ἢ ἰξυτάτους γὰρ ἰδεῖν ἔξει τὸς ὀφθαλμούς*. Et quamvis nihil in *Auctore* fellei, nihil amarulenti invenias, inest tamen singularis ingenii acrimonia, quae aliorum ingeniis quasdam adfert utilitates illis perfimiles, quas nostro corpori *χολή*: quippe frigida excalescit, ignava excitat, crudas incoctasque doctrinas digerit, expurgatque ab omni faece erroris, & falsae persuasionis; unde valeant sanam inde haustam eruditionem in succum sanguinemque convertere. (i) Accedit lepos, mellitusque stylus, quo quicquid in ejus erudito opere traditur, Attico melle conspersum dixeris. Pluribus fortasse, quam par erat, oneravi epistolam; sed quid senti-

(h) Quod omnis Auctoritatis humanae Principium sit *asetas divina Lib. I. Cap. XCIII.*

(i) Ob Philologiam in genus Scientiae redactam *Lib. 41. Part. II.*

sentirem de Libro; ut dicerem, efflagitasti: dixi ex animo, nec potui brevius. Caetera coram. Gratias tibi de mirifico munere maximas ago: Salutem multam Auctori dico. Vale. In Anagniniano Id. Augusti MDCCXXI.

Signor mio, Signore, e Padrone Colendissimo.

Oggi appunto sono sei giorni, da che mi venne fra mani il libro di V. S., mio riveritissimo Sign. Giambattista; e quantunque in tempo sì corto, anziché letto, me l'abbia io piuttosto per grandissima avidità divorato; niente dimeno non fo dubbio di affermare, esser la vostra un' Opera, che appena crederanno i Dotti, esser' Opera di un Uomo solo. Se Voi alla foggia del Verulamio, imitata da molti del Secol nostro, aveste disegnato soltanto il sublime vastissimo argomento, pur farebbe stata la vostra un' impresa degnissima di ammirazione, e di lode; or che dovranno dire i Savi in veggendolo, oltre la speranza e 'l desiderio, a tanta perfezion condotto, a quanta è a Voi riuscito di felicissimamente condurlo? Certamente, se l'invidia lor non torce il giudizio, dovranno tutti concordemente lodare e benedire il Signore Dio, per aver fornita la vostra mente di tanta luce, che basta ad illustrare la nostra Età, non che la Patria nostra, e rendere a Voi quell'onore, che deesi a Valentuomo benemeritissimo della Republica de' Letterati. Priego V. S., mio pregiatissimo Signore, a voler gradire questo mio schietto sentimento con quella generosità, onde vi siete degnato di farmi il gran dono, e con esso la grazia di potermi giustamente dichiarare per tutta mia vita

Di V. S.

Arienza 19. Settembre 1720.

Umiliss. Devotiss., ed Obligatiss. Servidoro
F. Bernardomaria da Napoli Cappuccino. (a)

Gen-

(a) Vir scientia, sapientiaque summus, ac proinde in Sacra Eloquentia doctissimi cujusque, qui eum audierit judicio, incomparabilis.

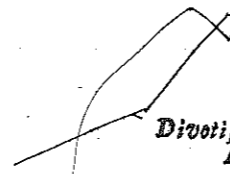
Gentilissimo Amico ; e Signor mio ; ricevetti a di passati la seconda parte della dotta Opera da V. S. composta *de Universi Juris uno Principio , & Fine uno* : e perche, essendo io piu volte venuto in sua casa, non ho avuto la ventura di trovarvela , e sono stato privo dell' onore di sua presenza nella mia , ho riputato mio debito renderle con questo foglio le maggiori grazie , che debbo , per sì pregiato dono , e per l'amorevolezza dimostratami. Com' ebbi il libro , mi posi attentamente a leggerlo con mio grande piacere , ed utilità . Per certo egli è un di que' rari volumi , che , quanto piu si volgono , sempre nuove lor bellezze danno ad ammirare . Voi, Signor Giovam Battista , gloriari vi potete non solo di avere inutile renduto cioche per l'investigazion del diritto naturale , e delle genti scrissero Beclero , Guglielmo Grozio , Seldeno , Pufendorfio , ed altri , ma di avere fornita quella grande Opera , che ombreggiò , e sforzò di fare il dotto Ulgon Grozio nel suo trattato *de Jure Belli , & Pacis* . Loda ben degna di Voi , che gareggiate con lui nella profonda lezione de' Filosofi , Giuristi , Storici , Poeti , & Oratori , ma lo superate nella Metafisica . Senzache egli non poche cose tolse da Baltasarre Ajala , che scrisse *de Jure , Officiis Bellicis , & Disciplina Militari* ; e l'immagine con altre assai cose tolse da tre libri *de Jure Belli* scritti da Alberigo Gentile Anconitano : ma a Voi è stato sol di ajutare la vostra gran mente . La quale ha in se abituato un sì saldo , e luminoso raziocinare , che quanto investigar vi brigate intorno alle piu antiche età , lo invenite con tanta felicità , che par proprio , che Voi foste in ciascuna di esse fiorito . Gran ventura di noi , e di coloro , che verranno , da che per lo vostro libro ci possiamo dar tanto di avere chiaramente veduto tanti , e sì ntrigati fatti di tempi lontanissimi , senza essere sottoposti allo scempio degli anni . Mi permetta la modestia di V. S. , che io alquanto piu mi distenda . Avete tolta , ed egregiamente fornita una impresa non ancor tentata da Teologo , e Metafisico veruno ; imperciocche dimostrano costoro l'esistenza di Dio dall' esistenza delle sostanze ; ma Voi con lume non men' evidente il dimostrate dall' indifferenti modificazioni , cioè dall' idee , e fatti di coloro , che fondarono l'antiche ragunanze , Republiche , Imperj , e Leggi ; e per quantunque regnasse fra lor sovente il disordine , e lo scompiglio , pur voi sempre vi ravvisate un raggio di ordine bastante a manifestare l'infinito ordine , che si è Dio . A ragion dunque egli è da affermare , che a Voi

dee

dee molto la Giurisprudenzia , perche l'affimigliate alle piu nobili facultà , che sono la Teologia , e la Metafisica , dandole il medesimo Principio , ed ultimo Fine . Vi dee la Poesia il conoscimento della sua vera origine , la Mitologia il rischiaramento , la Filologia la consonanza , ed unità , ond' ella ne acquista tanta certezza , che puo annoverarsi fra le scienze . Vi dee (siamo lecito così dire) la Religione , da che stabilite con irrefragabile chiarezza le sue fondamentali verità , e strozzate l'infano Ateismo . E finalmente vi dee l'Italia , perche manifestate col solenne testimonio della vostra immortal Opera il lodevolissimo costume , che ne' letterati di essa , e spzialmente della nostra Napoli fiorisce , cioè di fare l'umana dottrina serva della Cattolica credenza , e dirizzare la mente armata di umile , e piogume a trovare , e rischiarare (quando però , e a quanto all'umano intendimento è cio permesso) le verità , che quella n'insegna : nel che il vero sapere consiste . Taccio la bellezza del vostro stile , che ravviva il tempo di Augusto , e taccio altre considerazioni , parte delle quali le riservo alla viva voce , perche a volere dir tutto piu tosto mancherebbe il tempo , che le cose . Raccogliete intanto l'ampie laudi , che a gara tutt' i dotti vi daranno , mentre io bramato di vedervi , e dell'onore de' vostri comandi , vi bacio la mano

Di V. S.

Casa a di 15. di Agosto 1721.

Devotiss. , ed Obligatiss. Servitor vera
Agnello Spagnuolo. (a)

Il.

(a) Vir summis praeditus literis , Italicae Poeseos laudè antiquis cultioribus comparandus , & Metaphysica scientia in primis clarus.

(a) *Illustriss. Signore, Signore, e Padrone Colendissimo.*

MI è giunta la cortesissima di V. S. Ill. insieme col prezioso Regalo del dottissimo libro del Signore de Vico; il quale ho divorato con avidità grandissima, essendo per tutto ripieno di considerazioni sode, e nobili, e tessuto con maraviglioso ordine, e chiarezza. Ci dà speranza in esso della seconda Parte, la quale non ho dubbio che da chi ha avuto il faggio di questa; non sia aspettata con impazienza.

Priego V. S. Ill. a rappresentare all' Autore degnissimo la mia obbligata devozione, e portare i miei umili ringraziamenti accompagnati da un vivo desiderio che ho di servirlo: e supplicandola instantissimamente a compartirmi l'onore de' suoi reveriti comandi, mi rassegno devotamente

Di V. S. Ill.

Firenze 3. Dicembre 1720.

Devotiss., e Obligatiss. Servidore
Antonio Maria Salvini. (b)

Si

(a) Ad Illustrissimum Marcionem Rinuccinum, genere, humanitate, & bonarum literarum, ac literatorum Virorum studio sane commendandum.
(b) Cujus oppositionibus, quas ad eruditissimum Virum Franciscum Vallettam scripserat, ut illac ad me parvearent, respondi, lib. 11. Part. 11. Cap. XXI, §. Ab hac eadem, & §. Quapropter.

(a) *Signore, e mio Padrone Colendissimo.*

NE i giorni caduti passò all'altra vita un Cavaliere Spagnuolo, il quale dopo parecchie funzioni d' Inviato, e d' Imbasciatore, ha fatto piu volte la sua dimora in questa Città, aspettando gli Ordini della Corte per qualche altro Ministero. Mercè le grandi sue Virtù, e meriti tanto in riguardo del Pubblico, quanto del privato, egli è stato compianto universalmente; ed alcuni suoi amici, Ottimati Genovesi, gli hanno fatto porre su la tomba l' Epitafio, che qui acchiudo, e che per l' appunto mi fornisce l' occasione d' importunaria con questa lettera. La quistione sta in sapere, se *Ordo*, *Populusque Genuensis* significhi latinamente, ed elegantemente, la *Nobiltà*, e il *Popolo Genovese*. Alcuni hanno preteso, che *Ordo* trovandosi solitario, e da altro epiteto distintivo sprovveduto, non importi piu l' ordine de' Nobili, che di un altro genere di persone. L'autore all'incontro pretende, che parlandosi di una Repubblica di Ottimati, *Ordo* in compagnia di *Populusque*, non possa arrecare a una mente accorta altra Idea, che quella di *Nobiltà*. Ma quello, che piu d' ogn'altra cosa, il conferma nel suo sentimento, si è l'autorità dell' Eccellentissimo Espositore del Jus Universale, Gio: Battista del Vico; il quale nel suo stimabilissimo Trattato de *Univ. Iur. uno Princ. & Fin. uno*, ben venti volte si serve della voce *Ordo* in quella significanza, principalmente alla Carta 123. *Rom. Civitas erat Ordo, & Plebs; Ordo qui imperaret, Plebs quæ pareret.*

K k

Per

(a) Ad Illustrissimum Paulum Matibiam Doriani, Virum sublimis Philoſophi fama per universam ferme Europam satis ampliter pervagata.

Per vero dire, questa sola autorità corroborata dalla ragione è bastata all' Autore, e a quei Cavalieri, che hanno fatto scolpire l' Epitafio. Supplico ora umilmente V. S. di avvertirmi, se io avessi preso abbaglio, per disingannarmi con la cortese sua risposta; e baciandole riverentemente la mano, mi dedica

Di V. S. mio Padre Colend.

Genova 11. Maggio 1721.

Vmiliss. Devotiss. Servo
Goffredo Filippi. (b)

(b) Cui, uti & Amplissimis Genuatibus Patriciis, qui me eo suo praeclearissimo iudicio exornarunt, per ipsum Cl. V. Paulum Deriom gratias egi magnas, & heic habeo maximas.

(a) Molto Rev. Padre, Sign., e Padron mio Osservandissimo.

IL disegno del libro del Signore Vico mi ha fatto molto piacere, perchè propone molte cose belle e curiose. Ma è difficile di ragionare sopra un disegno, quando le prove non sono messe appresso; e molto più intorno una materia, che l'Autore deve aver meditato meglio, che qualsiasi altro. Di modo che più tosto per contentarla, che per altro, le voglio dire quanto mi è venuto in mente leggendolo.

Primieramente sto curioso di vedere, come l'Autore, trattando della ragione humana corrotta, la possa connettere con la moral Christiana, a far quella Principio di questa. (b)

Se Iddio sia il fine della virtù, che vuol dire, se sia il sommo bene, è stato contrastato in Germania dal Sign. Christiano Thomasio, il quale dice, che la tranquillità dell'animo sia il sommo bene: ma questa tranquillità non si trova, che con Dio, e in Dio: e desidero, che l'Autore il dimostri. (c)

Wrico Hübero nelle sue Prelezioni delle Instituzioni ha mostrato, che la divisione della giustizia in aritmetica e geometrica, non è adeguata, come anche la commutativa e la distributiva. (d)

Non tutti i Romani hanno fatto attenzione alla Litteratura Heroica, che dice l'Autore; ma solamente gli Stoici, che si divertirono con questi giuochi di parole. (e)

Quello, che dice l'Autore dell'uso della Lingua Heroica, è una bella osservazione, che si trova fondata in molti passi dell'Historia; perchè anche fra i Tedeschi, i Sacerdoti soli intendevano *Litterarum secreta*, come dice Tacito; e i Leggisti de i Romani anti-

(a) Ad Rev. Thomam Albanum e Sacra Praedicatorum Familia, Virum eruditissimum, qui nunc adornat Collectionem Conciliorum, quae ab primis usque Ecclesiae temporibus in Regno Neap. sunt habita; opus Ecclesiasticae Doctrinae lucem quamplurimam allaturum.

(b) Demonstratur Lib. 1. a Cap. X. usq; ad Cap. XLIII. & Lib. II. Parte 1. Cap. IV. & Cap. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. & XVI.

(c) Demonstratur tota ferme 1. Parte Lib. II.

(d) Vindicatur Lib. 1. Cap. 1. de duplici Societate, seu potius Communicatione rerum, cum decem seqq. & Cap. LX. De duplici Societate Personarum, sive rebus hominum usque ad Cap. LXXXVIII.

(e) Huic objectioni satisficit Lib. 1. Cap. CLXVIII. de Characteribus Heroicis: Cap. CLIX. de Lingua Heroica; Cap. CLXX. de Etymis Heroicis, & Lib. II. Parte. II. ferme universa.

antichi hanno avuto certi caratteri, e certe formole per loro, che gli altri non intedevano. (f)

In questa, e in molte altre cose mi piace lo spirito, e l'erudizione dell' Autore; ma io spero, che il Libro stesso spiegherà la sua mente in molte cose, che la brevità di questo disegno rende scure.

Mi raccomando al suo solito favore, e le bacio affettuosamente le mani

D. V. P. M. Rev.

Roma 31. di Agosto 1720.

Devotiss. e Obligatiss. Servitore
Luigi di Ghemminghen. (g)

(f) Rem acu, ut ajunt, tetigit Cl. V. quum & argumentum de *Lingua Heroica* probavit maxime; & ab ea *arcana* Rom. Jurisconsultorum *Formulas* trahere originem censuit: nam *Lingua Heroica* mihi Caput fuit, unde *arcana Rom. Jurisprudenciam* accersivi. Et gratissimus est *Taciti* locus de *Literarum Secretis* inter *Germanos*; ut cum hac antiquissima quoque natione praeter *Chaldeos*, *Aegyptios*, *Hebraeos*, *Graecos*, *Dryidas*, ultimos usq; *Scythas*, ac *Aethiopes*, & dissociatos *Sinenses*, qui etiam nunc hanc *Heroicam Literaturam* custodiunt, atque adeo cum primis Gentibus omnibus in hunc *Heroicum morem* convenisse *Romanos* constet. Et ab hac *Lingua Heroica* potissimum ubique terrarum primum *Clientelas*, deinde *Regna Heroica*, sive antiquissima *Regna Optimatum*, quorum propria nota est, *apud Ordinem Custodia legum*, provenisse confecimus. Ut de hac *Lingua*, de his *Regnis*, qua ratione *Lycam Apollinis*, *Mercurij*, *Orphij*, *Amphionis*, *Lyni* exposuimus, accipienda illa sit *Petrarum* locutio, qua *Lex*, *Lycia Regnorum* vocata est: & ex hoc Regnorum genere *Romanum* fuisse probavimus; quod in libertatem mutatum, hanc *Optimatum* mixturam retinuit, ut si non amplius *Ordo leges*, *actionum formulas* saltem *Jurisconsulti* principum *Patrici* haberent *arcana*.

(g) Hic nobili genere Baro *Westphalus* heic Neap. multam *Sacrae Doctrinae* & *Linguarum* eruditionis famam reliquit; cujus haec literas paucis ante diebus, dum priores *Epistolas* Typis darem, per eam occasionem *Cl. Albanus* mihi legendas exhibuit. Quapropter eum rogavi, ut meo nomine salutaret, & gratias maximas ageret; quod *Synopsis* sua *Censura* cohonestavit.

JOH. BAPTISTAE VICI
NOTAE
IN DUOS LIBROS

Alterum

DE UNO

UNIVERSI JURIS PRINCIPIO, &c.

Alterum

DE

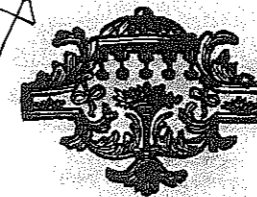
CONSTANTIA JURISPRUDENTIS

EXCELLENTISS. DOMINO

JOH. BAPTISTAE
PHILOMARINO

Roccae Aspidis Principi, Perdisiunensium Duci, Castriabbatis
Comiti, Ditionis Cutri, Cutronei, Sancti Job. Minagj,
Castellarum, Urbis Polycastri, Sami, aliorumque
Oppidorum Dynastae

DIGATAE.

Ex Auctoritate Publica
NEAPOLI Felix Musca excudebat
Anno 1720.